

KESÄRANTA

Rakennushistoriaselvitys Kesärannasta

– entisestä Villa Bjälbosta

SENAATTI

Kesäranta – entinen Villa Bjälbo

Rakennushistoriaselvitys 2026

Arkkitehtitoimisto Okulus Oy

Työn tekijät

Arkkitehtitoimisto Okulus Oy

Työn tilaaja

Senaatti-kiinteistöt

Rakennuttajapäällikkö Selja Flink

Etukansi

Kesäranta 1987 meren puolelta katsottuna

Kuvaaja Kari Hakli, Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

ISBN 978-952-368-205-4 (painettu)

ISBN 978-952-368-206-1 (pdf)

Kesäranta. Rakennukset, polkuverkosto ja tenniskenttä sekä tonttirajat. @kartta.hel.fi

Perustiedot

Kiinteistö

Katuosoite	Kesärannantie 1, 00250 Hki
Kiinteistötunnus	91-14-489-1
Pinta-ala	13773 m ²
Rekisteröity	28.6.1982
Päärakennus	Valmistunut 1873. Asuinrakennus nro 3240, kerrosala 842 m ² , kokonaisala 1049 m ²
Taloussrakennus (piharakennus)	Valmistunut 1873, kunnostus 1904 Taloussrakennus nro 3241, kerrosala 150 m ² , kokonaisala 150 m ²
Vahtitupa ("Pikku-Pasila")	Valmistunut 1904. Asuinrakennus nro 3242, kerrosala 127 m ² , kokonaisala 127 m ²
Sauna	Valmistunut 1952. 45 m ² (Ei rekisteritietoja)
Huvimaja	Valmistunut 1880-l. (Ei rekisteritietoja)
Laituri ja katos	Alunperin jo 1873, nykyinen uusittu (Ei rekisteritietoja.)

Arkkitehtisuunnittelijat ja rakennusvaiheet

- 1873 F.L Calonius
- 1887 Elia Heikel
- 1904 Yleisten rakennusten ylihallitus / Jac. Ahrenberg,
- 1952 Rakennushallitus
- 1983 Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen
- 2003 Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky

Suojelustatus

Kesärannan rakennukset (päärakennus, huvila, laiturit, vahtitupa ja taloussrakennus) on suojeltu asetuksen 480/85 nojalla. (kyppi)

Asemakaava:

YH-v/s2: Valtion asuin-, edustus- ja hallintorakennusten korttelialue. Rakennukset lähiympäristöineen on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä 18.9.1980 Valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen nojalla. Merkintä koskee myös kortteliin 14489 liittyvää laituria uimahuoneineen (vl).

Sisällysluettelo

Perustiedot	3
Kiinteistö	3
Arkkitehtisuunnittelijat ja rakennusvaiheet	3
Suojelustatus	3
Tiivistelmä.....	6
Muutosvaiheet.....	8
Johdanto	11
Selvitystyön rajaus	11
Selvitystyön rakenne	11
Asiakirjat ja aineisto	11
Peruskorjausvaiheiden piirustukset	11
Inventointiosio – huonekortit.....	12
Ajoituspiirustukset.....	13
Väritutkimus.....	13
Meilahden huvila-alue.....	14
”Meilahden huvila no 1” 1873	16
Arkkitehti Calonius	16
Huvilan rakentaminen	19
Huvilatontti.....	19
Päärakennus	21
Julkisivuarkkitehtuuri	21
Porvarishuvilan tilat	23
Alkuperäiset rakenteet	25
Ristikkohirsiseinät ja sammaltäyte.....	25
Vesikatto.....	27
Perusmuurit.....	27
Konsuli Eklöfin huvila 1875-1880.....	27
Villa Bjälbo 1887	28
Rakennusmestari Heikel	28

Tontti ja puutarha.....	29
Päärakennuksen muutokset	31
Julkisivut.....	31
Sisätilat ja huonejako.....	35
Rakenteellisia huomioita ulkoseinärakenteesta	35

Kenraalikuvernöörin kesäasunto 1904-1917.....

Huvilan hankinta kenraalikuvernöörin käyttöön 1904.....	37
YRY ja Jac. Ahrenbergin johdolla tehdyt muutostyöt.....	37
Rakennustöiden sisältö 1904-1905	39

Vaihtuvien kenraalikuvernöörin aika

Ivan Obolenskin aika 1904-1905	44
Nikolai Gerardin aika 1905-1908	45
Kenraalikuvernööri Boeckmannin aika 1908-1909.....	45
Kenraalikuvernööri Seynin aika 1909-1917	46
Puutarhan kunnostus 1916	48

Valtion huvila 1917–1950

Sisällissodan aika	50
Mannerheim 1918-1919	51
Pääministerien ja ministerien kesäasunto 1922-1952.....	52
Keskuslämmitys 1931	53
Keittiösiiven nivelosan laajennus	54
Bjälbon tontin omistus.....	55
Ministereiden kesäelämää Kesärannassa.....	56
Sota-ajan pääministeri Ragnell	59

Peruskorjaus nro 1, 1951–1952

Keskeiset muutokset	62
”Valkoinen talo”.....	63
Virkahuvilan sisätilat	63
Uusi pääporras.....	65
Keittiösiiven muutokset	68
Yläkerta	70
Ilmanvaihto.....	70
Kellari ja keskuslämmitys.....	71
Pääministerin sauna	77
Saunan rakennussuunnitelma.....	78

Päärakennuksen ylläpitoa	80	Julkisivukorjaukset.....	121
1959 piirustussarja.....	80	Ovet	123
Ulkomaalaus 1970.....	81	Sisäseinä- ja sisäkattorakenteet sekä pinnat	123
Peruskorjaus nro 2, 1976–1983	83	Lattiat.....	125
Valmisteleva vaihe.....	85	RAK-suunnitelmat ja ratkaisut.....	125
Asemakaavamuutos 1979.....	85	Lämpökuvaus ja lämpövaipan parannustyöt.....	125
Inventointi 1976	87	Kellarikerroksen rakenteet	126
Esisuunnittelu ja tavoitteet.....	87	LVI-ratkaisut.....	127
Arkkitehtisuunnittelu.....	88	Ilmanvaihto ja jäähdytys.....	127
Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen	88	Lämmitys	130
Suunnitelmat	89	Vesi- ja viemäröinti.....	130
Ulkoasu	91	Sähköasennukset	131
Yksityiskohtia.....	92		
Kestopuinen julkisivu.....	94	Päärakennuksen julkisivuväriytyksen vaiheet	133
Ikkunat ja ulko-ovet.....	95	1873 Caloniuksen Bjälbo	134
Peltikate	96	1887 Heikelin laajennus ja torni	135
Sisäpuolen periaateratkaisut	97	1904 Ahrenbergin keittiösiipi ja kuisti.....	136
Pääkerros	99	Pihapuolen kuisti vuodesta 1887 eteenpäin	138
Keittiösiipi	101	1952	140
Kellarikerros.....	102	1970	140
Porrasjärjestelyjen uudistukset	102	1983	140
Vanhat sisäovet	104	1989	142
Uudet sisäovet.....	105	2003	144
Lattiat ja välipohjat	106	Jatkuva huolto.....	145
Parkettilattiat.....	107		
Maavaraiset lattiat.....	107	Kesärannan puutarha ja apurakennukset	146
Ulkoseinä- ja seinäpinnat	108	Puutarha, rajat ja pelikentät.....	146
Sisäkatot ja yläpohjat	110	Viemäröinti Humallahteen.....	148
Erikoissuunnittelu.....	111	Aita ja portti.....	149
Rakennesuunnittelu.....	111	Apurakennukset	150
LVI-ratkaisut.....	111	Talousrakennus 1873	150
Ilmanvaihto.....	112	Huvimaja 1880-luvulta	152
Lämmitys	113	Laiturit	153
Vesi- ja viemäröinti.....	115	Vahtitupa 1904	155
Peruskorjausvaihe nro 3, 1997–2003	117	Puretut apurakennukset	156
Ratkaisut	120	Kaivohuone 1873.....	156
Ulkoasun muutokset	120	Sauna- ja pesutuparakennus 1887.....	157
Vesikatko ja piiput.....	120	Jääkellari	157
		Lähteet.....	158

Tiivistelmä

Helsingin Meilahdessa sijaitseva Kesäranta on Suomen pääministerin virka-asuntokäytössä oleva noin 150-vuotias puuhuvila, historialliselta nimeltään Villa Bjälbo. Ensimmäisiä vuosikymmeniä lukuunottamatta huvila ja sitä ympäröivä puutarha on toiminut vallan sivunäyttämö, ensin venäläisten kenraalikuvernöörien kesäasuntona ja sittemmin monen pääministerin virka-asuntona. Huvilassa on koettu monenlaisia tilanteita hyvinkin erilaisten ja välillä tiuhaan vaihtuvien isäntien ja emäntien määrittellessä talon tunnelmia. Rakennuksen kuistilla vieraita on ottanut vastaan niin kenraalikuvernööri Seyn, pääministeri Kekkonen kuin pääministeri Marinkin.

Kesärannan vanhin osa on vuonna 1873 valmistunut, arkkitehti Caloniuksen perheelleen suunnittelema huvila. Meilahden huvilayhdyskunta oli vasta muotoutumassa ja Calonius oli yksi ensimmäisistä tontin vuokraajista. Huvila oli puurakenteinen, mutta rapattu ja sen julkisivujen romanttisen vapautunut ornamentiikka oli toteutettu puuleikkauksin ja listoituksin. Huvila vaihtoi kuitenkin omistajaa jo vuonna 1875 ja uudestaan 1880, jolloin omistajaksi tuli kassanhoitaja Ignatius. Tämän aikana Bjälbon rakennusta laajennettiin ja se sai leimallisen, korkean torninsa vuoden 1887 tienoilla. Puutarha-alueen ja rakennusten suunnittelusta vastasi rakennusmestari Elia Heikel. Ignatius omisti Bjälbon kuolemaansa 1904 saakka, minkä jälkeen huvilan osti Suomen valtio venäläisten kenraalikuvernöörien kesäasunnoksi. Yleisten rakennusten ylihallitus muokkasi arkkitehti Jac. Ahrenbergin johdolla tummasävyisestä, koristeellisesta uusrenessanssihuvilasta kuvernööreille soveltuva kesäresidenssin. Jälleen laajennetun huvilan julkisivut noudattivat detaljeiltaan Heikelin luomaa linjaa, mutta yleisilme muuttui perusteellisesti kun rakennusta laajennettiin ja julkisivut maalattiin yhtenäisen vaaleiksi. Kenraalikuvernööreistä Obolenski ja Seyn ovat selvästi vaikuttaneet huvilan sisutukseen ja varustelutasoon, mutta valokuvien

puuttuessa vain satunnaiset säilyneet asiakirjat valottavat näitä vuosia. Bjälbon varustuksiin kuului jo 1910-luvulta lähtien painevesi, kylpyhuone ja wc sekä sähkövalaistus.

Itsenäistymisen levottomien vuosien jälkeen valtionhoitaja Mannerheim asui Bjälbossa kesäkauden 1919. Sen jälkeen rakennus oli lähtökohtaisesti pääministereiden kesäasuntona aina 1950-luvun ensimmäiseen peruskorjaukseen saakka. Vuonna 1927 kaupungilta vuokralla ollut tontti siirtyi valtion omistukseen. 1930-luvulta lähtien Bjälbot alettiin määrätietoisesti kutsua nimellä Kesäranta. Tämän *Kesäranta*-vaiheen alkuun osuu myös rakennuksen ensimmäinen merkittävä talotekninen uudistus, kun taloon toteutettiin keskuslämmitys vuonna 1931. Rakennuksen vanhat lämmitys-uunit purettiin kahta lukuun ottamatta joko tällöin tai viimeistään vuosien 1951–1952 laajemman peruskorjauksen yhteydessä. Siihen saakka päärakennuksen tilalliset muutokset olivat tietyvästi olleet varsin vähäisiä, vaikkakin yläkerran majoitushuoneita on järjestelty uudestaan eri vaiheissa. Sisustusratkaisujen muutoksista ei tältä ajalta ole tietoa.

1950-luvun alussa rakennuksessa tehtiin sen ensimmäinen tiedossa oleva laaja peruskorjaus, jos aiempia historiallisia vaiheita voidaan luonnehtia laajennus- ja muutostöiksi sekä rakennuksen ylläpitämiseksi. 1950-luvun peruskorjaus oli modernisoiva ja pelkistävä. Kenraalikuvernöörien ajan tunnelmasta pyrittiin kaikin keinoin eroon ja tavoitteena oli luoda Kesärannasta itsenäisen Suomen valtionhallinnon asiapitoisuutta ja kansanomaisuutta osoittava edustusrakennus. Turhaksi nähty näköalatorni tai joutilaan istuskelun mahdollistanut rannan lasiveranta purettiin. Koristeelliset tapetit ja kultalistat saivat mennä. Aikataulupainetta korjaukselle lisäsivät Helsingin Olympialaiset, joissa Kesärannalla oli käyntikorttiroolinsa. Pääministeri Urho Kekkonen kestitti kansainväliset kutsuvieraat Kesärannassa ja juomia

tarjoiltiin myös juuri valmiiksi saadun turvekattoisen hirsisaunan tiloissa. Yksinkertaisen kansanrakentamisen innoittama moderni saunarakennus alleviivasi osaltaan suomalaisuuden arvomaailmaa, erotuksena sortokausien ja sotien tahraamista muistoista, joita kenraalikuvernöörien ajan Kesärantaankin olisi ollut liitettävissä.

Rakennuksen kaksi viimeisintä suurta peruskorjausvaiheita ovat valmistusajankohtiensa mukaan vuosilta 1983 ja 2003. Näistä ensimmäisen suunnittelivat arkkitehtipari Kaisa ja Jussi Vepsäläinen, viimeisimmän Kaisa Vepsäläinen. 1980-luvun korjaus oli suuryöinen. Rakennukseen lisättiin historiallisten suunnitelmien innoittamana lasikuisti ja torni. Sisätilojen pintarakenteet uusittiin täysin, lämmöneristeet uusittiin, koneellinen ilmanvaihto ja kaukolämpöön liitetty keskuslämmitys rakennettiin. Aikalaislähteissä käytettyjen luonnehdintojen mukaan ensimmäinen peruskorjaus oli palauttava: *ulkoasultaan päärakennus päätettiin saattaa laajimpaan asuunsa, missä se oli ollut vuosisadan alussa.*¹ Edustuksellisiin sisätiloihin haettiin mallia kenraalikuvernöörien ajan tyylistä², mutta täysin uusin rakentein ja oman aikansa tulkintoina. Viimeisin vuoden 2003 peruskorjaus oli luonteeltaan *ajanmukaistava*.³ Arkkitehtisuunnittelussa edellisen peruskorjausvaiheen keskeisiä ratkaisuja ei lähdetty uudelleenarvioimaan, vaan rakenteita ja pintoja paranneltiin 20 vuoden käytön jäljiltä. Toisaalta edustustilojen seinätapettikenttiin suunniteltiin kullattujen listojen lisäämistä – jälleen kenraalikuvernöörien ajan innoittamana – mutta toteutuksesta luovuttiin. Aiemman peruskorjauksen rakenteellisia ongelmia korjattiin vuonna 2003. Talotekniikkaa uusittiin laajasti, tiloja muutettiin vastaamaan paremmin pääministerin asumistarpeita ja kellarikerrokseen tehtiin raskaiden

louhintatöiden siivittämänä tilat tiedotustilaisuuksien pitämistä ja kokoontumista varten. Julkisivumaalauksen väritystapa oli ratkaistu vuoden 1983 töiden yhteydessä, ja siitä eteenpäin rakennusta tiedetään maalatun samaa periaatetta noudattaen, joskin pieniä tarkennuksia tehden.

Huvilan nuorempien korjausvaiheiden osalta ääneen lausuttuna tavoitteena on ollut palauttaa rakennusta aiempaan historialliseen vaiheeseensa. Julkisivujen osalta tavoite on selvästi ollut luonteva ja toteutettavissa. Valokuvia ja piirustuksia on ollut riittävästi. Sisätilojen osalta haaste on ollut vaikeampi. Rakennuksen autenttiset pinnat on vaiheittain poistettu tai peitetty edeltävinä vuosikymmeninä ja vanhempi valokuva-aineisto on hyvin niukkaa. Paljastuneita historiallisia piirteitä ei ole juuri dokumentoitu. Kesärannan sisätilojen osalta 1979–1983 suuren peruskorjauksen ratkaisut ovatkin nimenomaan oman aikansa näköinen interiööriarja. Tammiparketit, kapein listoituksin tehdyt seinien tapettikentät, suorat ja sileät kipsilevytykset sisäkatto- ja sinäpintoina, itämaiset matot ja hyvin vaaleaksi pesty väriskaala edustivat suomalaista 80-lukulaista laadun ideaa, jossa oli vahva ripaus sääty-yhteiskunnan ylellisyyden kaipuuta maustettuna modernismin ryhdikkäällä paljaudella.

Viimeisen vaiheen eli 2000-luvun alun muutokset ovat tuoneet interiööreihin enemmän sävyjä ja lämpöä ja vanhat huonekalut pehmentävät vaikutelmaa. Päätilojen väriskaalan ja detaljoinnin yhtenäisyydellä on muodostettu ehjä, kuudesta huoneesta koottu edustustila. Asuinkäytössä talon olemus on koostunut monesta erilaisesta huoneesta, joiden mittakaava, käyttötapa ja sisustuksella luotu tunnelma on vaihdellut.

1 Kaisa ja Jussi Vepsäläinen, Arkkitehti 4/1984. *Kesäranta. Pääministerin virka-asunto/peruskorjaus*.

2 Vepsäläinen, Kaisa. *Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus*. Puu-lehti 2/2004.

3 Vepsäläinen, Kaisa, s. 22. Kirjassa Selovuori J. 2004

Muutosvaiheet

F. L. Calonius, 1873. Maistraatin arkisto, HKA.

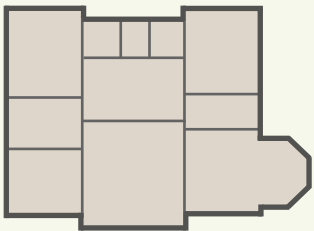
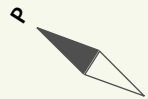
E. Heikel, 1887. Rakh II lid 22, KA.

YRY, J. Ahrenberg, päivämätön. Rakh II lid 23, KA.

1873

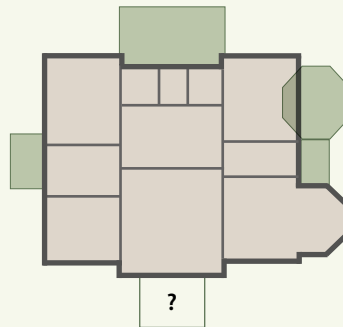
Arkkitehti Calonius ostaa tontin Meilahden huvila-alueelta ja rakennuttaa sinne perheelleen kesäpaikan.

1880

Suomen Pankin kassanhoitaja (myöh. kamreeri) Ignatius palkkaa rakennusmestari Heikelin toteuttamaan huvilan muutostyöt.

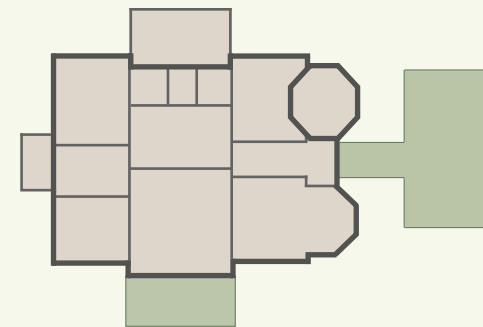
Heikel suunnittelee huvilaan kulmatornin sekä pohjoiseen katsovan erkkerin parvekkeineen. Muita Ignatiuksen ajan lisäyksiä ovat puutarhan puolen kuisti ja mahdollisesti meren puolen sisäänkäynnin pergola.

1904–05

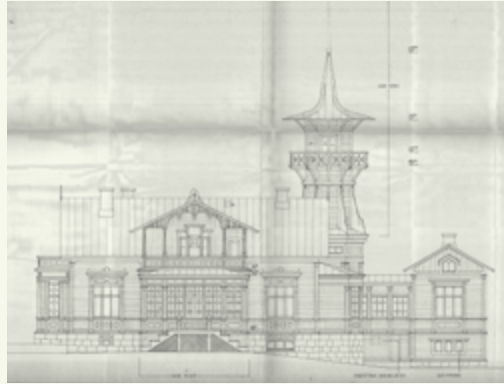
Valtio hankkii Villa Bjälbon kenraalikuvernöörien kesäasunnoksi.

Yleisten rakennusten ylihallitus arkkitehti Ahrenbergin johdolla suunnittelee ja toteuttaa uuden keittiösiiven, joka liittyy huvilaan kuistimaisella siltarakenteella. Merenpuoleinen kuisti rakennetaan.

Saarinen, 1952. JOKA, MV.

K. ja J. Vepsäläinen. ARK 11, 20.6.1979. SENA.

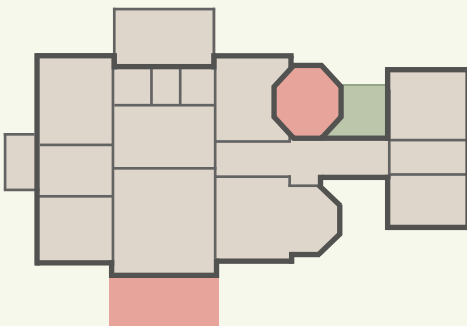
2025. Tietoa Oy.

Meren puolen lounainen julkisivu eri vaiheissa.

1951–52

Urho Kekkosen kaudella tehdään ensimmäinen peruskorjaus, jossa Kesäranta modernisoidaan pääministerin virka-asunnoksi.

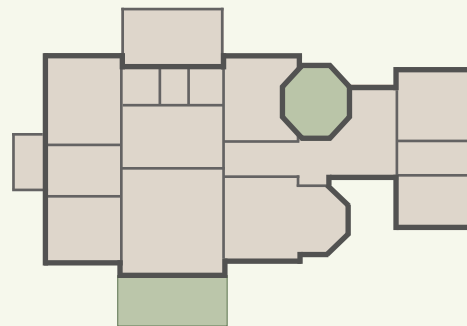
Rannan puolen kuisti poistetaan ja torni katkaistaan. Keittiösiiven nivelosan levennys on tehty jo ennen vuotta 1932, mutta tarkka ajankohta on epäselvä.

1979–83

Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläisen toteuttamassa toisessa peruskorjauksessa rakennukselle palautetaan sen historiallinen ulkoasu, joka oli menetetty 1950-luvun uudistuksissa.

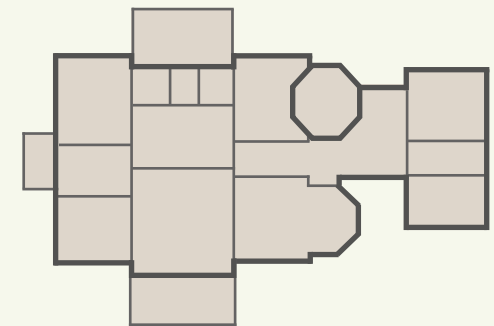
Näkötorni ja meren puolen kuisti rakennetaan uudestaan.

1997–2003

Kesärannan kolmannen peruskorjauksen suunnittelun tekee Kaisa Vepsäläinen.

Rakennuksen julkisivut ja ensimmäisen kerroksen tilat säilyvät entisellään. Toisen kerroksen tiloja muokataan asumiskäyttöön sopivammiksi ja kellariin tehdään monitoimitila.

Johdanto

Selvitystyön rajaus

Rakennushistoriaselvityksen keskeisenä kohteena on Kesärannan päärakennus. Tontilla olevista apurakennuksista, rakennelmista ja puistorakenteista on kerrottu lähinnä niiden varhaishistoriaa koskevia tietoja ja esimerkiksi peruskorjausvaiheista on kerrottu vain muutamia yleisasioita.

Kesällä 2025 paikalla tehdyssä tarkastelussa päärakennuksesta inventoitiin kellarikerros, ensimmäinen kerros ja rakennuksen torni. Rakennuksen yksityiskäytössä olevat tilat rajattiin tarkastelun ulkopuolelle, samoin talotekniset tai muista syistä rajoitetut tilat. Näitä koskeva tiedot löytyvät kuitenkin peruskorjausvaiheiden suunnitteluasiakirjoista.

Selvitystyön rakenne

Kohteen erityisluonteen takia selvitystyö on jaettu osiin. Rakennushistoriaselvityksessä (RHS) kerrotaan Kesärannan rakennushistoria yleisesti ja hyödyntäen historiallista asiakirja-, piirustus- ja valokuva-aineistoa. Rakennushistoriaselvitys on julkinen ja saavutettava.

Selvitystyöhön kuuluu lisäksi yksityiskohtaisempia osioita, jotka käsittelevät sen nykytilaa ja ovat käyttörajoitettuja. Näitä osioita ovat nykytilainventointi, koosteet keskeisistä ARK-, RAK-, LVI- ja SÄH-piirustuksista, ajoituskaaviot ja kronologiauettelo.

Asiakirjat ja aineisto

Selvityksen tietopohjan muodostava asiakirja-aineisto jakautuu karkeasti ottaen kahteen ryhmään. Ensimmäisen kokonaisuuden muodostaa historiallinen aineisto 1870-luvulta 1970-luvulle saakka. Suurin osa tästä

aineistosta löytyy julkisista arkistoista ja kokoelmista. Toisen aineistokokonaisuuden muodostavat Kesärannan kaksi viimeisintä peruskorjausvaihetta, joista on tarjolla hankekohtaisia rakennussuunnitelmia eri suunnittelualoilta. Peruskorjausvaiheiden asiakirjoja on paljon ja olennaiset on esitelty RHS-työhön yhteydessä, mutta yksityiskohtaisempaa tietoa etsivän on syytä tarkastella alkuperäisasiakirjoja. Se löytyvät kaikki digitoituna Senaatti-kiinteistöjen kokoelmista (BEM ja SENA). Peruskorjausvaiheista löytyy aineistoa myös Museoviraston kokoelmissa.

Varhaisten vuosikymmenien valokuvia on vähän. Selvitystyön aikana Museoviraston valokuva-arkisto oli muuton takia saavuttamattomissa ja on tiedossa, että arkistossa on aineistoa, jolla raportin kuvitusta olisi ollut hyödyllistä täydentää.

Peruskorjausvaiheiden piirustukset

RHS:n liitteeksi on koottu keskeiset peruskorjausvaiheen piirustukset ARK-, RAK-, LVI- ja SÄH-suunnittelualoilta. Piirustustiedostot löytyvät järjestettyinä Senaatti-kiinteistöjen BEM-pankista, mutta RHS:n yhteyteen koostettuina niistä saa nopeammin yleiskäsityksen rakennuksen historiallisista vaiheista, peruskorjauksista ja nykytilasta. Pääsääntöisesti peruskorjausvaiheiden piirustukset ovat peräisin Senaatti-kiinteistöjen omasta arkistosta (BEM ja SENA), mutta 1979–1982 arkkitehdin pää- ja työpiirustukset, tarkemmin ottaen niiden piirustusmuovikopiot, on aikoinaan luovutettu myös Kansallisarkiston kokoelmiin. Astetta heikkolaatusempina taiteltuina paperikopioina ne löytyvät Senaatti-kiinteistön arkistosta. Peruskorjausvaiheen 1979–1982 arkkitehtipiirustukset tehtiin aikakauden tapaan käsin piirtäen ja vuosien 1997–2003 vaiheessa CAD-piirustuksina.

Inventointiosio – huonekortit

Nykytilainventointiin 2025 on kerätty mukaan tiedot Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläisen vuoden 2003 huonekorteista. Inventointia lukemalla voi verrata suunniteltuja toimenpiteitä nykytilanteeseen. Kaikkiin huonekortteihin on koottu historiallisista pohjapiirustuksista muodostuva sarja. Pohjakaavioita vertaamalla voi lukea huonetilassa tapahtuneita muutoksia. Historiallisia valokuvia on myös tuotu huonekorttien yhteyteen.

Huonekorttien kronologisesti etenevissä taulukoissa ajalliseksi lähtökohdaksi on valittu Erkki Härön vuonna 1976 tekemä inventointi. Aikaisemmat noin 100 vuotta rakennuksen historiaa siis puuttuvat luettelosta, sillä varhaisempaa yksityiskohtaista tietoa tilojen pinnoista on äärimmäisen vähän tarjolla. 1950-luvun peruskorjauksesta ei tunneta työselityksiä ja sitäkin varhaisempi historiallinen tieto on pirstaleista ja perustuu paljolti oletuksiin. Inventointikortteihin viety aineisto on kerätty seuraavista lähteistä:

- Historiallinen piirustusaineisto: arkkitehtipiirustukset Maistraatin arkistosta (HKA) sekä Kansallisarkistosta.
- Erkki Härön vuonna 1979 tekemä rakennushistoriallinen inventointi, joka kattaa rakennuksen lähes kaikki tilat ja todentaa 1950-luvun peruskorjauksen jälkeisen asun. (MFA)
- Vuosien 1979–1982 peruskorjauksen Rakennusselitys, ja erityisesti siihen sisältyvät huoneselitykset (Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen)
- Vuosien 2002–2004 peruskorjauksen yhteydessä laaditut huonekortit (Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky)

Esimerkkisivuja inventointiosioista.

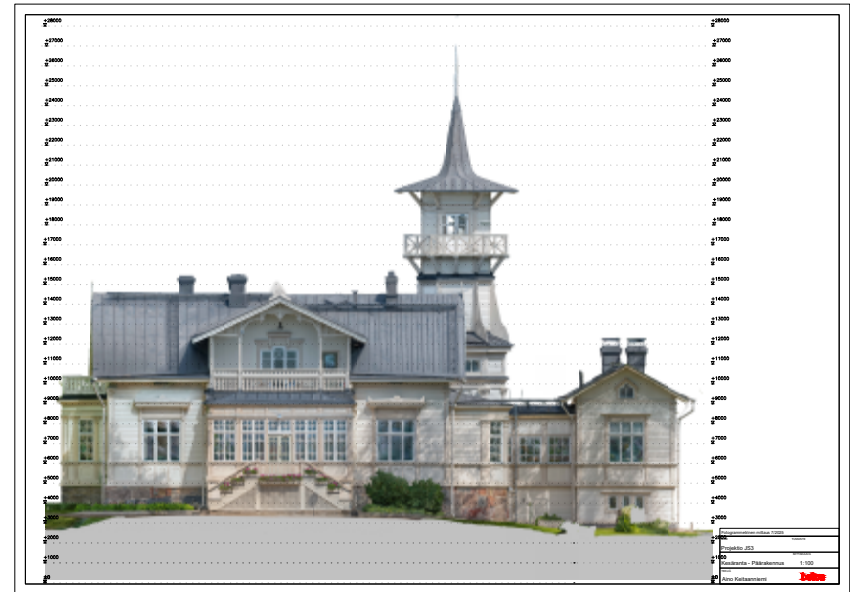
Korttien laatimisessa on hyödynnetty vanhoja valokuvia erityisesti Journalistisesta kuva-arkistosta (JOKA), Helsingin kaupunginmuseon Kuvaselaamosta (HKM) sekä Museoviraston digitoiduista aineistoista (Finna.fi). Täydentävänä aineistona on ollut Seija Linnanmäen Museovirastolle koossa fyysinen kansiokokonaisuus, joka sisältää skannattua historiallista materiaalia, aineistoa 1980- ja 2000-lukujen peruskorjauksista sekä valokuvia 2000-luvulta.

Ajoituspiirustukset

Kesärannasta on tehty ulkopuolelta fotogrammetrinen mittaus kesäkuussa 2025 Tietoa Oy:n toimesta. Sisäpuolelta ei ole olemassa mittatarkkaa piirustussarjaa. Peruskorjausvaiheen CAD-piirustusten geometrinen tarkkuus ei ole tiedossa, mutta RHS-työn kannalta se on ollut riittävä. Peruskorjausvaiheen 1979–1983 piirustukset ovat toimineet lähtökohtana CAD-piirustusten tekemiselle, joten nykytilannetta kuvaavien piirustusten mahdolliset puutteet kertautuvat 1970-luvulta alkaen. Näitä käyttäen tehdyt ajoituspiirustukset ovat tekijän (Okulus Oy) laatimat.

Väritutkimus

Kesällä 2025 tehtiin rajattu väritutkimus julkisivuilla ja muutamissa alakerran huonetiloissa tukemaan rakennushistoriaselvitystä. Erityisesti julkisivuilta tehdyt havainnot ovat auttaneet hahmottamaan rakennuksen muutoshistorian vaiheita. Tutkimuksesta vastasi kuustie&SORRI oy, tekijöinä konservaattorit Heli Oikarinen ja Mari Punta. Raportti on päivätty 28.7.2025. Väritutkimuksen tuloksia on tuotu esiin tämän tekstin joukossa. Julkisivujen osalta raportin loppupuolella on tulkittu kooste ja muutama väri-illustraatio.

Fotogrammetriset
projektiot 2025.
Tietoa Oy.

Florentin Granholmin suunnittelema, noin 1870 valmistunut, italialaista huvilatyyliä edustanut Toivola kuvattuna 1910-luvulla. HKM.

Huvila 5, Laaksola valmistunut noin 1885, kuvaaja Georg Ståhlberg 1887 HKM.

Meilahden huvila-alue

Meilahden tilan historia juontaa 1400-luvulle. Alueella on säilynyt joitain 1800-luvun alkupuolen rakennuksia. Vuoden 1775 kartassa nykyisen Kesärannan alue esiintyy luonnontilaisena rantapalstana, jossa metsä-alueiden väleissä on kalliopaljastumia. 1850-luvun lopulla Meilahden tilan rantapromenadit ja puutarhat olivat avoimet kaupunkilaisten kävelyretkille ja aikalaislehden arvion mukaan Meilahti olikin kaupungin puistoalueista kaunein. Erikseen mainittiin tilan vuokralaisen palvelevan vierailijoita ravintolatoiminnalla.⁴

1800-luvun jälkipuoliskolla tiivistyvien kaupunkien ympärille muodostui vähitellen uuden tyyppinen, yläluokkainen kesäasumisen muoto, jossa oli yhtymäkohtia maaseudun kartanokulttuuriin. Esimerkiksi Turun Ruissalosta syntyi vuokratontteihin perustuva huvilayhdyskunta jo 1800-luvun puolivälissä, sen jälkeen kun palstajako oli muodostettu vuonna 1847. Viipurin Terijoen yhdyskunta rupesi kehittymään 1870-luvulla.

Meilahden huvila-alueen ensimmäinen siemen istutettiin 1860-luvulla, kun tilan silloinen omistaja kapteeni G. Jägerskiöld vuokrasi tiluksistaan kolme huvilatonttia, nykyisen Toivolan, Bergvikin sekä Rajasaaren pohjoisen osan. Kun Jägerskiöld kuoli vuonna 1871, päätyi kaupunki ostamaan Meilahden tilan ja huvila-alueen perustaminen käynnistyi. Välittömästi kaupan jälkeen kaupunki aloitti palstoittamisen ja tarjosi tontteja vuokralle huvilakäyttöön. Huutokaupassa vain tontti nro 1 Bjälbo, eli nykyinen Kesäranta, sai huvilavuokralaisen. Muutamien välivaiheiden jälkeen 1880-luvulla nykyisen Mäntyniemen alueelta vuokrattiin neljä palstaa ja seuraavalla vuosikymmenellä Meilahden tilan länsipuolelta huvilapalstat 11-21.⁵

⁴ Papperslyktan 23.5.1859 s.164

⁵ Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014, s. 15.

Vuonna 1889 läheiseen Seurasaareen perustettu Kansanpuisto ja puistoa palveleva höyrylaivaliikenne toivat alueelle uutta elämää. Siltayhteys rakennettiin 1892 ja ulkoilmamuseon toiminta käynnistyi 1909. Huvilapalstoja vuokrattiin lähialueilta aina vuoteen 1909 saakka. Osa huviloista rakennettiin ympärivuotisesti asuttaviksi jo alun perin, osaa muutettiin talviasuttavaksi myöhemmin parannuksin. Vuonna 1914 alueen yhteys kaupunkiin parani, kun Isolta Viertotieltä Munkkiniemen huvilayhdyskunnan alueelle kulkeva raitiovaununlinja valmistui.

Kaupunki laajeni vähitellen pohjoiseen kohti Munkkivuorta ja Haagaa, ja myös Meilahden alueelle kaavailtiin erilaisia tiiviimmän rakentamisen ratkaisuja, mutta suunnitelmat eivät toteutuneet. Vuonna 1955 asemakaavassa alue määriteltiin puistoksi, johon voidaan rakentaa julkisia rakennuksia. Kaava aiheutti epäselvyyttä huvilapalstojen vuokrasopimuksissa, osa rapistuvista huviloista päättyi kaupungin omistukseen ja alueen yleisilme kärsi.

Meilahden alueen kokonaisuudessa Kesäranta erottuu muista huviloista ajallisesti varhaisena ja sijaintinsa puolesta muista erillisenä. Toisaalta Kesäranta, Mäntyniemi ja Tamminiemi muodostavat oman ryhmänsä valtiopäämies-temme käyttöön rakennettuja tai kunnostettuja eri ikäisiä meilahtelaisia arvorakennuksia.

Kesärannan pohjoispuolella oleva ranta-alue on nykyään puistoa, mutta alueella on ollut aktiivinen uimahistoria vuosisadan vaihteesta aina 1950-luvun lopulle. Kesärannan pohjoisena lähinaapurina oli Humallahden uimalaitos pukuhuoneriveineen, katsomoportaineen, pitkine laiturivarsineen ja hyppytorneineen. Vuonna 1919 rakennettu, Humulaksi ristitty helsinkiläisten yhteinen uimapaikka jouduttiin sulkemaan vuonna 1958, kun lahdenpohjan vesi todettiin saastuneeksi. Uimalan läheisyydessä oli myös pieni puurakennus 1920-luvulta, kahvila Mississippi, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 1975. Uimalaitoksen purun jälkeen kallioalue on nimetty Humallahden puistoksi ja nykyisen kaavan mukaan alue on lähivirkistysaluetta. Kesärannan etelän puoleinen, katualueeseen rajautuva pieni alue on kaavassa puistoaluetta.

Vuonna 1881 Meilahden tilan maat ovat pääsääntöisesti vielä rakentamattomia. Bergvikin länsipuolella oleva niemi palstoitettiin vuokratonteiksi 1870-luvulla, mutta niiden vuokraus eteni hitaasti. Villa Bjälbon päärakennus ja piharakennus ovat valmistuneet kahdeksan vuotta aiemmin 1873 ja ehtineet vaihtamaan omistajaa jo kahdesti. Ote Meilahden tilasta vuodelta 1881. Karta öfver Helsingfors stad underlydande Mejlans hemman 1881. HKA

Arkkitehti Calonius perusti yhden Helsingin ensimmäisistä arkkitehtitoimistoista. Calonius paitsi suunnitteli rakennuksia, toimi myös rakennusurakoitsijana. Kuva 1870-luvulta, MV.

Tammisaaren opettajaseminaarin päärakennus on Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Hampus Dalströmin suunnittelema, mutta Caloniuksen urakoima. Hanke oli kuitenkin urakoitsijalle jostain syystä epäonninen ja lehtitietojen mukaan myötävaikuttanut Caloniuksen konkurssiin. Kuva 1951 Bror Brandt, MV.

”Meilahden huvila no 1” 1873

Arkkitehti Calonius

Arkkitehti Frans Ludvig Calonius (19.11.1833–8.12.1903) syntyi Porvoossa vuonna 1833 viisilapsisen perheen neljänneksi lapseksi. Caloniuksen vanhempien mainitaan olleen kaupunginlääkäri Matthias Alexander Calonius ja kättilö Johanna Lovisa Hultgren. Naimisissa Calonius oli kahdesti, ensin kirjanpainaja Per Widerholmin tyttären Hilda Marian kanssa (k. 1883) ja myöhemmin tukholmalaisen Johanna Karolina Janzonin kanssa.⁶

Calonius valmistui ylioppilaaksi Borgå Gymnasiumista vuonna 1854 ja kirjautui sen jälkeen Helsingin yliopistoon. Oikeustieteen opinnot eivät kuitenkaan innostaneet, vaan hän hakeutui Turkuun arkkitehti G. Chiewitzin toimistoon oppiin.⁷ Sitten Calonius opiskeli arkkitehdiksi Tukholman taideakatemiassa vuosina 1858–1862 ja suoritti siellä sekä alemman että ylemmän tutkinto-osuuden.⁸ Tukholmassa arkkitehtuurin opetuksesta vastasi tällöin arkkitehti, professori Fredrik Wilhelm Scholander, jonka vaikutuksen voikin aistia Caloniuksen arkkitehtuurissa.

Suomeen palattuaan Calonius asettui Helsinkiin ja sai tehtäväkseen suunnitella ja rakennuttaa Korkeavuorenkadulle kaksikerroksisen asuintalon. Tämän hankkeen perusteella Caloniukselle myönnettiin sitten oikeudet toimia kaupungissa rakennusmestarina ja hän ilmoitteli sanomalehdessä palveluistaan vuodesta 1863 alkaen.⁹ Caloniuksen toimisto oli yksi Helsingin ensimmäisistä yksityisistä arkkitehtitoimistoista. Vuoden 1872 lehti-ilmoitus

⁶ Calonius Frans Ludvig. (n.d.) *Ylioppilasmatrikkeli 1853-1899*; Kivi, 1987, s. 3

⁷ Redlund 2008, s. 217

⁸ Hansson, 1998. s. 332; *Borgåbladet* 12.12.1903

⁹ Redlund 2008, s. 217

kertoi, että *Arkitekt- och byggnadskontor F. L. Calonius* tarjosi paitsi suunnittelutyötä ja rakennusurakointia, myös asiantuntijapalveluita kiinteistökauppojen ja palovakuutusten saralla.¹⁰

Yritystoiminta oli selvästi kannattavaa, sillä marraskuussa 1872 Calonius huusi itselleen vuokraoikeuden Meilahden alueen huvila nro 1 tontista. Jo seuraavana vuonna tontille rakennettiin huvila Caloniuksen perheen omaan käyttöön. Näin sai alkunsa Villa Bjälbo, tai Bjellbo, sittemmin Kesärannaksi kutsuttu huvila.

Turussa toimineena Ruissalon huvilakulttuuri oli epäilemättä Caloniukselle tuttu. Chiewitzin Turun toimistossa vuosina 1851–53 Henrik Pinellolle rakennettu Villa Roma ja tehtailija Ericssonille vuonna 1853 suunniteltu Villa Haga ovat Ruissalon koristeellisia aikalaiskohteita, joissa voi nähdä sukulaisuutta nuoren arkkitehdin itselleen suunnitteleman, tosin selvästi vaatimattomamman huvilan kanssa.

Yritteliäs arkkitehti ajatui taloudelliseen selvitystilaan keväällä 1875, kun yritys kärsi tappioita muutamien suurien rakennushankkeiden urakoinnissa. Näistä on mainittu mm. Tammisaaren seminaarirakennus.¹¹ Konkurssi oli väistämätön ja Calonius joutui huutokauppaamaan huvilansa. Marraskuun ensimmäisenä päivänä 1875 huvilan osti porvoolainen konsuli August Eklöf 17 000 markalla.¹² Myös Caloniuksen henkilökohtainen kirjasto myytiin huutokaupalla helmikuussa 1876. Sen sisältö antoi vaikutelman monialaisesta ja humanista henkilöstä.¹³

Yrittäjyys sai jäädä. Calonius ei jäänyt nuolemaan haavojaan, vaan haki Tampereen kaupunginarkkitehdiksi jo marraskuussa 1875.¹⁴ Hän muutti perheineen Tampereelle ja toimi sen ensimmäisenä kaupunginarkkitehtina

vuosina 1876–1891. Tampere laajeni alueellisesti tänä aikana, ja kaupunginarkkitehti jätti kädenjälkensä kaupunkikuvaan luomalla Kyttälän ja Tammelan kaupunginosien ruutukaavat. Näiden lisäksi Calonius suunnitteli yli 80 puista asuintaloa ja 22 kivistä asuin- ja liiketaloa, sekä joitakin julkisia rakennuksia, mm. Finlaysonin tehtaan kirkon ja Luterilaisen rukoushuoneen, hotellirakennuksen, kylpylaitoksen ja spriitehtaan.¹⁵

Kaupunginarkkitehdin tehtäviin kuuluivat myös rakennusten valvontatyöt, tonttien mittausta sekä osallistuminen terveydenhoitola-takunnan kokouksiin sen vakituksena jäsenenä. Työtä jäi rästiin, kun virka erilaisine velvollisuuksineen vaati yhä enemmän aikaa kasvavassa teollisuuskaupungissa. Calonius jätti lopulta eropyynnön kaupunginarkkitehdin virasta, ja ero myönnettiin hänelle vuonna 1891. Eronsa jälkeen Calonius toimi Tampereella edelleen suunnittelevana arkkitehtina, mutta täydensi elinkeinoaan luujauhotehtailijana.¹⁶ Hän perusti yrityksen, *Tammerfors Benmjölsfabrik*, joka toimi Pispalassa, silloisen Tampereen kaupungin ulkopuolella. Pispalassa sijaitsi myös arkkitehdin perheelleen suunnittelema huvila. Arkkitehti Calonius menehtyi 70-vuotiaana, vuonna 1903.¹⁷

15 Kivi, 1987, s. 2, 5–7, 109–110

16 Kivi, 1987, s. 5–7

17 Borgäbladet 12.12.1903

Morgonbladet
2.5.1872

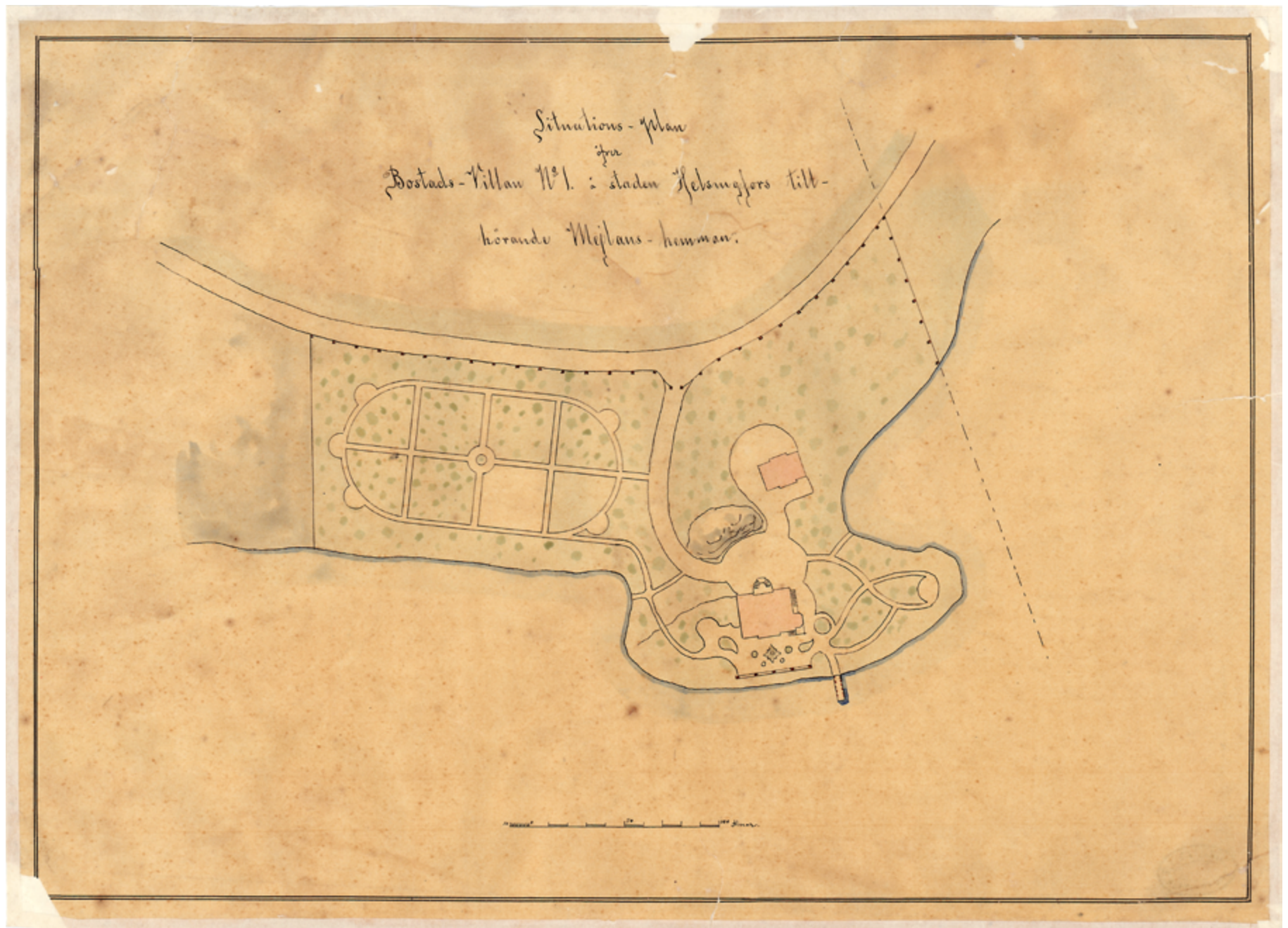
10 Morgonbladet 2.5.1872

11 HBL 21.5.1875

12 Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014, s. 46; FAT 1.11.1875

13 Hufvudstadsbladet 27.2.1876

14 FAT 23.11.1875

Asemapiirustus 1873. Calonius. Io9, Maistraatin arkisto. HKA.

Huvilan rakentaminen

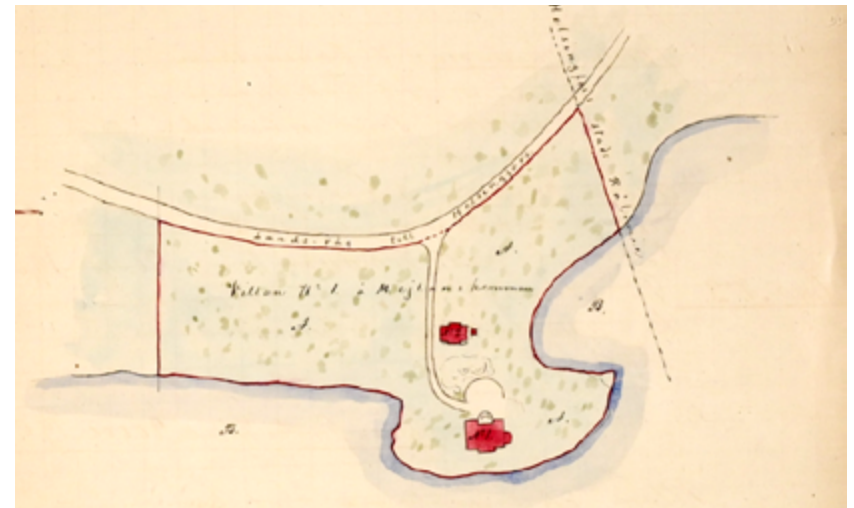
Arkkitehti Caloniuksen kesähuvila rakennettiin kesäkauden 1873 aikana, Meilahden huvila-alueen kolmantena huvilana. Toivola oli valmistunut vuonna 1870 Humallahden pohjukkaan ja Villa Bergvik sen viereen jo ilmeisesti aiemmin. Caloniuksen huvilan piirustukset on hyväksytty maistraatisa heinäkuussa 1873 ja palovakuutusasiakirjan kuvaus rakennuksesta on päivätty 20.10.1873. Asiakirja on Caloniuksen itsensä kirjoittama selostus rakennuksen piirteistä.

Rakennuksen varhaisin asu ei ole dokumentoitunut valokuviiin, mutta palovakuutusasiakirja vahvistaa rakennuksen toteutuneen jokseenkin piirustusten mukaan. Kuistien rajaama perusmassa oli 28,5 kyynärää pitkä ja 23 kyynärää leveä. Kyynärämitat vastaavat 17,1 x 13,8 metriä, nykyiset tarkistetut mitat ovat 17,2 x 13,9 metriä. Vuonna 1873 rakennuksessa oli sammutuskalustoksi laskettavaa välineistöä kahdet tikkaat, kaksi palokoukkuja sekä kaksi ämpäriä. Huhtikuussa 1874 Calonius ilmoitti, että kiinteistöön oli hankittu myös paloruisku.¹⁸

Huvilatontti

Calonius asemoi huvilan kallioiselle niemelle, varsin lähelle vesirajaa, meren puoleinen pääjulkisivu aueten lounaaseen. Asemapiirustuksessa kallioniemelle, huvilan läheisyyteen on hahmoteltu vapaamuotoinen puutarhapolkujen sommitelma istutusryhmineen. Tontin pohjoisosaan taas on piirretty ovaali, poluilla kenttiin jaettu puutarha-alue, mahdollisesti hedelmätarha ja hyötypuutarha. Tontin myöhempien vaiheiden perusteella vaikuttaa siltä, että Calonius ei ehtinyt muokata tonttiaan suunnitelmiansa mukaisesti. Meilahden tilan kartta vuodelta 1881 esitti Bjälbon tontin luonnontilaisen harmain sävyin, kun Toivolan ja Bergvikin puutarha alueet on merkitty vihreiksi.

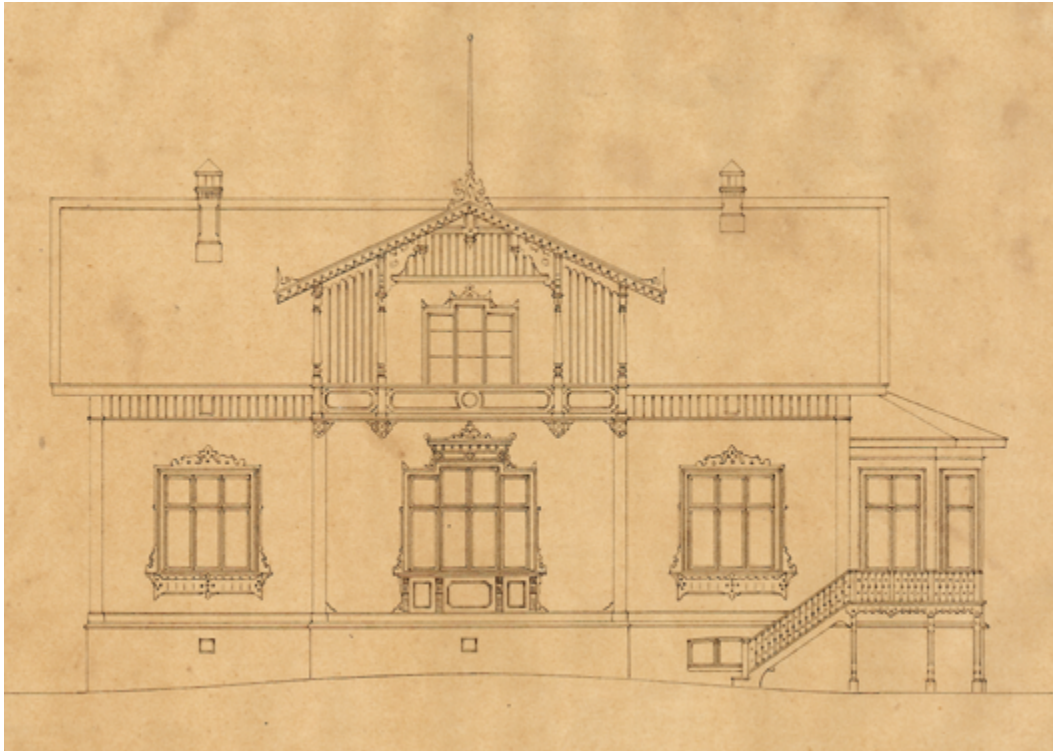
Caloniuksen asemapiirustuksessa esiintyy myös piharakennus, jolle on osoitettu oma edusalue. Piharakennus myös toteutettiin samanaikaisesti huvilan kanssa, mutta se vakuutettiin vasta vuonna 1878. Tällöin todettiin, että piharakennuksessa oli talli, vaunuliiteri sekä kaksi halkovarastoa ja se oli mitoiltaan 12 x 34 kyynärää.¹⁹ Kuvaus ei täysin vastaa piharakennuksen suunnitelmaa, joka on säilynyt maistraatin arkistossa päärakennuksen suunnitelman yhteydessä. Rakennus on toteutunut yksinkertaisena, satulakattolisena ilman suunniteltuja poikkipäytyjä, mutta julkisivun paneloinnin koristelu vastaa myöhemmin, noin 1904, dokumentoitua piharakennusta. Suunnitelmassa on yksi uunillinen huone, jota ei siis ilmeisesti toteutettu lainkaan. Lisäksi piharakennuksen sijainti vaikuttaa hiukan muuttuneen suunnitelmasta ja sijainti vastaa jokseenkin vuoden 1887 suunnitelmia, joissa se on selvästi pohjoisempana kuin Caloniuksen asemapiirroksessa.

Piharakennus on toteutunut suunniteltua pohjoisemmaksi. Palovakuutusasiakirjan asemapiirros 20.10.1873. Tarmon arkisto 7938, KA.

¹⁸ Palovakuutus Tarmo 7938, kirjaus 6.11.1873, KA.

¹⁹ Palovakuutus Tarmo 9922, 1.6.1878, KA. Pituusmitta on lyijykynällä korjattu 23:sta 34:ksi kyynäräksi.

Caloniuksen laatiman lupapiirustussarjan ainoa julkisivupiirustus. Sarja on hyväksytty Helsingin maistraatissa 21.7.1873. Maistraatin arkisto, HKA.

Yllä: Caloniuksen vaiheen julkisivupiirteistä voidaan osoittaa muutamia säilyneitä yksityiskohtia. Parhaiten on säilynyt merenpuoleisen parvekkeen loggiamainen tila ja sen harjan alla vuosiluku 1873. Myöhempien vaiheiden perusteella on todennäköistä, että parvekekaide ei toteutunut vaakakenttänä, vaan kuistiportaan tapaisena profiililautakaiteena. Nykyinen kaide on tietävästi 2003 korjauksessa uusittu.

Vasemmalla pihan puoleisen päätykolmion toisen kerroksen panelointi ja paanutyypinen koristelu, joka väritutkimuksen mukaan on rakennuksen muuta julkisivupanelointia vanhempaa ja juontaisi siis 1870-lukuun.

Vieressä vasemmalla: rakennuksen vanhimmat ikkunakarmit tunnistaa erikoisesta ratkaisusta. Karmin ulkopinta on viistetty siten, että ikkunapuitteet painuvat syvemmälle.

Päärakennus

Julkisivuarkkitehtuuri

Caloniuksen itselleen suunnitteleman huvilan hahmo on nykyistä Kesärantaa selvästi yksinkertaisempi ja vaatimattomampi, myös koristeellisuus on kevyempää. Julkisivun peruspinnat on mainittu rapatuiksi, mutta ornamentit ja toisen kerroksen vuoraus ovat piirustustekniikan perusteella puusta toteutettuja.

Caloniuksen julkisivupiirustuksia tunnetaan vain yksi, lounaaseen, merelle katsovan pääjulkisivun piirustus. Rakennuksen koristeellisuus syntyy toisaalta ikkunoiden monimuotoisista kehyslaudoista, toisaalta toisen kerroksen loggiamaisesta, sisäänvedetystä parvekkeesta profiloituine pylväineen, puuleikkauksin koristeltuine räystäslautoineen ja harjakoristeineen. Ajankohdalle tyypillinen, symmetriaa rikkova lisä on eteläpään lasikuisti ja sinne johtavat ulkoportaat. Porraskaiteen piirtämisen tapa viittaa sveitsiläistyylin, tai *nikkarityylin*²⁰, mukana yleistyneeseen profiililautakaiteeseen, jossa yksinkertaisin leikkauksin tai rei'ityksin lautakaide sai koristeellisen ja kertovan ilmeen.²¹ On kiinnostavaa, että Caloniuksen piirustuksessa loggia-parvekkeen etukaide on esitetty pikemminkin umpinaisena, klassismiin viittaavana kenttäjakona, kun taas myöhemmin kaide toteutuu profiililautakaiteena, samankaltaisena kuin mainittu porraskaide. Voidaan epäillä, että kaide jo alun perin toteutui nykyisen kaltaisena, sillä loggian muut rakennosat vaikuttavat olevan Caloniuksen aikaisia tai sen muotoja seuraten kunnostettuja.

Caloniuksen vaiheen julkisivupintoja on nykyisin jäljellä hyvin vähän, sillä myöhemmät muutosvaiheet ovat purkaneet tai peittäneet niitä. Kesällä 2025 tehty väritutkimus paljasti, että koillisjulkisivun toisen

kerroksen poikkipäädyn pystypanelointi on muuta panelointia vanhempaa ja voidaan hyvällä syyllä olettaa paneloinnin olevan peräisin vuodelta 1873. Vanhemmassa paneloinnissa on kaksi muista pinnoista poikkeavaa, vanhempaa punertavan ruskeaa öljymaalikerrosta. Samat kerrokset löytyivät myös yhdestä tutkitusta ikkunakarmista. Näiden perusteella voidaan epäillä, että Caloniuksen huvilan puiset koristeaiheet ja ikkunat ovat olleet punertavan ruskeat. Rapattu peruspinta lienee ollut ajalle tyypillisesti jonkin verran koristeaiheita vaaleampi, mutta sävystä ei ole tietoa.

Huvilan esikuvia tai innoittajia voi tunnistaa mm. Caloniuksen opettajien, Scholanderin ja Chiewitzin tuotannosta, jota taidehistorioitsija Gardberg kuvailee näin: *”Arkkitehti F. W. Scholander oli 1846 piirtänyt sveitsiläistyylisen ”alppimajan”, joka kuitenkin vielä oli täysin symmetrinen. Todellisen rikoksen vanhaa ruotsalaista rakennusperinnettä vastaan Chiewitz teki 1850 piirtäessään ”englantilaiseen tyyliin” huvilan, jonka pohjakaava ja julkisivujen ääriviivat olivat täysin epäsymmetriset. Jos ajatellaan, että mielikuvituksellisesti sommiteltu kesähuvila suurine ikkunoineen ja vapaine tilasijoitteluineen oli vähitellen muokkaava maaperää modernille arkkitehtuurillemme, voidaan väittää, että Chiewitz 1850 piirtämällään huvilalla vaikutti huomattavasti vuosisatansa arkkitehtuuriin.”* Mainittu Chiewitzin huvila ei toteutunut Ruotsiin, vaan uudelleentulkintana Ruissaloon vuonna 1851 nimellä Villa Roma. Caloniuksen omaa huvilaa voisi luonnehtia Scholanderin sveitsiläistyylisen alppimajan ja Chiewitzin vapautuneen puurenessanssin varovaiseksi jälkeläiseksi.

Chiewitzin suunnittelema Villa Roma vuodelta 1853, kuvannut C. J. Gardberg vuonna 1857, TKM..

20 Nikkarityylin voi määrittellä puukäsityön innoittamaksi koristelemisen välttämättömyydeksi: nkkarointia nkkaroinnin iloista.

21 Korhonen, 1991. s.186

Ritningar till byggande af Postads-Hellan N:o 1.
i Melans. hemman.

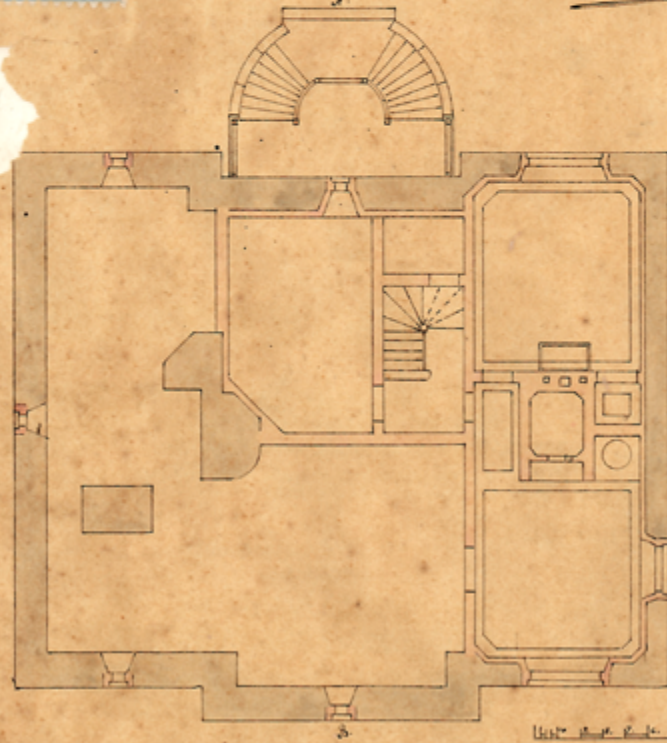
År 1873 den 12 Juni
anställdes egen, på sätt
specifierat derom,
innehåller.

Plan.

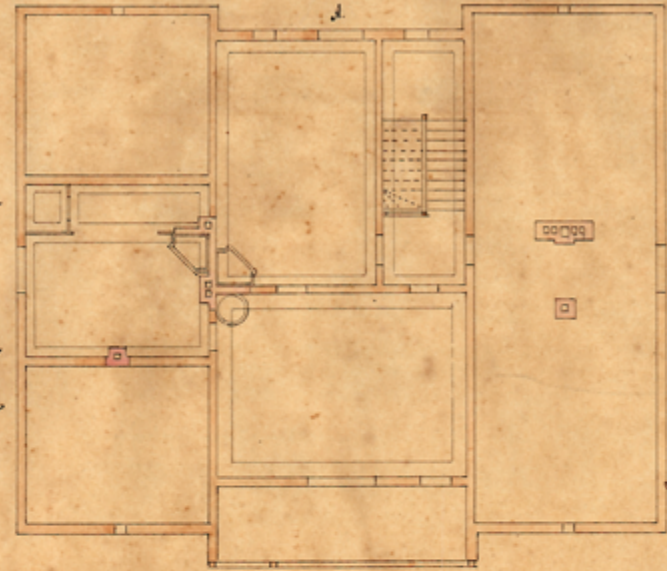
O. W. Andersson & F. F. Sallin

Arkit.

Soubassementet.

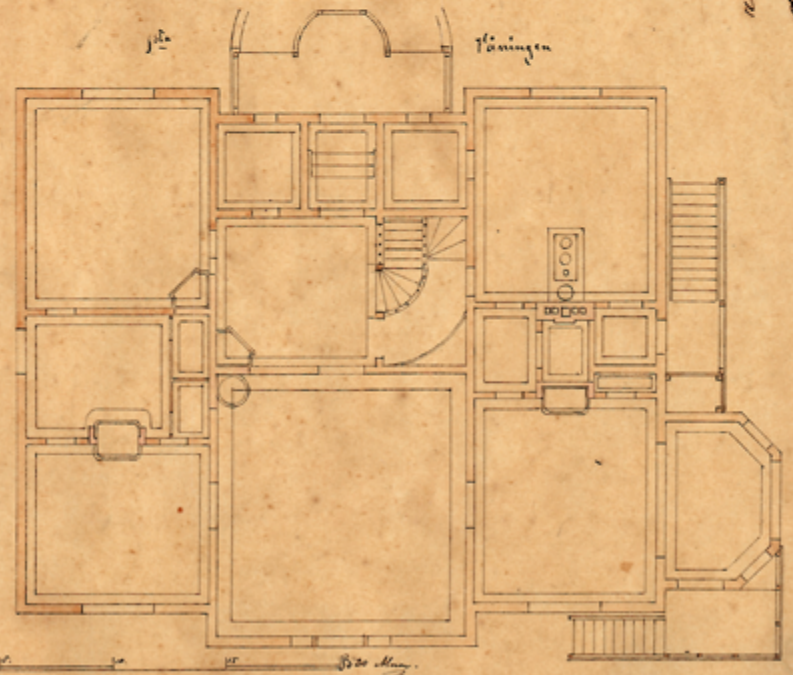
Vinds Våningen.

År 1873 den 29 Juli äro de
ritningar af Magistraten godkän-
da och fastställda i Helsing-
fors Rådhus som ofvann.
Bebyggelse

1:a

Våningen

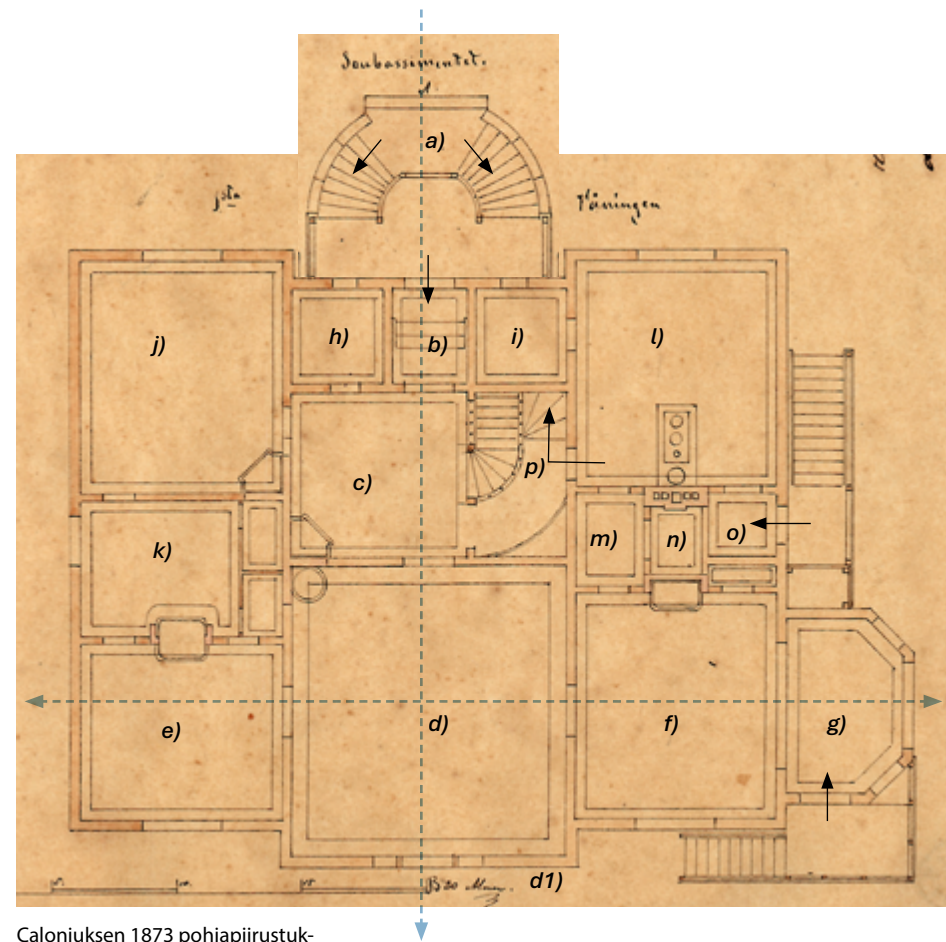
Caloniuksen laatiman lupapiirustussarjan pohjapiirustukset. Vain tämä piirustus viiden piirustuksen sarjasta on leimattu hyväksytyksi Helsingin maistraatissa 21.7.1873. Maistraatin arkisto, HKA.

Porvarishuvilan tilat

Huvilan päätilat noudattavat sovinnaista, symmetrian varaan rakentuvaa perusratkaisua. Rakennukseen saavutaan a) kaksivartista ulkoporrasta nousten, sitten edetään keskiakselia myöten porraskäytävän b) ja eteishallin c) läpi saliin d), josta suuren ikkunan kautta aukeaa merinäkömä. Kartanomainen, aksiaalinen saapuminen, salin sijoittaminen keskiakseliin ja sen ulos vetäminen eräänlaiseksi keskisaliiksi d1) ovat pitkän perinteen jatkumia. Salin poikkiakseli, jossa pohjoisella puolella on oletettavasti seurusteluhuone e) ja eteläisellä puolella neliömäinen ruokasali f) tulisijoineen ja sen takana vielä valoisa, viistettykulmainen kuisti g) , tarjoaa pitkän näkömän läpi talon. Symmetriasta poikkeava viistettykulmainen kuisti ja yläkerran katettu parveke ovat rakennuksen huvilamaisia piirteitä, joiden esikuvia voinee hakea Chiewitzin vapautuneista huvilasuunnitelmista.

Palovakuutuskertomuksessa 1873 mainitaan rakennuksen huonejärjestys. Kellarikerroksessa oli leivintupa, jossa oli leivinuunin lisäksi muuripata, lämmin kaakeliuunillinen kamari ja lisäksi kylmä kellarihuone. Ensimmäisessä kerroksessa oli seitsemän asuinhuonetta, joissa oli yhteensä 5 kaakeliuunia ja keittiöliesi. Lisäksi mainitaan h) vaatehuone ja i) keittiövarasto, *skafferi*.²²

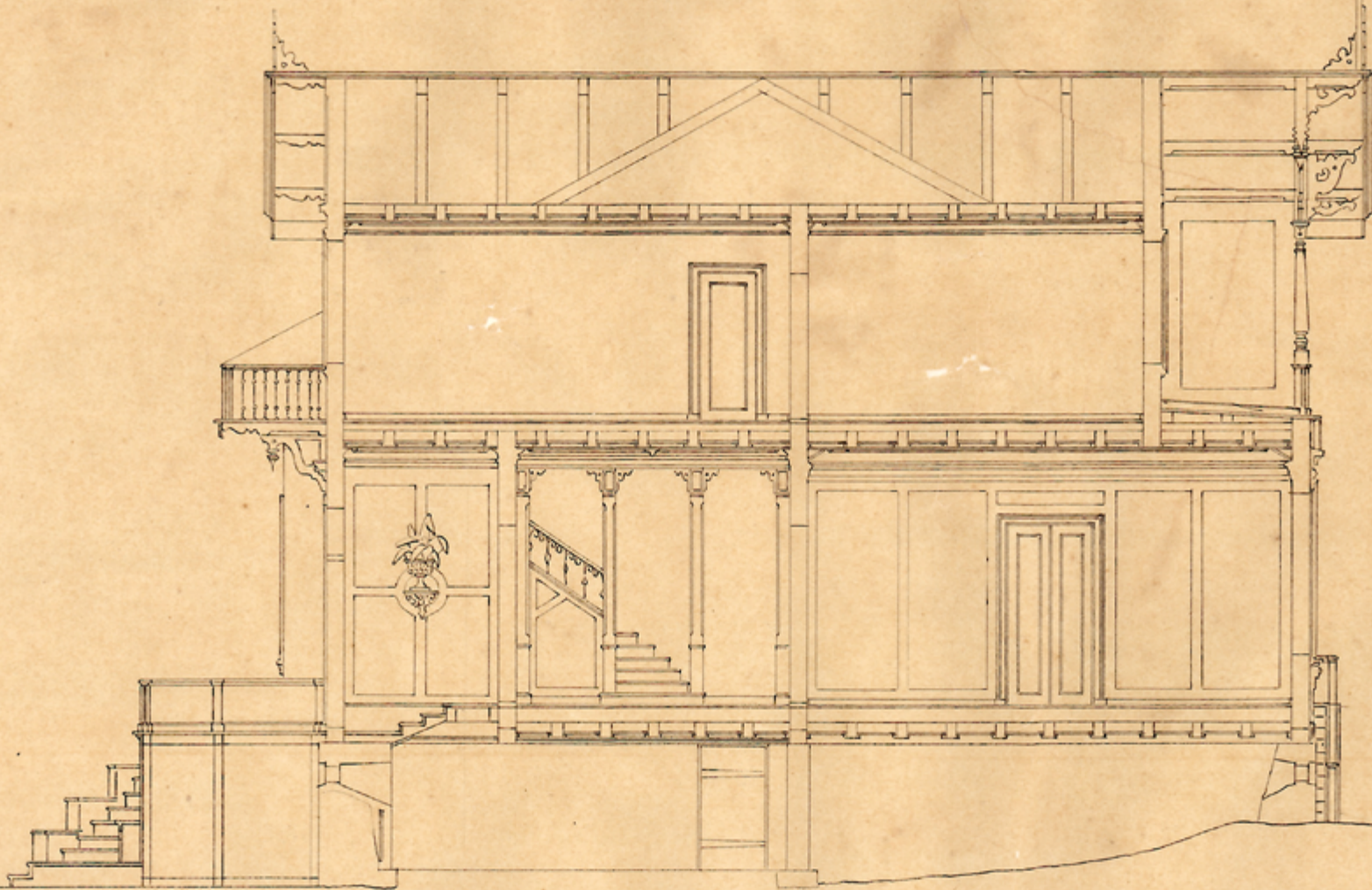
Huvilan tilojen käyttöä ei ole piirustuksiin nimetty, mutta oheiseen pohjapiirustukseen on merkitty oletukset. Pääkerroksen pohjoinen nurkkahuone j) lienee ollut päämakuuhuone itään suuntautuvine ikkunoineen. Sen vieressä olisi ollut pukeutumishuone k) pienine vaatehuoneineen. Keittiö l) suurine liesineen ja taloudenhoidon tilat ovat sijainneet talon toisella puolella. Keittiöstä on ollut käynti tarjoiluvälikköön m) astiakaappeineen n). Keittiöllä oli oma eteishuone o) ja yhteys pohjakerroksen portaaseen p). Kellarikerros on epäilemättä suunniteltu palvelusväen käyttöön. Leivin- ja pyykkituvan lisäksi siellä on ollut yksi lämmin kamari. Yläkerrassa oli kolme toisiinsa liittyvää kaakeliuunillista makuuhuonetta, mutta puolet tiloista oli vain kylmää ullakkoa.²³

Caloniuksen 1873 pohjapiirustukseen osoitettu oletetut huoneiden ja tilojen käyttötarkoitukset sekä rakennuksen kaksi sisätilajärjestyksen pääakselia.

22 Palovakuutus Tarmo 7938, 20.10.1873, KA.

23 Palovakuutus Tarmo 7938, 20.10.1873, KA.

Caloniuksen laatiman lupapiirustussarjan leikkaus 1873.
Maistraatin arkisto, HKA.

11 10 5 8 2 6 5 8 3 2 1 6 10 10 15 30. Alina.

Pohjapiirustusten perusteella rakennus on suunniteltu yhden perheen ja sen palvelusväen käyttöön. Palovakuutusasiakirjaa päivitettiin vuonna 1878 rakennuksessa tehtyjen parannustöiden ja alueen palovakuutusten hinnannousun jälkeen. Tällöin yläkertaan oli kolmen makuuhuoneen lisäksi järjestelty huone, jossa oli keittomahdollisuus rautakamiinan tai uunilieden ansiosta.²⁴ Erillishuoneen vuokraaminen on saattanut olla haluttua sekä vuokratulojen että rakennuksen ympärivuotisen huolehtimisen takia.

Alkuperäisestä sisustuksesta ei ole tarjolla dokumentoivaa tietoa, ainoastaan Caloniuksen leikkauspiirustuksen muuttamat viitteet: eteisen porrasvälikön ja salin muutamalla viivalla piirretyt seinien kenttäjaot, porrashuoneen koristeelliset pylväät ja kaiteet sekä ovien yksipeilisyys.

Alkuperäiset rakenteet

Ristikkohirsiseinät ja sammaltäyte

Caloniuksen laatimassa palovakuutusasiakirjan selostuksessa rakennusta kuvailtiin seuraavasti: ”*ett boningshus af resvirke och dubbla bräder, uppfördt år 1873, rappadt såväl in- som utvändigt under tak af pertor*”.²⁵ Luonnehdinta *resvirke med dubbla bräder* antaa ymmärtää, että kyseessä olisi pystyhirsirakennus sisä- ja ulkopuolisella laudoituksella. Käsitteellä *resvirke* tai *resvirkestommen* tarkoitetaan yleisesti pystyhirsiseinää, ja rakennustapa oli myös ajalle ominainen.²⁶ Pystyhirsirakennuksissa kuivat hirret asetettiin tiiviisti toinen toisiaan vasten ja saumat tilkittiin. Myöhemmät havainnot osoittavat, ettei kyse ole pystyhirsirakenteesta, vaan ristikkorakenteesta. Ristikkorakenne on laajalti koko Euroopan alueella käytetty historiallinen rakennustapa, jolle tunnusomaista on puuristikon jättäminen näkyviin julkisivuun ja ristikkovälien täyttäminen, esimerkiksi savirakenteena tai

luonnonkivi- tai tiilimuurauksella, toisinaan myös täytepinnan rappaaminen. Suomessa rakennetta ei juuri esiinny paljaana, mutta Kesärannassa näyttäisi toteutuneen rappauksen peittämänä rakenteena.

Caloniuksen palovakuutukseen kirjaama (*resvirke*) *med dubbla bräder* tarkoitti – ei molemmin puolista laudoitusta vaan – seinän molemmille puolille tehtyä kaksinkertaista laudoitusta, *kaksoislaudoitusta*, mikä käy ilmi vuoden 1979 rakenne-erittelystä: ristikkorungon ulko- ja sisäpuolella oli kaksi kerrosta 25 mm paksuista lautoja limittäin asennettuna. Kaisa Vepsäläisen havaintojen mukaan sisäpinnan laudoituksiin oli käytetty norjalaisista pakkauslaatoista purettuja lehtikuusilautoja.²⁷ Purkuvaiheen valokuvassa 1981 yläkerran olohuoneen ulkoseinässä näkyi paljaaltaan sangen vaihtelevan levyisiä (arviolta 10–30 cm) lautoja, joiden pinnassa oli vielä tikkurappauksen jäänteitä ja jälkiä. Laudat olivat myös lyhyitä, vain pystyhirreltä toiselle ulottuvia. Palovakuutusasiakirjan mukaan seinäpinnat oli alun perin rapattu niin sisä- kuin ulkopuoleltakin. Muutama 1979–1983 peruskorjausvaiheen valokuva tarjoaa palovakuutusasiakirjan tiedoille vahvistusta. Kun yläkerran parvekkeen kohdalla olevassa huoneessa ulkoseinän pintarakennekerrokset oli poistettu ja loputkin tikkurappaukset oli pudotettu, esiin tuli lyhyistä vaakalautoista koottu pohjarakenne eli palovakuutusasiakirjassa todettu *kaksoislaudoitus*.

Samoihin aikoihin Kesärannan rakentamisen kanssa käynnistyi Caloniuksen suunnitteleman Albergan kartanon rakentaminen Kiseleffin suvun kesäasunnoksi. Kiinnostavana yhtymäkohtana Kesärannan kanssa on rakentamisen tapa. Myös Alberga on sekä sisä- että ulkopuolelta rapattu puutalo, jossa seinien laudoituksessa on käytetty lyhyttä lankkua ja puurakenteena ”*piirurunko*”²⁸ eli oletettavasti Bjälbota vastannut rakennetyyppi. Albergan seinissä on sokeritehtailija Kiseleffin tehtaan ylijäämämateriaalia – Intiasta laivatun raakasokerin mäntypuisia pakkauslaatoita.²⁹

24 Palovakuutus Tarmo 9922, 1.6.1878, KA.

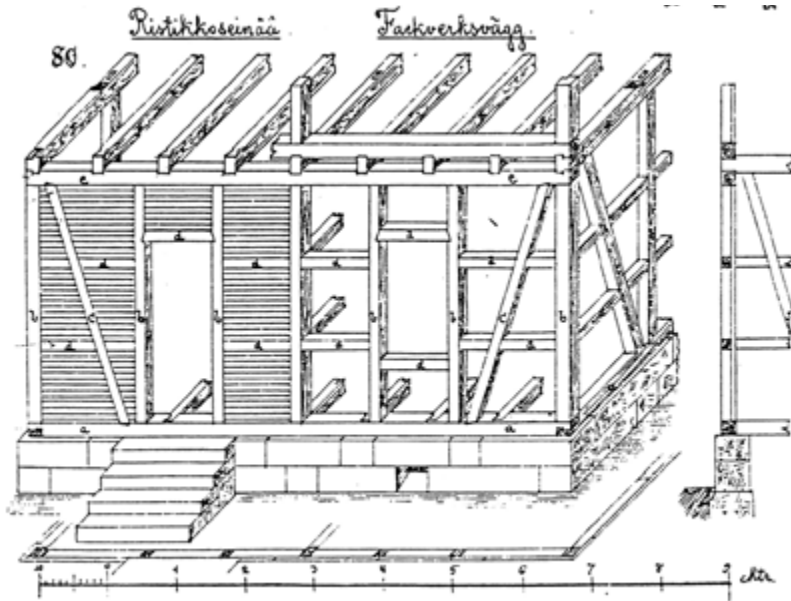
25 Palovakuutus Tarmo 7938, kuvaus 20.10.1873, KA.

26 Lundgren Helena, 2010; Törnqvist 1903, *Rakennuskonstruktion oppi*; Asp, *Huonerakenteiden oppi*, 2. vihko, 1903. s. 10–11.

27 Vepsäläinen, Kaisa, 2004. s. 24

28 Panu Kaila, 11.2.1983, tarkastuskertomus Albergasta. Albergan kartanon rakennushistorian selvitys 2023–2024. Salonen ja Schalin.

29 <https://elakooneilinen.blogspot.com/2013/09/elamaa-albergan-kartanossa.html>

G. E. Asp kirjassaan Huonerakenteiden oppi kuvailee rakenteen, joka muistuttaa suuresti sitä rakennetta, joka Kesärantaa koskevien asiakirjojen perusteella on ajatuksena rekonstruoitavissa. Aspin kuvallitteen tarjoama rakenteen kokonaiskuva voisi vastata Villa Bjälbon alkuperäistä ja vanhimman osan nykyistä rakennetta.

Seinien alkuperäinen rakennevahvuus on siis ollut noin 275 mm (ulkopinnan rappaus 25, kaksoislaudoitus 50, puurunko 125, kaksoislaudoitus 50, sisäpinnan rappaus 25), mikä on selvästi talvilämpimäksi ajatellun rakennuksen rakenne. Uunien runsaus ja alapohjan paksuus vahvistavat, että Caloniuksen huvila oli rakennettu ympärivuotista asumista silmälläpitäen.

Vuonna 1976 tehdyssä inventoinnissa Erkki Härö kirjasi, että *”Uudenmaan piirirakennustoimistosta saatujen tietojen mukaan vanhan osan runko on pystyhirttä. Kuitenkin tällaisen hirsiparin välissä on vinohirsi. Hirsien välit on täytetty sammalella.”*³⁰ Vuoden 1979 rakennesuunnitelma kuitenkin paljastaa, rakennetyyppikirjauksena, että 5”x7” (125x175 mm) pystyhirtet oli aseteltu yhden metrin (”k 1000 mm”) välein ja että täytteenä oli sammalta. G.E. Asp esittelee *Huonerakenteiden oppi* kirjassa 1903 juuri tämänkaltaisen *ristikkorakenteen* selittäen, että pystytolppia asennetaan 0,9–1,5 metrin välein sekä luonnollisesti kakkien aukkojen sivulle ja rakennuksen nurkkiin sekä väliseinälinjojen kohtiin. Siinä mielessä vuoden 1979 kirjaus tasan 1 m välein olevista pystyhirsistä on otettava suuntaa antavana. Aspin rakenne-erittelyyn sisältyivät *kynnyshirren* (a) ja *ylishirren* (e) välille asennetut *tukipuut* (c) eli Härön inventointiinsa kirjaamat *vinohirret* Kesärannan seinärakenteessa. Aspin mukaan tiilitäytteiset ristikkorakenteet olivat Suomen ilmastoon liian kylmiä: *”huokeampia asuinhuoneiden seiniä rakennetaan siten, että ristikkorakenteinen runko vuorataan sekä ulko- että sisäpuolelta laudoituksella, ja laudoitusten väliin pannaan joko sammal- tai sahanpurutäyte”*.

30 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä purettiin alkuperäisiä pintarakenteita. Yläkerran merenlahdelle katsovan huoneen seinästä, pudotetun tikkurappauksen alta paljastui tällöin lyhyistä laudanpätkistä tehty sisäpuolinen kaksoislaudoitus. Kuva JOKA.

Vesikatto

Palovakuutusasiakirjassa 1873 vesikatto mainitaan katetun päreillä. Uudessa vuoden 1878 palovakuutusasiakirjassa on käsivaraisesti tehty korjausmerkintä, jossa päre on ylivedetty ja tilalle kirjoitettu "asfaltfilt". Eräissä ullakolta 2002 otetuissa valokuvissa näkyy pärekattoa, mutta jää epävarmaksi ovatko kuvat päarakennuksesta vai keittiösiivestä. Toisaalta vuosien 1979 ja 1983 rakennesuunnitelmissa vanha pärerakenne on mainittu olemassa olevana ja säilyneenä rakennekerroksena.

Perusmuurit

Huvilan rakennuspaikaksi valittiin kalliopaljastuma. Ehjää silokalliopin-taa on edelleen näkyvissä kellarikerroksen luoteisella osalla, missä kallio kohoaa muita nykylattiapintoja ylemmäs. Perusmuurit tehtiin lohkotusta luonnonkivistä ja muurirakenteella muodostettiin rakennukselle osittainen kivijalkakerros. Sen korkeimmalle eli eteläiselle puoliskolle rakennettiin keittiö suurine leivinuuneineen ja helloineen. Näiltä osin luonnonkivimuurin sisäpuolelle tehtiin reveteerausmuuraus. Muut matalammat alustilat jäivät yksinkertaisesti lohkotulle luonnonkivipinnalle.

Konsuli Eklöfin huvila 1875-1880

Porvoolainen konsuli August Eklöf omisti huvilan noin viiden vuoden ajan. Vuoden 1878 palovakuutusasiakirjassa todetaan, että tehtyjen parannustoimenpiteiden ja alueen kohonneen arvon takia vakuutus on päivitetty. Mainittu piharakennus on myös haluttu liittää vakuutukseen. Vakuutusasiakirjasta piirtyvät muutokset ovat kuitenkin vähäisiä. Yläkertaan on järjestelty keittiö, johon on ensin kirjattu rautakamiina, sitten hellauuni. Toinen korjattu piirre on pärekaton muuttuminen asfalttikatoksi.³¹

Konsuli Eklöfin ajalta on tiedossa pieni, mutta merkittävä suojele-uutinen. Bjälbon pohjoispuolella, kallioalueella sijaitseva pronssikautinen röykkiöhauta oli vaarassa tulla tuhotuksi, kun huvilan omistaja oli pyytänyt Helsingin rahatoimikamarilta lupaa saada käyttää irtokiviä ranta-alueensa täyttöön, arvioidun peräti 60 kuorman verran. Tähän ei ollut annettu lupaa.³² Ranta-alueen muotoilu tai niemen kinalon painanteen täyttäminen on siis ollut tavoitteena jo varhain. Vuoden 1881 kartassa esiintyy pieni rantarakennus, mahdollisesti sauna tai uimahuone, joka oletettavasti on konsuli Eklöfin aikana toteutettu. Kartan perusteella tontti oli edelleen pitkälti jalostamatta ja rantaviiva muokkaamatta.

Konsuli Eklöf päätyi myymään huvilansa alkuvuodesta 1880. 12.1. lehdessä ilmoitettiin, että huvilan oli ostanut leskirouva Stenberg 18 000 markan hintaan.³³ Kauppa ilmeisesti peruuntui, sillä muutamaa viikkoa myöhemmin, lehdissä ilmoitettiin, että ostaja onkin kassanhoitaja K. Ignatius.³⁴

31 Palovakuutus Tarmo 9922, 1.6.1878, KA.

32 Morgonbladet 3.12.1878

33 FAT 10.1.1880

34 FAT 29.1.1880

Päarakennuksen kellarikerroksesa osa kellarin alustilaa on edelleen silokalliota, vaikkakin monessa tilassa on päädytty tilan syventämiseen.

Rakennusmestari Elia Heikel 1895, Daniel Nyblin. Wikipedia.

Heikelin mainos Helsingfors Dagbladetissa 18.9.1885. Suorittaa ja valvoo rakennustöitä, laatii rakennuspiirustuksia asuinrakennuksiin, kirkkoihin, kouluihin ym. Kohtuulliset hinnat!

Villa Bjälbo 1887

Suomen Pankin Kassanhoitaja Carl Robert Ignatius (1846-1904) omisti huvilan lähes neljännesvuosisadan, vuodesta 1880 aina kuolemaansa 1904 saakka. Ignatius toimi Suomen Pankin kassanhoitajana, sittemmin ylikamreerina ja hänelle myönnettiin hovineuvoksen arvonimi. Joitain vuosia huvilan omistettuaan hän käynnisti tontilla laajamittaisen uudistustyön, jonka suunnittelijaksi valikoitui rakennusmestari Heikel. Muistokirjoituksen mukaan Ignatius vietti Bjälbossa syrjään vetäytynyttä elämää viime vuosinaan, mutta oli yksityishenkilönä tunnettu suuresta auttavaisuudestaan.³⁵

Rakennusmestari Heikel

Elia Heikel (1852-1917) valmistui rakennusmestariksi vuonna 1872. Vuonna 1879 hän perusti ensimmäisen toimistonsa yhdessä kaupunginarkkitehti Konstantin Kiseleffin kanssa, mutta jo 1883 hän perusti oman, sekä rakennussuunnittelua että rakennuttamista tarjoavan toimistonsa. Heikel teki runsaasti yhteistyötä liikemies Julius Tallbergin kanssa. 1888 käynnistyi yhteistyö nuoren arkkitehti Selim A. Lindqvistin kanssa: Lindqvist suunnitteli, Heikel rakennutti. Tämä olikin Heikelin ammattiuralle tyypillistä: Pääsuunnittelijana hän toimi tiettävästi vain muutamissa kohteissa. Kesärannan muutostöiden aikaan Heikelillä oli työn alla asuinkerrostalo Eerikinkatu 14, jonka hän sekä suunnitteli että rakennutti.³⁶ Moni Helsingin vuosisadan vaihteen liiketalosta on Heikelin rakennuttama ja häntä pidettiin tämän uuden rakennustyyppin rakentamisen uranuurtajana. Aleksanterinkatu 13:een rakennutettu Lundqvistin liiketalo valmistui vuonna 1900 ja Heikel vastasi rakennuksen modernista rakennetekniikasta, jossa hyödynnettiin niin valurautarakenteita kuin teräsbetoniakin.³⁷

35 Helsingfors-posten 23.4.1904

36 Rakennustaito 13.1.1917

37 <https://finnisharchitecture.fi/lundqvist-commercial-building/>

Heikel oli paitsi arvostettu rakentamisen ammattilainen, myös ammatikunnan etua ajava humaani henkilö, jonka ansiosta rakennustyöläisen päivää lyhennettiin 12 tunnista 11,5 tuntiin vuosisadan vaihteen tienoilla. Menestynyt suunnittelija ja liikemies oli myös rohkea päätöksissään. Vuonna 1900 hän osti kollegansa Emil Lindstedtin kanssa 38 hehtaaria maata Gallträskin ympäriltä ja alueelle perustettiin uusi huvilakaupunki Kauniainen. Heikelin oma huvila Villa Heikel valmistui Kauniaisten ensimmäisenä huvilana vuonna 1903. Pian tämän jälkeen miehen elämä hidastui dramaattisesti, kun hän invalidisoitui sairaskohtauksen seurauksena.

1880-luvun jälkipuoliskolla Heikel oli saavuttanut luotettavan ja ammattitaitoisen miehen maineen. Ignatiuksen valinta oli siis ymmärrettävä, mutta mikään ei suoranaisesti selitä sitä. Heikel seurasi aikansa arkkitehtuuria ja oli tarkka kynänkäyttäjäksi, mutta yhteistyöprojekteissa Heikel tyypillisesti signeerasi pohjapiirustukset, arkkitehti julkisivut. Tiettävästi Heikel on näinä vuosina toiminut ilman arkkitehtityöparia ja siis itse laatinut signeeraamansa piirustukset. Heikelin toiminta huomioiden voidaan olettaa, että hän on vastannut myös Villa Bjälbon muutostöiden rakennuttamisesta.

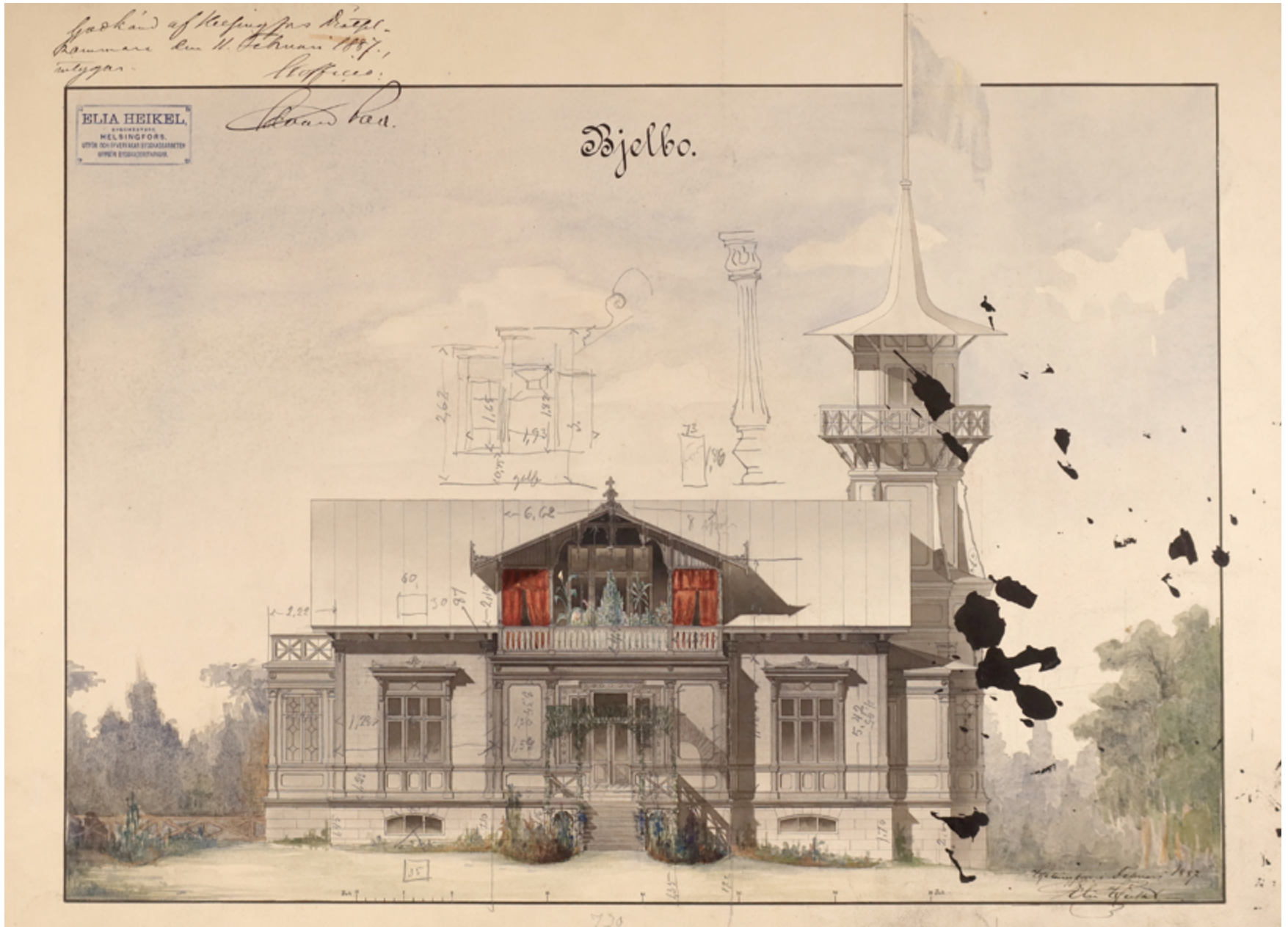
Tontti ja puutarha

Kaikki Ignatiuksen toteuttaman muutostyön säilyneet piirustukset ovat samaa sarjaa ja Heikelin signeeraamia helmikuussa 1887. Kaupungin hyväksyntä rakennushankkeelle on päivätty 11.2.1887. Suunnitelmien kehittymisestä tai muutoksista ei ole tietoa. Toisaalta 1900-luvun alun muutossuunnitelmat rakentuvat varsin ehjästi Heikelin suunnitelmien päälle. Voidaan siis olettaa, että suunnitelmat ovat pitkälti toteutuneet helmikuun 1887 piirustusten mukaisesti.

Asemapiirustuksessa huvilapalsta on otettu määrätietoisesti haltuun. Koko niemenkärki on nyt muotoiltu puutarha-alueeksi muutamine istutusalueineen. Piirustuksen väritunnisteiden perusteella tontin piharakennus oli vanha säilyvä rakennus. Myös päärakennuksen pohjoispuolella oleva huvimaja

Elia Heikel, 1887. Muutossuunnitelman asemapiirustus, ote piirustuksesta, jossa myös leikkausepiirustus näkötorista. Rakh II lid 22, KA.

Meren puolen julkisivu. Elia Heikel, 1887. Rakh II lid 22, KA.

(D) ja tontin pohjoisosassa oleva kaivo (E) ovat kaikki olemassa olevia rakenteita, mahdollisesti Ignatiuksen vähitellen toteuttamia. Saunarakennus (B) ja päärakennuksen laajennukset on merkitty kirkkaalla oranssilla sävyllä, osoittaen, että ne ovat uusia. Molemmat myös toteutuivat Heikelin suunnitelmien mukaisesti. Heikelin suunnitelmassa puutarhakäytävät on linjattu paikan kalliopintaa huomioivalla tavalla. Niemen eteläisen reunan painanteen kohdalle on piirretty kenttiin jaettu puutarha-alue ja sen keskelle vesiallas. Piharakennuksesta mereen on tehty viemärijoja. Maanpinnan muokkaus ja lahden täyttäminen on toki voitu toteuttaa jo 1880-luvun aikana, ennen Heikelin suunnittelutehtävää.³⁸ Myös päärakennuksen pohjoispuolella oleva pieni tekolampi on toteutettu.³⁹

Päärakennuksen muutokset

Julkisivut

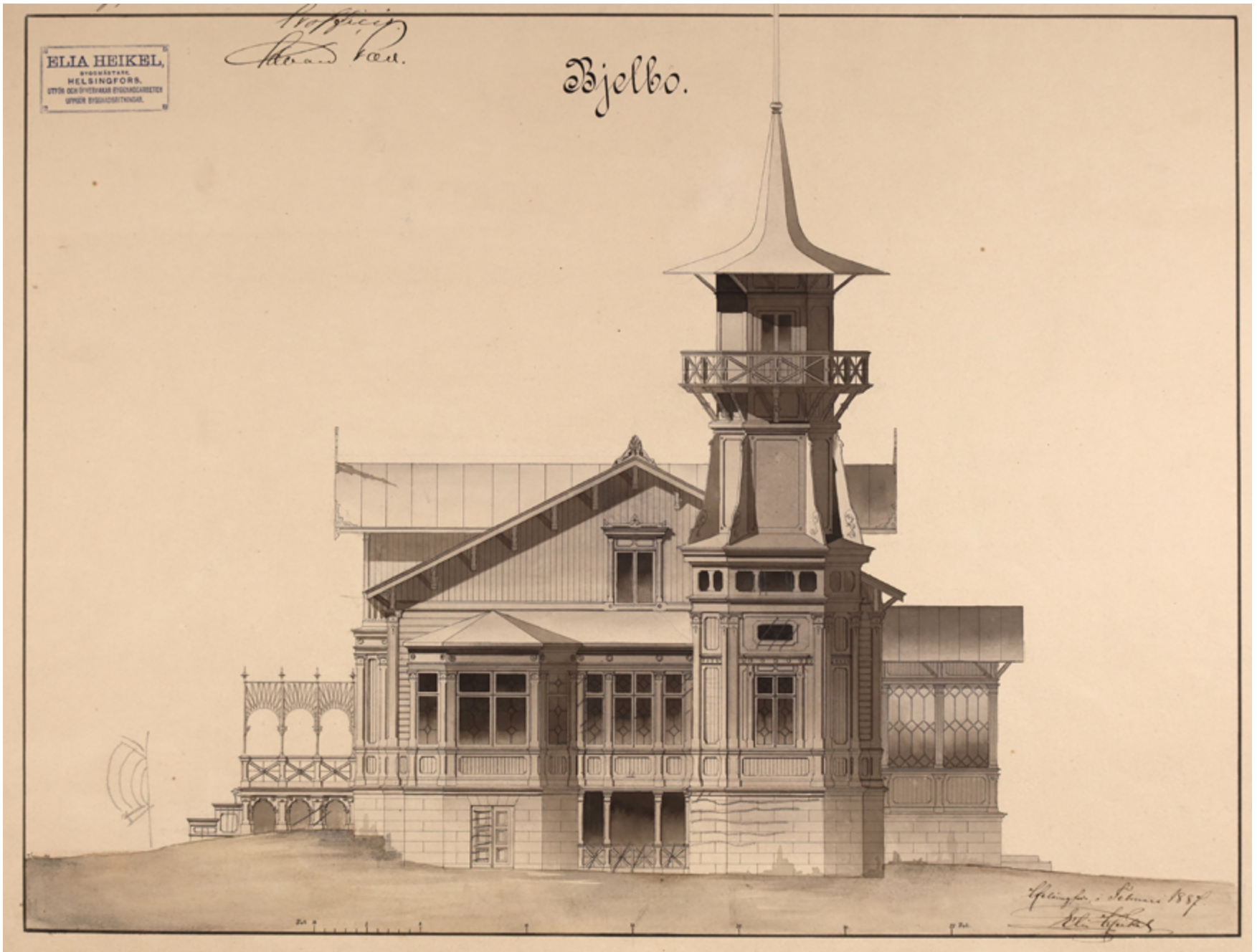
Päärakennukselle Heikel antoi aivan uuden ryhdin ja muodon. Caloniuksen pienimittakaavainen koristekieli on saanut väistyä, tilalle on tullut ajalle ominainen ryhdikäs ja suoraviivainen, klassistisesta jäsentelystä kehittyneet listoitukset erilaisine puuleikkauksineen ja kenttäpanelointi. Caloniuksen huvila on jäänyt uuden hahmon sisään. Korkealle kohoava kulmatorni, ja pohjoiseen katsova erkkeri ja parveke ovat kokonaan uusia rakenteita. Myös meren puoleinen kuisti ja puutarhan puoleinen sisääntulokuisti poikkeavat Caloniuksen vaiheesta, mutta saattavat olla Ignatiuksen välvaiheessa rakennuttamia parannuksia, sillä Heikelin piirustuksen värikoodit viittaavat siihen, että ne ovat olevia rakenteita. Kaikkine lisäosineen Ignatiuksen itselleen luoma huvila on määrätietoisesti näytetty kauaksi näkyvine torneineen.

Jos kaupunkilainen rakentaa maaseudulle itselleen kesäkodin, jossa hän parin kolmen lyhyen kuukauden ajan viettää häntä mahdollisesti virkistävää tyhjäntoimittajaelämää, mikä silloin estää häntä antamasta tuolle tekeleelleen kevyttä ja ilmavaa, jo ulkoapäinkin huvittelua edustavaa rakennustaiteellista asua. Rakennusta kiertävät ehkä varjoiset kuistirakennelmat, joissa ummehtuneissa kivikarsarmeissa oleillut kaupunkilainen mielihyvin antaa poutapäiväisen kesätuulen itseään hyväillä; yläkerran huoneista ulkonee ehkä pienparvekkeita, joilla saniainen herra ja hänen perheensä heti vuoteesta päästyään voi antaa kaupunkiolioissa niin niukasti suodun päivän itseään paistattaa. Ehkäpä tähän tekaisemaamme huvilaan liittyy katettu tornikin, josta kaupunkilainen rumienkin päivien aikana voi ihailia yli puiden latvojen aukeavia maisemia. – Mutta mitä kaikilla näillä monesti huviloissa tavatuilla ja tuonnoin taannoin näistä vain ulkoisina rakennustekijöinä maaseudun asuinrakennuksiin siirtyneillä muodoilla on tekemistä maanviljelijän ja hänen perheensä elintapojen kanssa? Raitista ilmaa ja päivänpaistetta saavat nämä tarpeeksi milteipä alati ulkoilmassa suorittaman työnsä aikana, joka tuskin suo heille tilaisuutta vetelehtiä talonsa kaikennäkösillä avokusteilla tahi parvekkeilla, ja näköaloja aukeaa. Jumalan kiitos, vuoden umpeen jokaiselta kummulta ja kukkulalta, johon heidän tiensä pakostakin vie, ei niitä torneista tarvitse etsiä.

Carolus Lindberg, Kotiliesi-lehti 4/1927. Lindberg oli ensimmäinen Suomessa arkkitehtuurista väitellyt tekniikan tohtori, aiheena Suomen keskiaikaiset kivikirkot. Vuodesta 1925 lähtien Lindberg oli Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin historian professori ja siten auktoriteettiasemassa lausumassa rakennustaiteellisia havaintojaan. 1920-luvun uusklassisen arkkitehtuuri-ihanteen keskellä huvilatyyliä pureskeleva ote on artikkelista, joka käsittelee rehellistä ja perinteistä suomalaista maaseuturakentamista, otsikolla *Maalainen rakennustyyli oikeuksiinsa!* Voi myös ajatella, että Lindbergin kaltaiset keskeiset hahmot ja heidän välittämänsä viestit vaikuttivat jollain tasolla vielä 1950-luvullakin, jolloin Kesärannan torni purettiin.

38 Salonen, Kati, Schalin, Mona. 2013. *Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys*.

39 Vuoden 1913 kustannusarviossa on maininta, että edellisenä vuonna tehty lammen täyttäminen edellyttää lisätäyttöä. 10.11.1913 kustannusarvio, RakH I, KA.

Julkisivu etelään. Elia Heikel, 1887. Rakh II lid 22, KA.

Rapattu julkisivu on vaihtunut monimuotoiseen kenttäpanelointiin. Caloniuksen toisen kerroksen ulkoseinäpintojen pystypanelointi paanumaisine koristeineen on kuitenkin saanut jäädä, niin puutarhan puolella⁴⁰ kuin merenpuoleisen loggiankin seinissä⁴¹. Ikkunapuitteita on mahdollisesti uusittu tässä vaiheessa, vaikkakin ikkuna-aukotus on pääsääntöisesti säilynyt.

Heikelin julkisivupiirustuksia on kaksi, merelle suuntautuvat lounainen, pitkä julkisivu ja kaakkoinen päätyjulkisivu. Pääjulkisivu on laveerattu ja kesällä 2025 tehdyn väritutkimuksen mukaan laveeraus on myös suuntaa antava väri-illustraatio: uuden paneloinnin yhteydessä päärakennus maalattiin vihertävän harmaaksi, nurkkalaudat tumman harmaiksi ja koristeviisteet mustanpuhuviksi. Piirustuksen kertovuutta lisäävät yläkeran parvekkeelle esitetyt sametinpunaiset verhot ja vihreät ruukkukasvit. Piirustukseen on sittemmin lisätty lyijykynämerkintöjä – piirustus on ehkä ollut työmaakäytössä eikä sitä ole arvostettu muuna kuin paperina. Kuvan hiukan erikoista ja dramaattista vaikutelmaa lisäävät taitavan piirustuksen päälle lennähtäneet mustetahrat.

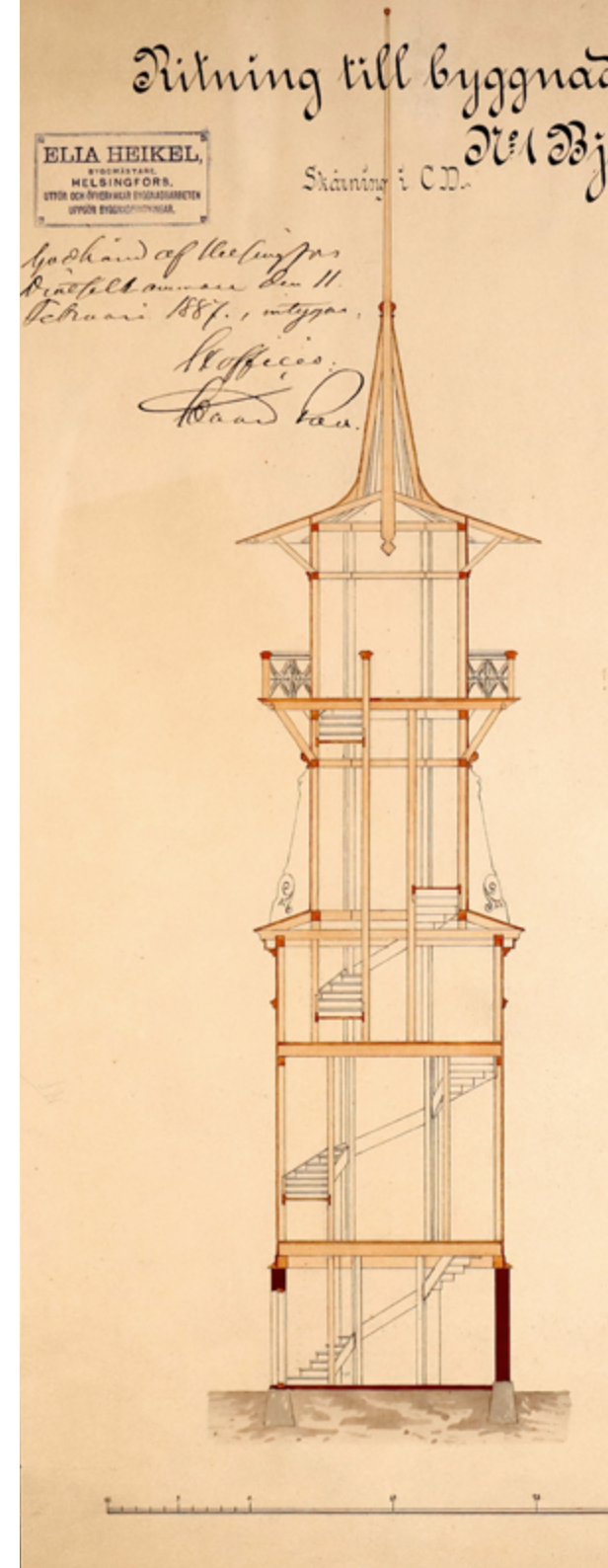
Meren puolella sisäänkäynnin tasannetta on piirretty kehystämään koristeellinen ja varsin omintakeinen pergolakehikko. Varsinaista kuistia ei tässä vaiheessa ollut. Puutarhan puoleisen kuistin hahmo vastaa pitkälti nykyistä kuistia, vain ikkunoiden ruutujako on hiukan yksinkertaisempi kuin suunnitelmassa. Piirustusta tarkkaan luettaessa on todettava, että kuisti on ilmeisesti ollut tässä vaiheessa avokuisti, ilman ovea. Nykyiset nostoikkunat lienevät samasta vaiheesta kuin kuistin sulkeminen ovilla ensimmäisen kerran, oletettavasti 1900-luvun alkupuolella, mutta viimeistään 1950-luvulla.

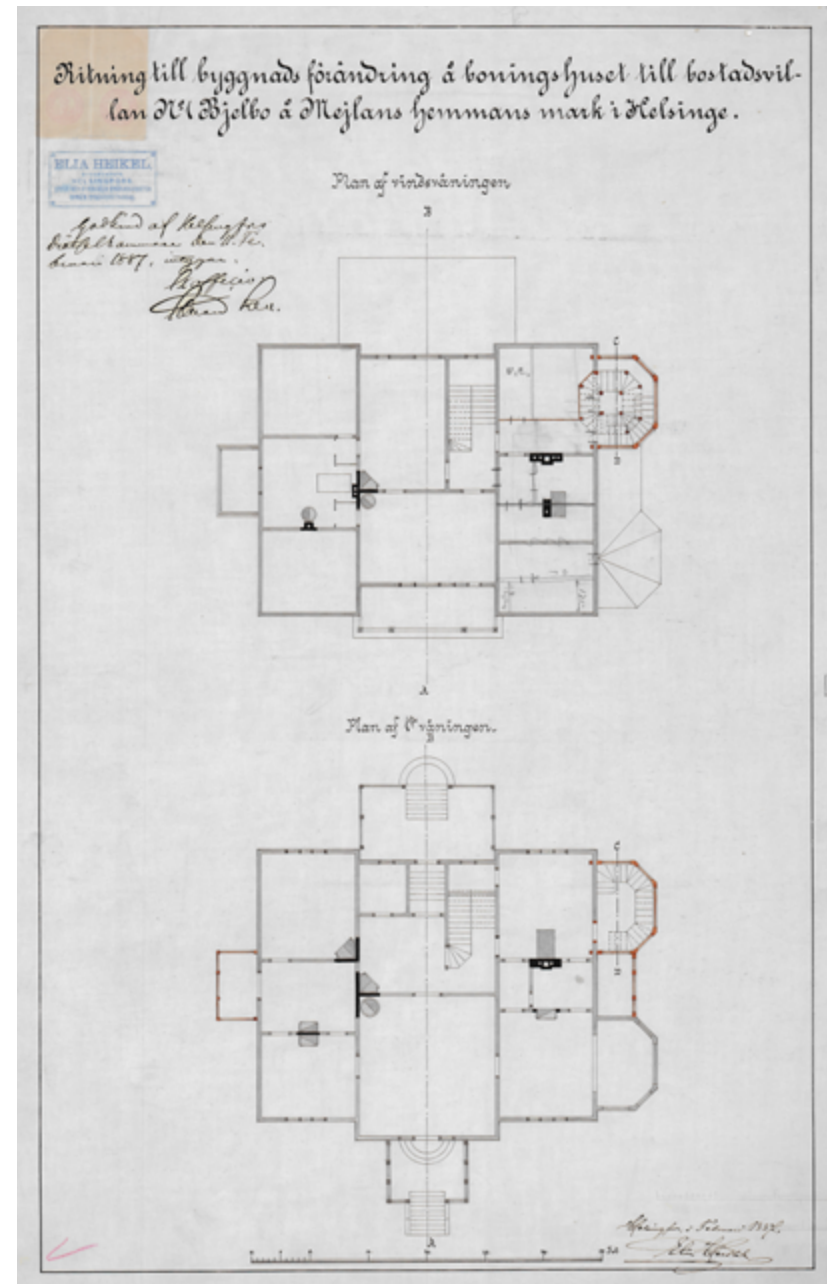
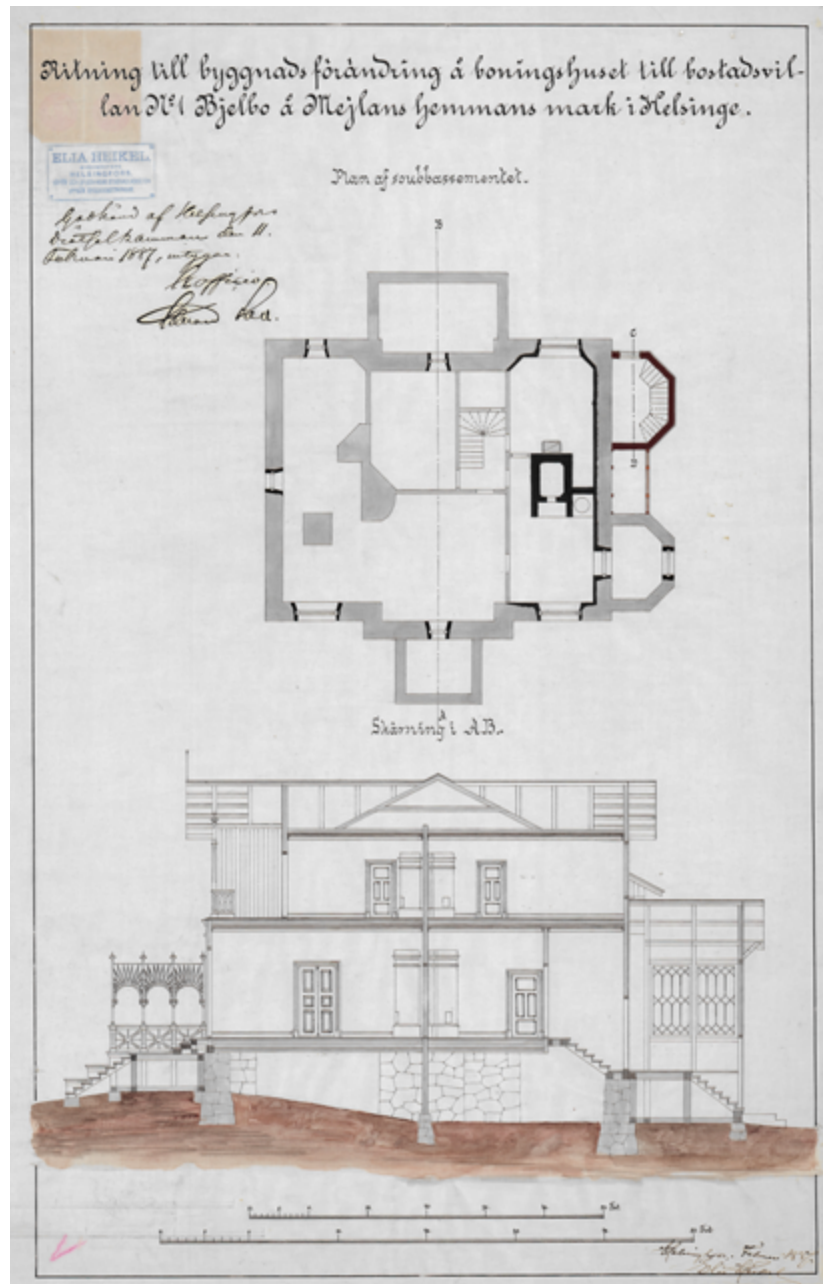
Julkisivupiirustusten kaideratkaisu on uusien rakennusosien osalta yhdenmukainen. Sekä merenpuoleinen pergola, pohjoiseen katsova parveke että tornin näköalatasanne on kehystetty saman kaltaisella ristikkoon perustuvalla kaiteella. Toisen kerroksen parvekeloggian kaide sen sijaan esiintyy profiililautakaiteena, mikä viitanee siihen, että olemassa ollut – Caloniuksen suunnitelmien mukaan toteutettu – kaide on ajateltu säilytettäväksi.

40 Väritutkimuksen 2025 löydös: paneelissa on kaksi maalikerrosta, joita ensimmäisen kerroksen 1887 paneloinnista ei löydy.

41 Seuraavan vaiheen 1887 julkisivupiirustuksissa Caloniuksen loggia on säilynyt.

Elia Heikel, 1887. Uuden tornin leikkaus, ote piirustuksesta, jossa myös asemapiirustus. Rakh II lid 22, KA.

Lupapiirustukset hyväksytty Helsingin rahatoimikamarissa 11.2.1887,
signeeraus Elia Heikel, helmikuu 1887. Maistraatin arkisto, HKA.

Sisätilat ja huonejako

Heikelin vaiheessa huonetilojen muutokset olivat vähäisiä, tornin ja uuden porrashuoneen vaikutusta lukuun ottamatta. Tornin alaosan porraskerros toimi keittiön sisäänkäyntinä ja palvelijanportaana ja sen myötä keittiön sisäänkäyntiä järjesteltiin uudestaan. Herrasväen käynti torniin lienee tapahtunut toisen kerroksen kautta. Myös vanhan portaan nousuja on suunnitelman mukaan järjestelty uudestaan, jotta käynti torniin onnistui pääportaan kautta, mutta vuoden 1904 pohjapiirustuksessa porraskerros näyttää vastaavan Caloniuksen porraskerrosta. Pääkerroksen päätilat säilyttivät muotonsa hyvin vähäisin muutoksin, mutta sisustuksen muodostamisesta ei ole säilynyttä tietoa. Ainoa muutoksista kielivä piirre Heikelin leikkauksessa ovat kolmijaakoiset peiliovet. Näitä lienee jonkin verran toteutettukin, mutta varhainen valokuva vuodelta 1919 osoittaa, että Caloniuksen yksipeilisiä ovia oli rakennuksessa myös edelleen – aina 1983 peruskorjaukseen saakka. Historiallisen valokuvan ja leikkauspiirustusten perusteella voi arvioida, että nykyisistä ovista talon alkuperäisiä 1873 ovia on vain eteishallin ja porraskerroksen välinen profiloimaton, lasillinen pariovi, kun taas puutarhakuistin ja porraskerroksen välinen pariovi edustaa Heikelin aikaista, täysranskalaista, profiloimattoman voimakkaampaa, kolmipeilistä ovityyppiä.

Rakenteellisia huomioita ulkoseinärakenteesta

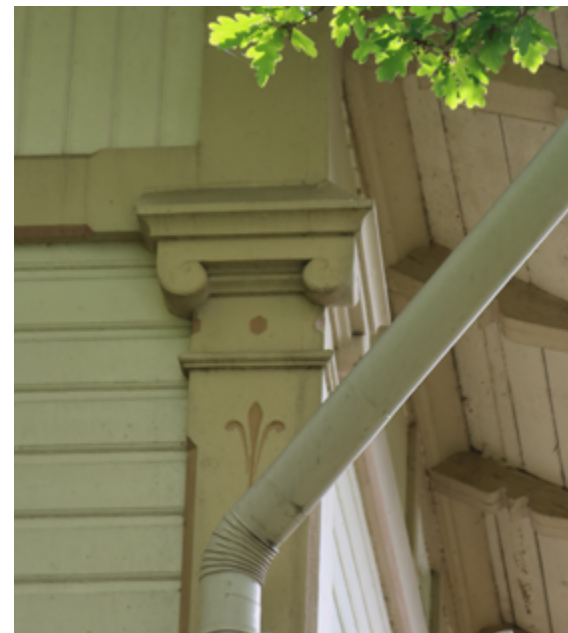
Heikelin suunnitelmien perusteella Caloniuksen aikaiset julkisivujen rappaukset pudotettiin ja korvattiin laudoituksella. Käytännössä myös rappauksen päällä olleet ikkunoiden koristeelliset kehyslaudat on siis purettu. Syyt olivat ehkä rakenteelliset, mutta varmaankin myös esteettiset. Vuoden 1979 rakennetyypeissä ensimmäisen kerroksen vanhassa seinärakenteesta on ulkopuolella 40 mm paksuinen paneeli ja sen takana tervapaperi Caloniuksen aikaisen *kaksoislaudoituksen* päällä. ”Tervapaperi” lienee vuoden 1887 rakenteeseen lisätty ilmanliikettä vähentävä kerros. Aikalaistermein kyseessä

olisi voinut olla *asfalttipaperi*.⁴² Pystyhirsirakenteissa asfalttipaperia suositeltiin sekä ulkoverhouksen alle, että seinän sisäpuolelle tiivistyskerrokseksi, jonka päälle voitiin esimerkiksi lyödä tikutus ja rappaus.⁴³ Tieto jää kuitenkin hataraksi vain yhden rakennetyypikirjauksen perusteella. Toisaalta Härön inventoinnissa 1976 kirjattiin, että *”vuorilaudoituksen kerrotaan ainakin toisin paikoin olevan useassa päällekkäisessä kerroksessa. Laudoituksen alla on piirirakennustoimiston tutkimissa kohdin ollut kattopahvi, joka on jossain määrin aiheuttanut lahoamista.”*

Heikelin vaiheessa ulkoseinien vahvuutta ja tiiveyttä siis lisättiin. Tämän vaiheen rakennusosista puutarhan puoleinen kuisti ja torni ovat olleet eristämättömiä rakenteita. Pohjoisen erkkerin ulkoseinärakenne ei ole tiedossa.

42 Törnqvist 1903, *Rakennuskonstruktiooppi*.

43 *ibid.*

Rakennuksen läntisen nurkan kapiteeli ja fleur-de-lis eli ranskanlijjajakoriste pilasterin pintaan uurrettuna. Rakennusosat Heikelin 1887 vaiheesta. Ranskanlijjajakoriste on säilynyt myös yhdessä tornin tyviosan nurkkalaudassa.

Kuva 1910-luvulta, vuosisadan alun laajennushankkeiden jälkeen. Rantamuri oli tuolloin koko matkaltaan luonnonkivimuri. Kuvaaja tuntematon, HKM.

Kenraalikuvernöörien kesäasunto 1904-1917

Huvilan hankinta kenraalikuvernöörin käyttöön 1904

Kun Suomen Pankin ylikamreeriksi ylennetty Carl Robert Ignatius kuoli vuonna 1904, oli Yleisten rakennusten ylihallituksessa (YRY) käynnissä vaikea valtiollinen hankinta. Venäläisen hallinnon lonkerot olivat vähitellen ulotta- neet kuristusotteensa autonomiseen Suomeen. Venäläisen etupiirijattelun myötä kenraalikuvernööri Bobrikov ajoi voimakkaasti suomalaisen itsemää- räämisosoikeuden kaventamista ja ns. kansallisen separatismien kitkemistä. Asiain laita aiheutti kasvavaa tyytymättömyyttä niin kansalaisissa kuin suo- malaisessa hallinnossakin. Ensimmäisen sortokauden katsotaan alkaneen Nikolai II valtaan astumisen jälkeen 1894. Vuoden 1899 helmikuun manifesti antoi Bobrikoville jokseenkin rajoittamattomat oikeudet itsevaltaisiin pää- töksiin, minkä seurauksena kaikkea venäläiseen hallintoon liittyvää katsot- tiin karsaasti. Historioitsija Raimo Savolainen kirjoittaa kirjassa *Kesäranta* hankinnan salaisista vaiheista ja sen aiheuttamasta kaunasta. Hän tuo esille myös Bobrikovin ihmisenä ja tämän omaa hallitsijaansa kohtaan tuntemaan vastuuntuntoisen näkökulman: *”Olen niin väsynyt, että kynä tuskin pysyy kä- dessä – Huolia täällä on massoittain eikä rajamaata voi jättää. –Viranomaiset veltoilevat ja järjestyksen puoltajien päälle suorastaan syljetään. –Työlleni ei näy loppua.”* Bobrikov kaipasi lomaa Venäjällä, ehkäpä jonkinlaisena korvik- keena hän järjesteli itselleen kesähuvilan hankkimisen Helsingin lähistöltä.⁴⁴

YRY:n arkkitehti Jac. Ahrenberg sai tehtäväkseen valmistella rakennetun alueen hankkimisen jostain Helsingin itäisestä saaristosta. Senaatti va- likoi lopulta neljästä YRY:n esittelemästä vaihtoehdosta edullisimman, Meilahden Villa Bjälbon. Huvila siirtyi 22.4.1904 Ignatiuksen perikunnalta valtion omistukseen 52 500 markan kauppahinnalla.⁴⁵ Tehtävänsä seurauk- sena Ahrenberg sai niskoilleen kritiikkiä venäläismielisyydestä ja hän päätyi kesäkuussa 1904 puhdistamaan mainettaan Bjälbon hankintaan liittyen jul- kisella kirjeellä Fria Ord-lehdessä, todeten, että hän ei virkansa edellyttämää työtä tehdessään tuntenut hankinnan tarkoitusta.⁴⁶

Kritiikistä riippumatta Ahrenbergin suhde Bobrikoviin ja Bjälbohon jatkui. Kun huvilaa valmisteltiin Bobrikovin käyttöön, oli kenraalikuvernöörin asettama taso vaatimaton. Ahrenbergin muistelmien mukaan huvilan tuli olla *”enkel som en bivuak i fält”* eli kenttämajoitustasoinen.⁴⁷ Toukokuussa 1904 päivätyt Ahrenbergin signeeraamat laajennussuunnitelmat on tehty siis Bobrikovin tarpeisiin. 16.6.1904 muutostyöt oli saatettu valmiiksi⁴⁸ ja kenraalikuvernöörin oli määrä muuttaa uuden kesäasuntonsa rauhaan. Tilanne muuttui yllättäen, kun Eugen Schaumanin Senaatin porrashuonees- sa ampumat luodit tavoittivat Bobrikovin ja hän menehtyi seuraavana yönä Kirurgisessa sairaalassa.

YRY ja Jac. Ahrenbergin johdolla tehdyt muutostyöt

Bjälbon siirrettyä uuteen edustukselliseen käyttöön rakennuksen huollos- ta ja muutostarpeista vastasi Yleisten rakennusten ylihallitus ja nimettynä arkkitehtina Jac. Ahrenberg. Bjälbota koskevista YRY:n piirustuksista vain muutamat, lupaviranomaisille suunnatut kuvat, on päivätty ja signerat- tu – 13.5.1904, Jac. Ahrenberg, ja vielä vahvistettu Ahrenbergin esimiehen arkkitehti Sebastian Gripenbergin allekirjoituksella. Lupakuvat on hyväk- sytty rahatoimikamarin leimalla 19.5.1904. Suuri osa piirustusaineistosta

44 Savolainen, Raimo, kirjassa *Kesäranta*, s. 40-44.

45 Savolainen, Raimo, kirjassa *Kesäranta*, s. 43.

46 Fria ord 10.6.1904

47 Ahrenberg, 1910, s. 213.

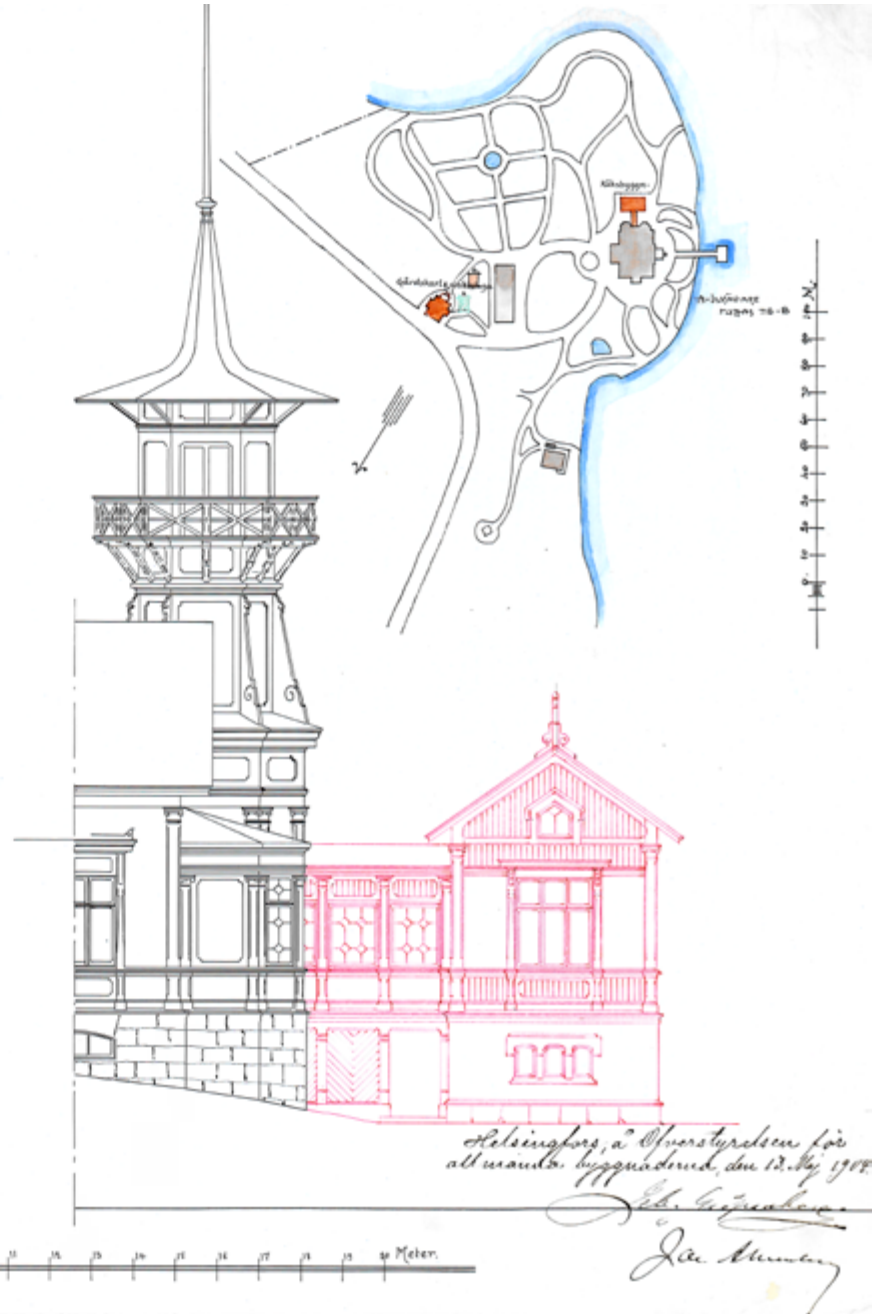
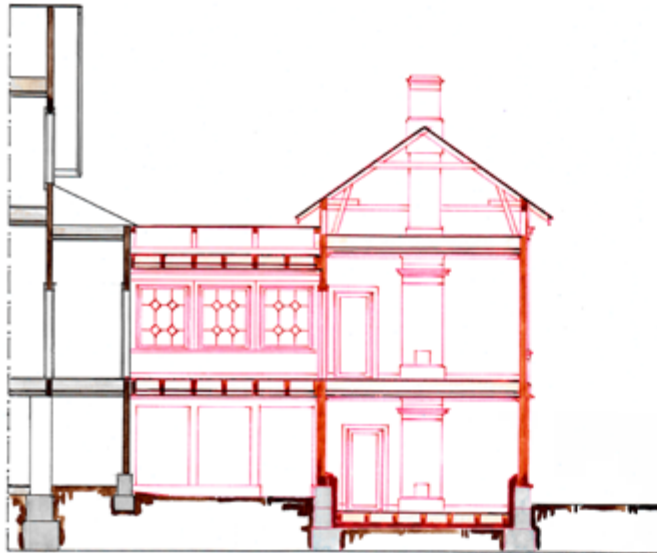
48 YRY:n vuosikertomus 1904-1907

Keittiösiiven lupapiirustukset. Piirustukset sisältävät asemakartan, joka osoittaa myös muut uudisosat: vahtitupa ja jääkellari. Piirustuksen laatijana Jac. Ahrenberg ja hyväksyjänä YRY:n Sebastian Gripenberg 1904. Maistraatin arkisto kokoelma, HKA

Tillbyggnad att uppföras å villalotten.
N:o 1. Bjälbo. Mejlans.

Köksbyggnad.

1904
Jac. Ahrenberg
Sebastian Gripenberg

on laveerattua, dokumentoivaa tai esittelevää, YRY:n standardin mukaisella taitavalla tekniikalla toteutettua. Päiväämättöminä nämä eivät kerro missä järjestyksessä Bjälbon rakennuskantaa kunnostettiin ja laajennettiin.

Huvilan ostamisesta huhtikuussa muutostöiden väitettyyn valmistumiseen 16. kesäkuuta on aikaa alle kaksi kuukautta. Tontilla tänä aikana tapahtuneiden rakennustöiden määrästä ja laadusta ei ole tietoa. Huhtikuussa 1904 Ahrenberg oli laatinut kustannusarvion töistä ja päätynyt summaan 40 387 markkaa, mutta toukokuussa senaatti myönsi vain 20 000 markkaa. Loput varat Ahrenberg joutui anomaan kesän mittaan ja viimeinen erä myönnettiin elokuussa. Ahrenbergin suunnitelmien uudisrakennusosat toteutettiin siis oletettavasti kesän 1904 aikana. Laajamittaisen kunnostustyön lisäksi huvilaa laajennettiin eteläpuolelle keittiösiivellä ja tien varteen toteutettiin vartiotupa.

Kun Bobrikovin seuraaja sitten nimettiin, sai Ahrenberg uudet ohjeet: nyt tuli huvila varustaa todellisen herrasmiehen, *grandsigneurin*, tarpeisiin. Uuden kenraalikuvernöörin, ruhtinas Obolenskin tiedettiin polveutuvan suoraan Rurikin legendaarisesta hallitsijasuvusta ja hänen äitinsä oli romanialainen ruhtinatar Stourdza. Huvilan tuli siis tarjota ruhtinaallinen tunnelma.

Rakennustöiden sisältö 1904-1905

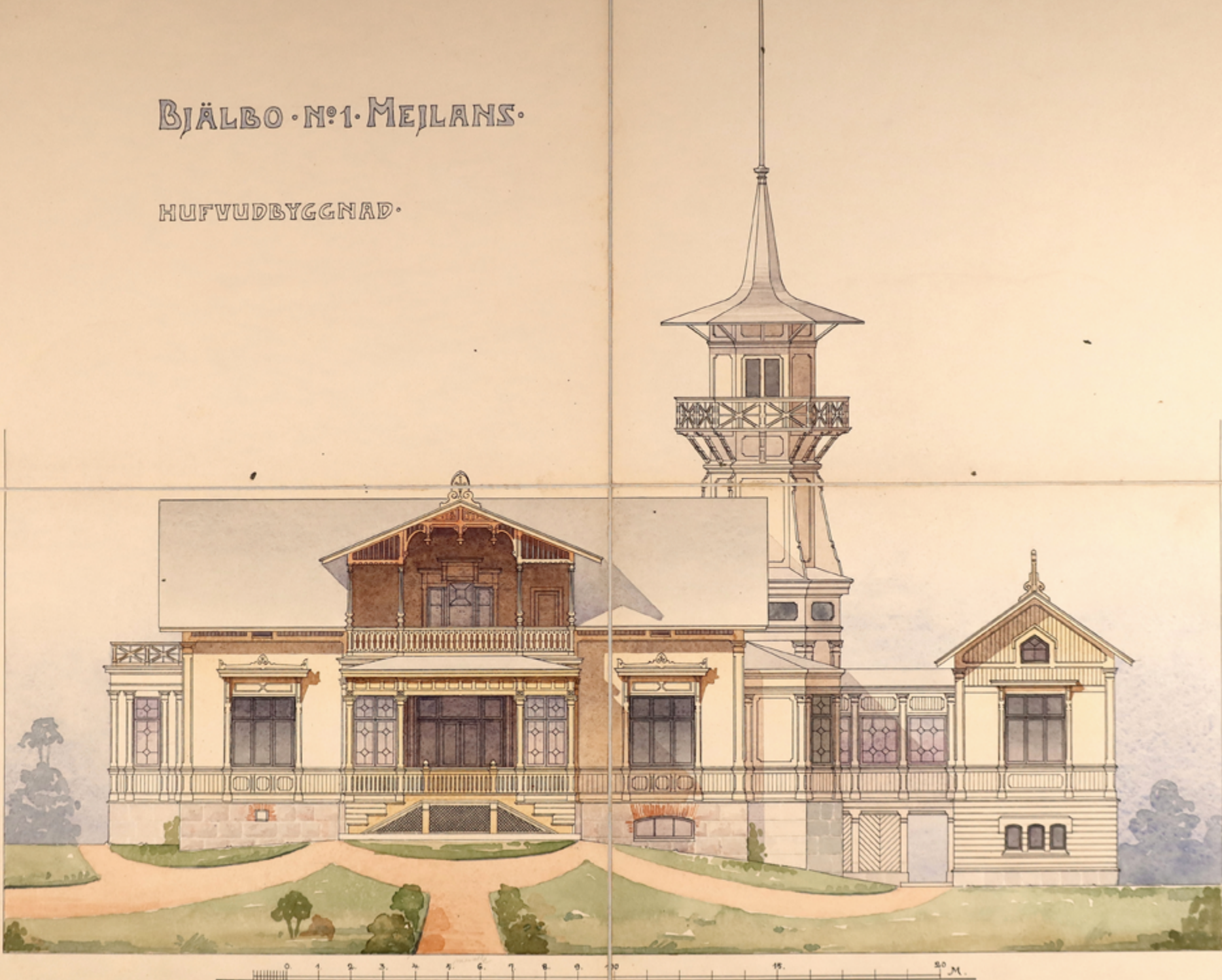
YRY:n vuosikertomuksessa 1904-1907 hanketta kuvailtiin seuraavasti: ”Sitten kun senaatin talousosasto oli ostanut Bjälbon huvilan 52,500 markan hinnasta, annettiin tälle yllhallitukselle käsky sisustamaan tämä huvila maan kenraalikuvernöörille kesäasunnoksi maan kenraalikuvernöörille tehdyn suunnitelman mukaan. Tämän mukaan alueelle oli tehtävä uutisrakennus, sisältävä vartion kuudelle poliisille, yhden huoneen ja keittiön käsittävän huoneiston vakinaiselle vahdille ja ullakolle majoituspaikka 12 sotamiehelle. Vielä oli vaunuliiteri, talli ja ulkhuone uusittavat ja laajennettavat, sekä itse huvilarakennukseen tehtävä keittiöväen huoneen, palvelijaston ruokasalin, kellarin, ruokakonttorin y.m. sisältävä lisärakennus. Lopullisesti oli huvila täydellisesti sisustettava

Kaakkoon suuntautuva julkisivu, jossa uusi keittiösiipi on sovitettu osaksi huvilan julkisivun jäsennöintiä. Osa esittelytarkoituksiin laadittua päivämätöntä ja signeeramaton sarjaa. Rakh II lid 23, KA.

BJÄLBO · N:1 · MEJLANS ·

HUFVUDBYGGNAD ·

yksinkertaisilla maalaishuonekaluilla, tarpeellisella kalustolla huoneiden ja puiston valaistusta varten, mutta posliini-, lasi-, ruoka- ja keittoastiat olisi ollut lainattava kenraalikuvernöörintalon ja keisarillisen palatsin varastoista. – Tähän tuli lisäksi, että muutamat huvilan rakennuksista (sauna) ja kaikki laiturit sekä sillat olivat suuressa määrin rappiutilassa ja olivat pääkohdissaan uusittava.”

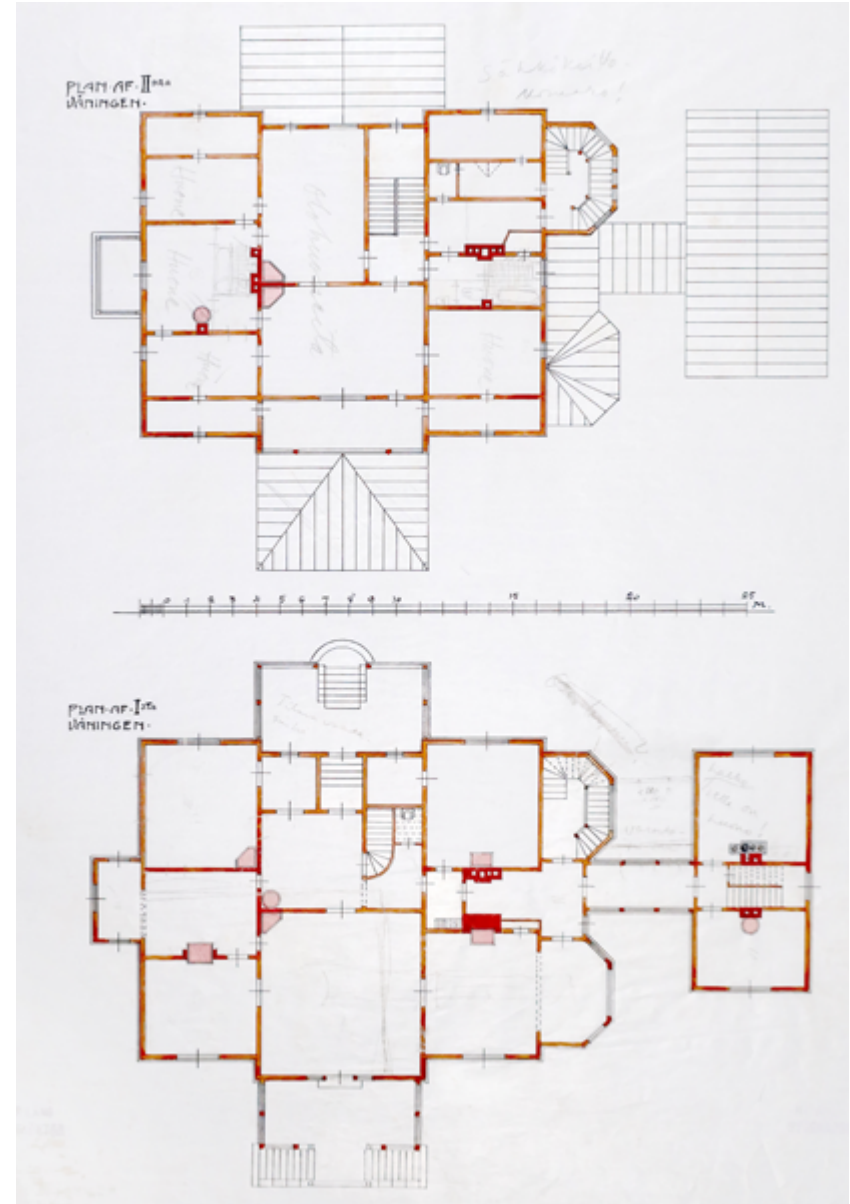
Uusi keittiösiipi muutti rakennuksen ulkohahmoa siinä missä tilojen käyttöäkin. Kaksikerroksinen keittiön uudisrakennus liittyi huvilaan varsin omaleimaisella, kuistimaisella siltarakenteella, jonka alle jäi katoksellinen tila ja mahdollisuus läpikulkuun. Kapea ja korkea, kahden huoneen kokoinen keittiörakennus liittyy yksityiskohdiltaan Heikelin julkisivupanelointiin ja ikkunadetaljoihin jokseenkin saumattomasti. Vuoden 1906 kesällä keittiösiipi myös maalattiin huvilan sävyjen mukaisesti öljymaalilla.⁴⁹ Keittiösiipi toteutettiin purutäytteisenä rankarakenteena, 100x100 mm runkotolpilla, 80 cm jaolla, ja ulkopaneelin paksuus oli 25 mm ja sen takana oli tervapahvi.⁵⁰ Yläkerrassa suurempi huoneista on keittiö, pienempi oletettavasti emännän huone. Alakerrassa on yksi uunillinen asuinhuone ja kaksi oletettavasti varastohuoneeksi ajateltua tilaa. Leivintupa säilyi huvilan pohjakerroksessa, mutta pesutuvan merkinä olevaa muuripataa ei pohjapiirustuksessa enää näy.

Huvilan merenpuoleisen julkisivun kuisti on tiettävästi myös tästä vaiheesta. On myös mahdollista, että se juontaa jo Ignatiuksen ajalta tai se on toteutettu pian 1904 signeerattujen lupakuvien jälkeen. Kuistista ei ole varsinaisia lupasuunnitelmia, vaan se esiintyy pelkästään dokumentoivissa julkisivupiirustuksissa. Kuistin varhaista, avonaista vaihetta on kuitenkin aiemmissa selvityksissä pidetty tähän vaiheeseen kuuluvana. Uudissiipi ja merenpuoleinen lasikuisti kasvattivat huvilan hahmoa jälleen merkittävästi.

49 Kustannusarvio 13.2.1906, Rakh IHc2, KA.

50 Vuoden 1979 rakenne-erittelyn mukaan

Rannan puolen julkisivu, osa esittelytarkoituksiin laadittua päivämätöntä YRY:n sarjaa. Rakh II lid 23, KA.

Ensimmäisen kerroksen piirustuksessa sekä uusi rannan puolen veranta, että jo Heikelin vaiheessa rakennettu veranta olivat lasiseinien suojaamia, mutta kuitenkin avokuisteja vailla ovia. 1920-luvun valokuvassa rannan puolen verannalla oli todistetusti kuitenkin ovet. Rakh II lid 23, KA.

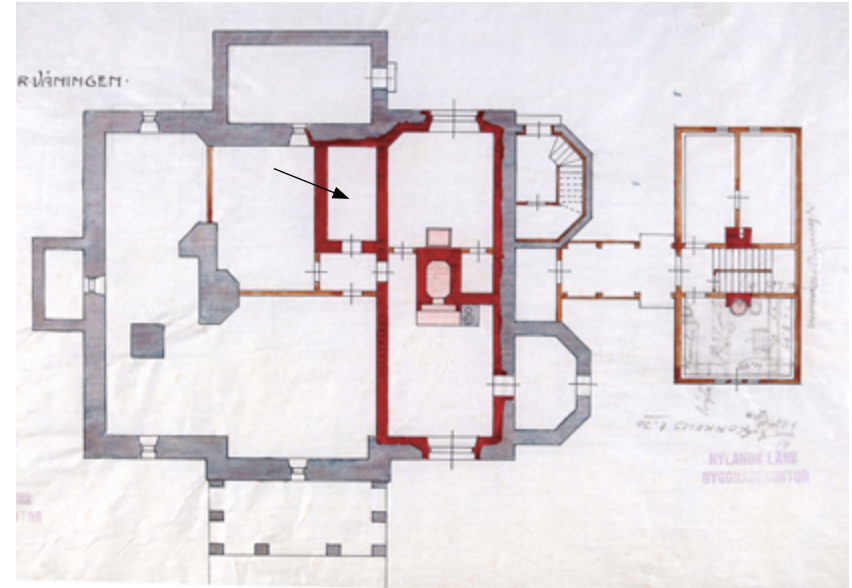

Pitkittäisleikkaus, jossa näkyy kuinka keittiösiipi liittyy vanhaan huvilaan siltamaisella käytävällä. Salissa näyttäisi edelleen olevan Caloniuksen vaiheesta periytyvät yksipeiliset pariiovet. Pohjakerroksen leivintuvan uunit on esitetty. Kaikki kakluunit on esitetty samanlaisina. Osa esittelytarkoituksiin laadittua päiväämätöntä ja signeeramaton YRY:n sarjaa. Rakh II lid 23, KA.

Huvilan pohjakerroksessa tehtiin muutostöitä, joiden yhteydessä porraskäynti pääkerroksesta alas pohjakerrokseen poistettiin ja sen kohdalle sijoitettiin sisäkäymälä. Pohjakerrokseen on tässä yhteydessä toteutettu tiilimuurattu kellarihuone, jonka käytöstä ei ole tarkempaa mainintaa. Pääkerroksen eteishallin lattiarakenteessa nykyisin oleva ratakiskojen varaan tehty kappaholvaus lienee tältä ajalta ja ulottui siis laajemmalle alueelle kuin em. kellarihuone. Kappaholvaus on saattanut olla paloturvallinen rakennevallinta, jos kellarihuonetta on käytetty arkistotilana.

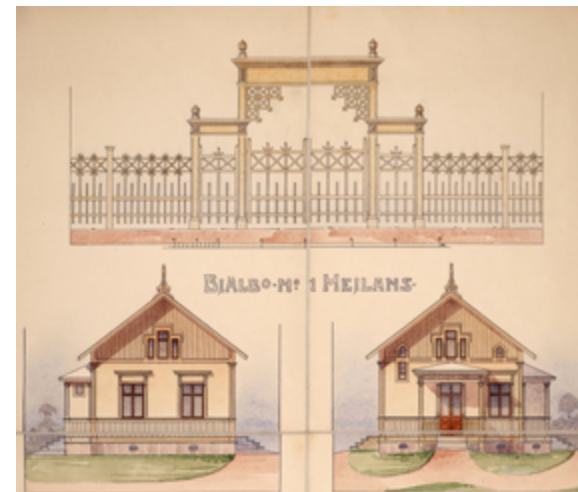
Kenraalikuvernöörin turvallisuuden takaamiseksi sisäänajotien varteen rakennettiin uusi vartiotupa. Tontti aidattiin ja ajotie varustettiin portilla. Porttipiirustuksessa on esitetty myös koristeellisen puuaidan malli, ja jo vuonna 1906 aitaa kunnostettiin ja se öljymaalattiin.⁵¹ Vahtitupaan tuli yhden hormiryhmän ympärille huoneen ja keittiön kokoinen asunto vakitukselle vahdille sekä yksi uunillinen asuinhuone. Molempiin liittyi kuistilla oleva käymälä. Yläkerrassa oli uunillinen huone majoittumiseen. Rakennuksen julkisivut noudattavat samaa jäsentelyä kuin uusi keittiösiipi, mutta kokonaisuus on yksinkertaisempi. Perusseinäpintojen panelointia ei piirustuksiin ole kirjattu, ja ne voikin mieltää rapatuiksi pinnoiksi, mutta ne toteutettiin paneeloituina.

Tontilla aiemmin sijainneet rakennukset ja rakenteet kunnostettiin. Heikelin suunnittelema saunatupa ja kauempana sijainnut kaivon suojuhuone, oletettavasti myös huvilan pohjoispuolella sijainnut huvimaja kunnostettiin. Myös Caloniuksen aikainen piharakennus kunnostettiin, ja sen mitat vaikuttavat säilyneen alkuperäisinä. Piirustuksen mukaan rakennuksessa oli kookas vaunuliiteri, kaksi leveää pilttuuta hevosille, kuivakäymälä ja varastotilaa. Myös palstan kolme laituria ja uimahuoneet kunnostettiin. Asemapiirustusten mukaan vartiotuvan ja piharakennuksen välillä oli myös jääkellari, joka näkyy vielä vuoden 1948 asemapiirustuksessa.⁵²

Keittiösiiven pohjapiirustukseen on tehty erinäisiä käsivaraisia täydennyksiä, jotka viittaavat siihen, että tilassa olisi ollut sauna. Myöhemmin 1930-luvulla tilan tiedetään toimineen sauna ja pesutilana. Ahrenbergin vaiheessa kellarikerroksen pohjakaavioihin mukaan tullut jyrkvä kellarihuone on osoitettu piirustukseen nuolella.

Ahrenbergin vaiheessa tehdyn rannan puoleisen avokuistin perustus on piirustuksessa esitetty kivipilareilla tehtynä. 1920-luvun valokuvissa perustuksen edessä oli laudoitus. Rakh II lid 23, KA.

Kesärannan portti ja vahtitupa dokumentoivassa piirustuksessa. Rakh II lid 23, KA

51 Rakh, Villa Bjälbota koskevat työselitykset, 13.2.1906.

52 Asemapiirustus, Kesärannan huvila 7.4.1948. Rakh III laa 953, KA.

Kenraalikuvernööri Obolenski (vasemmalla) puolisoineen vierailulla Kytäjän kartanossa kautensa aikana. Kartanon isäntänä oli upseeri Constantin Linder, joka oli tunnettu hyvistä väleistään hallitsevaan venäläiseen virkamiehistöön. Kuva HKM.

Ivan Obolenski. MV.

Nikolai Gerard. Wiki.

Woldemar von Boeckmann Wiki.

Vaihtuvien kenraalikuvernöörien aika

Ivan Obolenskin aika 1904-1905

Ruhtinas Obolenski sapui Suomeen 18.8.1904 ja samana päivänä hän tutustui myös Villa Bjälbohon juhhalounaan merkeissä. Myös Ahrenberg oli tällöin paikalla ja kertoo lounaan eloisasta tunnelmasta muistelmissaan.⁵³ Ahrenberg oli päättänyt odottaa ruhtinaan saapumista ennen sisustamisen viimeistelyyn liittyviä töitä. Heidän välilleen kehkeytyi vähitellen ystävällinen luottamussuhde, mikäli Ahrenbergin omaan sanaan on uskomista, ja arkkitehti tuli välillä toimimaan myös Suomen kansan suorasanaisena viestinviejänä hallitsijan suuntaan. Sisustamiseen ja talon tarpeisiin liittyvien keskustelujen lomassa puheeksi tuli esimerkiksi Bobrikovin murha ja suomalaisten asenne venäläiseen hallintoon. Uusi kenraalikuvernööri sai kuulla arkkitehdin suusta kuinka hänen edeltäjänsä oli aiheuttanut suomalaisissa, myös Ahrenbergin omassa perheessä, suurta surua ja tuskaa. Obolenski oli osoittanut inhimillistä myötätuntoa ja toisaalta harmitellut omaa vaikeaa asemaansa.

Luottamuksen ansiosta Ahrenberg tuli vastaamaan henkilökohtaisesti monista Kesärantaan liittyvistä pienistä ja suurista piirteistä. Erityisesti hän mainitsee valaisinten työlään hankinnan: *"Lamput olivat, ruhtinaan sanoin 'style decadent', hienoimmat ja parhaat mitä Helsingissä oli tarjolla. Sain vaihtaa valaisimia monta kertaa ennen kuin ruhtinas oli tyytyväinen. Hänen makunsa oli koulutettu: hän halusi hienoja mutta yksinkertaisia muotoja modernisoidussa empire-tyylissä."* Obolenskin sisustustoiveiden seurauksena Ahrenberg joutui jälleen anomaan lisärahoitusta Senaatista. Obolenski piti huvilaa ja sen sijaintia *"delicious"*, herkullisena, mutta hän kaipasi taloon lisää huonekaluja, erityisesti äitinsä vierailun alla.⁵⁴

⁵³ Ahrenberg 1910, s. 214

⁵⁴ Ahrenberg 1910, s. 216-225

Ahrenbergin muistelmissaan maalailemat värikkäät tilannekuvat tarjoavat kurkistuksen menneeseen aikaan. Toukokuussa 1905 Ahrenberg oli päätenyt käymään huvilalla ja kuvailee kohtaamista näin: *”Oli säteilevän hieno toukokuun päivä, kevään ensimmäinen todella kaunis päivä. Huvilan vartiohenkilöstö ja etsivä seisoivat portin ulkopuolella paistatellen auringonpaisteissa. He tekivät kunniaa, ja kun kysyin, oliko mitään tapahtunut, sain tavanomaisen sotilasvastauksen: kaikki oli kunnossa eikä mitään ollut tapahtunut. Kuljin puiston halki huvilalle; eteinen oli tyhjä, vestibyyli tyhjä, odotushuone samoin, salongissa ei ollut ketään... Olin jo kääntymässä takaisin, kun äkkiä näin ruhtinaan tervehtivän minua verannalta. Siinä hän istui yhdessä korituoleista ja nautti kevätauringon lämmöstä.”* Tapaamisen tunnelma muuttui emotionaaliseksi, kun kävi ilmi, että ruhtinas oli juuri lukenut sähkeen, jossa kerrottiin Tsushiman meritaistelun dramaattisesta häviöstä Japanin sodassa.⁵⁵

Kun Obolenski keväällä 1905 muutti Bjälbohon, oli hänellä jälleen lukuisia toivomuksia talon varustamiseksi ja puutarhan kunnostamiseksi. Vuosikertomuksessa 1904–1907 todetaan, että kesäkauden 1905 päätteeksi talon menot nousivat kaikkiaan 60 425 markkaan. *”Siihen päättyivät vihdoin nämä uusimis- ja lisärakennustyöt eikä tätä taloa kohti ole sen koommin tullut muuta kuin tavalliset vuosikorjaustyöt.”*⁵⁶ Obolenskin aika jäi lopulta lyhyeksi, sillä hänet vaihdettiin seuraajaansa Nikolai Gerardiin vuoden 1905 suurlakon seurauksena.⁵⁷

Nikolai Gerardin aika 1905-1908

Vuotuiset korjaustarpeet vaihtelivat, ja muutamat säilyneet vuosikorjaussuunnitelmat antavat hyvän käsityksen muuttuvista kunnostustarpeista. Esimerkiksi kevään 1906 kustannusarviossa on yhteensä 26 tulisijan kunnostustyö tontin kaikissa rakennuksissa. Pääkerroksen luoteinen nurkka-huone mainitaan herrainhuoneeksi ja pohjapiirustuksissa näkyvä erityisen

kookas, viereiseen huoneeseen seinänläpi ulottuva uuni mainitaankin ”läpimeneväksi” (*genomgående*) – siis molempia huoneita palvelevaksi. Ensimmäisessä kerroksessa mainitaan uunillinen pukeutumishuone (*toilettrum*). Kellarikerroksen leivintuvan uunia käytettäessä tiedettiin savun hajun tuntuvan asuinkerroksissa, joten koko hormi tuli tarkastaa ja korjata. Makuuhuoneiden puulattiat tuli höylätä tasaiseksi ennen linoleumin asennusta ja aluhuopana tuli käyttää harmaahuopaa (*gråfilt*). kattoja tuli paikkakorjata ja puutarhan käytävät kunnostaa.⁵⁸ Toukokuussa 1906 Helsingin Sanomissa tiedettiin lisäksi kertoa, että senaatin rahatoimikamari oli suostunut esittelijäsihteerin Degerholmin ehdotukseen rakennuttaa Villa Bjälbohon lawntenniskenttä valtiolaitoksen laskuun!⁵⁹

Gerardin toiminta oli Suomelle myötämielistä ja hänen kautensa päättyessä kirjoitukset olivat suopeita. Gerard perheineen käytti Bjälbon huvilaa myös talvikaudella, sillä helmikuussa 1908, kun Gerardin seuraaja oli jo nimetty virkaan, Nya Pressen tiesi kertoa, että Gerardin tytär oli sairaana ja häntä hoidettiin edelleen Bjälbossa.⁶⁰

Kenraalikuvernööri Boeckmannin aika 1908-1909

Helmikuussa 1908 uudeksi kenraalikuvernööriksi nimitettiin venäläinen ratsuväenkenraali Woldemar von Boeckmann (tai Böckmann), joka jatkoi paljolti Gerardin periaatteita, eikä saanut nauttia pitkästä kaudesta. Tietävästi sekä Gerardin että Boeckmannin aikana muutostoivomukset Bjälbossa olivat hyvin maltillisia.

55 Ahrenberg 1910, s. 239-242

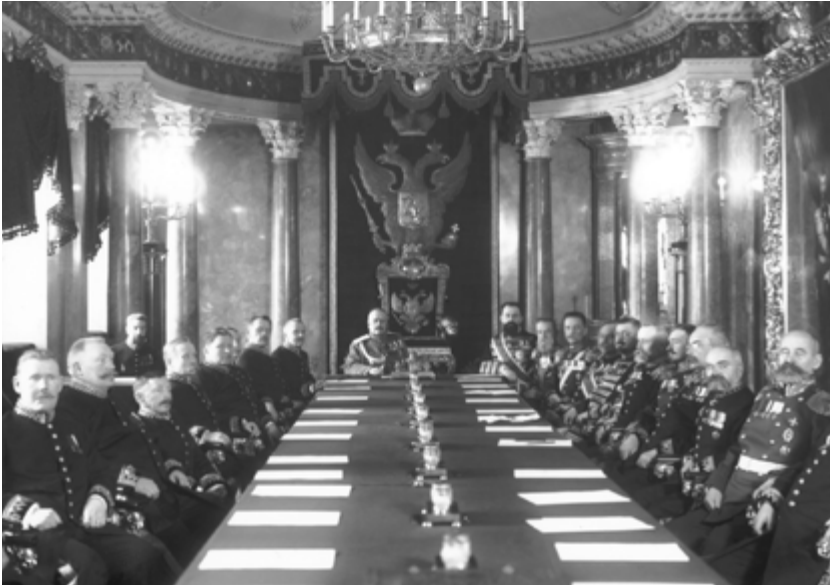
56 YRY vuosikertomus 1904-1907. s. 64.

57 Ahrenberg 1910, s. 216-225

58 Kustannusarvio 13.2.1906, Rakh IHC2, KA.

59 HS 18.5.1906

60 Nya Pressen 18.2.1908

Kenraalikuvernööri Seyn Senaatintalon salissa, ns. Amiraalisenaatin istunnossa 1915. Kuva Harald Rosenberg, HKM.

Kenraalikuvernööri Seyn, vasemmalla puolellaan senaatin talousosaston knallihattupäinen varapuheenjohtaja Mihail Borovitov ja tämän vieressä rouva Seyn Helsingin rautatieasemalla 1914. Taustalla sotavarusteiden kuljetusvaunu. Kuva Ivan Timiriasev, HKM.

Kenraalikuvernööri Seynin aika 1909-1917

Kun kenraaliluutnantti Franz Albert Seyn nimitettiin uudeksi kenraalikuvernööriksi marraskuussa 1909, muuttuivat tunnelmat sekä Suomessa että Bjälbossa. Seyn ajoi Suomessa vahvaa venäläistämispolitiikkaa ja hänen kauttaan kutsutaan yleisesti toiseksi sortokaudeksi. Seynin sotilasvoimin ylläpidetty hallinto toimi Venäjän maaliskuun vallankumoukseen saakka. Maaliskuun 16. päivänä 1917 Seyn vangittiin ja toimitettiin junalla Pietariin. Seynin kausi Bjälbossa lienee käytännössä päätynyt siis syksyllä 1916.

Seynin kaudella Bjälbo oli ensisijaisesti kesähuvila, mutta kesäkausi oli pitkä ja esimerkiksi vuonna 1912 muuttopäivä oli jo huhtikuun alussa.⁶¹ Huvilan tunnelmasta nautittiin, seuralämä oli vilkasta ja erityisesti rouva Seynin vaikutus muistettiin pitkään.⁶² Huvilaa ylläpidettiin vuosikorjauksin ja sen taloteknisiä mukavuuksia parannettiin merkittävästi, erityisesti vuosina 1911–1914. Vuoden 1911 lisäkustannusarviossa päärakennukseen on suunniteltu uusi klosetti kenraalin pukeutumishuoneeseen, entinen tarjoiluhuone tuli sisustaa adjutanttien käyttöön ja kuistille – ei tiedetä mille kuistille – tuli tehdä pulusuoja (*dufskydd*) peltityönä. Kenraalin makuuhuone, sen viereinen pienempi huone, tarjoiluhuone sekä porrashuone tuli tapetoida. Kenraalittaren makuuhuone ilmeisesti vaihtui ja siihen liittyen sekä uusi että vanha makuuhuone ja pukeutumishuone tapetoitiin ja lattiat päällystettiin linoleumimatoihin.⁶³ Pukeutumishuoneiden, klosettien ja kylpyhuoneiden kehitystä on näinä vuosina vaikea seurata, sillä pohjapiirustuksissa esiintyy vain luonnosmaisia lyijykynäkirjauksia uusista väliseinistä ja ammeista. Keväälle 1914 suunniteltujen töiden kustannusarviossa mainitaan yläkerran kylpyhuone, jonka seinälinoleumit tulee irrottaa ja uudelleen kiinnittää ja panelointiin liittyvät kultalistat korvata uusilla. Marraskuulta 1913 on kaksi erillistä kustannusarviota, arkkitehti Mederin laatima rakennustöiden kustannusarvio ja siihen liittyvä, Salomo Wuorion laatima maalaustöiden

61 HS 17.2.1912

62 HS 28.7.1932

63 Lisäkustannusarvio 10.7.1911, Rakh IHc2, KA.

arvio. Rakennustöiden osalta mainittiin 14 kunnostettavaa uunia, joiden tulipesät tuli slammata tulenkestävällä laastilla. Ikkunapuitteita oli suunniteltu uusittaviksi ruokasalissa siten, että ulkopuute sai olla kaksiruutuinen. Rakennusteknisessä arviossa tuotiin esille useita julkisivujen ja ulkopuolisten puurakenteiden lahovaurioita, jotka toistuvat Wuorion arviossa maalaustöiden osalta. Sisäpuolella on tuotu esille kynnysten ja käsijohteiden maalaaminen olemassa olevan mukaisesti, tapettipaikkauksia ja ikkunoiden ja ovien huoltomaalauksia, linoleumimattojen kunnostusta, uusimista ja huoltoa. Yläkerran kamarineidon huoneen palomuri tuli aiemman liima-maalin sijaan nyt öljymaalata. Huvilan julkisivun alaosissa, erityisesti listojen osalta, tuli tehdä puuosakorjaus ja huoltomaalaus.

Koko tontti käytiin läpi. Tontin aita, sisäänajoportti, samoin puutarhakalusteet ja yksi keinu tuli puukorjaustöiden jälkeen maalata lyijyvalkoismaalilla. Saunan julkisivujen alaosat todettiin pahoin vaurioituneiksi, ne tuli puosilta kunnostaa, suojata karbolineumilla ja sen jälkeen maalata, saunan huonetila tuli tapetoida. Krokettikenttää käytettiin edelleen krocketin pelaamiseen, mutta kenttää toivottiin tiivistettävän siten, että *nykyaikaiset korkeat kengänkorot* eivät painuisi kenttään. Ratkaisuksi kaavailtiin savimaan ja soran levittämistä kentälle.⁶⁴

YRY:n vuosikertomuksen mukaan vuosien 1911-1913 aikana aiemmin petroolilampuilla valaistu huvila sai sähkövalaistuksen, kun kaupunki oli laajentanut verkkoaan Läntiselle Viertotielle. Sähköjen vetäminen Bjälbohon saakka oli kuitenkin kustannuksiltaan peräti 10 200 markkaa ja siihen päälle uusien valaisinten hankinta noin 5900 markkaa. Kitsas veronmaksaja oli selvittänyt kenraalikuvernöörin talossa käytettävän sähkömäärän ja hämmästyntynyt kuullessaan, että tämä käytti noin 100 kertaa enemmän sähköä kuin kyselijä omassa kolmen huoneen asunnossaan ympärivuotisesti.⁶⁵

Samaan ajanjaksoon osuu myös Bjälbon liittäminen kaupungin vesiverkkoon. Kesällä 1911 oli varattu rahaa uuden kaivon perustamiseksi⁶⁶, mutta maaliskuussa 1912 senaatti puolsi jo kaupungin vesipostin perustamista Villa Bjälbon alueella. Kenraalikuvernööri Seyn ei kuitenkaan ollut tyytyväinen ratkaisuun, sillä kun talon vesi pumpattiin postista ullakon vesisäiliöön, ei sen laatu enää tyydyttänyt. Seyn edellytti, että Bjälbon vesijohdot liitetään suoraan kaupungin verkkoon. Kesäkuussa senaatti myönsikin edellisvuoden sähköpumpun hankinnan määrärahoista ylijääneen summan (750,- mk) käytettäväksi työhön.⁶⁷ Heinäkuussa 1914 tehdyssä vesilaitoksen sopimuksessa lueteltiin kulutuspisteet: kaksi hanaa keittiössä, yksi pesutuvassa, kaksi WC:tä sekä kylpyammeen hana ja suihku. Lisäksi pihalla oli kolme vesipostia.⁶⁸

1910-luvun alkupuolella päivälehdet toivat kriittiseen sävyyn esille Bjälbon kunnostamiseen ja erityisten mukavuuksien toteuttamiseen käytetyt rahat.⁶⁹ Kritiikki koski laajemminkin venäläisen hallitsevan luokan valtiollista rahankäyttöä, mutta venäläistämistoimenpiteiden kiristyessä Seynin korkeat asumismenot olivat helppo harmin kohde. Sähkön ja veden asentamisen lisäksi kalustuksen uusiminen, puutarhan kunnostaminen ja vuotuinen huolto edellytti merkittävää määrärahaa. Samaan aikaan ylläpidettiin kalliisti myös kenraalinkuvernöörin palatsia Kauppatorin laidalla.⁷⁰ YRY:n tilastojen mukaan summat olivat Bjälbon osalta kohtuullisia, mutta kansalaisten närkästys kumpusi yleisestä kireästä ilmapiiristä.

66 Lisäkustannusarvio 10.7.1911, Rakh IHc2, KA.

67 4.7.1912 HBL

68 Sopimus Helsingin vesilaitoksen kanssa 1.7.1914. Keisarillisen palatsin hoitajan arkisto. KA

69 17.11.1912 ÄU

70 24.11.1912 HBL ja 22.11.1913 HBL, 17.12.1911 ÄU, 27.3.1912 HBL, 17.2.1912 Borgåbladet, 3.4.1914 HBL

64 Kustannusarvio 6.11.1913, Salomo Wuorio, sekä kustannusarvio 10.11.1913, Rakh IHc2, KA.

65 HS 16.10.1912

Puutarhan kunnostus 1916

Vuodelta 1916 on säilynyt varsin tarkka puutarhan parantamiseen ja hoitoon tähtäävä suunnitelma. Suunnitelman nurkassa on leima *"Disponenten för statsverkets gårdar i Helsingfors"*. Istutussuunnitelman ja kustannusarvion hyväksyi valtion talojen isännöitsijän roolissa toiminut YRY:n arkkitehti N. Meder.⁷¹ Kustannusarvion laati ja työn toteutti puutarhuri Torsten Barck Oulunkylästä. Sopimus sisälsi paitsi kunnostustyöt, joiden tuli olla valmiit kesäkuun 10. päivä, myös kesän 1916 puutarhan hoitamisen

71 1914 oli muodostettu yhteinen taloudenhoito Helsingissä sijaitsevien valtion talojen huoltamiseksi ja arkkitehti Meder oli määrätty isännöitsijän tehtävään. HS 3.4.1914.

kokonaisuudessaan. Suunnitelman ja aiempien asemapiirustusten perusteella voi arvioida, että puutarha oli pääpiirteissään olemassa, mutta monia istutusalueita perusparannettiin tai perustettiin kokonaan uudestaan. Kustannusarvion sanamuodoista käy ilmi, että muutosten taustalla on ollut jonkun selkeä tahtotila. Kohta 8 kuuluu: *"Lehtikasviryhmä no 7 sijaan halutaan Kanna ja sopivia reunuskasveja."* Halut kertonevat asukkaiden, ehkäpä rouva Seynin, näkemyksistä.

*"Kunnostukseen sisältyi käytävien uusiminen tiilenpunaisiksi valkoisiksi maala-
tuin reunoin (ehkä kivireunat), ruohokenttiä, krokettikenttä ja vanhan kanavan
täyttö. Ruusuistutukset uusittiin talvenkestävillä lajikkeilla (teehybridi-, re-
montti- ja pensasruusuja yhteensä 150 kpl) ja vanhat perenna- ja kukkapenkit
uusittiin. Kukkaryhmiin merenpuoleisen lasikuis-
tin molemmilla puolilla istutettiin orvokkia, koris-
tetupakkaa ja resedaa. Sisäänkäynnin puolen sei-
nustoille istutettiin puutarhaneilikoita ja muualle
samalla puolella kannaa, ilmeisesti punaisia ja
valkoisia. Muita istutusryhmien kukkia olivat kau-
nokainen, punainen krassi sekä sininen hortensia
Venäjän lipun värien mukaan. Muiden kukka-
ryhmien lajikkeita olivat lisäksi daaliat, orvokit,
mukulabegoniat ja puutarhaneilikat. Kaikki olivat
yksivuotisia tai talveksi suojaan siirrettäviä lajeja
ruusuja lukuun ottamatta. Uusista puu- tai pensa-
sistutuksista ei suunnitelmassa ole mainintaa."⁷²*

72 Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014, s. 48.

Puutarhan istutuskartta, T. Barck, 1916. Tasavallan presidentin kanslian presidentinlinnan intendentin arkisto Hb:1, KA.

Kustannusarvio

10	2 kpl. kukkaryhmiä N:o 2 istutetaan siippeloku- killa, kotelolle koristotupakkain ja ruunolla Ruoskissa	75-
11	2 kpl. kukkaryhmiä N:o 3 istutetaan Hortonskilla, pe- lari, Mad. Sallory ja sopivilla ruusukasveilla	75-
12	1 kpl. kukkaryhmä N:o 4 istutetaan sukulageorgienskilla	75-
13	1 kpl. kukkaryhmä N:o 6 ympäriään korkeilla ruun- kasveilla	75-
14	2 kpl. kukkaryhmiä N:o 6 istutetaan pumisilla kusti- villä puutarhaneulikoilla useampia taimia	15-
15	Kukaan sikun viljantouset ja kuivuneet kukkaryhmiä, ruohotetut ja käyttäviön ruunat uusia ja uudet ku- kat pilaantuneitten sijalle istutetaan	75-
16	Toisen johdolle ja perään kukaan kasveilla	150-
17	Työväiden kulutuksesta, pöytä ja kukkakoppio hankkimisesta ja ennen avustamattomien tarpeisiin	75-
18	Useita kukkalajia ja niiden otetaan Ruoskissa ja vaihetaan kukaan toisiin kauneimpiin lajeihin erityisen määrän ja sopimukseen mukaan	50-

Forsman Ej. 1916

Forsman Ej. 20/3/16

Aggelby 1° Mars 1916.
Torsten Barck

Puutarhuri Torsten Barckin laatima kustannusarvio kesän 1916 tulevasta hoito- ja istutustoimenpiteistä. Työt kustannuksineen on hyväksynyt YRY:n arkkitehti N. Meder. Keisarillisen palatsinhoitajan arkisto, KA:

Alla päivämätön valokuva mahdollisesti 1920-luvulta. Puutarhapolut ovat kapeita ja rakennusta kehystävät pensaat nuorehkoja. Kuva Kaisa Vepsäläisen arkisto.

Kustannusarvio.

Ejälbon huvilasta Nejlansissa kuvi
puutarhan ja puiston hoitoa koskilla

1	Kaikkialta puutarhassa olevilta käytäviltä vunon sientä, puhdistetaan, täsmätetään sy- vien ruunat leikataan ja levitetään tila- naista karkonta puutarhakäytävä sientä.	
2	300 m ² käytäväruuna, joka on ruoste- latuilla kiveillä, maalataan uudestaan	
3	Kasvatut ruohokentät lannoitetaan, tar- vittavat paikot kylvetään uudelleen	
4	noin 300 m ² ruohokenttä (luseppien alla) kalve- leen. lannoitetaan paikalla olevalla lammalla ja kylvetään	110-
5	Noin 225 m ² puistomurikka, joka tilapäisesti puistoajan un- dustaan pannaamisen tähden on reivity, lannoitetaan ja kylve- tään	110-
6	150 kpl. uusia ruusupensaita istutetaan vanhojen viljantu- jen tilalle ja innoitetaan että ainostaan kylhelle maalle sopivia lajeja tee-hybridejä ja remontantteja hankitaan sikä että kappaleet ovat meria oculantteja kylhastä mansta (ei ansaritaimia ruukussa)	110-
7	Kuikki monivotiskaviryhmät täydennetään, puhdistetaan, tarvittaisiin välimällä lannoitetaan, uun yoparilla kuan- netään ja haravoitetaan ja kasvit asianmukaisesti kopite- tään. Ryhmät N:o 3 istutetaan sellaisilla kasveilla, jot- ka voivat varjossa kehittyä	110-
8	Lehtikasvirymä N:o 7 m jaan haletaan kanna ja sopivia ruusukasveja	110-
9	Holemissa listoissa N:o 1 portaiden vieressä aluskäytä- vään sillello halutun leukoja useampia taimia sekä muissa listoissa N:o 1 ei petuniaa eikä salvia	110-
	Uuen kathyryryhmä laitetaan niin että ruusukasvien joukossa käytetään Bellie sekä että Krusee istutetaan (aiina kuo- netaan että punasta ja keltaista ei yhdistetä, syökin ha- lutaan siikukainen Hortonsia, Dahliryhmä tulge olla	

Forsman Ej. 1916

Kreivi Golzin työhuone yläkerrassa vuonna 1919. Juhani Rinne, MV.

Yläkerran sali kuvattuna vuonna 1919. Juhani Rinne, MV.

Valtion huvila 1917–1950

Sisällissodan aika

Levottoman vuoden 1917 tapahtumista Villa Bjälbossa on varsin vähän tietoa. Itsenäistymiseen liittyvien suurien valtapoliittisten tapahtumien aikaan Bjälbossa asusti huvilanhoitaja Dahlström perheineen sekä muuta vakiintunutta palveluskuntaa. Vuoden 1917 vaihtuessa vuoteen 1918 vastakkainasettelu valkoisen ja punaisen Suomen välillä kärjistyi ja Helsingissä punaiset valtasivat valtiollisia rakennuksia. Valtausten aikaan huvilassa piti vahtia nk. Punaisen myllyn eli Bjälbon vahtikomppania.⁷³ Talon vakiohenkilökuntaan kuulunut Dahlström edesauttoi Bjälbon säästymistä valtauksen tuhoilta.⁷⁴

Kun punaiset saksalaisten tuella kukistettiin Helsingissä muutaman päivän taistelujen jälkeen huhtikuussa 1918 ja saksalaisten komentajalle, kreivi von der Goltzille haluttiin taata kiitokseksi mukava majapaikka, tarjottiin hänelle Bjälbota residenssiksi. Entisestä keisarillisesta palatsista noudettiin mattoja, peilejä ja joitain kalusteita talon mukavuutta parantamaan. Golzin erikoinen rooli vasta itsenäistyneen nuoren valtion poliittisessä aallokossa, Suomen kansainvälisen aseman hakemisessa ja tulevan valtiomuodon määrittelyssä ei kestänyt pitkään. Jo syyskuun alkupuolella 1918 Golz matkusti Pietariin, eikä enää palannut Bjälbohon. Saksan monarkian laajentumispyrkimykset kilpistyivät rintamalla koettuihin häviöihin ja lopulta vallankumoukseen, jonka seurauksena Saksa julistettiin tasavallaksi 9.11.1918.

Saksan antauduttua raskaan hyökkäyssodan jälkeen oli selvää, että yhteydet sotasyylliseksi todettuun Saksaan eivät olleet toivottuja ja valtion johtohenkilöt tuli nostaa omien kansalaisten keskuudesta. Valkoisia johtaneen

⁷³ Helsingin työväen punaisen kaartin kokoonpano, 1918.

⁷⁴ Selovuori, s.54-55

ja Saksan apua vastustaneen kenraali Mannerheimin katsottiin olevan oikea henkilö solmimaan yhteyksiä Ranskan ja Englannin suuntaan ja rakentamaan perustuksia nuorelle valtiolle. Valtionhoitajan virkaa hoitanut, saksa-laisten kanssa yhteistyössä toiminut P. E. Svinhufvud erosi tehtävästään ja 12.12.1918 sen vastaanotti Mannerheim.

Mannerheim 1918-1919

Valtionhoitaja Mannerheim toimi Suomen valtiopäämiehenä lyhyen aikaa, 12.12.1918 – 26.7.1919. Kesällä 1919 hän asettui Bjälbon huvilaan. Suomen Kuvalehti totesi Mannerheimin päivästä näin: *”Nyt kesällä, jolloin valtionhoitaja asuu Bjälbon huvilassa, on päiväjärjestystä hieman muutettu. Sieltä saapuu valtionhoitaja [kaupunkiasuntoonsa Eteläesplanadille, jossa sijaitsi myös sotilaskanslia] jo varhain aamulla klo 8-9 tienoissa palatsiinsa ja palaa sinne klo 7 aikaan ja nauttii siellä päivällisensä. Päivällisen jälkeen hän työskentelee siellä vielä toisinaan yömyöhään.”*⁷⁵ Erikseen todettiin, että ratsastuksen ohella Mannerheim nautti tennispelistä, jossa hän oli hyvin etevä.

75 Suomen kuvalehti 19.7.1919, s. 654.

Harvinainen interiöörikuva salista vuodelta 1919, mahdollisesti juuri ennen kuin Mannerheim asettui Kesärantaan. Tapettikenttien ajoitus jää arvaukseksi, mahdollisesti kuvassa näkyvät rouva Seynin saliin valitsemat tapetit. Kuva Juhani Rinne, MV.

Valtionhoitajan väliaikaisen toimen päätyttyä Bjälbon huvilan kohtaloa pohdittiin myös julkisesti. Entinen keisarillisen linnan intendentti ja Bjälbon isännöitsijän roolissa toiminut tri Juhani Rinne esitti vuoden 1919 haastattelussa, että entinen kesäasunto ei vastaa niitä vaatimuksia, joita nykyisin on asetettava Suomen valtion päämiehen asunnolle, tai kesäasunnolle. *”Talo on liian vanhanaikainen ja sen sisustus on siksi alkeellinen, että usealla rikkaalla helsinkiläisellä on nykyisiin verrattomasti parempi sisustus kesähuvilassaan.”* Edelleen todettiin, että tähän tarkoitukseen on haussa jokin Helsingin lähi-seudun kartano.⁷⁶

76 HS 21.3.1919

Viktor Savialoffin kuvat Villa Bjälbosta kesäkaudelta 1920 todentavat huvilan olleen kauttaaltaan vaalea. Yläkuvan poseeraus on Bjälbon yläkerran parvekkeelta; kirjanen annetaan avatun ikkunan kautta, vaikka takana on ovikin. Alakuvassa näkymä laiturilta kohti vaalealla yleisvärillä maalattua huvilaa. Huomaa markiisit. Kuvat 1920, Savialoff, MV.

Pääministerien ja ministerien kesäasunto 1922-1952

Nuoren valtion haaveet edustavista valtionjohdon asunnoista edistyivät vähitellen. Presidentti Ståhlbergin perheelle tarjottiin mahdollisuus nauttia Bjälbon huvilan tunnelmasta kesinä 1919-1920. Ståhlbergin ensimmäinen vaimo oli kuollut vuonna 1917 ja heidän kuudesta lapsestaan vanhin, Aino, emännöi perhettä. Kesältä 1920 löytyy hieno Viktor Savialoffin valokuva-sarja, jossa kuvataan Ståhlbergien lasten kesää, ja samalla Bjälbon piirteitä. Etelän puoleinen kuisti on saanut ovet, kun 1904 suunnitelmien mukaan kuisti on suunniteltu puoliavoimeksi, ilman ovia. Lounaisen julkisivun ikkunoissa on suuret varjostavat markiisit.

Kun Kultaranta vuonna 1923 saatiin presidentilliseen käyttöön, vapautui Kesäranta ministerien käyttöön. Samalta vuodelta on säilynyt vuosikorjaussuunnitelma seuraavan kevään töitä varten. Päärakennuksen julkisivujen alaosat, kuistit kokonaisuudessaan ja yhteensä 28 ikkunan pinnat niin sisällä kuin ulkonakin tuli huoltomaalata. Ulkoportaita ja parvekkeiden kaiteita ja lattioita tuli kunnostaa ja öljymaalata. Tornin parvekkeessa oli havaittu lahonneita osia ja se edellytettiin perinpohjaisesti kunnostettavan. Vesikaton asfalttihuopa tuli korjata ja tervata. Sisäpuolella korkkimattoja tuli korjata ja keittiön puulattiat öljymaalata ja lakeerata. Keittiön hellat kaipasivat kunnostusta ja valurautainen hella tuli sivellä aluminum-värillä. Portaita huoltomaalattiin. Myös vahtituvan, tai vahdin asunnon, pesutuvan, ulkorakennuksen, laitureiden ja aidan korjaamiseksi oli annettu kustannusarvio. Asiakirjan mukaan huvilan vahtina toiminut ja puutarhaa hoitanut J. M. Calenius esitti sittemmin kadonneessa liitteessä ehdotuksen puutarhassa tehtävistä toimenpiteistä. Huoltotöiden kokonaiskustannuksiksi oli arvioitu 50 000,- markkaa, josta peräti 11 900,- oli kohdistettu puutarhaan.⁷⁷

77 Kustannusarvio 29.12.1923. Rakh I, Hc2, KA.

Pääministerien kaudet olivat 1920- ja 1930-luvuilla usein hyvin lyhyitä ja lehtitiedot taloon asettuneista ministereistä ovat harvinaisia. Käytännössä talo on tiettävästi ollut varsin moninaisessa käytössä, palvelen kuitenkin ensisijassa pääministeriä. Toivo Kivimäen hallitus oli tällä ajanjaksolla poikkeuksellisen pitkäikäinen, toimien joulukuusta 1932 lokakuuhun 1936. Syyskuulta 1934 on pieni lehtiutinen, jossa kerrotaan pääministerin vaimoineen kutsuneen eduskunnan ja ministeriön Kesärantaan iltapäiväkahville ja esitelleen kiinteistöä, sillä useimmilla vieraililla ei ollut aiemmin ollut mahdollisuutta taloon tutustua.⁷⁸

Keskuslämmitys 1931

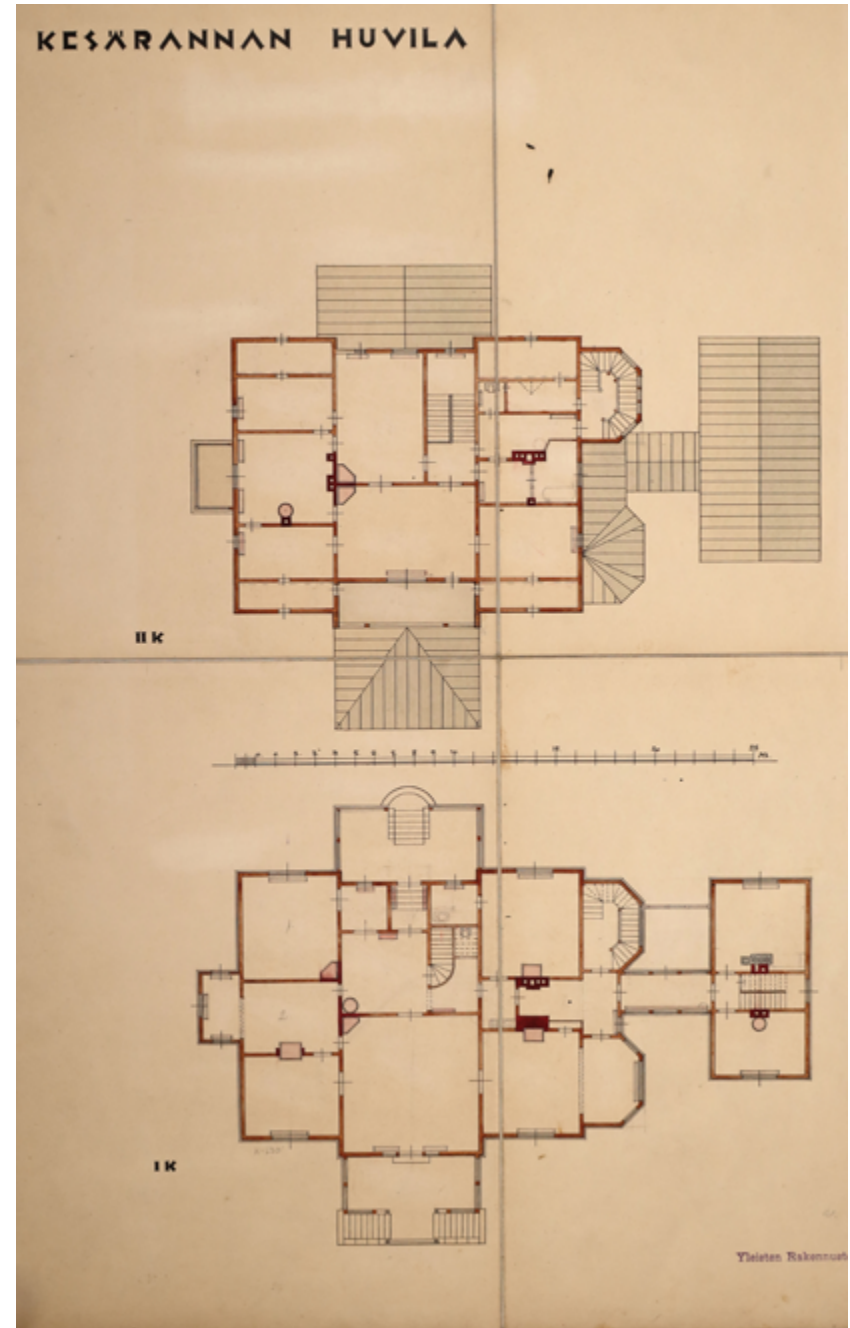
Yleisten rakennusten ylihallituksen kokoelmaan kuuluu kauniisti laveerattu pohjapiirustussarja vailla päiväystä, joka vaikuttaisi olevan 1930-luvulta. Piirustukset on otsikoitu ”Kesärannan huvila”. Piirustukset vaikuttavat muutoin Ahrenbergin vaiheen kopioilta, mutta rakennuksen ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen on merkitty ikkunoiden alle lämmityspatterit ja paikoin myös sisäseinille: alakertaan 14 ja yläkertaan 12 kappaletta. Toisaalta sarjaan kuuluvaan kellarikerroksen pohjaan ei ole esitetty mitään pannuhuonejärjestelyihin viittaavaa. Lehtiartikkelitiedon mukaan Kesärantaan oli syksyllä 1931 rakennettu vesijohto ja keskuslämmitys.⁷⁹ Vuonna 1952 otetuissa valokuvissa voi havaita, että ainakin luoteisessa erkkerissä ja keittiössä oli muista tiloista poiketen valurautaisia pylväsradiaattoreita, Högforsin Siro -mallia⁸⁰, jotka siis saattoivat olla vuoden 1931 keskuslämmitysjärjestelmään liittyntä taloteknistä kerrostumaa.

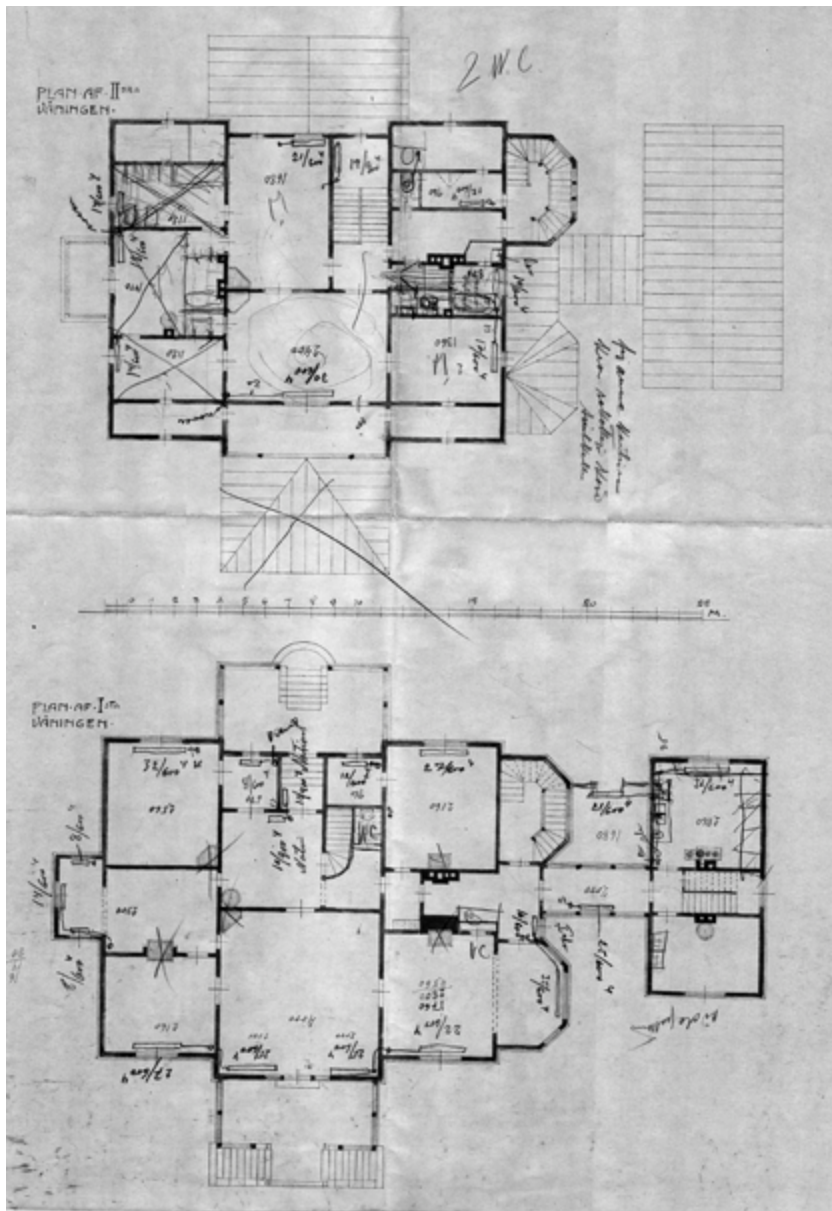
78 HS 13.9.1934

79 HS 28.7.1932

80 Högforsin Siro tuli markkinoille juuri 1920- ja 1930-luvun vaihteessa.

YRYn päiväämättömät pohjapiirustukset Kesärannan huvilasta. Piirustukset vaikuttavat muutoin vuoden ~1904 laveeratun sarjan kopioilta, mutta ikkunoiden alle on määrätietoisesti piirretty keskuslämmitykseen viittaavat radiaattorit. Toisaalta kellarikerrokseen ei ole osoitettu mitään pannuhuoneen rakentamiseen viittaavaa. Rakh II lid 23, KA.

Rakennushallitukselta Senaatti-kiinteistöille siirtynyt keskuslämmitysjärjestelmään liittyvää 1930- tai 1950-luvun suunnittelumateriaalia. Piirustukseen on kirjattu mm. poistuvat uunit ja uusien radiaattorien suunnitellut koot. Myös merenpuoleinen kuisti on jo saanut poistohenkset ylleen. SENA.

Vanhon piirustusten sarjaan sisältyy myös kaksi käsivaraista suunnitelmaa keskuslämmityksen rakentamisesta Kesärantaan. Näitä ei ole päivätty ja luonnostelun pohjana on Ahrenbergin vaiheen pohja. Luonnoksiin on kirjattu radiaattoreiden kokoja, esimerkiksi erkkeriin "14/600 4", joka viittaa 14 jaksoa (liitettä) sisältävään, 4-pylväiseen ja 600 mm korkeaan radiaattoriin.⁸¹ Valtaosa rakennuksen lämmitysuuneista oli piirustukseen ruksittu purettaviksi. On siis mahdollista, että varhaisen keskuslämmityksen myötä tarpeettomiksi koetut uunit purettiin jo 1930-luvulla, eikä vasta 1951–1952 peruskorjauksessa.

Keittiösiiven nivelosan laajennus

Tiedossa olevat suunnitelmat osoittavat, että keittiösiiven nivelosaa levennettiin ennen vuotta 1941, mutta rakennustyön ajoitus jää epäselväksi. Alun perin vuoden 1904 suunnitelman mukaan keittiösiiven kulkuyhteys oli kapea käytävä, mikäli se myös tässä muodossa rakennettiin. Laaveeratassa myöhemmässä pohjapiirustussarjassa (oletettavasti 1910-luvulta) sen sisäpuolelle on merkitty kevyt seinämäinen rakenne, jolla nivelosaa olisi levennetty tuntuvasti. Piirustuksista voi tulkita kyseessä olleen ehkä parveke ja kaide. Tai vaihtoehtoisesti rakenteena olisi voinut olla lasikuisti koko seinän mittaisella ikkunasarjalla varustettuna. Toisaalta tässä (1910-luvun?) piirustussarjassa nivelosan vesikatto noudatti epäloogisesti vuoden 1904 suunnitelmaa eli oli kapea. Oman mausteensa asiaan tuo vuodelle 1932 päivätty toisen kerroksen pohjapiirustus, johon nivelosan vesikatto on piirretty levennetyssä mitassaan, mutta sarjan muut piirustukset puuttuvat. Vuonna 1941 otettu valokuva todistaa viimeistään, että keittiösiiven nivelosa oli ennen 1951–1952 peruskorjausta sen nykyisessä muodossaan: julkisivun puuverhous noudatti keittiösiiven artikulointia; keskellä oli yksi ikkuna-aukko; ikkuna oli koristeellisesti jaettu kuten nivelosan merenpuolella, kaksinkertainen ja yläsaranoitu. Samoin kuva tuo esiin, että rakennus oli saanut peltikatteen oletettavasti 1930-luvulla.

81 Högforsin tehdas, Vesi- ja lämpöjohtotarpeita, 1934. Tuoteluettelo.

Bjälbon tontin omistus

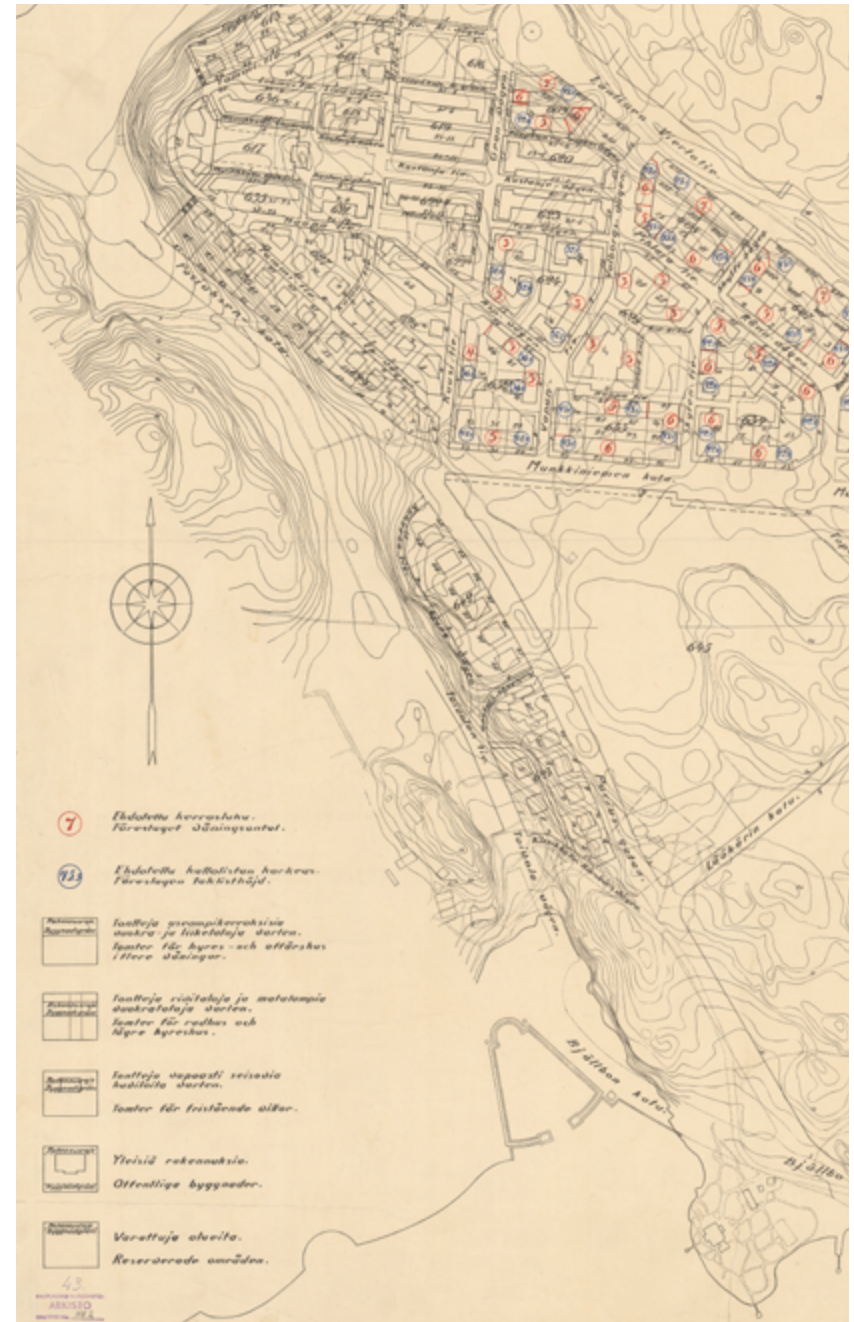
Jo vuonna 1914 valtio oli tiedustellut kaupungilta mahdollisuutta tontin lunastamiseen ja 1915 oli laadittu tontin erottamista ennakoiva piirustus. Kaupankäyntiin olisi liittynyt erinäisiä ehtoja, liittyen rakentamisen tyyliin, vesialueiden hallintaan ja ranta-alueen ylläpitoon.⁸² Myynti ei kuitenkaan toteutunut, vaan asiaan palattiin uudestaan 1923 ja jälleen 1927. Valtio osti tontin kaupungilta vasta vuonna 1927. Tontin koko oli tällöin 1646 m² ja sen vuosivuokra oli ollut 13 200 markkaa

⁸² Helsingin kaupunginvaltuusto - 43 Kaupunginhallituksen mietinnöt 1915:1-41;

Yllä vuoden 1915 ehdotus tontin muodostamiseksi omistajavaihdoksen yhteydessä. HKA.

Oikealla lopullisen omistajavaihdoksen aikainen Meilahden alueen asema-kaavapiirustus. Paciuksen kadun varteen oli suunniteltu erillishuviloita ja sairaala-alueen asettuminen alueelle oli jo vahvistunut, mutta ei vielä käynnistynyt kunnolla. Lääkärintäti on jo saanut linjauksensa. HKA.

MINISTERIT KESÄN HELTEESSÄ

Pääministeri Bjellbon verannalla päivällisen jälkeen.

Raha-asian valiokunnan kokous Bjellbon puistossa. Keskellä pääministeri Ingman, oikealla sotaministeri Malmberg, vasemmalla rahaministeri Paikkiinen. Esillä sofa-asiat.

Näköala, joka avautuu ministerien kasaansunnosta merelle.

Rahaministeri tutki iltta-auringon paisteessa Suomen Kuvalehden jauri ilmestynyt numeroa.

Sotaministeri siviilipuvussa, johon virkapuvusta kuuluu vain sikaori ja runnekello.

Ministereiden kesäelämää Kesärannassa

Kesällä 1924 Suomen Kuvalehti julkaisi sivun verran kuvia ministereiden kesäelämästä idyllisellä huvilalla. Tällöin huvilaa kutsuttiin vielä nimellä Bjälbo tai Bjellbo.

Vajaa kymmenen vuotta myöhemmin, viimeistään vuonna 1932 Bjälbon huvilaa on ryhdytty yleisemmin kutsumaan Kesärannaksi. Tästä todistaa myös Helsingin Sanomien artikkeli, jossa toimittaja kävi haastattelemassa kesäpäiviä viettäneitä ministereitä.

Pääministeri Jukka Rangell, ulkoministeri Rolf Witting ja eduskunnan puhemies Väinö Hakkila Kesärannassa 20.6.1941. Kuva Aarne Pietinen. SA-Kuva / Finna.

Suomen Kuvalehden sivu kesältä 1924.

Hallitushuolia haihdutellaan —

uuden, soutaen ja päivää paistattaen.

"Astuttuamme rautaportista sisään häämöiti edessämme valkoiseksi maalattu talo, joka ulkomuodoltaan kieli olevansa vanhaa perua. Ulko-oven luona seisoi valtioneuvoston komea Studebaker-kahdeksikko. Humallahden uimalaitokselta kantautui kisailevan nuorison heleitä ääniä sekoittautuen viereisestä huvilasta kuuluvaan surumieliseen gramofonisäveleeseen.

Kun olimme saapuneet Kesärannan seinien suojaan, tuoksahti vastaamme aito herraskartano-ilmapiiri, jonkinlainen lautojen, maalin ja kosteiden seinäpaperien haju. Meidät vietiin ministeri Paavolaisen huoneeseen, jonne hieman odoteltuamme ilmestyi itse ministeri perin kodikkaan näköisenä kylpytakissa ja tohveleissa tuoden terveisiä kesän vedestä. Aloimme sitten yhdessä tehdä sotasuunnitelmaa muidenkin ministerien häiritsemiseksi. Ministeri näytti meille aluksi yläkerroksen suojia, joita on kaikkiaan 6. Tutkimme makuuhuoneen. Jo ensi silmäyksellä kiinnittyi huomiomme sunnuntaihuvila-kalustukseen, joka kaikkialla yläkerroksessa vallitsi. Ministerin sänky ei ollut, kuten ehkä monet luulevat, silkkikatoksella suojattu empire-tyylinen paraativuode, vaan aivan väärentämätön huvilasänky ja vieläpä verrattain primitiivinen sellainenkin. Vuodevaatteita ei kuulemma talon puolesta tarjota, joten jokainen ministeri saa tuoda ne mukanaan. Pesupöydällä oleva partasuti, Aqua Vera- pullo sekä muut toalettitarpeet kertoivat matkalaukkuelämän miellyttävyydestä.

- Mutta nukkuuhan sitä erinomaisesti tuollais-sakin vuoteessa, selitti ministeri, kun jätimme huoneen siirtyäksemme toiseen, jossa yksinäinen kirjoituskone varmaankin odotteli hyvinkin tärkeää kirjoitusta. Tästä huoneesta johti ovi parvekkeelle, josta avautui kaunis näköala merelle. Ilta aurinko lähetti viimeisiä punertavia säteitään, kullaten vanhojen tammien vehreät lehdet.

...

Kesärannan, jonka aikaisempi nimi oli Bjälbo, rakennutti eräs yksityinen liikemies vuonna 1873. Sen jälkeen se on ollut kenraalikuvernöörin kesäpaikkana tsaarivallan aikana, ja Suomen tultua itsenäiseksi muutti tänne asumaan kenraali Mannerheim. Hänen jälkeensä se oli tasavaltamme päämiehen kesäasuntona ennen Kultarannan valmistumista, ja loppujen lopuksi siitä on tehty valtioneuvoston jäsenten kesähuvila. Viime syksynä suoritettiin muutamia korjauksia, laitettiin vesijohto ja keskuslämmitys.

...

Teepöydästä noustuamme siirryimme hieman tarkastelemaan alakerran kuutta tilavaa huonetta. Salin seiiniä koristi rouva Seynin piirrosten mukaan Saksassa valmistetut seinäpaperit, jotka eivät todistaneet luojansa erikoisen suurta esteettistä aistia. Kultaisten tuolien ympäröimänä pöydällä näkyi kaulus ja huolellisesti kokoon kääritty sinertävä kravatti. Salin toisella puolella oli ministeri Mannerin työhuone, joka vaikutti

erittäin kodikkaalta. Ministeri Manner tarjoutuu oppaaksemme talon torniin. Menimme ensin kellariin, jossa oli uuden uutukainen kahden miehen suomalainen sauna asianmukaisine kiukaineen ja lauteineen. Saunan pienuus oli mahdollisesti valtion säästäväisyyden symbolina. Sitten lähdemme nousemaan kapeita narisevia puuportaat, jotka elävästi muistuttivat jonkin maalaiskirkon tornin sisustusta, suuret kellonkulut vain puuttuivat.

...

Saavuimme lopulta itse torniin, jonka hiostava kuumuus helpotti, kun avasimme oven parvekkeelle. Täältä näkyi koko Humallahti oikealla ja maalaukset venesillat vasemmalle. Idyllimäistä hiljaisuutta häiritsivät vain perämööttörin yksitoikkoiset töksähtelevät äänet.

Alhaalla tapasimme taas muut ministerit ja saimme kuulla, että talon puolesta tarjoillaan vain aamuisin ja iltaisin tee, muut ateriat on syötävä kaupungilla. Ulkopoortilla tuli meitä saattelemaan huvilan puutarhuri Calenius, joka jo neljäntoista vuoden ajan on pitänyt huolta Kesärannasta. Hän kertoi, että pääministeri Ingmanin aikana olivat nykyiset nurmikentät ruusu- ja marjatarhoina. Kesäranta teki erittäin kauniin ja rauhallisen vaikutuksen, ja kun sen pienet primitiivisyydet vielä poistetaan, tulee sitä todella ihanteellinen lepopaikka, jonne hallitusherrat varmaankin mielellään pakenevat pölyisen kaupungin keskeyttämättä melua."

Helsingin Sanomat 28.7.1932

Uudelleenrakennettu torni kuvattuna
6/2025

Aarne Pietisen 20.6.1941 ottama valokuva (SA-kuva / finna) on laadultaan taattua Pietistä. Kuva on varhaisimpia dokumentteja rakennuksen sisäpihan puolen historiallisesta ulkoasusta. Poikkipäädyn takana olevan piipun jatkeena ollut sarjan korkein peltitorvi voisi liittyä aikakauden keskuslämmitysuuniin. Lyhyemmissä piipuissa on päissä sää- tai kipinäsuojat, keittiösiiven pippussa vetoa parantanut jonnari. Kesäranta oli saanut peltikatteen tiettävästi 1930-luvun kunnostustöissä. Vuoden 1983 peruskorjauksessa graniittikivipintaiseksi muuttunut ulkoporras oli aiemmin puurakenteinen.

Muina yksittäisinä huomiona voidaan todeta, että keittiön yhdyskäytävän ikkuna oli aiemmin yläsaranoitu. Vuonna 1983 rekonstruoitu torni poikkeaa monilta yksityiskohdiltaan ja myös mittasuhteiltaan esikuvastaan.

Kuva Kesärannan rannanpuolen ulkoportailta, joissa oli tuolloin metalliputkikaiteet. Kuvaaja tuntematon, 1942, MV.

Pääministeri Rangell tummasävyisessä työhuoneessaan ja sihteerin Punttila. Kuvaaja tuntematon, n. 1942, MV.

Aarne Pietisen 20.6.1941 ottama kuva Kesärannan etupihalta. SA-kuva / finna.

Sota-ajan pääministeri Ragnell

Pankinjohtaja Jukka Rangell toimi sotavuosina pääministerinä välillä 4.1.1941-5.3.1943. Vuosilta 1941–1942 on olemassa kuvasarja Kesärannasta, joissa pääministeri Jukka Rangell esiintyy ulkoministeri Rolf Wittingin, eduskunnan puhemies Väinö Hakkilan sekä Rangellin sihteerin L. A. Punttilan kanssa. Sarjassa on yksi sisäkuva, joka on mainittu otetun Rangellin työhuoneesta. Työhuoneen pinnat ja verhot ovat huomattavan tummat. Kuvassa Ragnellin takana tapettikenttä on rajattu metallinkiiltoisella listalla.

Aarne Pietisen 1941 ottamissa ulkokuviissa Kesäranta esiintyy pinnoiltaan tasaisen vaaleasävyisenä ja puutarha hyvin yksinkertaisesti hoidettuna. Nurmipinnat ovat siistit, mutta kukkaistutuksia ei kuvissa näy.

Aarne Pietisen 20.6.1941 ottama kuva Kesärannan eteläpuolelta. SA-kuva / finna.

Peruskorjaus nro 1, 1951–1952

Esplanadilla sijainnut pääministerin virka-asunto luovutettiin Urho Kekkosen kaudella⁸³ 1951 Tie- ja vesirakennushallituksen käyttöön, ja samalla Kesäranta kunnostettiin ja modernisoitiin pääministerin uudeksi virka-asunnoksi.⁸⁴ Urho ja Sylvi Kekkonen asuivat Kesärannassa syksyyn 1953 saakka. Suomen Pankin pääjohtajana toimineen Sakari Tuomiojan virkamieshallituksen aloitettua marraskuussa 1953 Kesäranta jäi asumattomaksi, mutta taas kesällä 1954 uuden hallituksen myötä uusi pääministeri Ralf Törngren muutti Kesärantaan.⁸⁵ Pääministereitä Kesärannassa asui Johannes Virolaisen pääministerikauden loppuun 1966 asti, minkä jälkeen rakennuksen käyttötapa muuttui ajoittaisen kokous- ja edustustilaisuuksien pitopaikaksi.⁸⁶ Virolaisen hallitusta seurasi Rafael Paasion hallitus ja turkulainen pääministeri päätti pragmaattisesti asua kotikaupungissaan. Kesärannassa hän oleskeli vähemmän. Jörn Donner kirjoitti 1967 teoksessa *Uusi Maammekirja* pääministeri Rafal Paasiosta näin: *"eräänä päivänä menen Kesärantaan kenenkään estämättä minua. Emäntä odottaa pöytä katettuna. On perjantai ja täysin hiljaista. Paasio tulee hetkeä myöhemmin eduskunnasta. Poltteleimme ja juomme kahvia [...] Jätän Paasion näine kysymysineni Kesärannan pihalle. Hän on lähdössä asemalle noustakseen Turun junaan"*. Kesärantaan majoitettiin myös valtiovieraita lyhyiksi ajoiksi, kuten esimerkiksi Neuvostoliiton pääministeri N. Hrushtshev 1960,⁸⁷ Neuvostoliiton puolustusministeri R. Malinovski perheineen 1961,⁸⁸ YK:n pääsihteeri U. Thant 1962,⁸⁹ Israelin pääministeri David Ben-Gurion perheineen⁹⁰ 1962 ja Neuvostoliiton ulkoministeri A.A. Gramyko 1964.⁹¹

Yllä. Pääministeri Urho Kekkonen Kesärannan työhuoneessaan. Kuva julkaistiin Suomen Kuvalehdessä kuvatekstillä: *"Työhuone on synkän sävyinen, mutta ikkunan alla auringossa heloittavat iloisina malvanväriset rhododendronit"*. Kuva Saarinen, JOKA-UAS2_1773:3. MV.

Kuva Liesimaa 16.10.1979. Torni oli tyypistetyssä muodossaan ja julkisivut oli maalattu aiemmin vuonna 1970, jolloin korosteisiin oli palautettu seinäpintaa tummempi sävy. JOKA US.

83 Kekkosen hallitukset I, II ja III, rajavuodet 17.3.1950 - 9.7.1953

84 HS 7.5.1954.

85 HS 7.5.1954.

86 HS 27.7.1976.

87 Uusi Aika 11.7.1959.

88 HS 22.6.1961.

89 HS 18.7.1962.

90 HS 30.8.1962.

91 HS 18.3.1964.

Keskeiset muutokset

Museoviraston lausunnossa todettiin myöhemmin 1950-luvun muutostöistä, että kunnostus tehtiin ajan hengen mukaan, halvalla⁹² sekä *"tuhoisin seuraus"*.⁹³ Osassa töistä oli myös ennätysmäinen kiire, kuten pääministerin saunan rakentamisessa, joka saatiin valmiiksi alle kahdessa kuukaudessa urakoitsijavalinnasta laskien. Kunnostus- ja muutossuunnitelmat syntyivät Rakennushallituksen pääjohtaja Erkki Huttusen kaudella (1943–1953), ja Huttusen allekirjoitus näkyy myös päärakennuksen pohjapiirustussarjassa. On kuitenkin tulkinnanvaraista, kuinka tarkasti Huttunen osallistui suunnitteluun monilta kiireiltään, vaikka hän pääjohtajana suunnitelmat viime kädessä hyväksyikin. Suunnitelmiin merkittynä "piirtäjänä" eli hankkeen projektiarkkitehtina oli vuodesta 1947 rakennushallituksessa työskennellyt arkkitehti Sylvi Erno. Keittiökalusteita koskevat suunnitelmat on lisäksi hyväksynyt rakennushallituksen yliarkkitehdin virassa 1949–1955 toiminut arkkitehti Olavi Sortta. Erkki Huttunen oli tunnettu ja ansioitunut funktionalismin kauden suunnittelija, ja ehkä myös pääjohtajan ammatillista taustaa vasten Kesärannan kunnostus oli suoraviivaisesti uutta tavoitteleva. Vaalivan korjaamisen sijaan tavoitteena olivat helposti toteutettavat ratkaisut, helpohoitaiset pinnat ja nopea käyttökuntoon saattaminen. Rakennuksen yleisilmettä kevennettiin purkamalla käytön kannalta tarpeettomiksi katsottuja osia.

Rakennuksen kunnostusta ja modernisointia siivittivät myös Helsingin vuoden 1952 Olympialaiset ja kansainvälinen näkyvyys. Kekkosen esittelivät perheensä kesänviettoa ja poseerasivat Suomen kuvalehden Olympia-aiheisen juhlanumeron *Pääministerin Kesärannassa* -artikkelin valokuvissa vasta valmistuneessa virka-asunnossaan.⁹⁴ Artikkelissa uudistetusta Kesärannasta kirjoitettiin seuraavasti: *"Nyt rakennus on mahdollisimman kekseliäästi*

Ensimmäisen kerroksen luoteisnurkan huone, aiemmin herrainhuone, peruskorjauksessa kahvihuone, jonka tilamuoto säilyi. Väliseinärakenteeseen upotettu kaakeliuuni saattaa olla Caloniuksen aikainen, mutta ainakin luukku on nuorempi. Inventoinnissa 1976 todettua: *"Kaakeliuuni on alun perin ollut kokonaan valkoinen, mutta sitä on myöhemmin koristeltu maalaamalla kaakeleihin ornamentteja ja värittämällä raot."* Kuva Grünberg, 1955, HKM.

92 Lehtiuutisissa todettuna 1952 kunnostukseen käytettiin 16milj markkaa eli n. 700t euroa.

93 HS 27.7.1976.

94 HS 12.7.1952.

kunnostettu pääministerin virka-asunnoksi myös talvikäyttöä silmällä pitäen. Se on maan ensimmäisiä edustusasuntoja, mutta valitettavasti se ei edusta sen paremmin maailmankuulua arkkitehtuuriamme kuin sisustustaiteemme eri puolia. Kalusto on vanhaa, vaatimatonta, muualta siirrettyä, vain pari uutta tuolia on huvilaan ostettu. Pääministerin kesäranta edustaa valtion säästäväisyysuuntausta, jonka tieltä esteettiset näkökohdat ovat saaneet väistyä.”⁹⁵

”Valkoinen talo”

Koristeellisten ja huvilamaisten osien määrää vähennettiin hallintorakennukselle kuuluvan edustuksellisen vaikutelman aikaansaamiseksi. Rakennuksesta poistettiin rannan puolen kuisti ja torni. Ratkaisun perusteita selittäviä asiakirjoja ei ole tiedossa, eikä julkisivuja koskevia muutospirustuksia. Esimerkiksi vuonna 1950 otetussa valokuvassa torni näyttäytyi vielä sangen ryhdikkäänä, joten huonokuntoisuus ei liene ollut syistä päällimmäisin.

Torni katkaistiin yläosasta ja vesikattoa täydennettiin suojaamaan torniin nousutta, toisen kerroksen tasolle päätettyä porrasta. Rannan puoleinen lasikuisti korvattiin betonirakenteisella liuske kivillä päällystetyllä terassilla ja varustettiin teräskateella. Maalausliike Onni Vuorinen valittiin urakoitsijaksi tekemään ulkomaalaus 1,52 milj. mk hintaan⁹⁶, mutta maalaustyöselitys ei ole tiedossa.⁹⁷ Yleisvaikutelmaltaan rakennuksesta tuli vaalea, Olympiakesän valkoisten rakennusten teemaa jatkava. Suomen Kuvalehden artikkelin 1952 *Pääministerin Kesärannassa* kuvatekstiin muotoiltiin, että *”Meilahden valkoisessa talossa on neljätoista huonetta [...]”*⁹⁸ Väritutkimuksen 2025 löydösten perusteella julkisivun sävy on ollut vaalea harmaa. Rakennuksen monimuotoisten koristeaiheiden ylimaalaaminen vaalealla sävyllä kevensi samalla niiden painoarvoa.

Kuva julkaistu 12.7.1952 Suomen Kuvalehdessä kuvatekstillä: *”Meilahden valkoisessa talossa on neljätoista huonetta, niistä kuusi yläkerrassa, joka on pääministerin yksityisasunto”*. Kuvaaaja Saarinen, JOKAUAS2-1773:11. MV.

95 Suomen Kuvalehti 12.7.1952.

96 n. 60t €.

97 Rakh II, Ca, Pöytäkirjat, 1952, 19.4.1952 4§. KA.

98 Suomen Kuvalehti 12.7.1952.

Salin ja ruokasalin välille puhkaistiin aiemmat pariovet korvannut leveä paljeovilla varustettu aukko. Grünbergin vuonna 1955 ottama kuva. HKM.

Kesärannan alakerran vierashuone. Kuva Saarinen, 1952. JOKA_UAS2_1773:13. MV.

Virkahuvilan sisätilat

Lauta- tai parkettilattioiden sijaan huoneisiin asennettiin matot: edustustiloihin tammea imitoivaa korkkimattoa, taloustiloihin vihreää marmoria imitoivaa korkkimattoa, yläkertaan vaalean ruskeaa tai vihreää linoleumia sekä ruskeaa kokolattiamattoa.⁹⁹ Saniteettitilojen lattiat laatoitettiin, mutta seinissä käytettiin kaakelilaattaa imitoivaa levytystä. Vuoden 1976 inventoinnissa todettiin sisäpinnoista seuraavaa: kellarikerroksen seinät olivat rapatut tai luonnonkivipinnalla; 1. ja 2. kerroksessa huoneet oli tapetoitu vaaleilla pystyraidallisilla tapeteilla (1951) ja sisäkatot olivat paperoituja tai levytettyjä ja valkoiseksi maalattuja, lukuun ottamatta ruokailutilan erkkeissä ollutta paneelikattoa; kattolistat olivat erkkeriä lukuun ottamatta uusittu vuoden 1951 muutostöissä, mutta sen sijaan jalkalistojen todettiin olleen peruskorjausta vanhempia.

Yleisesti ottaen rakennus saatiin muutettua sangen vähäisin tilallisin uudistuksin pääministerin virka-asunnoksi ja edustustiloiksi. Keskuslämmityksen ja pannuhuoneen rakentaminen kellarin johti ruokasalin lattiarakenteen uusimiseen.¹⁰⁰ Puuvälipohjaa korvattiin alalaattaisella betoniholvilla paloturvallisuussyistä.¹⁰¹ Pannuhuone sijoittui kellarin entisen keittiötilan kohdalle, josta purettiin vanhat hellat ja padat. Ruokasalin ja salongin oviaukkoa levennettiin ja se varustettiin 50-luvulla suosituksi tulleella paljeovella. Pääministerin työhuone sijoitettiin pohjoiseen nurkkahuoneeseen, josta seurannut näkyvin muutos oli uusien väliovien sijoittelu. Nykyisin pääministerin huoneena toimiva koillissivun huone oli vuoden 1951 suunnitelmissa merkitty "vierashuoneeksi". Se varustuksiin kuului karu rautasänky. Vuoden 1976 inventoinnissa huoneen käyttötarkoitukseksi oli kirjattu "lehdistölle tarkoitettu huone".¹⁰²

99 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA; yleisvaikutelma on luettavissa myös aikalaisvalokuvista.

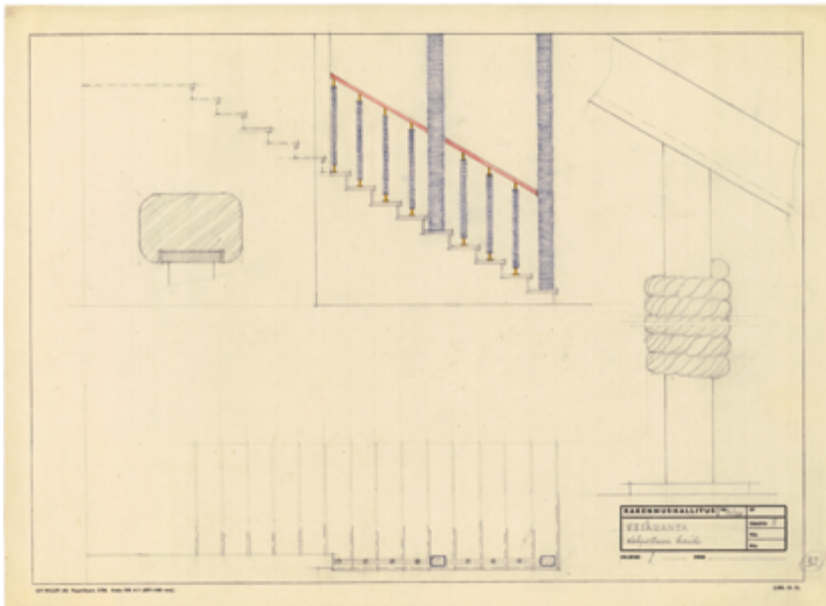
100 Mainitaan myös 1976 inventoinnissa, mutta virheellisesti sijoitettuna "olohuoneen" kohdalle. Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

101 RAK 2, 1.8.1979.

102 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

Uusi pääporras

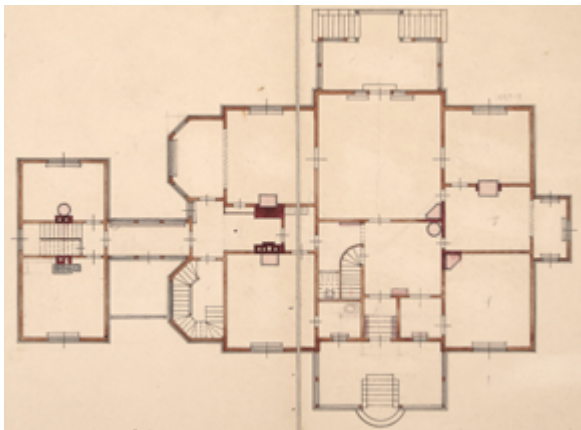
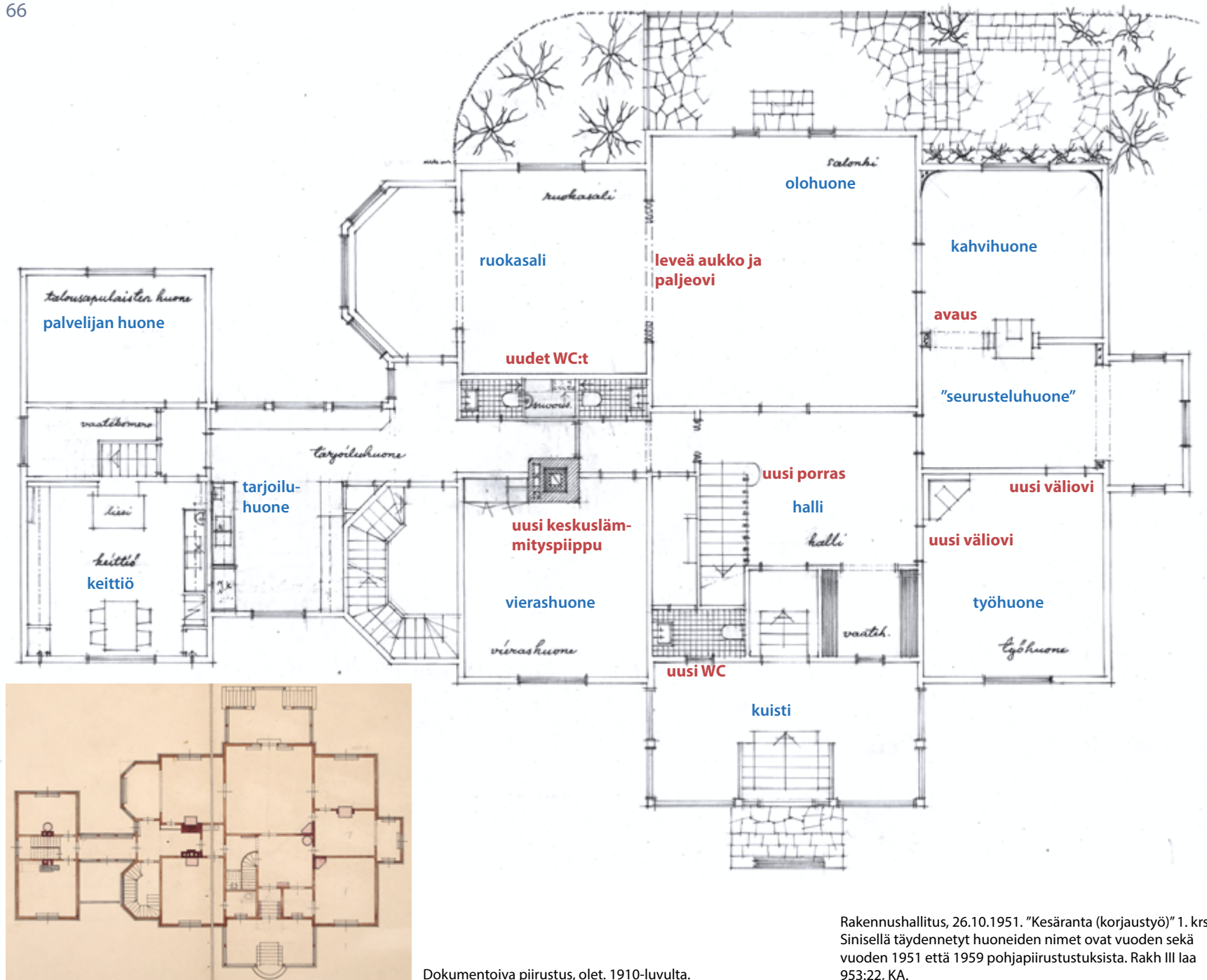
Aiemmin ovelta suljettu ja kaartuvapäätteinen yläkerran porras purettiin ja korvattiin väljemmin alakerran keskushalliin avautuneella portaalla. Sen edustavaan ilmiasuun kuuluivat messinkiosat ja pystypinnoissa ja pylväissä käytetty narupunosverhoilu. Portaan vieressä oli varhaisemman suunnitelman perusteella ollut kuivakäymälä, ja vanhaan piirustukseen oli jo aiemmin tehty hahmotelma WC:n paikasta. Vuoden 1951 uudistuksessa porrasmuutoksen alle sijoitettiin yksi WC-tila ja kaksi muuta rakennettiin ruokasalia vasten olleelle seinustalle.

Rakennushallituksen pääporrasta koskeva suunnitelma. Ei päiväystä. Rakh III, laa 953:32.

Rakennushallituksessa suunniteltu uusi ja aikakauden tyylin mukainen porras. Inventointiin 1976 kirjattuna: "Kaidetolpat messinkiheloineen ja lakattu koivupuinen kaidepuu ovat 1950-luvulta. Askelmat samoin kuin lepotoso kerrosten puolivälissä on päällystetty korkkimatolla." Kuva Grünberg 1955. HKM.

Dokumentoiva piirustus, olet. 1910-luvulta.

Rakennushallitus, 26.10.1951. "Kesäranta (korjaustyö)" 1. krs. Sinisellä täydennetyt huoneiden nimet ovat vuoden 1951 että 1959 pohjapiirustuksista. Rakh III laa 953:22, KA.

Ensimmäisen kerroksen luoteispään keskimäinen huone, joka vuoden 1959 pohjapiirustussarjaan oli otsikoitu seurusteluhuoneeksi. Kuvan oikeassa laidassa pilkottaa kaakeliuunin selkäpuoli. Alakuvassa näkymä seurusteluhuoneesta erkkeriin. Yläkuva Grünberg 1955, HKM. Alakuva Saarinen 1952, JOKA_UAS2_1773:8. MV.

Pääministerin työhuoneessa oli vanha nurkkakaakeliuuni. Kuva Grünberg 1955. HKM.

Salin sisustus ja esillepano kuvattuna 1952. Kuva Saarinen, JOKA_UAS2_1773:15. MV

Keittiösiiven muutokset

Keittiösiiven toiminnallisuutta muokattiin peruskorjauksen yhteydessä. Kellarin huoneet erotettiin yläkerrasta ja kulkuyhteys poistettiin. Vuoden 1951 suunnitelman mukaan sisäporras purettiin ja portaan kohdalle kellarikerrokseen sijoittui asunnon uusi wc.¹⁰³ Asunnolla oli oma sisäänkäynti rannanpuolelta ulkoa keittiösiiven nivelosan alta. Asuntoon kuuluivat kaikki kellarikerroksen tilat ja valonsaantia ajatellen – 1904 rakennetut ikkunat olivat sangen pieniä kellari-ikkunoita – kaakkoispuolelle puhkaistiin kaksi uutta suurempaa ikkunaa. Vuosien 1979–1982 peruskorjauksessa tilanne palautettiin julkisivun osalta ennalleen, kun ikkuna-aukot rakennettiin umpeen.

Keittiösiiven pääkerroksen nivelosaan rakennettiin tarjoiluhuone. Edeltävien vuosikymmenten rakennuspiirustukset jättävät tarjoiluhuoneen kohdan muodostumisen kuitenkin epäselvään valoon. Vuoden 1904 suunnitelmassa nivelosa oli kapea käytävä. Levennetyssä eli nykyisessä muodossa se näkyy eräässä päiväämättömässä piirustussarjassa ja todistetusti vuonna 1941 otetussa ulkovalokuvassa. Ennen keskuslämmityksen rakentamista nivelosa on joka tapauksessa ollut kylmä tila.

¹⁰³ Rakennushallituksen piirustuksessa ”kellarikerros, jäljennös- ja täydennyspiirustus” 11.6.1959 huonejärjestys on esitetty toisin, mutta piirustuksen luotettavuus on epävarma.

Ylhäällä Kesärannan alakerran uudistettu keittiö. Kuva Saarinen 1952, JOKA_UAS2_1773-12. MV.

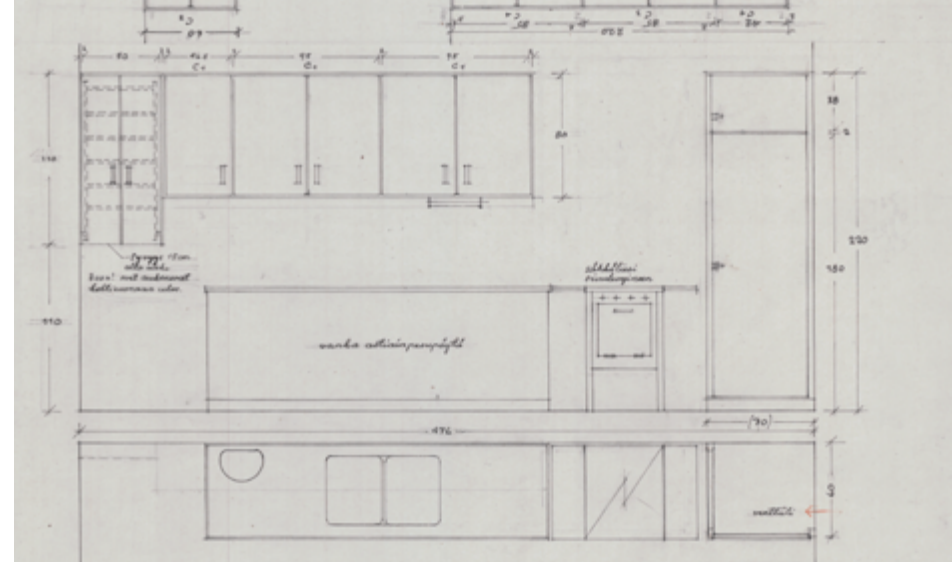
Sylvi Kekkonen Kesärannan tarjoiluhuoneessa kesällä 1952. Keittiön kiinteä kalusto vaikuttaa vastaavan vuoden 1951 suunnitelmia (vieraissivulla), mutta toisaalta juuri kyseisen kalusteen kohdalle on merkittynä, että se olisi siirretty paikalle Eteläesplanadi 4:stä. Rouva Kekkonen tarkastelee Langinkosken keisarillisessa kalastusmajassa aikaisemmin olleita pöytähopeita, laseja ja porsliineja. Kuva Saarinen 1952. JOKA_UAS2_1773-2. MV.

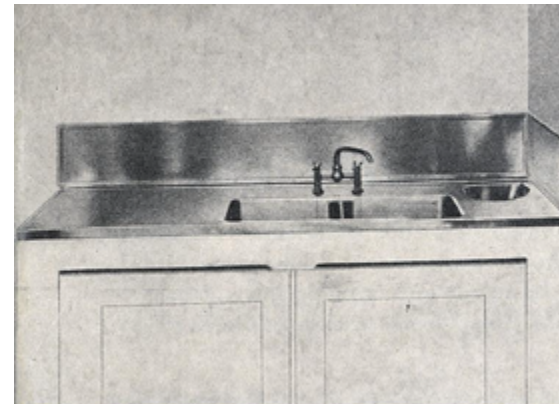
Kesärannan keittiö uusittiin 1950-luvulla. Keittiö lienee ollut riittävä pääministerin virka-asunnon tarpeisiin. Myöhemmin vuonna 1971 uutisoitiin, että pieniin kahvikutsuihin tarjotut syntyivät Kesärannan keittiöstä, mutta suuremmista tilaisuuksista huolehti ravintola Marskin keittiö *entiseen tapaan*.¹⁰⁴

Keittiöön rakennettiin uusi kiintokalustus ja ajanmukainen varustelu rakennushallituksen suunnitelmien 1951 mukaan. Vastavalmistunutta keittiötä luonnehdittiin Suomen Kuvalehdessä *uusiasialliseksi*.¹⁰⁵ Osa keittiökalusteista oli kuitenkin vanhempaa perua, joko Kesärannan varustuksiin kuuluneita tai toisaalta siirrettyjä. Pitkän tiskialtaan kohdalle on merkitty suunnitelmaan huomiona "vanha astianpesupöytä". On siis mahdollista, että 220 cm pitkä rst-tiskipöytä ja sen ovin ja vetolaatikoin varustettu allaskaappi oli asennettu rakennukseen jo 1931. Vastaavan mallinen rst-tiskipöytä "DT" kuului Suomalainen osakeyhtiön Alfa-Lavalin mallistoon jo 1930-luvulla. Myös pesupöydän seinäasennetun sekoittajan (*armatuurin*) malli oli markkinoilla jo 1930-luvulla, kuten pienen kylmävesialtaan erillinen käyttöhana. Vesiasennukset oli tehty puurakenteisen seinän sisään piilotettuna, ja ne palvelivat myös tarjoiluhuoneen puolelle asennettua kolmialtaista tiskipöytää. Tarjoiluhuoneen keittiökaapiston kohdalle suunnitelmaan lisätty huomautus: "*Etelä Espl. 4:n keittiön astiakaappi*". Kaluste siirrettiin pääministerin entisestä virka-asunnosta Eteläesplanadi 4:stä Kesärantaan.

Keittiön varustuksiin kuului puuliesi. Tiskipöydän vierustalle sijoitettiin Oy Asea Ab:n valmistetta ollut suuri sähköliesiuuni, jonka korkeaan varustelutasoon kuuluivat kaksi uuniosaa ja paahdin. Jääkaappi sijoitettiin tarjoiluhuoneen puolelle. Sen koko oli hulppeat 425 litraa. Keittiön ulkonurkkiin rakennettiin kaksi viileää ruokakomeroa, jotka varustettiin ulkoseinään puhkaistuilla korvausilmakanavilla.

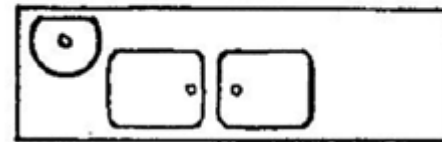

Keittiön kalustussuunnitelma 11/1951. Rakh III laa 953:24. KA

Suomalainen osakeyhtiö Alfa-Laval 1944.

DT.

Kesärannan keittiön tiskiallas vastasi muodonannoltaan Alfa-Lavalin mallia "DT". Tuotokuva vuodelta 1944.

Kesärannan keittiöön asennettu "armatuuri" löytyy Vesijohtoliike Onnisen vuoden 1938 tuoteluettelosta.

835 - 837

Idman posliinikantainen pallovalaisin oli asennettu Kesärannan uusittuun keittiöön. SARK 1938-1939.

104 HS 21.9.1971.

105 Suomen Kuvalehti 12.7.1952.

Makuuhuone kuvattuna 1970-luvun lopussa.
Kaisa Vepsäläisen kokoelmat.

Yläkerta

Yläkertaan sijoittui pääministerin yksityisasunto. Suunnitelmissa huoneista peräti viisi oli merkitty makuuhuoneiksi. Yläkertaan rakennettiin kaksi kylpyhuonetta talon keskiakselille. Rannan puolen parvekkeellisesta huoneesta muodostui olohuone. Torniporras eli apuporras toimi palvelureittinä taloustilojen ja yläkerran tilojen välillä. Yläkertaan saatiin muodostettua pieni välikkő pääportaan, sivuportaan, makuuhuoneen ja kylpyhuoneen tiukkaan risteykseen. Sen nurkkaan sijoitettiin lisäksi pieni ”keittokomero”. Ullakollekin johti edelleen oma kapea ja huolta ajatellen käyttökelpoinen porras, joka kuitenkin poistettiin 1979–1981 peruskorjauksessa.

Ilmanvaihto

Rakennusajankohdalle jokseenkin tyyppilliseen tapaan ilmanvaihtoon ei peruskorjauksessa 1951–1952 kiinnitetty erityisemmin huomioita. Ehkä jo 1930-luvulla tehty, tai viimeistään 1951-1952 tehty uunien ja piippujen purkamien oli samalla johtanut poistoilmareittien vähenemiseen talossa. Peruskorjauksenkin jälkeen rakennuksen ilmanvaihto perustui luonnollisen paine-eron aikaan saamaan ilmanvaihtoon ja ikkunatuuletukseen. Ilmanvaihdon ratkaisut ovat luettavissa ainoastaan vuoden 1951 arkkitehti- ja piirustuksista. Korvausilmareittejä ei piirustuksissa esiinny, kuten ei vanhemmissakaan piirustuksissa, eikä julkisivuissa ole myöskään viitteitä seiniin tehdystä historiallisista tuloilmaventtiileistä. Poikkeuksena ovat ainoastaan keittiösiiven kahden kylmäkomeron kohdalle merkityt tuloilmaventtiilit. On oletettavaa, että muu korvausilma on saatu taloon rakenteiden ja heikosti lämpöä pitävien ikkuna- ja oviaukkojen läpi tullessa vuotona.

Yläkerran kahdelle uudelle kylpyhuoneelle ja alakerran kahdelle wc:lle osoitettiin suunnitelmissa poistoilmajärjestely, oletettavasti puusta tms. kevyestä rakennusmateriaalista tehtyjen poistoputkien avulla hoidettuna. Myös kellarikerroksen kattilahuoneelle ja pyykkituvalle osoitettiin kaksi

poistoilmahormia sijoitettuina uuteen muurattuun keskuslämmityspiippuun. Keittiössä, seurusteluhuoneessa ja pääministerinhuoneessa säilyneet vanhat piiput lienevät toimineet myös poistoilmareitteinä, vaikka niiden käyttöä ei suunnitelmiin ole osoitettu.

Kellari ja keskuslämmitys

Varhaisempi keskuslämmitys oli rakennettu Kesärantaan 1931. Epäselväksi jää hyödynnettiinkö sen johtoverkkoa tai radiaattoreita, kun uusi keskuslämmitys rakennettiin 1951–1952 korjauksen yhteydessä. Uusi järjestelmä oli kohtalaisen raskas ja sisälsi kolme lämmityskattilaa: kaksi vesikiertoiselle patteriverkostolle ja yksi lämpimälle käytövedelle. Kattilahuone saneerattiin vanhan kellarikerroksen keittiön paikalle, purkamalla leivinuunit, hellat, väliseinät ja muut tarpeettomaksi katsotut rakenteet. Kellarin entiset lämmittämättömät alustatilat osoitettiin polttoaineneiden varastoiksi, ja polttoaineen syöttöä varten kivijalkaan tehtiin huoltoluukku luoteispäätyyn. Polttoaineina voitiin käyttää joko koksia, kivihiiltä tai halkoja. Vuoden 1976 inventoinnissa todettiin yleisesti, että "kellari 50–200 cm korkea, lattia on betonia, matalimmissa osissa on kallio-pohja".¹⁰⁶ Lattiana olevaa kallio-pohjaa on nykyisin jäljellä rakennuksen luoteisosan IV- ja lämpökeskustilassa.

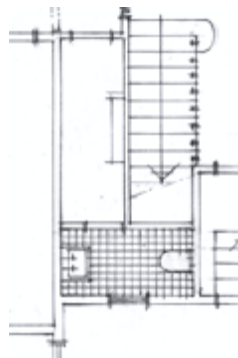
¹⁰⁶ Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

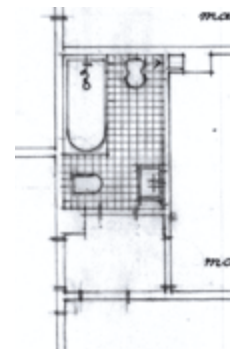
Alakerran WC kuvattuna 1970-luvun lopussa. Sinisellä nuolella osoitettu alakerran wc-tilan (1952) epäortodoksinen ilmanvaihtokaisu eli läppäventtiili pääsisäänkäynnin eteiskäytävän puolelle. Aukko poistettiin 1979–1983 peruskorjauksessa (vrt. nykytila). Kaisa Vepsäläisen kokoelmat.

Pohjoispuolen kylpyhuone kuvattuna 1970-luvun lopussa. Kaisa Vepsäläisen kokoelmat.

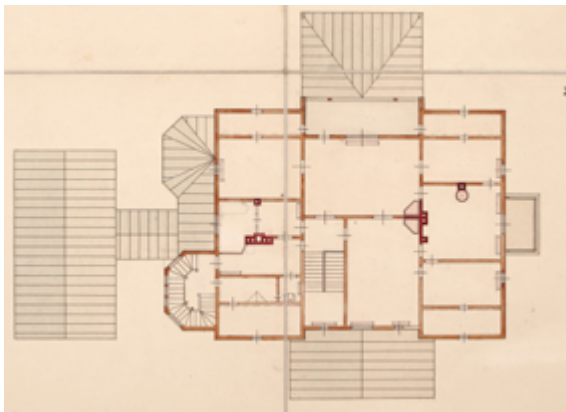
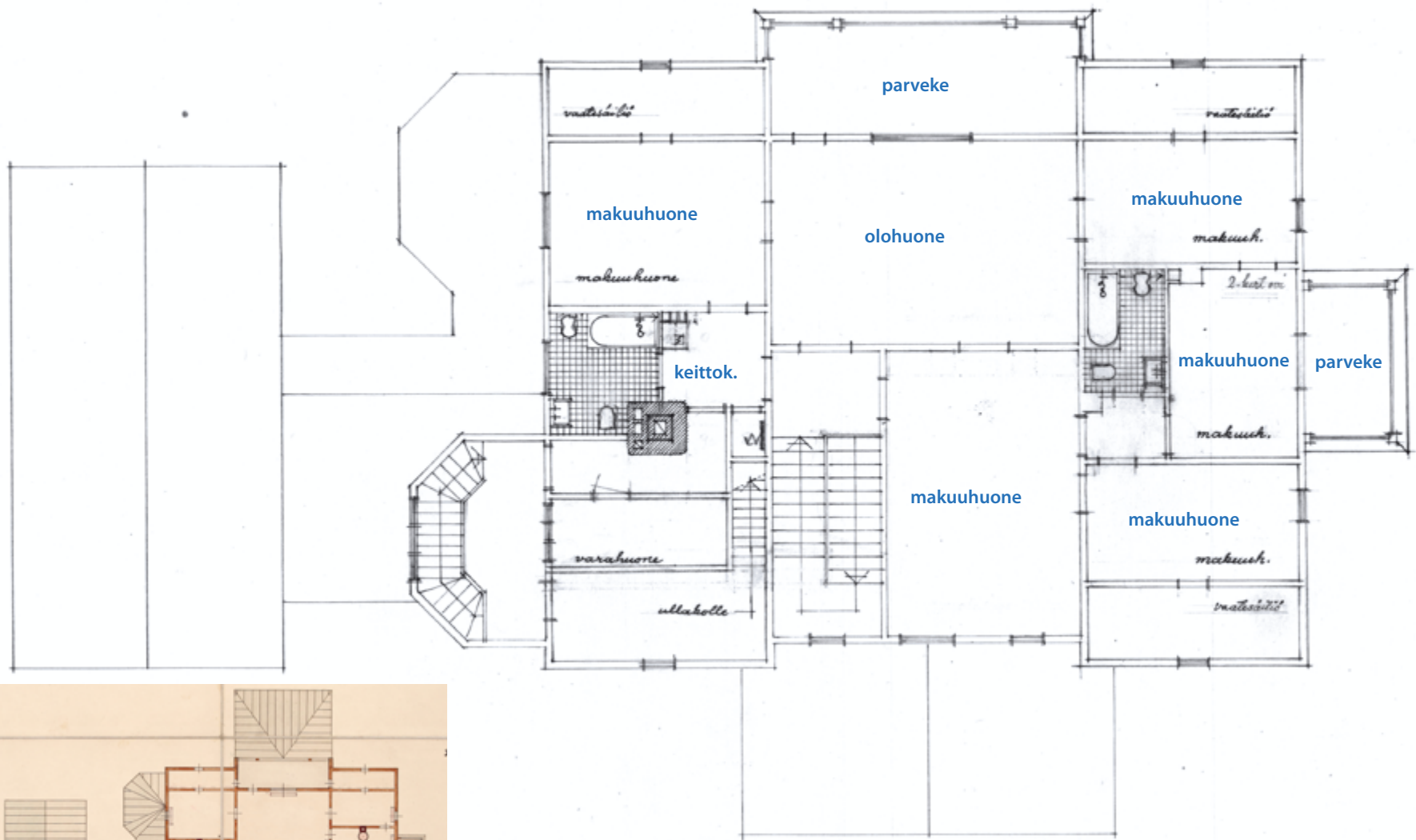
Ote alakerran wc-tilasta portaan kohdalla vuoden 1951 ARK-suunnitelmassa.

Ote yläkerran kylpyhuone-tilasta vuoden 1951 ARK-suunnitelmassa.

Kesärannan kylpyhuoneiden seinäin ja keittiöön asennettiin aikakauden "korvikemateriaalien" joukkoon luettavaa ENSO-laattaa. Kotimainen puupohjainen jaloste muodostui kovasta insuliittilevystä, jonka pinta oli emalioitu kiiltäväksi. Vaikutelma kaukaa katsoen oli kuin keraamisesti laatoitetusta seinästä, vaikka kyseessä oli levy. Levyjen saumat pilkottavat yläpuolen valokuvassa. Mainoskuvat Arkkitehti 6/1952.

Dokumentoiva piirustus,
olet. 1910-luvulta.

Rakennushallitus, 26.10.1951.
"Kesäranta (korjaustyö)" 2. krs.
Rakh III Iaa 953:23, KA.

Yläkerran keittokomero kuvattuna 19.2.1981,
Carpelan, JOKAHLB.

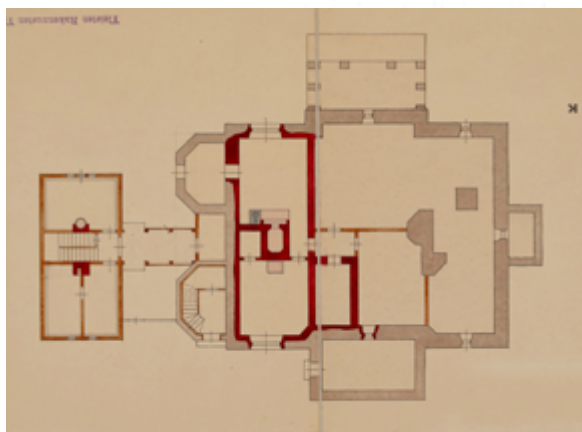
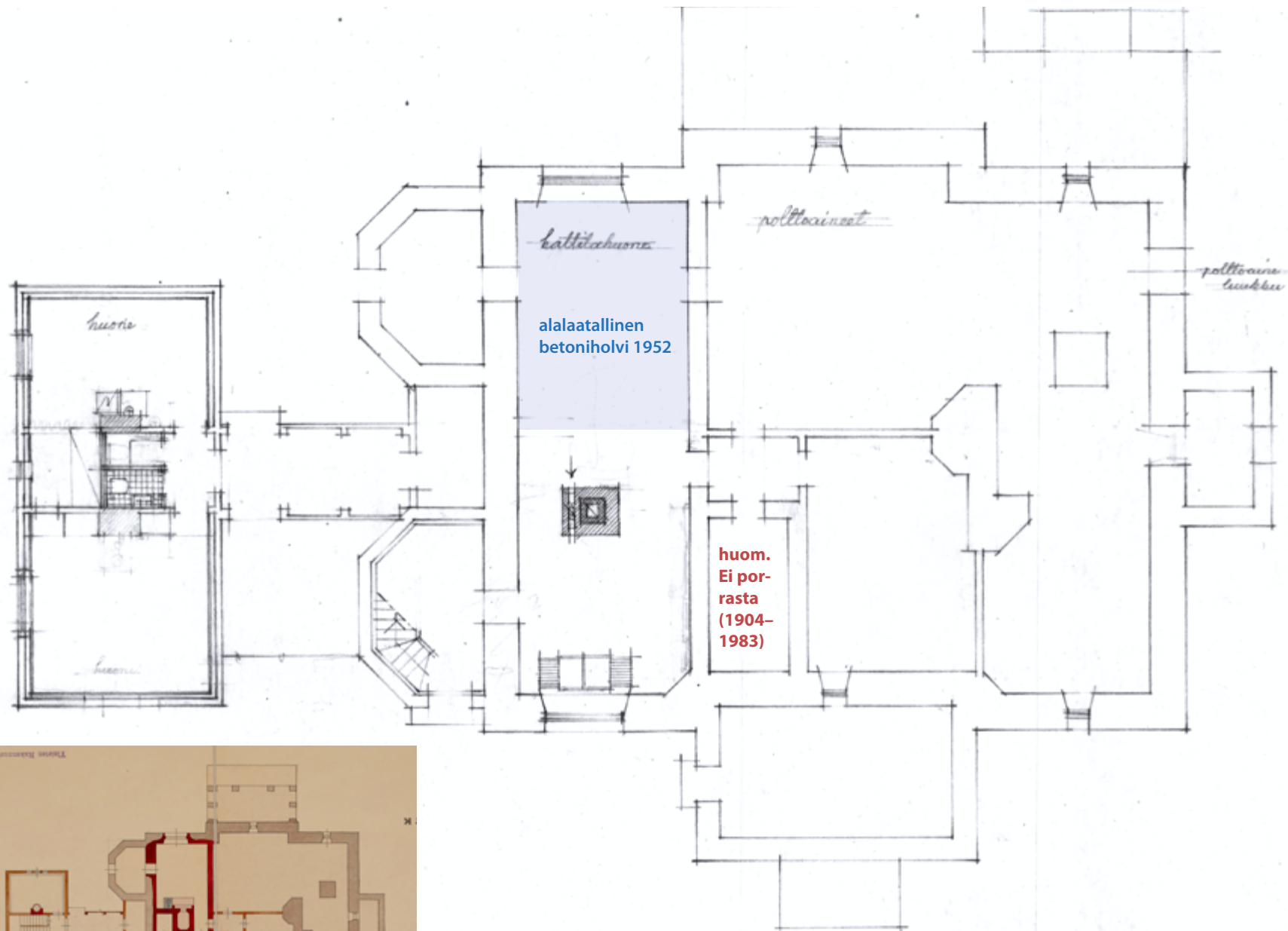
Ruokasalin päällä oleva makuuhuone kuvattuna 1952.
Kuvassa rouva Sylvi Kekkonen. JOKA_UAS2_1773:6. MV.

Olohuone Avotakka-lehdessä 12/1972.

Olohuone kuvattuna 1974. PF-Studio. HKM.

Dokumentoitu piirustus, olet. 1910-luvulta.

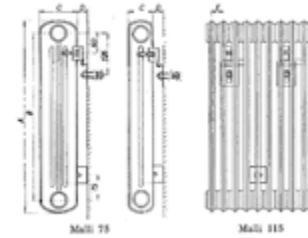
Rakennushallitus, 26.10.1951.
 "Kesäranta (korjaustyö)" kellari-
 kerros. Rakh III Iaa 953:21, KA.

Vuoden 1951 keskuslämmitys oli tyypillinen pumppukierrolla varustettu alajakoinen vesikiertoinen järjestelmä, missä jakolinjat asennettiin kellari-kerroksen kattoon. Nousulinjoja monimuotoisessa rakennuksessa oli peräti 17 kappaletta. Vanhat valokuvat näyttävät, että rakennukseen asennettiin pääsääntöisesti Högforsin peltisiä Kesto-radiaattoreita ja ohuempia Oy Nordqvist Ab:n Meno-radiaattoreita. Lisäksi ainakin keittiössä ja luoteisessa erkkerissä oli vanhempaa mallia olleita valurautaisia Siro-radiaattoreita, mutta on täysin mahdollista, että asennukset olivat näidenkin osalta uusia – joko uusia tai siirrettyjä pattereita.¹⁰⁷ Lämmityskattiloille rakennettiin raskas keskuslämmityssavupiippu kaakkoisen nurkahuoneen (nykyisen pm. työhuoneen) puretun piipun kohdalle. Luoteispäässä säilyivät kaksi vanhempaa piippua, mutta piiput purettiin 1979–1981 peruskorjauksessa. Ullakolle sijoittui verkoston paisuntasäiliö.¹⁰⁸

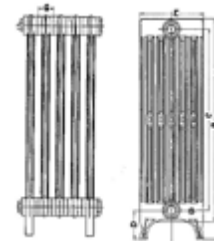
Rakennushallituksen suunnitelmista ei voi lukea purettiinko Kesärannasta vanhoja lämmitysuuneja 1951-1952 peruskorjauksessa, vai oliko purut tehty jo 1930-luvulla, sillä piirustuksissa ei ole purkumerkintöjä. Joka tapauksessa rakennuksessa säilyi kaksi vanhaa kaakeliuunia ensimmäisen kerroksen pohjoissivun huoneissa. Keittiön varustuksiin kuului remontinkin jälkeen puuhella, mutta epäselväksi jää oliko uuni uusi vai säilytetty vanha. Kaikki uunit ja piiput purettiin 1979–1981 peruskorjauksessa.

107 Erkkerin lämmityssuunnitelmassa esitetty radiaattori "34/6054" eli 34 liitteinen 4-pylväsradiaattori vastaa vuoden 1952 valokuvassa näkyvää mallia eli oli vuoden 1951 suunnitelman mukainen asennus.

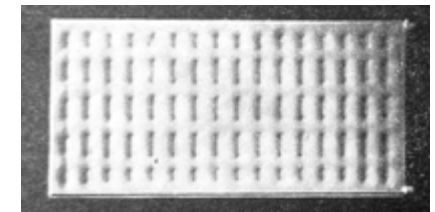
108 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

Högforsin Kesto-radiaattori, yleisin Kesärantaan 1952 asennettu malli. Kuva vuoden 1938 tuoteluettelosta. Valokuva yläkerran makuuhuoneesta, Kaisa Vepsäläisen kokoelma 1970-luvulta.

Högforsin Siro-radiaattoreita oli ennen 1979–1983 peruskorjauksista ainakin Kesärannan keittiössä ja luoteisessa erkkerissä. Kuva vuoden 1938 tuoteluettelosta. Valokuva yläkerran keittiöstä, Kaisa Vepsäläisen kokoelma 1970-luvulta.

Oy Nordqvist Ab:n ns. patjanmallinen Meno-radiaattori oli markkinoilla jo 1936. Kuva yleisluettelosta 1952. Valokuva pohjoisesta kylpyhuoneesta, Kaisa Vepsäläisen kokoelma 1970-luvulta.

Keittiösiiven eteläjulkisivu, kellarikerrokseen oli vuoden 1952 muutoksessa avattu kolme ikkuna-aukkoa. Kaisa Vepsäläisen kokoelma 1970-luvulta.

Pääministeri Kekkonen kesäjuhlissa 23.7.1952 vastavalmistuneen saunan lauteilla Ruotsin prinssi Bertilin kanssa. Kuva Uusi Suomi.

Pääministeri Johannes Virolaisen johdolla maataloustulolaki-neuvottelijat matkalla saunaan "*mielipiteiden pehmentämiseksi*". 13.2.1965, Suomen Kuvalehti.

Kuva Dilén, 1955. HKM.

Pääministerin sauna

Suomalaiseen elämäntapaan kuuluu saunominen. Rituaalinen puhdistautumistila kokoaa ihmiset keskustelemaan niin arkisista asioista kuin valtakuntaa syleilevistä kysymyksistä. Urho Kekkosen pääministerikaudella rakennetussa saunassa on löylytelty vuosikymmeniä. Kiperiä hallitusneuvotteluja lienee jatkettu ja ratkottu saunailtamilla. Samoin erinäisten ryhmittymien ja teemojen ympärillä saunailtoja Kesärannassa on pidetty määrättömästi.¹⁰⁹ Toisiaan Kesärannan sauna nousee myös uutisoinneissa esiin.

Villa Bjälbossa oli saunottu 1880-luvulta lähtien, jolloin Elia Heikelin 1887 suunnittelema sauna oli valmistunut tontin pohjoisen osan rantakalliolle. 1930-luvulla saunarakennusta käytettiin ilmeisesti pesutupana, kun taas saunominen oli tiettävästi siirtynyt päärakennukseen, sen keittiösiiven merenpuoleiseen huoneeseen rakennettuun sauna- ja pesuhuonetilään.¹¹⁰ Historiallisen saunarakennuksen purkamisen ajankohta ei ole tiedossa.

Kesärannan uusi turvekattoinen sauna valmistui heinäkuun alussa vuonna 1952. Se sijoitettiin nyt päärakennuksen eteläpuolelle, sen välittömään läheisyyteen, mikä korosti saunan rituaalista painoarvoa. Vastavalmistunut sauna sai kansanvälisen kasteensa 22.7.1952 Kekkosen järjestämän kesäjuhlan – *Gardenparty på Bjälbo* – yhteydessä. Paikalla oli olympiakisoihin saapuneita kuninkaallisia vieraita, Kansainvälisen olympiakomitean (KOK) jäseniä ja kisojen kotimaisia johtohenkilöitä, diplomaattikuntaa sekä maan ylintä johtoa. Kun juhlissa siirryttiin puutarhan puolelle, muotoiltiin tunnelmasta seuraavasti: *”Useimmat rouvat pysyttelivät virvokepöytien ääressä hiljattain kylvetyillä nurmikoilla, popsivat innokkaina voileipiä ja juustokuitioita pienine pikanteine sipulirenkaineen, siemailten greippimehua tai uutta Martinia. Jotkut herroista pitivät parempana nauttia olutta rantailmassa,*

mutta epäilyttävän monet heistä, niin monet, että se alkoi vähitellen muistuttaa miesten kävelykilpailua, vaelsivat määrätietoisesti Kesärannan uutta saunaa kohti. He olivat sisällä melko kauan, mutta eivät lauteilla, eivät lyöneet itseään koivuvastoilla. Jos joku yleensä sai niskaansa mitään muuta höyryä kuin sen, joka hänellä oli sisään mennessään, johtui se saunaan sijoitetun viski-baarin soodahuuhtelusta (...).”¹¹¹

Sauna tarjosi uintimahdollisuuden, mutta luonnonveden laatu matalassa lahdenpohjukassa oli huono. Vuonna 1952 kirjoitettiin, että vesi Kesärannan edustalla oli *niin likaista*, että Kekkosen kaksospojat kävivät etäämmällä uimassa.¹¹² Apu-lehden lehtijutussa tiedettiin, että Johannes Virolaisen pääministerikauden jälkeen kukaan ei ollut uskaltanut Humallahden kolibakteerien joukkoon.¹¹³ Vesialueelle oli historiallisesti laskettu raakaa jätevettä Töölön suunnasta. Kesärannan naapurissa sijainnut Humallahden uimalaitos purettiin vuonna 1958 veden saastumisen takia. Kesärannan edustalla olevassa Rajasaaressa aktiivieläimälaitoksen toiminta oli käynnistetty vuonna 1936.¹¹⁴ Rajasaaren puhdistuslaitos suljettiin 1978, mutta Seurasaarenselän sedimentteihin kertynyt ravinnekuormitus on edelleen suuri ja puhdistuminen hidasta.¹¹⁵

111 Nya Pressen 23.7.1952

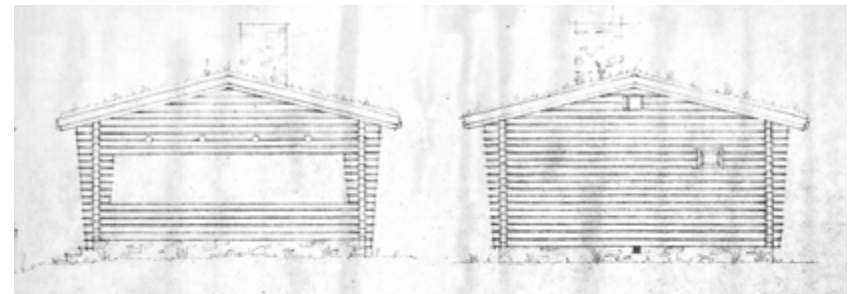
112 Suomen kuvalehti 12.7.1952.

113 Apu, 26.4.1974.

114 Laakkonen, Simo 2001.

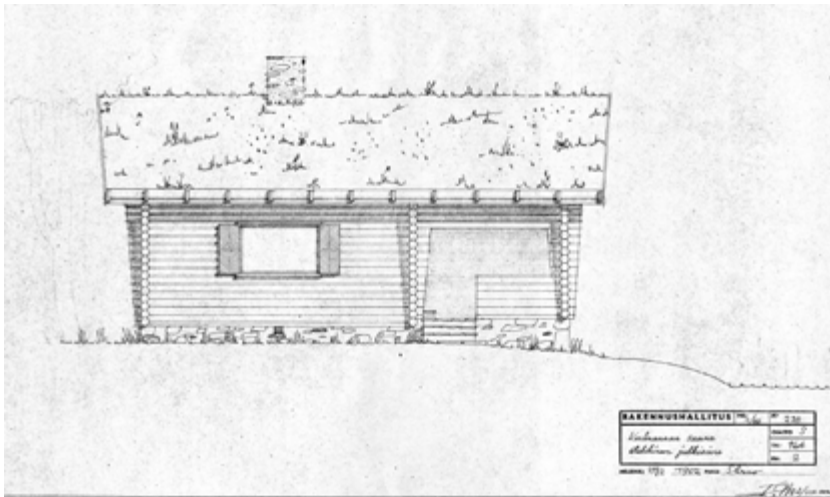
115 HS 9.10.2005 Seurasaarenselkä puhdistuu hitaasti.

Rakennushallituksen arkkitehti Sylvi Ernon piirtämät päätyjulkisivut 28.4.1952. SENA.

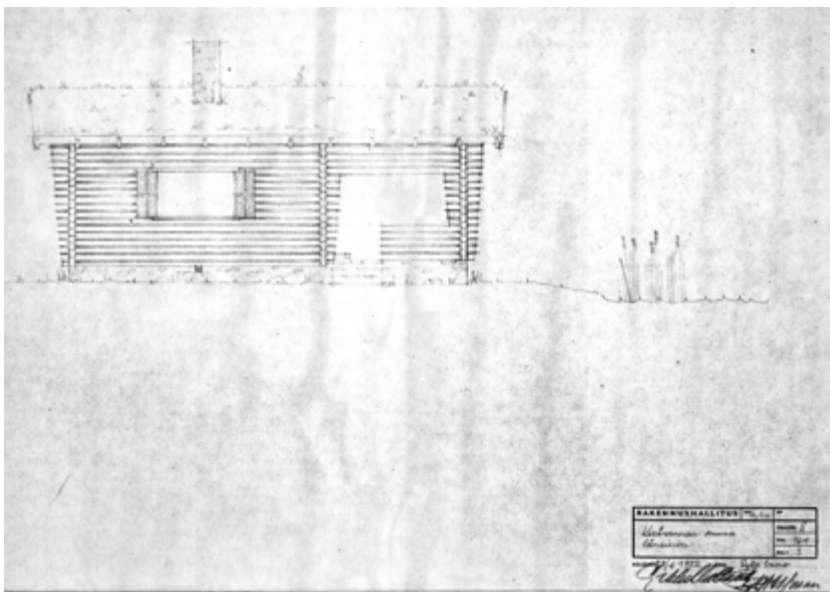

109 HS 30.10.1957, ”Kesärannan saunailta”, artikkelissa ”Maalaisliitto pessimistinen, sos.dem piiri varovainen”.

110 Suunnitelma saunasta on luettavissa käsivaraisena merkintänä vuoden 1904 pohjapiirustussarjaan tehtynä lisäyksenä (Rakh II lid 23, KA); tieto saunakäytöstä Kaisa Vepsäläinen ja Mervi Savolainen, kirjassa Selovuori 2004, s. 28.

Sylvi Ernon piirtämä varhaisempi suunnitelma Kesärannan saunasta 29.2.1952. Vahvistajana Wessman. Suunnitelman mukaan sauna olisi tehty pyöröhirrestä ja kyseinen julkisivu olisi suunnattu etelään eli merelle. SENA.

Sylvi Ernon piirtämä toteutuneen version suunnitelma Kesärannan saunasta 28.4.1952, jonka pääjohtaja Erkki Huttunen on vahvistanut allekirjoituksellaan. SENA.

Saunan rakennussuunnitelma

Saunan varhaisin tiedossa oleva suunnitelma on päivätty 29.2.1952. Suunnitelman piirtäjänä oli rakennushallituksen arkkitehti Sylvi Erno sekä allekirjoittajana oletettavasti yliarkkitehti Wessman¹¹⁶. Pääjohtaja Erkki Huttuselle oli myönnetty helmikuussa sairasloma kahdeksi kuukaudeksi.¹¹⁷ Myöhemmän toteutusversion 28.4.1952 allekirjoittajana oli myös Huttunen. Rakennuksesta suunniteltiin moderni versio pitkänurkkaisesta hirsisaunasta loivasti viettävällä turvekatolla varustettuna. Pohjakaavio käsitti löylyhuoneen ja pesuhuoneen, väljän pukuhuoneen ja suuren seinien suojaaman kuistin vilvoitteluun. Varhaisemmassa versiossa oli ehdotettu erillistä kulkuyhteyttä ulos löylyhuoneesta, mutta tämä poistettiin, tilajärjestystä tiivistettiin ja rakennuksesta tehtiin puolitoista metriä kavennettu versio.

Sauna rakennettiin eräänlaisena urakoinnin kilpajuoksutehtävänä. Yksityiskohtia koskevat suunnitelmat piirrettiin rakennustyön aikana touko- ja kesäkuussa. Rakennushallituksen 16.5.1952 pidetyssä istunnossa kirjattiin, että ”*Selim Savonius esitteli pääministerin [Kesärannan] Helsingissä saunan rakennus-, kone- ja sähköteknillisistä töistä 14.5.1952 seuraavilta pyydytyt urakkatarjoukset [...] Tarjoukset pyydettiin ja saatiin seitsemältä urakoisijalta, joiden tarjousten antamisen takarajaksi oli määrätty 14.5.1952 klo 15. Tarjoukset avattiin seuraavana päivänä ja 16.5. päätettiin urakka antaa halvimman tarjouksen tehneelle Rakennusliike Häyrynen Oy:lle 4,5 milj. mk urakkahintaan.*¹¹⁸ Sopimuksessa oli raskas klausuuli: ”*Rakennuksen tulee olla valmiina viimeistään 15.7.1952*”, ja mikäli urakoitsija myöhästyisi, seurauksena olisi 1 milj. markan sopimussakko.¹¹⁹ Häyrysen urakka, joka sisälsi saunan rakentamisen, sähkö-, vesi-, viemäri- ja lämpötekniset työt vastaanotettiin rakennushallituksessa 8.7.1952.¹²⁰

116 Allekirjoituksen tulkinta epävarma. Ragnar Alexander Wessman oli 1940–1958 välillä Rakh yliarkkitehtina.

117 Rakh II, Ca, Pöytäkirjat, 1952, 12.2.1952 1§. KA.

118 n. 180t €.

119 Rakh II, Ca, Pöytäkirjat, 1952, 16.5.1952 2§. KA.

120 Rakh II, Ca, Pöytäkirjat, 1952, 21.7.1952 2§. KA.

Vuonna 1954 – pääministeri Johannes Virolaisen kaudella – uutisoitiin, että ”suoranaisen sensaation herätti Kesärannan uusittu saunarakennus, jota ulkomaalaiset vierailijat ihastelivat”.¹²¹ Uusiminen lienee tarkoittanut sisätilojen virkistystä tai korjausta, jonka asiakirjoja ei tunneta. Vuonna 1958 pidetyt Kansainväliset saunapäivät johdattivat tapahtuman ulkomaiset osallistujat illaksi myös Kesärannan saunaan, missä löylimestarin tehtävät oli annettu sisäasiainministeri Harras Kyttälle ja opetusministeri Kustaa Vilkunalle.¹²² Vuonna 1963 kirjoitettiin, että Neuvostoliiton naisvaltuutetut olivat vierailleet presidentin tehtäviä hoitavan pääministeri Karjalaisen isännöimällä vastaanotolla, jossa oli myös varattu mahdollisuus saunomiseen ennen pääministerin tarjoamaa illallista.¹²³ 1971 uutisoitiin, kuinka Suomen ja Ruotsin hallituksen ministerit olivat Ahti Karjalaisen johdolla juosseet *kuntomaatteluna* Seurasaaressa ja takaisin, päätyen Kesärannan saunan lauteille.¹²⁴ 1974 kirjoitettiin Kalevi Sorsan pääministerikaudella, että ”Sorsan hallitus kylpee Kesärannassa jokseenkin säännöllisesti iltaistuntonsa, niin kutsutun iltakoulun avajaisiksi”.¹²⁵

Vuonna 1972 saunan tiloja peruskorjattiin ja kalustusta uusittiin.¹²⁶ Kesärannan peruskorjauksessa 1983 sauna jäi odottamaan tulevia ratkaisuja. Asemakaavamuutoksessa (1979) oli varauduttu saunan laajentamiseen ja palvelemaan Kesärannan kehittämiskaavailuissa ollutta suurempaa käyttöä. Saunan terassi kuitenkin vain lasitettiin.¹²⁷ Vuonna 2004 sauna maalaus- ja nostettiin ulkoa.¹²⁸

6/2025. Kuva saunan taustapuolelta.

Saunan pukuhuoneen ikkunan koristeelliset suojuulukut kuuluvat alkuperäiseen vuoden 1952 suunnitelmaan.

Sauna julkaistuna Avotakka-lehdessä 12/1972.

121 Uusi Suomi 15.6.1954.

122 HS 8.8.1958; Hämeen kansa 8.8.1958.

123 HS 9.5.1963.

124 HS 24.9.1971.

125 Apu, 26.4.1974.

126 Rakh II, laa 954. KA; Rakennushallituksen Uudenmaan piirirakennustoimisto 26.9.1972, SENA.

127 Vepsäläinen, Kaisa, s. 30. Kirjassa Selovuori J. 2004.

128 MV:n lausunto 7.6.2004 054/603/2004.

Kuvat 15.4.1969. JOKA, Hbl.

Päärakennuksen ylläpitoa

1959 piirustussarja

Tiedot rajavuosien 1952–1979 tehdyistä kunnostus ja ylläpitotöistä ovat vähäiset. Vuonna 1959 rakennushallituksessa piirrettiin talosta 1:100 pohjapiirustukset otsikoituna ”jäljennös- ja täydennyspiirustus”. Voitaisiin olettaa, että kyseessä oli dokumentoitu piirustussarja ajanmukaisesta tilanteesta, mutta piirustuksissa on myös muutamia epäloogisesti kuvattuja kohtia, mikä laskee niiden todistusarvoa. Keittiösiiven kellarikerroksen ja pääkerroksen välille oli piirretty sisäporras, mutta lyhykäisydessään olisi saattanut korkeintaan tikas, samaa jyrkkyyttä kuin vastaavaan kohtaan nouseva ullakoporras oli piirretty pääkerrokseen. Ratkaisu tuntuu epäuskottavalta, eikä porras esiinny myöhemmissäkään piirustuksissa peruskorjausvaiheessa 1979. Keittiösiiven nivelosan katto oli vuoden 1959 piirustuksessa esitetty kapeana, vain käytävän levyisenä, vaikka sen tiedetään jo viimeistään vuodesta 1932 olleen leveämpi eli nykyisen kokoinen.

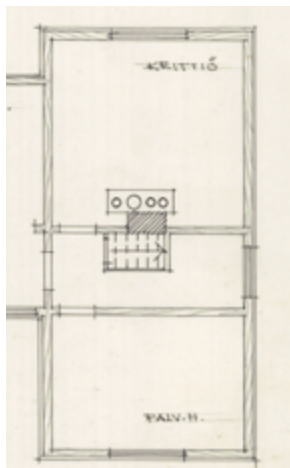
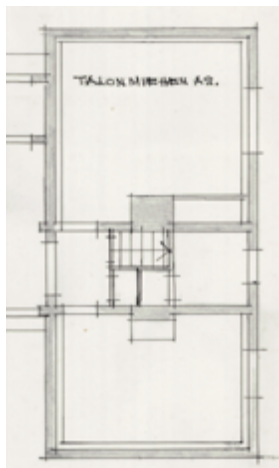
Todennukaiselta lisätiedolta vaikuttaa merkintä sähkökeskuksesta sijoitettuna osaksi keittiösiiven nivelosan kellarivarastoa. Vuoden 1959 pohjapiirustuksessa myös kellarin tilarakenne on esitetty 1951 suunnitelmia tarkemmin. Kellarikerroksen tilat jakautuivat rannan puolen lämmitysteknisiin tiloihin (kattilahuone, lämmitysverkoston pumppuhuone, polttoaineväestö) ja pihan puolen tekstiilihuollon tiloihin (pyykkitupa ja mankeli). Halkojen varastointiin oli osoitettu tilaa erkkerin alta ja torniportaasta. Päärakennuksessa oli edelleen yksi vanha kaakeliuuni ja suunnitelman perusteella keittiössäkin vanha puuhella. Rannan puolen terassin ulkoporrasjärjestelyt olivat vuoden 1959 piirustuksessa kuvattu todennukaisemmin, kuin vuoden 1951 suunnitelmassa.

Ulkomaalaus 1970

1963 tehtiin vesikaton "suojasivelytyö" Goodyear-kattosuoja-aineella.¹²⁹ Asiakirjassa mainitaan, että osa katoista olisi ollut huopakattoja. 1960-luvun muutamissa talvivalokuvissa rakennus esiintyy murheellisen näköisenä: kaikki seinäpinnat yksioikoisen vaaleiksi maalattuina ja räystäillä lämpövuodon synnyttämiä suuria jääpuikkoja. Vuonna 1970 tehtiinkin ulkomaalaus, jossa rakennuksen korosteet – ikkuna- ja ovilistat, nurkkalistat, kehys- ja jakolistat – saivat tumman sävyn.¹³⁰ Vuonna 1982 otetun valokuvan perusteella värityksessä korosteet olivat tammensävyyistä ruskeaa, kenttäpaneelit murrettua vaaleaa, ehkä hieman punertavaan päin, ja ikkunat ja ovet siniharmaat.

129 Loppukatselmus 14.6.1963, SENA.

130 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

Vuoden 1959 "jäljennös ja täydennys"-piirustussarjassa kuvattuna keittiösiiven kellari- ja peruskerros. Piirustuksen (muiden portaiden mukaisessa) esitystavan logiikassa katkoviiva kuvaa yläpuolista rakennetta. Rakh III laa 953. KA.

Kuva Pressfoto, JOKA, 1977.

Kuva 28.1.1982. Kai Hagström. Pressfoto. JOKA.

Kuva Kari Halki, 1987. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Peruskorjaus nro 2, 1976–1983

1960-luvun puolivälistä eteenpäin Kesäranta oli toiminut kokousten ja neuvotteluiden pitopaikkana, muttei varsinaisesti pääministerin asuntona.¹³¹ Vuonna 1967 kirjoitettiin, että *"liikenteen motittama pääministerin virka-asunto Kesäranta Meilahdessa on kiinnostanut vain harvoja pääministereitä – siitä on pääasiassa tullut ministerien tilapäisasunto, hallituksen saunaretkien kohde ja neuvotteluhuoneisto"*.¹³² Vuonna 1971 uutisoitiin pääministerin rouva Päivi Karjalaisen pitäneen naisväen kutsut Kesärannassa, mutta muutoin Karjalaiset asuivat Munkkiniemessä Kadetintielle.¹³³ Valtiontilintarkastajat huomauttivat vuonna 1969, että kiinteistön tulisi olla aktiivisemmassa käytössä.¹³⁴ 1960- ja 70-luvun taitteessa esitettiin erinäisiä ratkaisuja Valtion edustustilojen ja päämiesten asuntojen uudelleen järjestelyistä, kuten Hvitträskin huvilan ostamisesta valtiolle presidentin virka-asunnoksi, jolloin Tamminiemi olisi vapautunut pääministerin virka-asunnoksi.¹³⁵ Vuonna 1972 todettiin, että Valtioneuvostolla oli ainoastaan kolme edustustarkoituksiin soveltuvaa kiinteistöä, joista Kesäranta oli ensisijaisesti pääministerin käyttöön varattu. Edustustila-asiaa ratkomaan perustettu *edustustilatoimikunta* toi pitkällisen selvitystyön tuloksena julkisuuteen vuonna 1972 ehdotuksen *Valtion edustuskeskuksen* rakentamisesta Otaniemeen, jolloin Valtio olisi voinut luopua mm. Kesärannasta ja Königstedtin kartanosta.¹³⁶ Samalla olisi välttytty huonokuntoisen Kesärannan perusteellisilta korjauksilta.

Tulevan peruskorjauksen kynnyksellä vuonna 1979 kritisoitiin aiempaa, 1950-luvulla tehtyä korjaustyötä *"epäonnistuneeksi"*, ja kirjoitettiin, että tilat ja laitteet olivat vanhentuneet. Linjaus epäonnistumisesta pohjasi

131 HS 5.5.1979.

132 HS 1.5.1967.

133 HS 11.2.1971.

134 HS 8.4.1972.

135 HS 1.5.1967.

136 HS 28.5.1972.

Museoviraston lausunnossa esiin nostamiin seikkoihin. Lausunnossa vuodelta 1976 todettiin, että rakennuksen sisätilojen huonejako oli alkupeäinen, mutta sisustus ja 50-lukulaiset pintamateriaalit olivat epäviihtyisiä ja ristiriidassa rakennuksen ulkoasun kanssa sekä kaipasivat huomattavaa kohentamista. 1970-luvun lopulla Kesärannan heikkoon kuntoon alettiin kiinnittämään huomioita myös yleisessä lehtikirjoittelussa. Peruskorjauksen suunnitelmat valmistuivat vuonna 1979, mutta työn aloittaminen lykkäytyi vuoteen 1981 ja kunnostus valmistui vuonna 1983.

Kesärannan peruskorjaustyön harjannostajaiset 9.9.1982. Julkisivutöitä tehtiin kevyiden paikka nikkaroitujen puutelineiden varassa. Kuva Kai Hagström, Pressfoto. JOKA.

Ilmakuva 1976. @kartta.hel.fi

Kesäranta. Havainnepiirustus vaihtoehdosta A.
Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978. Kaisa ja Jussi
Vepsäläinen. MV.

Kesäranta. Havainnepiirustus vaihtoehdosta B.
Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978. Kaisa ja Jussi
Vepsäläinen. MV.

Valmisteleva vaihe

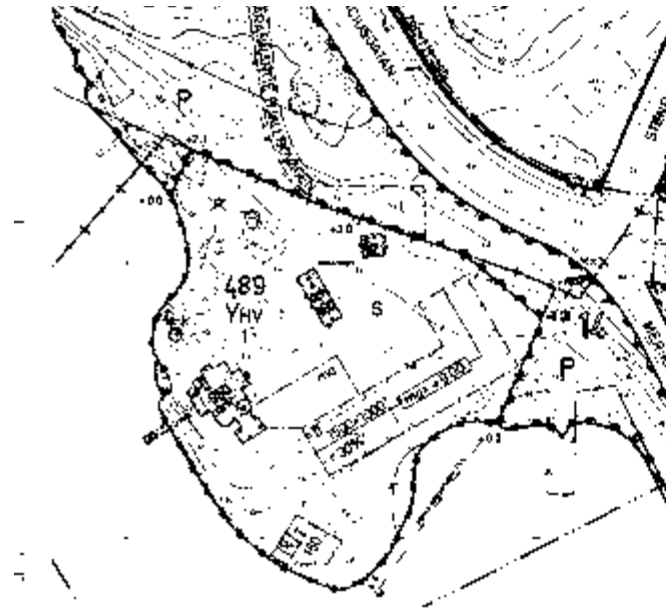
Asemakaavamuutos 1979

Kunnostuksen alkajaisiksi ratkaistavana oli asemakaavakysymys. Kesärannan asemakaavamuutos tehtiin vuosien 1978–1979 aikana. Sitä pohjustavan maankäytön suunnitelman rakennushallitukselle laati Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen.¹³⁷

Kesäranta sijaitsi vuoden 1925 asemakaavan mukaisesti puistoalueella. Vuoden 1979 asemakaavalla Kesäranta erotettiin omaksi tontikseen. Samalla tehtiin maanvaihto, jossa valtio luovutti Helsingin kaupungille kolmiomaisen siivun tilan itänurkasta (223 m²) tonttia sivunneen kevyenliikenteen reitin linjaamiseksi ja vastineeksi rannan kaksi täyttömaa-alueita siirtyivät kaupungin omistuksesta valtiolle.¹³⁸ Esisuunnittelussa katsottiin, ettei päärakennukseen voitu sijoittaa kaikkia mahdollisia toimintoja ja tiloja, joita pääministerin ympärivuotiseen käyttöön kaavailtu virka-asunto ja edustustarpeet edellyttivät. Valtioneuvoston kansliassa valmisteltiin vaihtoehtoa, jossa hallituksen kokouksia olisi voitu siirtää pidettäväksi Kesärannassa – sopivassa uudisrakennuksessa.¹³⁹ Asemakaavassa tontille osoitettiin huomattavan suuri L-muotoisen rakennuksen rakennusala 1970 m², jonka pinta-alasta kuitenkin vain 30 % sai käyttää rakentamiseen. Koska rakennushallituksessa ei ollut varmuutta uudisrakennuksen tilaohjelmasta, määriteltiin rakennusala hyvin väljänä, mahdollistaen rakennuksen sijoittamisen joko tenniskentän kohdalle ("vaihtoehto A") tai tontin itäiseen kulmaan ("vaihtoehto B"). Tämä 1000 m² maanpäällistä ja 500 m² maanalaista tilaa käsittävä rakennusala on myös nykyisin voimassa olevassa, vuonna

2021 vahvistetussa asemakaavassa ennallaan. Myös saunalle annettiin lisää rakennusoikeutta, vaikka toisaalta kaikki tontilla olleet rakennukset suojeltiin asetuksella vuonna 1980.

Vuoden 1979 asemakaavassa korttelialue sai suojeluarvoja osoittavan täydennysmerkinnän "S", tarkoittaen että "ark-merkinnällä merkityt rakennukset ja rakennelmat sekä rantamuurit ja piha-alueet muodostavat historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaan miljöökokonaisuuden". Määräyksellä ohjattiin puuston, piha-alueen luonteen ja rakennusten säilyttämisestä sekä ohjattiin muutos- ja lisärakennustöiden ratkaisuja. Vuonna 2021 uusitussa asemakaavassa S-merkintä poistettiin.

Vuoden 1979 asemakaava otteena myöhemmin tehdyssä suunnitelmassa: ISS Suunnittelupalvelut Oy, 2014. Vesa Tiilikka. SENA.

137 Kesäranta. Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978. Rakennushallitus / Arkkitehtitoimisto Jussi ja Kaisa Vepsäläinen.

138 Hgin kaupunkimittausosasto, kartta maanvaihdosta 21.4.1981. SENA.

139 Kesäranta. Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978. Rakennushallitus / Arkkitehtitoimisto Jussi ja Kaisa Vepsäläinen.; Uusi Suomi 4.5.1979.

Jussi ja Kaisa Vepsäläinen valokuvasivat Kesärannan sisätiloja peruskorjauksen suunnittelutyön aluksi. Kuvat Kaisa Vepsäläisen kokoelmista.

Näkymä salista kohti kahvihuonetta, jossa kaakeliuuni.

Ruokasali.

Näkymä salista ruokasalin ja erkkerin suuntaan.

Inventointi 1976

Museovirastossa tehtiin Erkki Härön johdolla Kesärannasta rakennushistoriallinen tutkimus, *inventointi*, vuonna 1976 pohjustamaan edessä olevan korjauksen suunnittelua ja suojelutavoitteidenkin asettamista. Pyynnön tutkimustyöstä oli tehnyt valtioneuvoston kanslia.¹⁴⁰ Pääministerin virka-asunnon todettiin olevan kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokas ja rakennus ympäristöineen tulisi säilyttää ja kunnostaa käyttötarkoitustaan vastaavaan asuun. Inventoinnissa rakennuksen kuvailtiin olevan "*nikkarityylinen*" puuhuvila. Sisällöllisesti raportissa lueteltiin rakennuksen määrällisiä ja geometrisia perusominaisuuksia sekä rakenteellisia havaintoja, jotka toimivat lähtötietoina suunnittelulle, mutta jotka luonnollisesti myös tarkentuivat työn edetessä (kts. periaateratkaisut).

Esisuunnittelu ja tavoitteet

Peruskorjauksen ns. perustamis- ja esisuunnitelma laadittiin rakennushallituksessa 15.11.1978.¹⁴¹ Suunnitelmassa lähtökohdaksi oli asetettu Kesärannan kaikkien rakennusten peruskorjaus sekä saunarakennuksen laajentaminen, joka tosin ei toteutunut. Toisen kerroksen tilat suunniteltiin ensi sijassa vierasmajoitusta varten.¹⁴² Rakennusta suunniteltiin enemmänkin neuvottelu- ja edustushuoneistoksi, kuin virka-asunnoksi.¹⁴³ Valmistuneessa rakennuksessa uutisoitiin olleen *kaksi sviittiä* vieraiden majoittamiseksi.¹⁴⁴

Ympäristötavoitteina oli alueen puistomaisen luonteen säilyttäminen ja maltillinen lisärakentaminen kokonaisuuden kannalta sopusointuisella tavalla sijoitettuna. Turvajärjestelyiden parantaminen edellytti alueen järeämpää aitaamista ja myös näkösuojien rakentamista viherrakentamisen keinoin, huomioiden kuitenkin englantilaisen puiston piirteiden vaaliminen sekä tontin asema osana laajempaa Meilahden puisto- ja huvila-aluetta.

¹⁴⁰ HS 23.7.1976.

¹⁴¹ Kesäranta. Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978. Rakennushallitus / Arkkitehtitoimisto Jussi ja Kaisa Vepsäläinen.

¹⁴² Vepsäläinen, Kaisa, s. 20, 22; Savolainen, Raimo, s. 73. Kirjassa Selovuori J. 2004.

¹⁴³ Vepsäläinen, Kaisa, s. 20; Savolainen, Raimo, s. 73. Kirjassa Selovuori J. 2004.

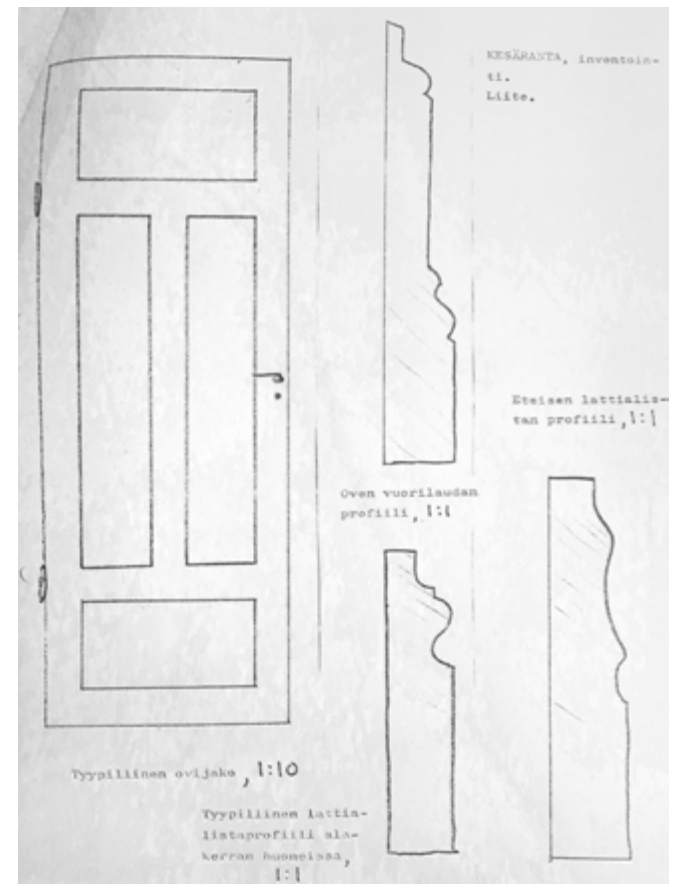
¹⁴⁴ Kesärannan emäntä Ritva Ronkainen lehtihaastattelussa; Kaisa Vepsäläinen lehtihaastattelussa. US 15.3.1983.

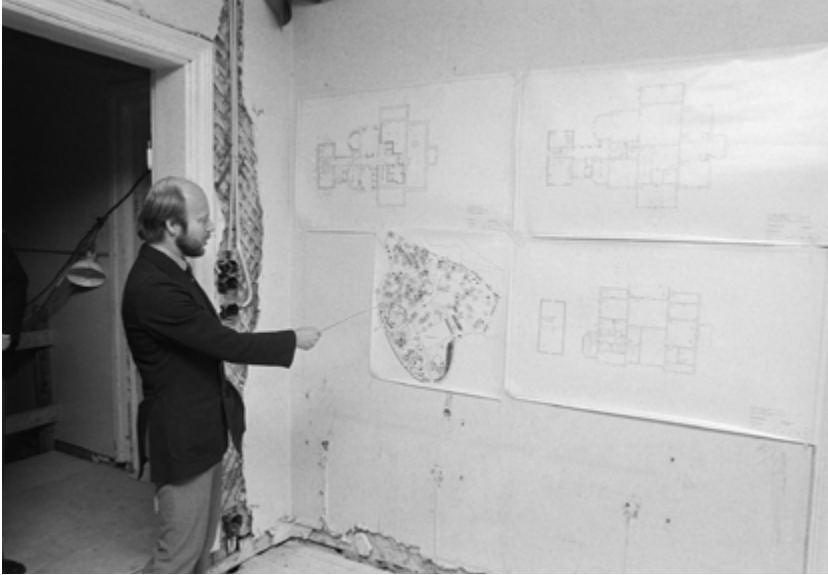

Elias Härön laatimat ajoituskaaviot, otsikolla "Nykyisten rakenteiden ikä", 21.6.1976. MFA.

Alla Härön dokumentoima oven kehyslista ja kaksi jalkalista sekä "tyypillinen ovijako". MFA.

Jussi Vepsäläinen esittelee Kesärannan arkkitehtisuunnitelmia hankkeen purkutyövaiheessa. Kuva Kai Hagström, Pressfoto, JOKA.

Kaisa ja Jussi Vepsäläinen Kesärannan peruskorjatussa ruokasalissa. Kuva Hautala 14.3.1983. JOKA.

Arkkitehtisuunnittelu

Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen

Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen perustettiin 11.11.1978. Kesärannan peruskorjaus toteutettiin vuosina 1979–1983. Kaisan suunnitteluvastuulle kuuluivat myös sisustusratkaisut.¹⁴⁵ Kesärannan peruskorjaus poiki toimistolle muitakin korjausrakennustehtäviä; mm. Espoon Niittykummun kappelin peruskorjauksen 1985.¹⁴⁶ Myöhemmin toimisto siirtyi Kaisalle ja nimeksi tuli Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky. Kaisa jatkoi työtä myös Kesärannan viimeisimmän peruskorjauksen suunnittelijana 2000-luvun vaihteessa. Muutoin toimistoa työllistivät koulujen, päiväkotien ja niiden peruskorjausten suunnittelu.¹⁴⁷ Korjauskohteita ovat olleet mm. Vihdin kotiseutumuseo, Helsingin koulumuseo sekä Helsingin työväenmuseo.¹⁴⁸ Kaisa Vepsäläinen on vuodesta 2023 lähtien ollut Architectan (Suomen Naisarkkitehdit ry) kunniajäsen.¹⁴⁹

Kaisa Vepsäläinen valmistui 1972 Oulun yliopiston arkkitehtuurin laitokselta diplomityönään Varissuon asemakaava Turkuun.¹⁵⁰ Jussi (Jussi-Ville) Vepsäläinen (1941–2023) valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1969. Ammatti-ikältään nuorena hän toimi Arkkitehtilehden päätoimittajana vuosina 1972–1977 sekä myöhemmin Puu-lehden päätoimittajana 1993–2003.¹⁵¹ Urallaan Jussi Vepsäläinen keskittyi erityisesti puurakentamista koskeviin kysymyksiin ja toimeksiantoihin, ja työskenteli niin perinnerakentamishankkeiden kuin puurakennusalan kehityshankkeiden parissa. Vuonna 1974 julkaistiin Jussi Vepsäläisen kirja *Puutalon suunnittelu*, ja myöhemmin seurasivat useat korkealaatuiset julkaisut, kuten

145 Esim. Turun Sanomat haastattelu 23.12.1981; Puutarha ja rakentaminen -lehden haastattelu (K. Vepsäläinen, lehtileikekokoelma)

146 Arkkitehtitoimisto Konkret Oy, 2021, Rakennushistoriaselvitys, s. 18.

147 HS, 13.11.2005.

148 Puulehti 2/2007, s. 48

149 Kunniajäsenet, Architecta

150 Vepsäläinen Kaisa, 1972

151 HS 4.1.2024.

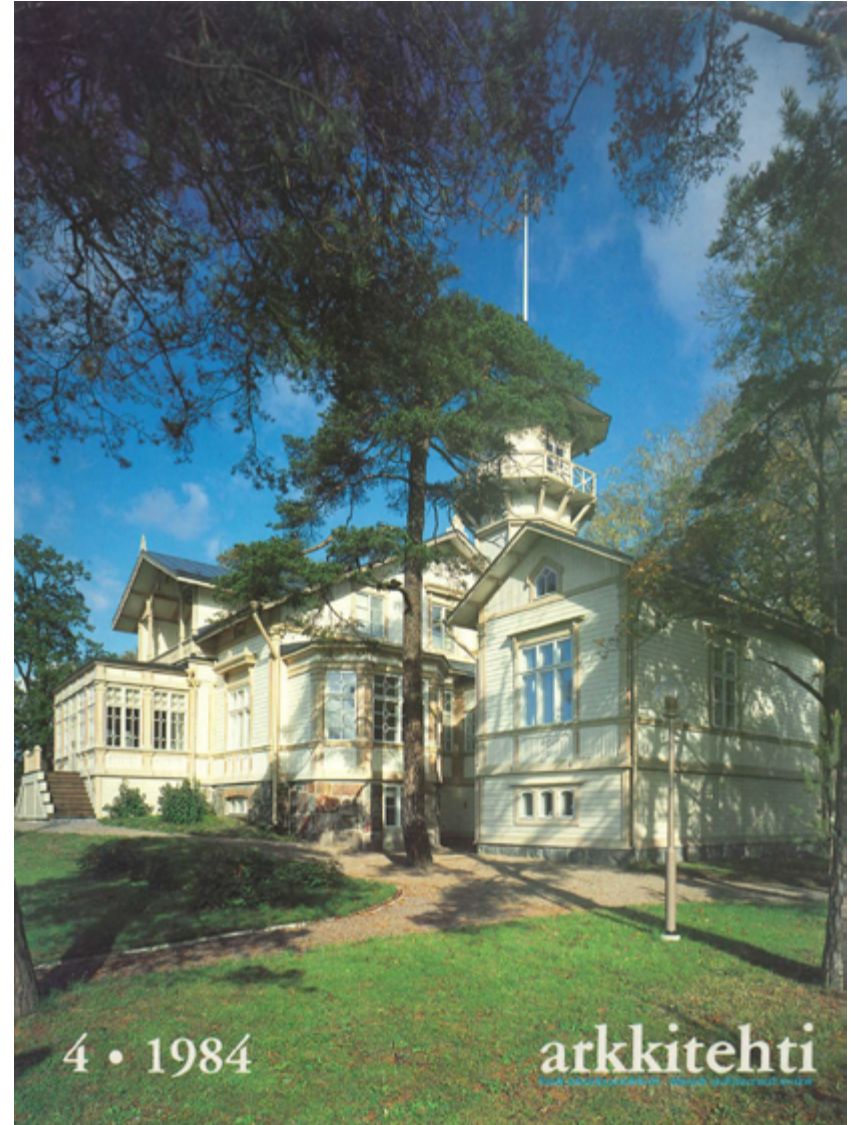
tietokirjat *Puinen Helsinki, Puinen Uusimaa* ja *1950-luvulla rakennettu Helsinki*. Suomen ensimmäinen puukerrostalo nousi Ylöjärven asuntomessuille Jussi Vepsäläisen suunnittelemana 1996.¹⁵²

Suunnitelmat

Saunarakennusta lukuun ottamatta peruskorjaus sisälsi koko tontilla olleen rakennuskannan kunnostuksen, mukaan lukien Kesärannan puisen laiturin. Vepsäläiset saivat suunnitelmat valmiiksi kesällä 1979. Tavanomaisten rakennuslupa- ja työpiirustusvaiheen pääpiirustusten (pohjat, leikkaukset ja julkisivut 1:100 ja 1:50 mittakaavassa) lisäksi yksityiskohtaiset suunnitelmat tehtiin kolmesta sisäportaasta, kellarin uudesta takasta ja alakerran edustustilojen uusista seinäkentistä listaprofileineen. Ikkunoista, ovista ja kiintokalusteista on olemassa arkkitehtien tekemät kaavamaiset selosteet eli A4-kokoiset lomakkeet. Päärakennuksen kolmesta kerroksesta on olemassa huoneselityskaaviot eli aikakauden suunnittelulle tyypilliset ja tehokkaat rasti-ruutuun-luettelot huonekohtaisista materiaaleista ja pintakäsittelyistä. Vastaavat asiakirjat laadittiin myös vahtituvasta ja talousrakennuksesta. Kattavat selostukset on kirjoitettu erikseen rakennustöistä ja maalaustöistä. Rakennusselitys sisältää urakkarajaliitteen sekä rakennushallituksessa tehdyn kuivatussuunnitelman. Rakennuslupahakemuksessa hankkeen sisällöksi oli kirjattu päärakennuksen korjaaminen *uudisrakentamiseen verrattavalla tavalla* sekä uuden kuistin ja tornin rakentaminen.¹⁵³

152 HS 31.3.1996.

153 Rakennuslupa 14-1759-B-79.

Kesäranta esiteltiin Arkkitehti-lehdessä 4/1984 ja lehden kansikuvana oli Kari Haklin ottama kohdekuva.

Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Ulkoasu

Peruskorjauksen tavoitteena oli palauttaa rakennukselle sen historiallinen ulkoasu, joka 1950-luvun uudistuksissa oli menetetty. Valmistunutta työtä esitellessään Vepsäläiset muotoilivat ajatuksen näin: *”suunnittelun tavoitteet asetettiin yhdessä käyttäjän eli valtioneuvoston kanslian, rakennushallituksen ja museoviraston kanssa. Ulkoasultaan päärakennus päätettiin saattaa laajimpaan asuunsa, missä se oli ollut vuosisadan alussa. Tämä edellytti 1950-luvulla puretun näkötornin ja kuistin uudelleenrakentamista. [...] Näkötornin ja kuistin rakentamisen mahdollistivat säilyneet piirustukset ja vanhat valokuvat. Muita muutoksia rakennusten [Kesärannan koko rakennuskanta mukaan luettuna] ulkoasuun ei juuri tehty.”*¹⁵⁴

Vuosisadan alun ”laajin asu” oli kokonaisuus, joka koostui kolmen keskeisen vaiheen arkkitehtisuunnitelmista, muutoksista ja laajennuksista, suunnittelijoidensa mukaan luetteluna: Calonius 1873, Heikel 1887 ja Yleisten rakennusten ylihallitus/Ahrenberg 1904 (edempänä käytetään nimitystä Ahrenbergin vaihe). Laajennusvaiheisiin sisältyi myös keittiösiiven nivelosan leventäminen, jonka on täytynyt tapahtua ennen vuotta 1932. Sen suunnitelma tunnetaan huonosti.

Etenkin Ahrenbergin vaiheen kauniisti laveeratut julkisivupiirustukset esittelivät Bjälbon huvilan sen laajimmassa muodossa, ehjänä kokonaisuutena, ja tarjosivat siten peruskorjaustyölle hedelmällisen ja helposti hyväksyttävän tavoitteen. Toisaalta on huomattava, että vanhat suunnitelmat ja toteutuneet ratkaisut poikkesivat jossain määrin toisistaan, eikä Kesärannan palauttaminen sen *vuosisadan alun laajimpaan asuun* tarkoittanut alleviivastusti palaamista Ahrenbergin suunnitelmista tulkittavissa olevaan asuun. Kuitenkin Arkkitehtitoimisto Vepsäläisen kaikissa työselitysosissa kansikuvana on historiallinen Ahrenbergin vaiheen julkisivupiirustus, edustaen peruskorjauksen ulkonäöllistä tavoitetta ja ihannetta. Samoin kauniit

laveeraukset ovat itse oikeutetusti Kesärannan viimeisimmän peruskorjauksen juhla- ja kuvituksen (2004), toisaalta vailla Heikelin tai Caloniuksen suunnitelmia.

Vepsäläisten suunnitelma oli historiallisiin esikuviin tukeutuva tulkinta, jossa tietopohjana olivat vanhat piirustukset, historialliset valokuvat ja olemassa ollut rakennus, joista ammennettiin ja jalostettiin tasapainoinen kokonaisratkaisu. Arvokkaaksi nähtyä pyrittiin vaalimaan, kuten rakennustyöselitykseen kirjattiin: *”kaikki julkisivujen puuosat tehdään tarkalleen vanhojen osien mukaisiksi. Ne varustetaan koristeleikkauksilla ja -listoituksilla vanhoja yksityiskohtia noudattaen.”*¹⁵⁵ Arkkitehtien määräämä tahtotila oli vahva. Jo aikaa sitten purettujen osien ja rakenteiden palauttaminen ennalleen on kuitenkin – luonnollisesti – aina ajassa tapahtuvaa uudelleentulkintaa. Kesäranta nykyasussaan on usean historiallisen rakennusvaiheen kooste ja Vepsäläisten suunnittelemista ratkaisuista on tullut osa rakennuksen historiallista kerrostumaa.

155 Rakennusselitys 1979, kohta 5503.

Vepsäläisten erinäisissä suunnitteluasiakirjoissa 1979 kansikuvana on YRY:n / Jac. Ahrenbergin laajennus-suunnitelma vuodelta 1904.

154 Kaisa ja Jussi Vepsäläinen, Arkkitehti 4/1984. Kesäranta. Pääministerin virka-asunto/peruskorjaus.

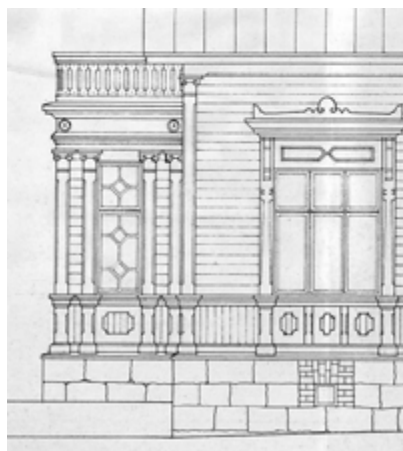
Heikel 1887

Ahrenberg 1904

Kuva ajalta ennen tornin purkamista 1951. Erkkerissä oli ristikkokaide. Ote valokuvasta HKM, 10310.

Vepsäläinen 1979

Yksityiskohtia

Osa arkkitehtien tekemistä yksityiskohtien ratkaisusta näyttää historiallisilta ennallistamisilta, vaikka tarkemmin katsoen kyse on muutoksesta ja uudistuksesta. Esimerkiksi Heikel oli vuoden 1887 uudistuksessa tehnyt selvän pesäeron Caloniuksen sveitsiläistyylin innoittamiin pienipiirteisesti koristeltuihin pystylaudoitettuihin ja tiheäjakoisiin parvekekaiteisiin nähden. Heikelin suunnitelma oli kokonaisvaltainen uudistus, muutokieleltään uusrenessanssia tai -gotiikkaa, jossa uudet ulkokaiteet näköalatornissa ja luoteisen erkkerin päällä olivat *ristikkomallisia* ja ilmavia.¹⁵⁶ Jossain vaiheessa, oletettavasti 1951–1952 muutostyön yhteydessä, luoteisen erkkerin ristikkokaide oli korvattu ja vaihdettu sveitsiläistyylliseksi koristekaiteeksi. Vepsäläisten suunnitelmissa rakennusta ei tältä osin ryhdytty palauttamaan muutokieleltään vuosisadan alun asuun, kun koristekaide jälleen uusittiin. Tornin rekonstruktiossa Vepsäläiset noudattivat Heikelin suunnitelmaa kuitenkin ohjelmallisesti ja toteuttivat ristikkokaiteen Heikelin esikuvan mukaan.

Heikel oli suunnitelmissaan vuonna 1887 esittänyt erkkerin friisikenttään medaljonkikoristeet – kuten laajemminkin ympäri rakennusta sen kaikkiin friisikenttiin. Ahrenbergin ”dokumentoivan” vuoden 1904 piirustuksen perusteella niitä ei oltu kuitenkaan toteutettu. Vepsäläiset puolestaan lisäsivät medaljongit vuoden 1979 suunnitelmiinsa erkkerin osalle, eivät muualle, mutta medaljongit jäivät jälleen toteuttamatta.

Uudelleen rakennetun tornin yksityiskohdista löytyy useita pieniä eroja alkuperäiseen nähden, vaikka yleisvaikutelma on pitkälti esikuvansa näköinen. Vepsäläisten arkkitehtipiirustusten joukossa ei ole yksityiskohtaista suunnitelmaa tornin julkisivuverhouksesta, mutta rakennuslitykseen oli määrätty, että ”*tornin kaiteet, vinotuet yms. rakenteet tehdään rakennesuunnitelmien*

156 Erkkerin ja tornin ristikkokaiteet näkyvät historiallisissa valokuvissa ja olivat todistetusti olemassa.

mukaan".¹⁵⁷ Rakennushallituksessa tehdyssä rakennesuunnitelmassa taas on osoitettu tornin primäärirakenneosien dimensiot ja kiinnikkeet, muttei mitoitettua geometriaa. Moni yksityiskohta on ratkaistu työmaalla, eikä niistä ole tiedossa olevia suunnitteluasiakirjoja. Tornista Kaisa Vepsäläinen kirjoitti myöhemmin näin: "Näkötornista on muodostunut Kesärannan ihasteltu maamerkki, vaikka tuolloin 1980-luvulla tornin uudelleenpystyttäminen – rekonstruktio – olikin ajan korjausperiaatteiden vastainen ja arveluttava teko."¹⁵⁸

Merenpuolen lasiverannan palauttamisessa esikuvana Vepsäläisillä oli Ahrenbergin suunnitelma. Siinä esitetty kuisti oli puolittainen avokuisti, jota suojasi tuulelta osittainen lasitus. Samalla tavalla puoliavoin oli ollut Heikelin suunnittelema pihapuolen kuisti. Vuoden 1920 valokuva osoittaa, että kuisti oli muutettu – tai rakennettu jo alun perin – umpikuistiksi. Samoin Ahrenbergin suunnitelmassa näkyvä pedestaalikerroksen kaidelaudoitus oli korvattu umpiseinäkänteellä. Vaikka peruskorjauksessa palautettu kuisti oli yleispiirteisään hyvin ahrenbergilainen, oli sen yksityiskohdissa myös poikkeamia esikuvaansa nähden: friisikenttien pystyjaot olivat harvemmat ja ikkunan alapuoliseen pedestaalikenttään oli lisätty koristekehys, jota siinä aiemmin ei ollut.

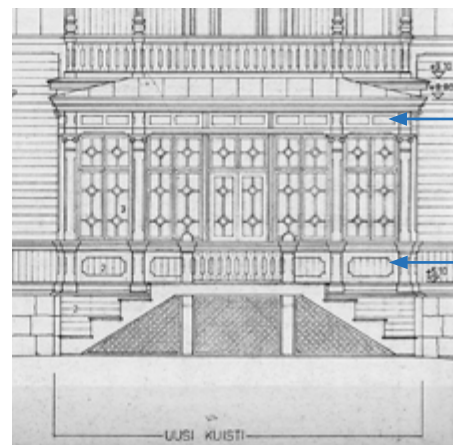
Yksi vähäpätöinen poikkeama – ehkä tarkoitukseton – löytyy myös uudelleen rakennetun lasiverannan kapiteelin muodosta peruskorjauksessa 1979–1982. Havainnon taustaksi on todettava, että Heikelin ja Ahrenbergin vaiheen kapiteelien muodoissa oli pieni mutta harkittu historiallinen vivahde-ero. Ahrenberg oli hienovaraisesti osoittanut laajennusosien olevan oma ajallinen kerrostumansa, kuten Heikelin ratkaisut poikkesivat Caloniuksen muotokielestä omaksi historialliseksi vaiheekseen, kaikki kuitenkin muodostaen tasapainoisen ja häiriöttömän kokonaisuuden. Heikelin kapiteelin esikuvana voi tulkita olleen klassinen joonialaiskapiteeli, spiraalipäätteisine voluutta-koristeineen, joista edelleen puusepäntyönä on toteutettu abstrahoitu koriste. Ahrenbergin vaiheen keittiösiivessä julkisivun korosteet

Ahrenberg 1904

Presidentti Ståhlbergin perhe Kesärannan merenpuoleisen kuistin edustalla vuonna 1920. Kuva Savialoff. HK19830122-1308. MV.

Kuistin palauttava suunnitelma 1979 poikkeaa Ahrenbergin suunnitelmasta ja aiemmasta toteutuksesta muutamien yksityiskohdin. Friisikentän jako on harvempi ja ikkunan alapuoliseen pedestaalikenttään on lisätty kehys. Ote Vepsäläisten julkisivupiirustuksesta ARK 11, 20.6.1979. SENA.

157 Rakennuslitys 1979, kohta 5502.

158 Vepsäläinen, Kaisa, s. 22. Kirjassa Selovuori J. 2004.

Lasikuistin ahrenbergiläinen kapiteeli kuvattuna vuonna 1920. Kuva Savialoff. HK19830122-1308. MV.

Lasikuistin kapiteeli, rekonstruoituna 1983. Kuva 6/2025.

Keittiösiiven nivelosan kapiteeli 1904 muutostyöstä eli Ahrenbergin vaiheen malli.

Heikelin laajennusvaiheen 1887 kapiteeli-malli luoteisen erkkerin nurkassa.

ovat muutoin Heikelin tapaan tehtyjä, mutta kapiteelikoristeen voluuttojen välissä on lisäksi pisaramainen aihe. Ahrenbergin kapiteeli on myös joonialaishenkinen, mutta klassisesta munasauvan lehdykkäkoristeesta (*kyma*) innotuksensa saanut lisäys tekee siitä ahrenbergiläisen. Tätä mallia käytettiin myös merenpuolen verannan pilasteripäätteissä Ahrenbergin vaiheessa. Peruskorjauksessa 1979–1982 ja verannan uudelleenrakentamisessa kapiteelin esikuvaksi otettiin kuitenkin heikeliläinen malli.

Kestopuinen julkisivu

Vaikka julkisivujen yksityiskohtien puuosien muodonannossa pyrittiin noudattamaan *tarkalleen* vanhoja esikuvia, niin peruskorjauksen materiaalivaihto olivat kuitenkin moderneja eli *kestopuuta*. Rakennusselityksen tietojen mukaan lähes kaikki oli määrätty tehtävän kestopuusta: *"tornin ja kuistin julkisivujen pintarakenteet ja päällysteet tehdään höylätystä kestopuusta noudattaen rakennuksen vanhojen ulkoverhousien malleja ja koristeleikkauksia yksityiskohtaisesti."*¹⁵⁹ Vanhoja kunnostettavia osia varten oli sangen monitulkintainen määräys: *"rakennusten sokkelia vasten olevat vaakalistoitukset ja -laudoitukset, pilasterien ylä- ja alapäät sekä ne julkisivujen vaakalistoitukset ja -laudoitukset, joissa on jatkoksia, uusitaan [kestopuusta]. Talousrakennuksen julkisivuihin asennetaan puuttuvat listoitukset [kestopuusta]."*¹⁶⁰ Kestopuuta tuli käyttää myös parvekkeiden ja terassien uusimistöissä: *"päärakennuksen 2. kerroksen terassin ja parvekkeen puuosat uusitaan. Uusittavia osia mm. parvekekaiteet, terassien pilarit ja niihin liittyvä pitsimäinen koristeseinämä, terassin ja parvekkeen lattiat. [...] kaikki osat tehdään kestopuusta."* Julkisivujen pintakäsittelyistä on kerrottu myöhemmin kohdassa *Julkisivuväriytyksen historialliset vaiheet*.

159 Rakennusselitys 1979, kohta 5502.

160 Rakennusselitys 1979, kohta 5503.

Ikkunat ja ulko-ovet

Arkkitehtisuunnitelmiin sisältyy *ikkunaselosteet* asiakirja, johon on luetteloi-tu Kesärannan peruskorjauksen uudet ikkunat. Ikkunat löytyvät litteroituna tunnisteilla i1, i2, i3 jne. Uusien tai uusittavien vastaavat litterat on merkitty vuoden 1979 pohjapiirustuksiin.¹⁶¹ Lisäksi pohjapiirustuksiin on merkitty ikkunat, joiden ulkopuitteet on määrätty uusittavaksi litteroilla *i/up#*. Näitä ovat mm. molempien erkkereiden ja keittiösiiven nivelosan ikkunoiden ulkopuitteet. Rakennusselityksessä ikkunoista todettiin, että *"uudet ikkunat karmeineen, koristeuurroksineen ja lasijakolistoineen tehdään yksityiskohtaisesti vanhan mallin mukaan kaksinkertaisiksi sisään-ulos-aukeaviksi"*.¹⁶² Näistä ei erikseen piirretty suunnitelmaa, vaan muotojen kopiointi jäi valmistajan vastuulle. Ikkunoiden laatuvaatimuksista ja heloituksista on huolelliset kirjaukset työselityksessä. Julkisivujen yleisen materiaaliratkaisupaletin mukaisesti myös uusien ja uusittavien ikkunoiden ulkopuitteet ja karmien ulkopinnat määrättiin tehtäväksi *kestopuusta*. Työselityksen perusteella vanhoihin säilyneisiin ja maalausunnostettuihin ikkunapuitteisiin vaihdettiin kuitenkin vesilistat, jotka tuli myös tehdä *kestopuusta*. Perinteisen kaksinkertaisen ikkunan ominaisuuksien parantamiseksi uudet ja vanhat ikkunat varustettiin alumiinikehyksillä lisälaseilla.

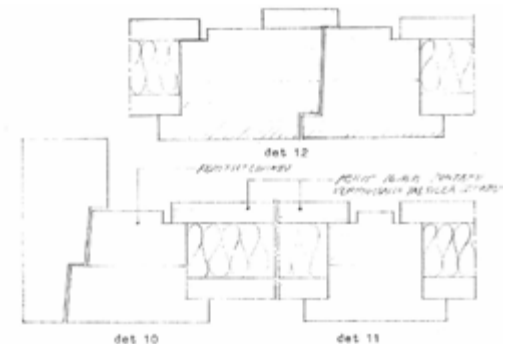
Päärakennuksen kaikki keskeiset ulko-ovet uusittiin, ehkä toisen kerroksen parvekkeen komero-ovea lukuun ottamatta. Periaate oli sama kuin ikkunoissa – uudet tuli tehdä *"yksityiskohtaisesti vanhojen ovien mukaisiksi, noudattaen oviselosteen tyyppejä"*.¹⁶³ Vanhat ovet olivat malliltaan kehysovia. Epävarmaksi jää millä tarkkuudella oviselosteeseen piirretyt karmit ja ovien kehysrakenteet todella vastasivat *vanhojen ovien* yksityiskohtia, sillä muodonanto ulko-ovien profileissa on kulmikas.¹⁶⁴

Merenpuoleisen lasikuistin ikkunat ovat edustava esimerkki Kesärantaan 1983 täydennetyistä vanhan mallin mukaan tehdyistä puuikkunoista. 6/2025.

1983 tehdyissä ikkunoissa on perinteinen kittifalssilasitus, kuten talon vanhemmissa ja esikuvana toimineissa ikkunoissa.

Vepsäläisten ovikaavio 1979 uo1 eli keittiösiiven kellarikerroksen ulko-ovi ja ovityyppiä koskevat detaljit. Kaikki ulko-ovet uusittiin 2003 peruskorjauksessa. SENA.

¹⁶¹ Uusittavaksi määrätty ikkunat on osoitettu ajoituspohjissa 2025.

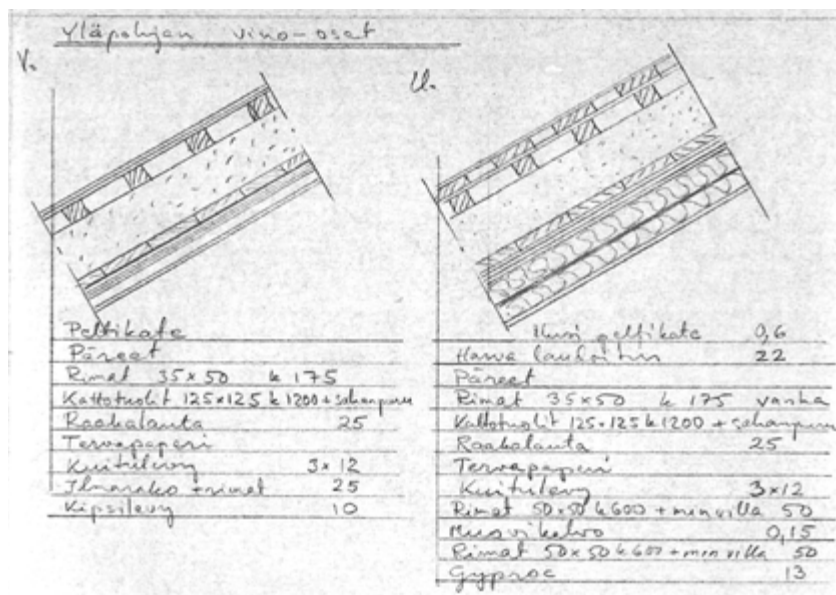
¹⁶² Rakennusselitys 1979, kohta 4102.

¹⁶³ Rakennusselitys 1979, kohta 4302.

¹⁶⁴ Oviselosteet 1979, detaljit 13–15. Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen

Vanhaa pärekattoa ja sen alusrimotusta ullakolla kuvattuna vuonna 2002. Kuvat Seija Linnanmäki. MV.

Rakennesuunnitelma vesikaton uuden peltikatteen ja sisäpuolisen lisälämmöneristeen tekemisestä. Rakennushallitus, Pauli Lahti. RAK 10, 1982. Ote. SENA.

Peltikate

Päärakennuksen peltikate uusittiin, kuten myös kaikkien peltikattoisten talousrakennusten katot. Peltilaaduksi määrättiin 0,60 mm kuumagalvanoitu pelti, galvanointi 225 g/m² molemmin puolin. Ränneissä, kouruissa, piipuisissa ja syöksytorvissa määrättiin käyttämään 0,75 mm kuumagalvanoitua peltiä, lisähuomiolla "uusitaan vanhoja malleja ja työtapaa noudattaen".¹⁶⁵

Vuoden 1979 rakennesuunnitelmassa¹⁶⁶ on kirjattuna, että heti vanhan peltikatteen alla olivat "päreet", sekä pääosan että keittiösiiven vesikatossa. Hyväkuntoiset päreet näkyvät dokumentoidusti myös Seija Linnanmäen vuonna 2002 ullakolta ottamissa valokuvissa. Päreiden puuaines vaikuttaisi kuvien perusteella olevan sydänpuupitoista mäntyä. Päreiden oli lyöty harvaan asennetun rimoituksen varaan: rakennesuunnitelmaan kirjattuna rimat 30x50 mm k175. Peruskorjauksessa pärerakenne säilyi, vanha peltikate purettiin, ja pärekerroksen päälle lisättiin rakennesuunnitelman mukaan harvalaudoitus uuden peltityksen kiinnittämistä varten.

165 Rakennusselitys 1979, kohta 5102.

166 RAK10, Rakh 1.8.1979. SENA.

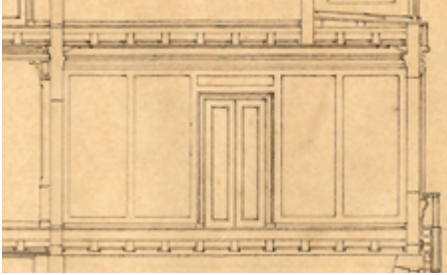
Sisäpuolen periaateratkaisut

Peruskorjauksessa kesärannan keskeisten tilojen järjestykseen tehtiin hienovaraisia ja harkittuja uudistuksia, sekä toiminnallisia parannuksia. Tilojen määrä kasvoi uuden meren puolen verannan rakentamisen ja etenkin kellarikerroksen tilojen uusimisen myötä. Interiööreissä tavoiteltiin uutta arvokasta yleisilmettä ja yhdenmukaisuutta. Samoilla sisäseinäkoristeluilla, värytyksellä ja yksityiskohdilla läpikäytiin koko alakerran edustustilojen sarja. 1950-lukulaiset interiöörit ja ratkaisut koettiin siinä määrin arvottomiksi, ettei tästä historian vaiheesta jäänyt rakennukseen käytännössä mitään näkyviä merkkejä. Poikkeuksen muodostaa salin ja ruokasalin välisen oviaukon leventäminen, joka oli tehty vuonna 1952. Pintarakennekerroksia purettiin laajasti sekä rakenteellisten parannusten, että talotekniikan rakentamisen takia. Samalla menetettiin tietoa seinien historiallisista rappausrakteista ja tapettikerroksista. Purkutyössä alakerran edustustiloista poistettiin myös vanhat yksipeiliset ovet, jotka olivat mahdollisesti jo Caloniuksen aikaiset ja 1870-luvulta: ne esiintyvät Caloniuksen suunnitelmissa, Ahrenbergin piirustuksissa 1904 ja valokuvissa vuonna 1919 ja 1950-luvulla. Korkeat jaottomat 1870-luvun peiliovet olisivat olleet lajissaan harvinaiset. Ovet korvattiin kolmipeilisellä puoliranskalaisella pariovimallilla, jonka esikuvana voidaan ehkä pitää eteishallin ja puutarhakuistin täysranskalaisia pariovia, jotka lienevät peräisin Heikelin vaiheesta.

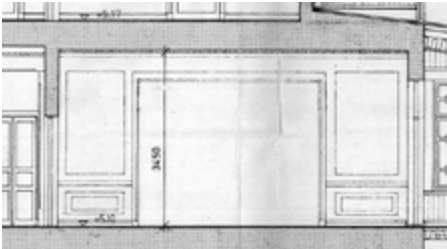
Seinien rakennustekniset parannukset johtivat lämmöneristyskerrosten täydelliseen uusimiseen, josta seurasivat laajat purkutyöt. Kun kaikki sisäpinnat rakennuksessa olivat uusia, tuli peruskorjauksessa kehittää seinille tilaan ja käyttötarkoitukseen sopiva ulkonäkö. Yksinkertaisimmillaan tämä tapahtui kipsilevyn maalaus käsittelyllä, edustustiloissa ja portaissa lisäämällä levyyn pintarakenteita ja arkkitehtonista artikulaatiota. Edustustilarajan seiniin rakennettiin koristeellinen kenttäjako. Vaikka tämä oli Vepsäläisten suunnittelema tilojen arvokkuutta nostanut uudistus, oli ratkaisulla myös esikuvia rakennuksen varhaisemmassa historiassa. Jo Caloniuksen

Kuva seurusteluhuoneesta, Kari Hakli 1983.
Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Calonius oli esittänyt suunnitelmassaan 1873 keskisalin seiniin korkean kenttäjaon ja yksipeiliset pariovet. Yksipeiliset ovet oli suunniteltu myös yläkertaan.

Vepsäläisten suunnittelema kenttäjako 1979. Ote ARK 6 leikkaus A-A piirustuksesta. SENA.

Vuonna 1919 salissa oli kenttäjako ja koristeellinen tapetointi sekä Caloniuksen suunnitelman mukaiset yksipeiliset pariovet. Kuva Juhani Rinne. MV.

1952 peruskorjauksessa seinät tapetoitiin ajanmukaisella heikkokuvioisella pystyradoitetulla kuosilla. Salin ja ruokasalin välille avattiin aiempaa leveämpää paljeovella varustettu aukko. Kuva Saarinen 1952, JOKA_UAS2_1773:15.

Peruskorjauksessa 1979-1983 kaikkiin alakerran edustustiloihin tehtiin kenttäjako Vepsäläisten suunnittelemana. Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

leikkauspiirustuksessa vuodelta 1873 oli nähtävissä eräitä sisäseiniin suunniteltuja jakoja: lattiasta kattoon ulottuvia kenttiä tai pääsisääkäynnin porashuoneen ristijaollinen kenttä, jonka keskiöön Calonius oli piirtänyt kasvi aiheen – joko illuusiomaalauksena tai todellisena elementtinä. Ei tunneta, millaisen muodon nämä varhaiset hahmotelmat saivat toteutuksessa, josko mitään. Vuonna 1919 otetut valokuvat kenraalikuvernööri Seyn ajalta todistivat salin seinissä olleen kenttäjako ja koristeelliset tapetit. Seinien kenttäjako oli suosittua mm. kustavilaisajan kartanoissa, esimerkkinä Mustion linna (1783–92). Historiallisissa kohteissa suuret yläkentät, *Grand Panneau*, tarjosivat alustan koristemaalauksille tai romanttisille maisematapeteille.

Pääkerros

Pääkerroksen tilarakenteeseen tehtiin vain pieniä muutoksia, vaikka lähes kaikki pintarakenteet uusittiin. Kuten Vepsäläiset kirjoittivat myöhemmin Kesärannan peruskorjauksen esittelyssä: *"alkuperäiset interiöörit oli muutettu jo edellisessä 1950-luvun alun korjauksessa, joten niiden osalta pyrittiin säilyttämään vain rakennuksen luonteenomainen tilajako ja tilaryhmittely", ja että "korjaustyö oli varsin perusteellinen, mm. rakennuksen kaikki sisäpinnat purettiin lämmöneristyksen lisäämisen johdosta".¹⁶⁷*

Tilallisesti merkittävin muutos oli uusi seurusteluhuonesarja rakennuksen luoteissivulla. Sen mahdollisti pääministerin virkатыöhuoneen siirto pohjoisesta nurkkahuoneesta nykyiselle paikalleen (114). Tavoitteena oli luoda Kesärannan tapahtumia varten yhtenäinen "cocktail-alue", jossa vieraat voisivat seurustella ennen siirtymistään pääjuhlatilaan, saliin.¹⁶⁸ Suhteiltaan neliömäisistä huoneista muodostui sarja seurusteluhuoneita, joita jakavissa väliseinissä oli leveät, liukuovin varustetut aukot. Luoteinen erkkeri asetui symmetrisenä sarjan keskelle ja sen aiempaan nähden leveämmän aukon molemmille sivuille sijoitettiin koneellisen ilmanvaihdon kanavat

Ruokasali. Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Keskimmäinen seurusteluhuone ja liukuovilla varustettu oviaukko. 6/2025.

¹⁶⁷ Kaisa ja Jussi Vepsäläinen, *Arkkitehti 4/1984. Kesäranta. Pääministerin virka-asunto/peruskorjaus.*

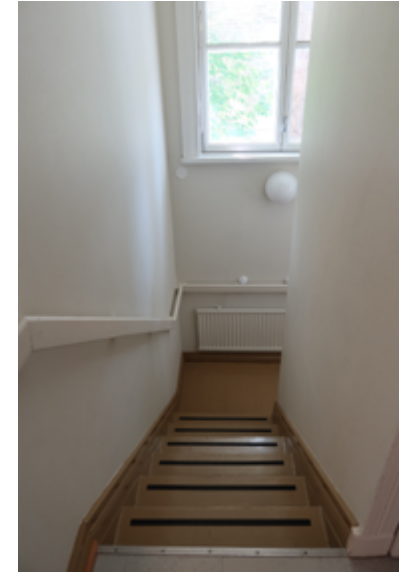
¹⁶⁸ Kaisa Vepsäläisen tiedonanto.

(kaksi tuloilman pääkanavaa) verhoiltuna osaksi interiööriä. Porrashalliin puhkaistiin uusi pariovellinen aukko. Seurusteluhuonetilasarjan rakentaminen johti vanhojen jakavien väliseinärakenteiden, uunien ja piippujen purkamiseen. Rannan puolen huoneen sisäseinänurkkiin oli vuoden 1952 pohjapiirustukseen hahmoteltu kaarevat päätteet, mutta ne vaikuttaisivat toteutuneen muodoltaan viisteisinä. Viisteet säilyivät myös vuoden 1983 peruskorjauksessa.

Keittiösiipi

Keittiösiiven perustehtävä virka-asunnon palvelijain tiloina säilyi ennallaan, mutta ulkoerousta ja runkoa lukuun ottamatta kaikki rakennettiin käytännössä uudestaan. Keittiösiipeen rakennettiin uudestaan kellariin johtanut porras (003), jotta palvelutoiminnoille saatiin jouhevat ja monipuoliset liikenneyhteydet rakennuksen sisälle. Alkuperäinen vuoden 1904 suunnitelman mukainen porras oli purettu 1950-luvulla. Kellarikerrokseen rakennettiin naisille ja miehille kaksi sosiaalitilaa varustettuina wc:llä ja suihkulla. Kellarikerroksen nivelosasta muodostui keittiösiiven palvelu- ja tavaraliikenteen pääsisäänkäynti sekä solmukohta, josta avattiin kulku pääosan kellarikerroksen tiloihin. Nivelosaan rakennettiin ruokahissi, kylmiöt ja säilytystiloja. Pääkerroksen liitososassa säilyi 1952 rakennettu tarjoiluhuone-toiminto, mutta täysin uudelleen rakennettuna ja kalustettuna. Kesärannan "emännänhuone" rakennettiin rannan puoleiseen tilaan, jossa aiemminkin oli ollut vastaavia toimintoja: 1950-luvun pohjapiirustusten merkintöjen mukaisesti "taloudenhoitajan" tai "palvelijan" huone.

Keittiösiiven toiminnallisuutta parannettiin palauttamalla kellarikerroksen ja ensimmäisen kerroksen välille puurakenteinen porras, joka vuonna 1952 oli purettu, sekä lisäämällä kokonaisuuteen pieni tavarahissi.

Keittiösiipi ennen vuosien 1951-1952 peruskorjausta.

Viereisellä sivulla seurusteluhuoneiden muodostama tilasarja.
Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Odotustilaan rakennettiin suuri takka tunnelmaa luomaan, mutta ei lämmitystarkoituksiin. Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Odotustilaan liitettiin erkkerin alapuolinen tila, josta rakennettiin oleskelunurkkaus kiinteine sohvineen. Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Kellarikerros

Vuonna 1952 rakennetut keskuslämmitysjärjestelmät, polttoainevarastot, pesutupa ja mankelihuone purettiin. Kellariin rakennettiin edustuskäytön vaatimia aputiloja. Sisäpihan puoleinen osa rakennettiin vieraiden wc-tilaksi, sisältäen naisten käyttöön tarkoitettut kolme wc:tä ja väljän etuhuoneen. Miehillä rakennettiin oma wc-kokonaisuus sisäportaan sivupuolen tiloihin. Rannan puolelle rakennettiin takkahuone, tai kuten pohjapiirustukseen on kirjattuna, *odotustila*. Erkkerin alusta otettiin osaksi odotustilaa ja sen vanhan varasto-oven tilalle rakennettiin ikkuna. Ajan käytännön mukaisesti vieraille tuli tarjota myös mahdollisuus puhelimen käyttöön. Sen seurauksena kellarikerrokseen rakennettiin kaksi suljettua puhelinkoppia.

Kellarikerroksen käyttöönoton mahdollisti rakennuksen lämmitysjärjestelmän muutos. Lämmityksessä siirryttiin kaukolämpöön. Tila keskukselle otettiin rakennuksen luoteisesta päästä, entisestä matalasta ryömintätilasta, jonka ahtaudesta huolimatta katsottiin kuitenkin soveltuvan tarkoitukseensa.

Porrasjärjestelyjen uudistukset

Rakennushallituksessa 1952 suunniteltu pääporras purettiin ja korvattiin uudella. Samalla portaan kulkujärjestys muuttui. Portaaseen lisättiin betoni-rakenteinen jakso ja kulkuyhteys kellarikerrokseen (002) ja sinne rakennettiin vieraiden odotus- ja wc-tiloihin. Kellarin välipohjassa aiemmin ollutta kappaholvirakennetta purettiin uuden porrasaukon verran. Muilta osin porras tehtiin puurakenteisena kertaustyylikoristeineen.

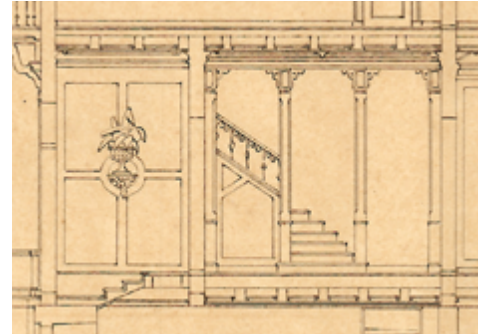
Uusitun portaan arkkitehtuurilla oli esikuva tai innoittaja rakennuksen historiassa. Neljän puupilarin välistä yläkertaan sukeltavan portaan ratkaisu esiintyy Caloniuksen vuoden 1873 suunnitelmissa ja oletettavasti tässä

muodossa porras oli paikallaan vuosien 1951–1952 peruskorjaukseen saakka. Peruskorjausvaiheessa 1979–1982 tehty (nykyinen) neljän puupilarin porras sisälsi historialliseen portaaseen viittaavia elementtejä, vaikkakin kulkujärjestelyltään ja muodonannoltaan se tehtiin uusien tarpeiden mukaan, eikä aikaisemman kopiona.

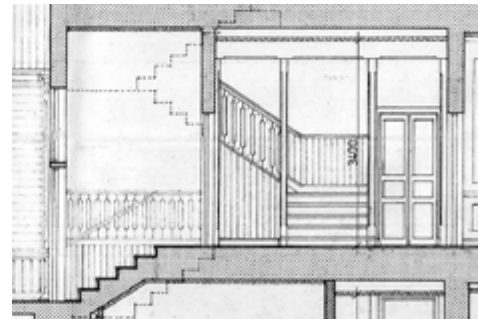
Rakennuksen aiemmin vuonna 1952 katkaistu torniporras (101) uusittiin osittain. Suunnitelmissa se määrättiin purettavaksi kellarikerroksen korkeudelta ja korvattavaksi ”vanhoja yksityiskohtia noudattaen puurakenteisena”.¹⁶⁹ Varhaisemmissa suunnitelmissa oleviin portaisiin verrattuna portaan nousukaistasta tehtiin leveämpi eli muotokieli noudatteli vanhaa, mutta kaikki oli käytännössä uutta. Yläkerran asunnon uudelleenjärjestelyjen myötä ullakon huoltoporras purettiin ja reitti ullakolle siirtyi vesikaton ja huoltoluukun kautta kuljettavaksi.

Pääsisäänkäynnin ulkoporras tehtiin uutena rakenteena, betonirunkoisena ja luonnonkivilaatoilla päällystettynä. Samaa rakenneperiaatetta käytettiin myös keittiösiiven ja torniportaan ulko-ovien edustoilla. Rakennukseen palautetulle merenpuolen kuistille rakennettiin uudet puiset ulkoporaat: ”painekyllästetystä puutavarasta, pinnat höylättyinä, erikoispiirustuksen mukaan”.

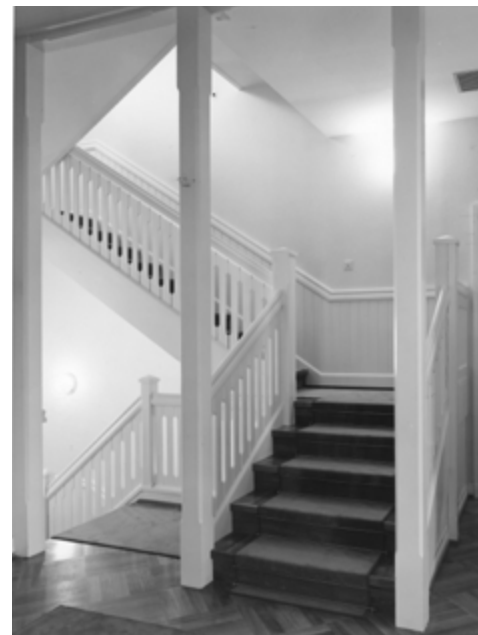
¹⁶⁹ Rakennusselitys 1979, kohta 24.

Caloniuksen 1873 suunnittelema pääporras.

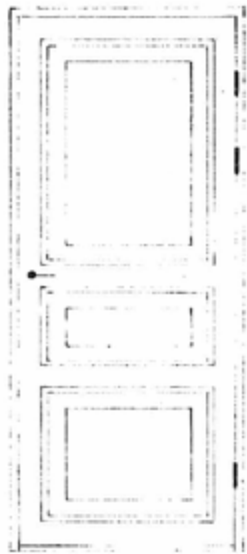

Vepsäläisten suunnittelema pääporras 1979. Ote ARK 6 leikkaus A-A piirustuksesta. SENA.

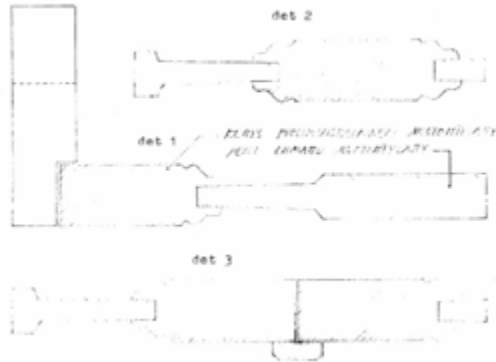

Profililautakaide. 6/2026

Pääporras. Kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

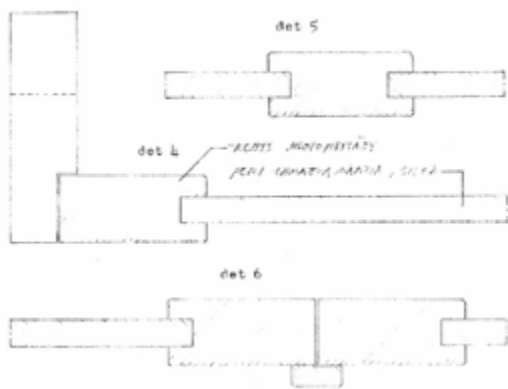
Kolmipeiliovi (o17-o20), Vepsäläisten ikkuna- ja oviselosteiden 1979 kaavio. SENA.

Puoliranskalainen profiloitu kehys, jota käytettiin kaikissa edustustilojen ovissa 1. kerroksessa, mukaan lukien yksilehtiset, pariovet ja liukuovet. (originaali heikkolukuinen). SENA.

Nelipeiliovi (o22-o29), Vepsäläisten ikkuna- ja oviselosteiden 1979 kaavio. SENA.

Yksinkertaisempi profiilimalli, jota käytettiin uusissa nelipeiliovissa ja yksipeiliovissa. SENA.

Vanhat sisäovet

Säilyneet ovet pintakäsiteltiin yhdenmukaisesti uusien ovien kanssa yksivärimaalattuina ja ovien heloitus uusittiin.¹⁷⁰ Peruskorjausvaihetta edeltäviä vanhoja ovia on säilynyt vain muutama. Eteisportaan (111) jykävät täysranskalaiset kolmipeiliset pariovet ja niiden päällä oleva koristeellinen sisäikkuna ovat Heikelin vaihteesta vuodelta 1887. Eteisportaan yläpäässä eteishalliin johtavat kaksilehtiset pariovet, joissa on mahdollisesti kahden eri ikävaiheen ovilehdet, ehkä myös karmit. Eteisportaan puolen yksinkertaisemmat ja sirommat lasipariovet ovat todennäköisesti Caloniuksen vaiheesta 1873, ja samalla tiettävästi ainoat säilyneet Caloniuksen vaiheen ovet koko talossa. Saman oviaukon eteishalliin puolen lasipariovet ovat täysranskalaiset ja tiettävästi Heikelin vaiheen täydennys vuodelta 1887.

Rannan puolen lasiverannalle johtavat kaksipeliset lasipariovet ja niitä kehystävä ikkunarakenne esiintyy ensimmäisen kerran Caloniuksen suunnitelmassa ja uudestaan Heikelin suunnitelmassa 1887, jolloin keskimäinen ikkuna oli korvattu lasiovilla. Nykyinen ovi-ikkuna-rakenne voi siis olla näiden historiallisten rakennusvaiheiden yhdistelmä. Kun veranta purettiin vuosien 1951–1952 muutostyössä, vaikuttaisi ovi-ikkuna-rakenne säilyneen.¹⁷¹ Peruskorjauksessa 1979–1983 oviaukon ulommat ovilehdet määrättiin poistettaviksi kun lasiveranta rakennettiin uudestaan, tällä kertaa lämpimäksi tilaksi.

Keittiösiiven puolella on kaksi ovea, ovet keittiöön ja emännänhuoneeseen, jotka vuoden 1979 suunnitelmissa merkittiin olevan toisaalta paikalleen siirrettyjä ovia (o/siir). Epäselväksi jää mistä nämä ovet siirrettiin eli minkä ikäisiä ne ovat. Kyseinen nelipeilisen välioven malli – vaakasuuntaiset ylä- ja alapeilit ja pystysuuntaiset parittaiset keskipeilit – oli erityisen suosittu

170 Asuinkerroksessa säilyi suunnitelmien perusteella kuusi vanhaa ovea vanhoilla paikoillaan ja kaksi vanhaa siirrettyä ovea. Asuinkerroksen yksityiskohtia ei käsitellä tässä selvityksessä.

171 Peruskorjauksessa 1979–1983 ovea ei litteroitu pohjapiirustukseen, vaikka vanhat ovet olivat muutoin litteroitu tunnistella "o/säil". Toisaalta ovimalli ei myöskään esiinny arkkitehdin oviluetteloissa uusien ovien joukossa.

kertaustyöliiden kaudella.¹⁷² Nelipeiliovia esiintyy niin Heikelin vuoden 1887, kuin Ahrenberginkin vuoden 1904 leikkauspiirustuksessa, sekä keittiösiivessä että huvilan puolella. Keittiösiiven muutama nelipeiliovi, joissa kehysosat ovat profiloimattomia, lienevät vuoden 1904 ovia.¹⁷³

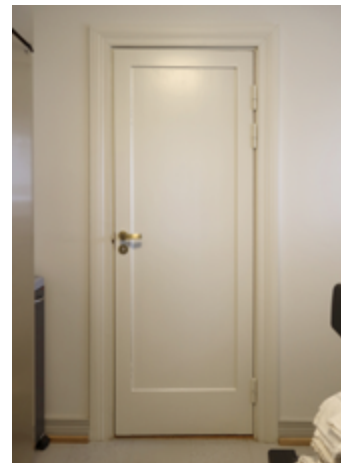
Uudet sisäovet

Moni historialliselta näyttävä rakennuksessa nykyisinkin oleva väliovi on peruskorjausvaiheen 1979–1983 tuotantoa. Ovet ovat rakenteeltaan perinteisiä täyspuisia kehysovia ja niiden jaot käsittävät kolme eri mallia. Edustustiloissa on korkeat kolmipeiliset pariovet, profiloituilla ns. puoliranskalaisilla¹⁷⁴ kehysillä ja epäsymmetrisellä peilijaolla.¹⁷⁵ Näiden peilijaon esikuvana on todennäköisesti käytetty Heikelin vaiheen täysranskalaisia pariovia, mutta profiloinnille ei ole löytynyt vanhaa esikuvaa. Samaa profilointia (det 1,2,3) käytettiin myös uusissa liukuovissa (Lo) tai taiteovissa (To1), joita rakennettiin edustustilojen leveisiin oviaukkoihin. Edustustilojen yksilehtisiin oviaukkoihin, kuten ruokasalin ja keittiön tai eteishallin ja seurusteluhuoneen välille, tehtiin niin ikään uudet puoliranskalaiset kolmipeiliovet profiloituin kehysin.

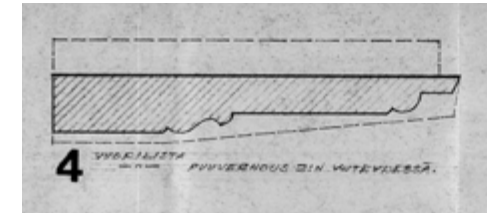
Talon muut uudet ovet toteutettiin profiloimattomina peiliovia (det 4,5,6), mutta peilijaot käsittivät useampia vaihtoehtoja. Historiallinen malli (o22-o29) vastasi rakennuksessa ollutta vanhaa nelipeiliovea (kuten keittiössä). Uusiin tiloihin, kuten kellarikerroksen uuteen tilarakenteeseen, tehtiin myös yksipeiliovia (o4-o8). Näissä jako siis lähenei Caloniuksen suunnitelmissa nähtävissä olevaa mallia. Suunnitelman mukaan kohtalaisen leveiden mutta ohuiden peilien rakenteena tuli olla liimattu mäntypuu.¹⁷⁶

Vepsäläisten Kesärantaan 1979 suunnittelema uusia ovimalleja. Yllä puoliranskalaiset epäsymmetrisesti jaetut kolmipeiliovet, joita asennettiin alakerran edustustiloihin. Vasemmalla sarakoitu pariovi ja oikealla sen liukuovellinen versio.

Kellarikerroksessa käytettiin arkkitehtien suunnittelema profiileiltaan yksinkertaisempia yksipeilisiä kehysovia.

Peruskorjausvaiheen 1979–1983 painike. Kuva 6/2025.

Kehyslistoituksen valinnassa ei tehty hierarkisia eroja tilojen välillä. Yhtä listatyyppiä käytettiin kaikissa huonetiloissa, ovissa ja ikkunoissa, kellarikerroksen tilat mukaan lukien. Kehyslistan esikuvaksi otettiin Erkki Härön inventoima profiili. Toteutuksessa listan ohuen pään terävä kärki vaikuttaisi jääneen pois muodonannosta. Ote ARK 31 suunnitelmasta Kesärannan "höylätyt muotolistat": ikkunoiden ja ovien vuorilista. Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. SENA. Kuvat 6/2025.

172 Malli oli tullut muotiin 1600-luvulla ja kansanrakennuksissa sitä käytettiin 1800-luvun alkuun saakka, kunnes se tuli uudelleen suosituksi 1800-luvun lopulla. Korhonen, Teppo, 1991, s. 206.

173 Toisaalta on huomattava, että Ahrenbergin lupapiirustuksessa keittiösiiven ovet on piirretty jaottomina, kun taas laveeratusta sarjassa ne ovat jaolliset. Jaollisuuden puolesta todistaa 1952 otettu valokuva, jossa keittiön ovi on jaollinen.

174 Puoliranskalainen kehysprofiili ei erkane oven rakenteesta ulospäin, toisin kuin täysranskalaisissa, joita on mm. eteisportaassa Heikelin vaiheesta 1887.

175 "Kolmipeiliset ovet tulivat muotiin rokokoon myötä. Johtomuodossa oli yläpeili korkein, alapeili siitä puolet ja keskipeili siitä kolmanneksen". Korhonen, Teppo, 1991, s. 205.

176 Kts. oviseloste 1979, det 4-6.

Peruskorjauksen purkuvaiheen kuva salista. 1951-1952 tehdyn salin ja ruokasalin välisen oviaukon laajennuksen yhteydessä seinälaudoitusta oli ilmeisesti uusittu ja laudoitus näkyy kuvassa paljaaltaan. Vaaleasävyisenä esiintyvillä seinäalueilla oli vanha tikkurappaus, jonka tikutusta näkyy myös lattiarakenteen korkeudella. Salin lattiasa näkyy täytteiden poistamisen jälkeen kantava puupalkisto ja täytepohjalaudoitus. Kuvasta voi myös erottaa ruokasalin puolen lattiarakenteessa olevat betonipalkit, rakenne joka oli tehty vuonna 1952. Kuva Kai Hagström 28.1.1982. JOKA.

Kuva salista, Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Heloituksessa painikkeiden tuli olla Boda Diplomat -mallia ja messinkiä, uusien kuu-
lalaakeroitujen saranoiden peittomaalattavaa laatua.¹⁷⁷ Säilyneissäkin ovissa kaikki
helat, toimivia saranoita lukuun ottamatta, määrättiin uusittaviksi talon yhtenäisen
linjan mukaisina.

Lattiat ja välipohjat

Rakennusselostukseen kirjattiin tavoitteeksi, että kaikki lattialaudoitukset tuli purkaa
ehjinä, jotta ne voitaisiin palauttaa takaisin paikoilleen.¹⁷⁸ Rakennesuunnitelmissa on
esitetty, että välipohjissa olleet 35 mm paksuiset ponttatut lattialaudat olisi palau-
tettu uusittuun rakenteeseen. Vanhat sammaltäytteet oli määrätty purettaviksi eli
lähtökohtaisesti kaikki täytteet uusittiin peruskorjauksessa. Suunnitelman mukaan
vasaväleihin ei laitettu tilalle korvaavaa eristettä, vaan uudessa rakenteessa eriste-
kerrokset sijoitettiin välipohjan ylä- ja alapintojen puolelle: lattiapinnan alle 100 mm
kerros mineraalivillaa ja sisäkattopinnan yläpuolelle 50 mm kerros mineraalivillaa.
Ponttilaudan päälle määrättiin lisättävän 9 mm vaneri ja sen päälle lattian pintakerros
huoneselitteen mukaan. Märkätiloissa puuvälipohjan ja laudoituksen varaan valettiin
ohut raudoitettu betoni kallistuksineen, sen päälle tehtynä vesieristys, 50 mm tasaus-
laasti ja laatoitus.

Rakennesuunnitelmien mukaan välipohjarakenteita osittain uusittiin ja säily-
neidenkin osalta tehtiin paikoin kantavuutta parantaneita täydennyksiä kerto- ja
liimapuupalkeilla. Uusi betoniholvivälipohja rakennettiin ensimmäisen kerroksen
seurusteluhuonesarjan lattiaan eli kellariin tehdyn IV-konehuoneen katoksi. Toinen
betoniholvivälipohja tehtiin kellarin odotushuoneen kohdalle, jolla täydennettiin
vuonna 1952 tehtyä alalaattabetoniholvia.¹⁷⁹ Ensimmäisen ja toisen kerroksen väli-
pohjapalkistot uusittiin rakennuksen keskiakselin kohdalla eli alueilla joihin yläker-
taan rakennettiin uudet peseytymistilat.¹⁸⁰ Näiden piiloon jäävien rakenteiden toteu-
tuksesta ei ole dokumentointia.

177 Rakennusselitys 1979, kohta 4102.

178 Rakennusselitys 1979, kohta 23.

179 RAK 2, Insinööritoimisto Veijo Koli Ky. 4.2.1982. SENA.

180 RAK 3, Insinööritoimisto Veijo Koli Ky. 4.2.1982. SENA.

Parkettilattiat

Huvilan alkuperäiset lankkulattiat ja 1800-luvun lopulta alkanut linoleumivaihe jäivät historiaan, kun huvilalle haettiin uutta arvokkaampaa ilmettä. Ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen sekä pääportaaseen asennettiin tammiparketit. Parkettityöt oli rajattu erillisurakaksi: *"parkettitöiden urakka / työselitys"*¹⁸¹. Ensimmäiseen kerrokseen tuli vinoruudutettu ja kehystetty sauvaparketti, kokoa 16x68x340. Jalkalistana oli höylätty muotolista (maalilaatu) ja mattolista. Lattiaan tehtiin tammiset säleiköt tuloilmanvaihtoa varten sekä lattiapinnan alle sijoitettujen patterisyyvenysten suojuiksi. Pintakäsittelyksi määrättiin kertaalleen lakkaus öljylakalla ja kahdesti kuumavahaus. Toiseen kerrokseen tehtiin "lamelliruutuparketti" 14 mm tammesta vinoruudutettuna. Parketin pintakäsittely poikkosi alakerrasta: *"3 x lakkaus tekohartsilla ja valmiiksi lakkaus tekohartsilla"*. Lisäksi todettiin, että parkettuurakkaan kuuluivat tammiset kynnykset seinävahvuuden mukaan ja kiinnityskohdat peitettiin tammisin poratapein.

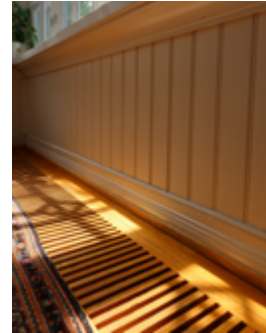
Maavaraiset lattiat

Kellarin rakenteet uusittiin täysin kantavia luonnonkivimuureja ja muutamaa keskeistä tiilimuuria lukuun ottamatta. Vanhat betonialapohjat purettiin ja samalla purettiin myös tiilimuuraukset, koska rakenteita tuli syventää. Suunnitelman mukaan lattiarakenteen alle tehtiin syvemmälle ulottuneita rakenteita vesitiivistä betonista LVIS-asennuksia varten.¹⁸² Rakennesuunnitelman perusteella maavaraiset alapohjat tehtiin peruskallion pinnasta lähtien uusin rakennekerroksin, järjestyksessä sora, styrox (lämmöneristelevy), ohut betonivalu ja pintarakennekerrokset.¹⁸³ Salaojituksesta ja pintavesien pois johtamisesta on rakennustyöselityksessä yleispiirteinen selostus, rakennushallituksessa tehty liiteasiakirja, mutta salaojitussuunnitelma puuttuu. Tehdyt alapohjarakenteet uusittiin laajasti seuraavassa peruskorjauksessa vuonna 2003.

181 Senaatti-kiinteistöjen arkiston kohdeasiakirjat.

182 Rakennusselitys 1979, kohta 27.

183 RAK7, Rakh 1.8.1979. SENA.

Tammiparkettilattoihin liittyvät puuritiöiden suojaamat patteri- ja ilmanvaihtosyyvenykset. 6/2025.

Lasiveranta, kuva Kari Hakli 1983. Arkkitehti 4/1984.

6/2025.

Yläkerran asunnon olohuone purkutyövaiheessa 1981–1982. Ulkoseinästä oli purettu pois tikkurappauskerros ja alta paljastui vaihtelevan levyinen laudoitus. Seinän alaosassa on nähtävissä myös aikaisemman korjaus tms. työvaiheen vaaleampisävyinen paikka-alue. Kuva JOKA.

Yläkerran olohuone, kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Ulkoseinärakenteet

Peruskorjauksessa seinien lämmöneristerakenteet määrättiin uusittaviksi. Kaikki sisäpintamateriaalit olivat peruskorjauksen jälkeen uusia. Tarkkaa tietoa siitä miten eristysten uusimistyö tehtiin ei ole, mutta rakennusselitykseen se kirjattiin näin: *"vanhat täytteen poistetaan ulkoverhousta rikkomatta avaamalla sisäpuolisia laudoituksia tarvittavista kohdista."* On mahdollista, että vanhaa vaakalautoitusta poistettiin vain siinä laajuudessa, että *"vanhan sammal-täytteen"*¹⁸⁴ poisto ja sitä korvanneen puhallusmineraalivillan asentaminen olivat tehtävissä.¹⁸⁵ Myös rakennetyyppiin on kirjattuna, että sisäpuolella tuli uudistetussa rakenteessa olla *vanha* kaksinkertainen 25 mm vahvuinen vaakalautoitus. Ulkoseinien sisäpuolelle lisättiin 50 mm lämmöneristyskerros ja sen alle muovikalvo höyrynsulkumateriaaliksi sekä viimeiseksi kipsilevy.

Nuoremmissa rankarakenteisissa keittiösiivessä vanha lämmöneriste oli 100 mm sahanpurua, rungon sisäpuolella oli raakalauta, tervapahvi ja erinäisiä pintamateriaalikerrostumia. Pintarakennekerrosten ja täytteiden purun jälkeen, rakennesuunnitelman mukaan, tolppaväleihin puhallettiin mineraalivillaa. Uudistettuun rakennetyyppiin on kirjattu, että sisäpuolelle olisi kellarikerrokseen jäänyt edelleen vanha raakalauta ja sen päällä (vanha) tervapahvi, mutta suunnitelma saattaa poiketa toteutuksesta. Ensimmäisen kerroksen rakennetyypissä näitä ei luetella. Selvästi uusina rakennekerroksina olivat sisäpuolelle rakenteeseen lisätty höyrynsulkumuovikalvo, 50 mm koolaus ja mineraalivilla sekä kipsilevy. Kellarikerroksen lattiaa syvennettiin ja lattiapinnan yläpuolelle noussut luonnonkivisokkeli aiheutti haasteita järkevän lämmöneristysrakenteen tekemiselle, kun sokkeli piti päällystää sisäpuolelta toimivalla lämmöneristyskerroksella. Keittiösiiven nivelosan merenpuoleiselle sivulle rakennettiin uusi betoninen sokkeli.

184 RAK9, Rakh 1.8.1979. SENA.

185 Seurannen vuoden 2003 peruskorjausvaiheen rakennesuunnittelija Keijo Kekonin RAK-suunnitelman mukaan olevassa seinärakenteessa (Us2 pääarakennuksen 1. ja 2. krs) todettiin täytteenä olevan "puhallettu mineraalivilla". Kekoni oli myös ohjannut rakennuksen lämpökuvauksen tekemisen.

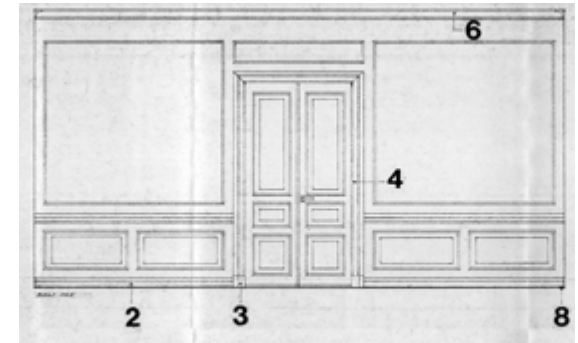
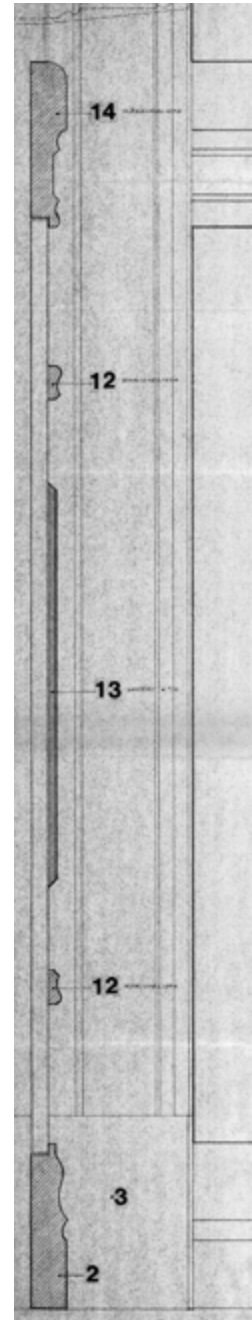
Kellarikerroksen luonnonkivipinnoista oli määrätty lohkaistavaksi pois suuret ulkonemat.¹⁸⁶ Rakenteeseen lisättiin bituliittilevy, mineraalivillalevykerros ja uusi sisäpuolinen muuraus, pois lukien patterisyvennyksen kohdat, joiden taustamateriaaliksi tuli kipsilevy.¹⁸⁷ Jo suunnitelman perusteella epävarmaksi luettava rakenne korvattiin vuoden 2003 peruskorjausvaiheessa lämpöharkolla. Yleisesti ottaen kellarikerroksen tasalla uudet väliseinät tehtiin tiilestä muuraamalla, mutta nämäkin uusittiin vuoden 2003 vaiheessa.

Väliseinät ja seinäpinnat

Rakennesuunnitelmaan kirjattiin otsikon "1-kerroksen kantavat sisäseinät" rakenne-erittelyyn, että puurankaisissa (150x150 mm) seinissä oli molemmin puolin laudoitus ja tikutettu rappaus. Tikkurappausseinää näkyy myös paikoin vanhoissa purkuvaiheen valokuvissa. Rakennesuunnitelmaan toimenpiteistä kirjattiin näin: *"seiniä joudutaan osittain avaamaan sähköputkistusten vuoksi. Seiniä korjataan ennalleen. Mikäli rappaus jossain muodostuu vaikeaksi, poistetaan rappaus, pohja tasoitetaan ja päällystetään kipsilevyllä. Mikäli rappaus ei ole, poistetaan vanhat pintakerrokset ja seinä päällystetään kipsilevyllä".*¹⁸⁸

Mikäli rappauspintoja väli- tai ulkoseinissä säilyi, ne ovat nykyisin piilossa. Peruskorjauksen jälkeisen Kesärannan seinä- ja kattopintojen kaikenkattava pintamateriaali oli kipsilevy. Edustustiloissa sitä jalostettiin kipsilevyn päälle lisätyillä rakennekerroksilla. Pääportaaseen ja meren puolen uuteen verantaan tuli puuverhouksella tehty rintapaneelikerros. Paneelina oli joko helmipontti tai, kuten portaassa, koristeellisesti leikattu laudoitus Caloniuksen vuoden 1873 ulkoparvekekaiteen inspiroimana.

Edustustiloissa kipsilevypintoihin lisättiin koristeelliset jaot: alaosan rintakerrokseen ja jalustaosaan tehtiin suhteiltaan vaakasuuntainen kenttäjako ja yläosaan suuria kehystettyjä tapettikenttiä. Alakentät rakennettiin

Ote ARK 30, seinäverhousten periaatekaavio. Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. SENA.

6/2025

ARK 32, "puuverhouksen periaatedetaljit 1:1" eli edustustilojen kenttäpaneelien yksityiskohdat. Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. SENA.

186 Rakennuslitys 1979, kohta 21.

187 Rakennuslitys 1979, kohta 25; RAK7, 1.8.1979. Rakh.

188 RAK9, Rakh 1.8.1979. SENA.

Työhuone, kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Ote ARK 31 suunnitelmasta Kesärannan "höylätyt muotolistat": kattolista. Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. SENA.

rimalevystä, koivuvanerista ja arkkitehtisuunnitelmien mukaisia profiloituja kehys- ja jakolistoja käyttäen. Puuosat maalattiin yhdenmukaiseen sävyyn, kuten muutkin rakennuksen sisäpuoliset listoitukset. Yläkenttiin kiinnitettiin kipsilevyn päälle kuviotapetti.¹⁸⁹ Tapettikenttä ja muutoin yksivärisesti maalatut kipsilevypinnat rajattiin kapeilla puisilla kehyslistoilla arkkitehtien suunnitteleman mallin mukaan.

Sisäkatot ja yläpohjat

Kuten seinät, kaikki sisäkatot kahta poikkeusta lukuun ottamatta tehtiin uusina, pääsääntöisesti reunaohennetusta kipsilevystä. Säilyneitä ja maalaus-kunnostettuja vanhoja kattoja jäi ruokasalin erkkeeriin ja pääsisäänkäynnin verantaan, jonka puupinnat yleisestikin ottaen ovat vanhoja Heikelin 1887 suunnittelema vaiheesta. Sisäkattojen rakenteista kirjattiin: *"verhoukset asennetaan yleensä vanhan sisäkaton alapuolelle, puukoolausten varaan. Puukoolausten väliin asennetaan ääneneristysmineraalivilla"*.¹⁹⁰ Näin olleen vanhoja sisäkattopintoja saattaa olla säilynyt nykyisten alakattojen sisällä. Rakennesuunnitelmassa oli selostettu myös vanhat välipohjarakennekerrokset eli olemassa ollut tilanne ennen peruskorjausta. Periaaterakenteeseen sisäkaton alapintaan oli kirjattu pinkopahvi. Uusissa rakennetyypeissä pinkopahvi oli korvattu muovikalvolla, niin yläpohjissa kuin myös 1. ja 2. kerroksen välipohjassa.

Päärakennuksessa oli jo vanhastaan vino-onteloisia yläpohjarakenteita. On epävarmaa, milloin nämä on tehty, ehkä vasta 1910-luvulla. Rakennesuunnitelmassa dokumentoitiin, että lämmöneristeenä onteloissa oli sahanpurua 125 mm.¹⁹¹ Ontelon laudoituksen alapuolella oli tervapaperi, 12 mm huokoinen puukuitulevy ja pintarakennekerroksia. Suunnitelman

189 Tapeteista: kts. Maalaustyöselitys 1979, kohta 6.9.

190 Rakennusselitys 1979, kohta 530.

191 Havainto tai kirjaus vino-ontelon yläpintaa muodostavasta rakennekerroksesta saattaa puuttua suunnitelmista. Piirustus antaa ymmärtää, että sahanpuru olisi tehty vasten harvaa rimoitusta, mikä tuntuu epäuskottavalta. Tällöin sahanpuru olisi pakkautunut epätasaisena vasten kattopäreitä, eikä noudattaisi 5" kattotuolin muodostamaa rakennetilaa. Rakenteeseen ei myöskään lisätty rakenteellisen tuuletuksen kerrosta.

mukaan pintarakennekerrokset poistettiin, muut vanhat kerrokset saivat jäädä ja alapuolelle lisättiin 50+50 mm mineraalivilla välissä höyrynsulku-muovi ja alapinnassa kipsilevy. Vaakasuntaisiin yläpohjalajapioihin lisättiin alle höyrynsulkumuovi ja 50 mm mineraalivillakerros. Vanhat sahanpuru-eristeet vaihdettiin mineraalivillaan (100+100 mm).¹⁹²

Keittiösiiven ullakko oli vanhastaan kylmää rakennetilaa. Peruskorjauksessa ullakko otettiin käyttöön ja sinne sijoitettiin keittiösiiven ilmanvaihtokone ja kanavoiteja. Ullakosta eli "konehuoneesta" tehtiin lämpöeristettyä tilaa ja yläpohjasta tuli vino-ontelo.

Erikoissuunnittelu

Rakennesuunnittelu

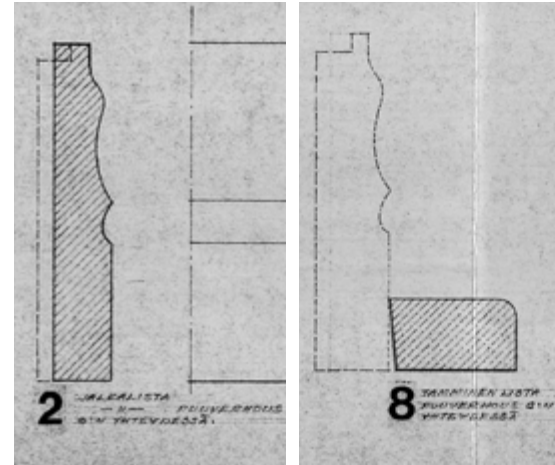
Rakennesuunnittelu, kuten pintavesien pois ohjaamisen ja sala-ojituksen suunnittelu, tehtiin rakennushallituksen omana työnä. Rakennesuunnittelusta vastasi DI Pauli Lahti, perusvesien poisjohtamisen suunnittelusta tekniikan ylioppilas Olli Arkima.

LVI-ratkaisut

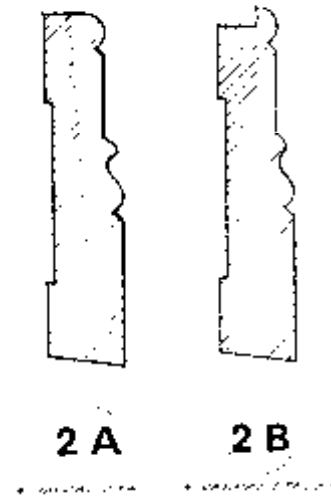
Lämpö-, vesi- ja ilmanvaihtojärjestelmien suunnittelun teki Lämpöteknillinen insinööritoimisto Oy, vastuuhenkilönä insinööri Per-Erik Lindblom. Osa suunnittelutehtävistä oli määrätty työselityksessä urakoitsijan vastuulle, kuten ilmastointikonehuoneiden suunnitelmat huoltotiloineen.¹⁹³ Lopuksi urakoitsijan tuli laatia luovutuspiirustukset ja rakennushallituksen vaatimusten mukaiset "konekortit", jotka olivat valmiita Valtion painatuskeskuk-sen tekemiä lomakepohjia.

¹⁹² RAK10, Rakh 1.8.1979. SENA.

¹⁹³ Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. SENA.

Ote ARK 31 suunnitelmasta 1979 Kesärannan "höylätyt muotolistat": jalkalista ja tamminen täydentävä liityntälista Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. SENA.

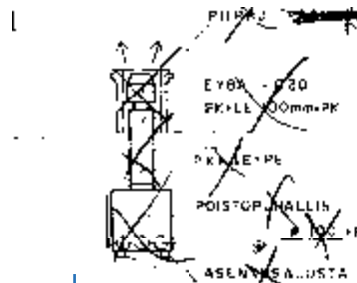

Jalkalistan muoto muuttui joko toteutuksessa tai viimeistään vuoden 2003 peruskorjauksessa. Oikealla ARK 301 suunnitelma Kesärannan listaprofileista. Malli 2A vastaa nykyisinkin tiloissa yleisesti olevaa jalkalista (alla). Malli 2B oli tarkoitettu käytettäväksi puuverhouksen yhteydessä. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky, BEM.

Peruskorjauksessa rakennuksen vanhat piiput purettiin. Uudistusten jälkeen rakennuksen pääosassa oli kaksi piippua: eteläisempi oli kellarikerroksen takkaa varten muurattu piippu, joka oli varustettu päälle liitetyllä takkaimurilla; pohjoisempi (kuvassa oikealla) oli yläkerran koneellisen poistoilmanvaihdon poistoilmapiippu.

Kuva Kari Hakli 1983, Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Rakennuksen pääasialliset poistoilmapuhallinkojeet sijoitettiin keittiösiiven ullakolle ja niille rakennettiin pellitetyiltä kruunupiipuilta näyttäneet suojat. Kuva Kari Hakli 1983, Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Ilmanvaihto

Ilmanvaihdossa siirryttiin luonnollisesta tuuletuksesta koneelliseen ilmanvaihtoon. Kuten rakennusselitykseen kirjattiin: *"kaikki vanhat muuratut hormit, piiput, uunit ja niihin liittyvät palomuurit puretaan"*.¹⁹⁴ Purkamisen syinä olivat osin uudet tilajärjestelyt, mutta muutoinkin historiallisten taloteknisten rakenteiden katsottiin olleen tarpeettomia. Pääosa uuneista ja kolme piippua oli purettu jo vuosien 1951–1952 peruskorjausvaiheessa. Vuosien 1979–1982 peruskorjausvaiheessa poistettiin loput kaksi kaakeliuunia ja kolme piippua. Kellarikerroksen odotushuoneen takan rakentaminen toisaalta palautti rakennukseen yhden uuden piipun, mutta sen käyttö jäi lyhyeksi ja se purettiin 2003 muutostyössä.

Päärakennuksen ilmanvaihtojärjestelmän toimintamalliksi tuli lämmitetyn ja suodatetun ilman koneellinen sisänpuhallus ja erillinen koneellinen poistopuhallus. Rakennushallituksen yleisohjeiden mukainen käytäväpuhallusperiaatteella toiminut ilmanjako toteutettiin osaan tiloista.¹⁹⁵ Tuloilmakoneen vaadituista ominaisuuksista kirjattiin, että niissä käytettyjen suodattimien tuli olla kennoista koostuvia, syvälaskostettuja, jatkuvakäyttöisiä ja pestäviä. Tuloilmapuhaltimien tuli olla malliltaan keskipakoispuhaltimia. Poistopuhaltimista todetaan, että *"kammiopuhaltimet toimitetaan paloeristettyinä esim. mallia SP [...]"*.

Kanavien tuli olla sinkkipellistä ja TES 1500 ja 1501 normin mukaisia, keittiössä ruostumattomasta teräksestä tehtyjä. Rakennuksessa käytettiin sekä pyörö- että kanttikanaavia. Pyörökanaavien tiivistystavasta todetaan, että liitokset tehdään *kanavatiivisterenkain (SP) tai sisäpuolisin vantein ja Nokian kuristusnauhalla*. Pääte-elimistä kirjattiin työselitykseen, että LVI-suunnitelmissa käytetyt tunnistet olivat vuoden 1976 LVI-tarvikeluettelosta, mutta että lopulliset tulivat määritellyiksi vasta rakennustyön aikana, arkkitehtisuunnitelmien,

¹⁹⁴ Rakennusselitys 1979, kohta 4701.

¹⁹⁵ Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 5. SENA

väri- ja materiaalivalintojen täsmentyessä.¹⁹⁶ Toisaalta LVI-työselityksessä määrättiin, että poistossa tuli käyttää säädettäviä säleventtiileitä, *yhteiskanavajärjestelmän poistoilmaventtiileitä* ja lautasventtiileitä.¹⁹⁷ Tarvikkeiden tuli olla lähtökohtaisesti kotimaisia. Putkistojen ja kanavien asennuksessa tuli huomioida LVI-työselityksen mukaan *myös esteettiset seikat*, mutta tarkemmin määrittelemättä mitä tällä tarkoitettiin.

Ilmanvaihtourakkaan sisältyi päärakennuksen säätölaitejärjestelmän toimittaminen: *"lämmityksen, lämpimän käyttöveden ja ilmastointilaitteiden säätö toteutetaan elektronisin järjestelmin säätökaavioiden mukaisesti"*. Säätövaatimukset olivat lämpötilan osalta +/- 1 C. Järjestelmän valinta jätettiin urakoitsijan ehdotettavaksi.

Kesärantaan tehtiin kylmäsäilytysvarastoja vakiovalmisteisia seinäelementtejä käyttäen, yksi kellarikerrokseen ja toinen tarjoiluhuoneeseen.¹⁹⁸

Lämmitys

Kesäranta liitettiin peruskorjauksessa kaukolämpöverkoston piiriin. Työselityksen mukaan päärakennukseen sijoitetun kaukolämpölaitteiston eli lämmönsiirtimen tuli olla *pystymallista tyyppiä Lämmönsiirrin Oy*. Mitoituslämpönä patteriverkostossa oli +80/+50 C ja sen tuli kestää 4,0 bar rakenteellinen paine. Vuoden 1979 työselityksen mukaan käyttöveden lämmittimenä oli erillinen lämmönsiirrin: *"suoraputkinen, molemmista päistä avattavaa mallia oleva pystyyn asennettava"*.¹⁹⁹

Patteriverkoston putkilaaduksi oli kirjattu teräsputki kierre- tai hitsausliitoksin. Lisäksi suunnitelmissa erikoismaininnalla varustetuissa kohdissa käytettiin Wirsbo-PEX muoviputkea ja niissä Orlyn valmistamia *kuterlite*-liittimiä. Nykyisin vakioratkaisuna oleva muovinen suoja-putki ei ollut vielä markkinoilla, joten työselityksen mukaan PEX-putket oli asennettava teräksisten

Ruokasalin ja salin väliseen leveään oviaukkoon integroitiin koneellisen ilmanvaihdon tuloilmapuolen kanava ja suutinritilät. Ratkaisuperiaate on nykyisinkin olemassa, mutta uudelleen rakennettuna vuoden 2003 peruskorjauksessa. Kuva Seija Linnanmäki 2002, MV.

Poistoilmaratkaisu rannan puolen lasive-rannalla, oven molemmin puolin sijoitetut kanavat ja niihin liittyvät suojaritilät. Kuva Seija Linnanmäki 2002, MV.

Pääte-eliminä yleensä käytettyjen ritilöiden sijaan rakennuksen aputiloissa on myös tavanomaisia pyöreitä venttiileitä. Kuvassa poistoilmakanavan lautasventtiili alakerran naulakkotilan katossa. 6/2025.

196 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. SENA.

197 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 562. SENA

198 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 4. SENA

199 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 271. SENA

Peruskorjausvaiheen 1979–1983 peltisiä levypattereita, työselityksen mukaan Högforsin valmistamia.

Patterisyvennyksissä (alakerrassa) ja mm. yläkerran olohuoneen kohdalla käytettiin työselityksen mukaan matalampia Högfors-konvektoreita. Kuva (ote) Kari Hakli 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

suoja-putkien sisään, mikä lienee ollut työlästä. Teräsputken tuli olla halkaisijaltaan puoli-istakertainen PEX-putkeen nähden.

Kesärannan talousrakennuksille – päärakennuksen keskukselta – kulkeneet lämpöjohdot määrättiin tehtäväksi Fiskarsin tai Wehothermin eristuselementteihin asennettuina teräsputkina, liitokset hitsattuina. Laadunvarmistukseksi oli määrätty, että saumoista 10 % tultaisiin röntgenkuvaamaan, mutta rakennuttajan kustannuksella. Pistokokeiden tuli osoittaa, että hitsisaumat täyttivät asetetun laatuluokan. Muussa tapauksessa saumat oli korjattava, röntgenkuvattavia saumoja otettaisiin tarkasteluun 20 % ja tarkistusta tehtäisiin eteenpäin urakoitsijan kustannuksella.²⁰⁰ On epävarmaa tehtiinkö alueverkko teräsputkina, sillä vuodelta 1982 olevaan LVI-asemapiirustukseen saunan ja päärakennuksen välille on kuitenkin piirretty viisi PEX-putkea sisältänyt lämpöelementtiputki.

Kaikki lämmitysverkkoihin liittyneet rakenteet uusittiin. Pattereina käytettiin normaaleja levypattereita ja uudella verannalla sekä luoteisessa erkerissä lattiasyvennyksiin sijoitettuja konvektoripattereita termostaateilla varustettuina. Patterit olivat Högforsin valmisteita ja termostaatit Oraksen *Alfaterm* -tuotteita. Patterit kiinnitettiin tyypillisin kiinnikkein: levypatterit reunakannakkeilla, konvektoripatterit lattiakannakkeilla.

200 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 173. SENA.

Vesi- ja viemärointi

LVI-työselityksen mukaan käyttövesiputkisto tehtiin rakennusten sisällä kupariputkilla, sisältäen lämpimän veden kierto-putkiston. Talojen välisissä kylmävesiputkissa määrättiin käytettävän muoviputkia (laatu DOD 1170). Vesikalusteiden tuli ulkonäöltään olla kromattuja.

Kesäranta oli ilmeisesti jo ennen peruskorjausta liitetty kaupungin jätevesiverkkoon, sillä LVI-työselityksessä kirjattiin tontilla käytössä ollut jätevedenpumppaamo. Sade- ja valumavedet johdettiin viemäroitynä mereen. Jäteveden sisäviemärit ja viemäriosuudet pihalla oli määrätty tehtäväksi PVC-putkista, pois lukien keittiön viemärit, jotka tuli tehdä valurautaputkista.²⁰¹ Lattiakaivoista todettiin, että niiden kannet tuli toimittaa arkkitehdin määräämään värisävyyden polttomaalattuina.

201 Kesäranta, LVI-työselitys 31.7.1979. Kohta 246, 247. SENA

Yläkerran kylpyhuone, kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Yläkerran makuuhuone, kuva Kari Hakli, 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

Kuva Puu 2/2004.

Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus esiteltiin Puu-lehdessä 2/2004, jonka kansikuvaksi oli valittu talon perinteinen kittifalssi-ikkuna.

6/2025

Kesäranta RHS 2026

Peruskorjausvaihe nro 3, 1997–2003

Kesärannan viimeisimmän ja vuonna 2003 valmistuneen peruskorjauksen suunnittelun teki Kaisa Vepsäläinen. Peruskorjaustarve oli syntynyt muutuneista tilatarpeista, teknisten järjestelmien vanhentumisesta ja tilojen kulumisesta, kuten Kaisa Vepsäläinen hanketta esittelevässä artikkelissa kirjoitti vuonna 2004.²⁰² Peruskorjauksesta tehtyyn juhlakirjaan hanke otsikoitiin *"Ajanmukaistaminen 2000-luvun alussa"*.²⁰³ Peruskorjauksen esittelyn Vepsäläinen kirjoitti Puu-lehteen ja sen päättää korjausperiaatteita selittävä osuus, missä todetaan näin: *"Kesärannan maamerkki, 50-luvulla hävitetty näköala-torni, rakennettiin uudelleen 20 vuotta sitten. Tällöin puntaroiitiin ankarasti, voisiko tällaisen romanttisen turhuuden lisätä suunnitelmiin. Korjaustyöliien muuttumista kuvaa keskustelu arvovaltaisen arkkitehtikollegan kanssa. Kanta oli tiukka: 'Näkötorni voidaan rakentaa, mutta sen pitää olla täysin moderni'. Modernia näkötorjia ei kuitenkaan suunniteltu, vaan päätettiin noudattaa vanhoja piirustuksia ja valokuvia. Samassa hengessä tehtiin silloinen korjaus muutakin. Huvilan edellinen laaja peruskorjaus oli tehty 50-luvun niukkuudessa kaikki turha riisuen. 80-luvulla korjaus tehtiin kenraalikuvernöörien ajan tyyliä mukailen. Kesärannan korjaussuunnittelu on nytkin tehty ehjää kokonaisuutta etsien. Yksityiskohtat ovat vain paikoitellen autenttisia. Talo on pessyt kasvonsa, värit ovat piristyneet ja saaneet enemmän ilmettä. Rakennushistoriallisessa tutkimuksessa havaittuja yksityiskohtia on sovellettu sisävärytyksessä. Samalla on oikaistu harhakäsityksiä rakennuksen historiasta."*²⁰⁴

Keskeiset tilalliset muutokset keskittyivät kellariin. Näiltä osin työ oli raskas ja edellytti myös rakennuksen alla tehtyä louhintaa. Kellarikerrokseen rakennettiin

202 Vepsäläinen, Kaisa. *Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus*. Puu-lehti 2/2004.

203 Vepsäläinen, Kaisa, s. 22. Kirjassa Selovuori J. 2004

204 Vepsäläinen, Kaisa. *Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus*. Puu-lehti 2/2004.

Torni ennen uuden suunnitellun kuorirakenteen tekemistä. Kuva Seija Linnanmäki 2002, MV.

monitoimitila, johon vierailijoita voitiin johdattaa rajoitetusti sisään uuden sisäänkäynnin kautta ja pitää esimerkiksi lehdistötilaisuuksia. Samalla yleisötilaan saatiin liikuntaesteetön pääsy. Yleiset wc-tilat uusittiin. Yläkerran tilojen soveltuminen asuinkäyttöön – edellisen peruskorjauksen edustuskäytön sijaan – otettiin nyt tarkemmin huomioon.²⁰⁵ Asuinkerroksen aputilat uusittiin.

Edellinen peruskorjaus ei rakennusteknisesti ollut täysin onnistunut. Lämmöneristysvaipassa havaittuja puutteita ja kosteus- ja vesivaurioita jouduttiin nyt korjaamaan. Tornin veden pitävyyttä parannettiin: *”verhouksen ulkopuolelle tehtiin yksityiskohtaisesti vanhan mallin mukainen kuori.”*²⁰⁶ Vesikatteita uusittiin osittain. Havaituista rakenneteknisistä ongelmista Museoviraston lausunnossa kirjattiin yleisluonteisesti mutta kirpeään sävyyn näin: *”Modernin rakennustavan (esim. monikerroksiset, separoidut ulkovaipan rakenteet) tuominen rakennukseen ei tuottanut toivottua tulosta. 1980-luvun alussa Kesärannan päärakennus kunnostettiin ajan parhaan silloisen tietämyksen mukaan, mutta joko sopimattomat rakenneratkaisut tai epäonnistunut rakennustyön toteutus on kuitenkin johtanut siihen, että rakennuksessa on kahden viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana jouduttu toistuvasti paikkaamaan, tiivistämään ja korjaamaan monenlaisia vesivahinkoja ja -vuotoja.”*²⁰⁷ Museoviraston evästyksenä oli: *”Ulkovaipan korjaustyö on toteutettava niin, että home- ja kosteusongelmille ei enää altistuta. Koska on mahdollista, että lämmöneristetilaa on jäänyt kosteutta, joka heikentää rakenteen lämmöneristyskykyä ja mahdollisesti lahoaa kantavia puuosia, virasto esittää, että lopullinen valinta höyrynsulullisen ja hengittävän ulkovaipparakenteen välillä tehtäisiin vasta sitten, kun purkutöiden yhteydessä ja työmaan edistyessä on saatu lisätietoa rakenteiden kunnosta. Koska sisäpinnat ja mahdollisesti lämmöneristeet uusitaan, lienee helpompi vaihtaa rakenne sisäkautta hengittäväksi kuin purkaa ulkolaudoitus tuuletetun seinärakenteen aikaan saamiseksi.”*

205 Savolainen, Raimo, s. 73. Kirjassa Selovuori J. 2004.

206 Vepsäläinen, Kaisa. *Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus*. Puu-lehti 2/2004.

207 098/601/2002 Pääministerin virka-asunnon (Kesäranta) muutostyöt vuonna 2003. Museovirasto Senaatti-kiinteistöille. MV.

Senaatti-kiinteistöjen harjannostajaisia varten tehdyssä tiedotteessa hanketta luonnehdittiin näin: *”Peruskorjauksessa on vältetty suuria muutoksia. Rakennuksen julkisivut ja ensimmäisen kerroksen tilat säilyvät entisinä. Toisen kerroksen tiloihin tehdään muutoksia, jotta tilat sopisivat aiempaan paremmin myös asumiseen. Kerrokseen rakennetaan mm. oma keittiö. Kellarikerrokseen tulee yhtenäinen monitoimitila kokouksia ja tiedotustilaisuuksia varten. Sisätilat säilyttävät suhteellisen yksinkertaisen ilmeensä. Ensimmäisen kerroksen sisustuksen runkona on 20-luvulla taloon hankitut kalusteet. Toisen kerroksen sisustus nojautuu 80-luvulla hankittuihin Alvar Aallon suunnittelemiin kalusteisiin. Vaalea sisustus muuttuu aikaisempaa värikkäämmäksi. Sisustuksessa tavoitteena on korostaa vanhan rakennuksen huvilamaisuutta.”*²⁰⁸

Rakennusteknisesti kunnostettu Kesäranta maalaus- ja kunnostettiin sisältä ja ulkoa ja tapetoinnit uusittiin. Ilmastointijärjestelmät uusittiin lähes täydellisesti, mutta toisaalta osa vanhoista kanavista ja keskeiset puhallinlaitteet säilyivät uudistetunkin järjestelmän osina. Vesikiertoinen patteriverkosto säilyi ja sitä täydennettiin. Vesi- ja viemäriverkostoa uusittiin ja rakennukseen lisättiin kellarin lattian alle salaojaviemäröinti. Sähköverkko uusittiin kokonaan ja päivitettiin vastaamaan ajan vaatimuksia.

208 Harjannostajaisesitys 3.12.2003. Kesärannan peruskorjaus. Senaatti-kiinteistöt. MV.

Seurusteluhuoneiden sarja. Koristetapetit uusittiin ja kaikki pinnat maalaus- ja kunnostettiin peruskorjauksessa, mutta muita huomattavia muutoksia tilasarjassa ei tapahtunut edelliseen peruskorjaukseen verrattuna. 6/2025

ARK 307 suunnitelma otsikolla "julkisivulisten korjaus", johon tummalla osoitettu uusittavaksi määrätyt julkisivulistat. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky 21.2.2003. BEM.

"Julkisivun alkuperäinen, paksu lankuverhous on kestänyt säätä yli sata vuotta. Vain koristeellisuudessa ja nurkkalauoissa oli vaurioita, jotka korjattiin oksattomalla, tiukkasyisellä sydänpuumännnyllä. Hienosahatun puutavaran laatuvaatimuksena oli vähintään 15 kasvurengasta 20 mm kohti. Lauoissa ei saanut olla pintahalkeamia. Liimaukset tehtiin vedenkestävällä puuliimalla.

Kivijalan vaakalista oli vaihdettu edellisessä remontissa painekyllästettyyn listaan. Listan päälle jäi vesi makaamaan, maalit hilseilivät, lumi ja vesi tunkeutuivat listan taakse ja ulkoverhouksen alareuna oli vaarassa. Ongelma ratkaistiin veistämällä listan yläpinta voimakkaasti ulospäin kaatavaksi ja varustamalla listan alareuna tippauralla." Kaisa Vepsäläinen, Puu-lehti 2/2004.

Fotogrammetrin mittaus koillisjulkisivusta. Tietoa Oy 2025.

Ratkaisut

Ulkoasun muutokset

Kellarikerrokseen uudelle *monitoimitilalle* rakennettiin sisäänkäynti eteläisen erkkerin kivijalkaan. Kyseisessä kohdassa oli jo historiallisesti ollut kellarin varasto-ovi, joka vuonna 1983 oli muutettu ikkunaksi, mutta palasi nyt takaisin kulkuväyläksi lasiovella varustettuna. Oven eteen rakennettiin piha-alueelle luonnonkivi- ja betonirakenteinen pitkä luiska esteetöntä käyttöä ajatellen. Sisäpihan puolelle kivijalkaan tehtiin uusi ikkuna monitoimitilan kohdalle. Sen malli otettiin vastaavasta ikkunasta meren puolelta.

Edellisessä peruskorjauksessa vesikatoille oli rakennettu piippuja ilmanvaihdon tarpeisiin, jotka ulkonäöltään muistuttivat historiallisia savupiippuja kruunupäätteineen.²⁰⁹ Suunnitelmissa näitä kutsutaan nimellä *laitepiiput*.²¹⁰ Vuoden 2003 peruskorjauksessa piiput rakennettiin käytännössä uudestaan ja osin uusiin paikkoihin sijoitettuina. Sekä urakkavaiheen ARK- että RAK-piirustukset poikkeavat siitä missä piiput nykyisin sijaitsevat ja mikä on niiden muodonanto. Piippujen osalta asioita ratkaistiin siis työmaavaiheessa, yhteensovittaen olemassa olleita rakenteita ja uusia IV-kanavareittejä sekä puhallinlaitteita. Piirustussarjoista (ARK, RAK, LVI) puuttuvat myös piippujen toteuttamista koskevat suunnitelmat.

Vesikatto ja piiput

Etenkin tornin ja keittiösiiven nivelosan alueen vesikatteissa todettiin siinä määrin puutteita, että vesikatteet määrättiin purettaviksi ja uudelleen pellitettäväksi, tornin piikki mukaan lukien. Myös toisen kerroksen parvekkeiden peltikatot määrättiin uusittaviksi.²¹¹ Suunnitelman mukaan ehjän

209 Pois lukien takahuoneen savupiippu, joka 2003 purettiin ja ko. kohdalle tuli ilmanvaihtopiippu.

210 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 36.

211 Peltikatteen kunnostuksista on esitetty rakenteet ainoastaan parvekkeita koskien, muilta osin viitataan työselitykseen, kohta F41.

alusrakenteen päälle tuli kumibitumikermi ja sen päälle uusi pellitys 0,6 mm sinkkipellistä. Pääosan vesikaton laitepiippujen uudelleen sijoittelu ja työaukkojen tekeminen johti niin ikään peltikaton vähintäänkin osittaiseen uusimiseen. Suunnitelmiin oli kirjattu, että peltikaton kunto tarkistetaan ja tehdään tarvittavat korjaus- ja kunnostustyöt, mutta työn todellinen laajuus ei ole tiedossa.²¹²

Julkisivukorjaukset

Puujulkisivussa oli vuoden 2003 rakennusselostuksen mukaan paljon korjaustarpeita. *”Ulkoseinissä on todettu kosteusvaurioita²¹³, vesi- ja lämpövuotoja. Huomattava osa ulkoverhouksista uusitaan”,* todettiin arkkitehdin työselostuksen kohdassa *Yleistä.*²¹⁴ Kun aiemmassa peruskorjauksessa kaikki puuosakorjaukset oli määrätty tehtävän ”kestopuusta”, nyt linjana oli hyvälaatuisen ja valikoidun puuaineksen käyttö: *”Julkisivuverhouksissa käytettävän puutavaran on oltava oksatonta, kuivaa ja tiukkasyistä sydänpuu-mäntyä A3(RT 21-106266). Kasvurenkaita on oltava vähintään 15 kpl/20 mm. Puutavaran on oltava hienosahattua ja vailla pintahalkeamia. Liimaukset Calcol Marin vedenkestävällä puuliimalla tehtyjä. (Puutavaraa toimittaa esim. Pellopuu Helsingissä). Kaikkien puuosien on oltava vanhan mallin mukaisia.”* Edellisen korjausvaiheen kestopuusta tehtyjä verhoiluja säilyi rakennuksessa, kuten työmaakokouksen pöytäkirjamerkinnässä todetaan: *”Museovirasto on ottanut kantaa julkisivun kestopuiden maalaukseen. Kestopuut maalataan kuten muutkin puuosat.”*²¹⁵

Julkisivuverhouksen *huomattavan osan* uusimisesta eli laajuudesta voidaan todeta ainoastaan mitä rakennusselostukseen on kirjattuna ja rakennussuunnitelmassa on osoitettuna. Selkeä uusittava kokonaisuus oli vuonna

212 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 36.

213 Työterveyslaitoksen lausunto 10.11.2000. Vähämäki / U00-453. MV.

214 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 26.

215 Työmaakokous pk 10.9.2003. Valvontakonsultit rakennuttajatoimisto Oy. MV.

Rannan puolen lasiverannan maalikerrokset olivat heikosti kiinni alustassa 2002. Kuva Seija Linnanmäki 2002, MV. Edellisen peruskorjausvaiheen työselityksen 1979 mukaan julkisivuverhoukset oli määrätty tehtäväksi kauttaaltaan kestopuusta, samoin ikkunat ja ovet karmeineen sääille alttiilta osiltaan.

Monitoimitilaan johtava luiska ja erkkerin kivijalassa oleva kolmipeilinen lasipariovi 2003 peruskorjauksesta. 6/2025.

Luiskaa reunustavia luonnonkivirakenteita keittiösiiven nivelkohdassa. Liitännät rakennukseen kivettiin mukulakivillä. 6/2025.

Kaikki ulko-ovet uusittiin 2003 peruskorjauksessa. Kellarikerroksen tornin ovi. 6/2025.

Vuonna 2003 uusittu pääovi. 6/2026.

1983 rakennettu torni. Ponttilaudoitetusta julkisivuverhouksesta vesi oli tunkeutunut läpi sisätiloihin ja aiheuttanut kosteusvaurioita. Suunnitelman mukaan ulkoverhoilu purettiin, rakenteeseen lisättiin Tyvek-kalvo ja painekyllästetty korokerimoitus ja verhoilu tehtiin uudestaan. Museoviraston lausunnossa suhtauduttiin kuitenkin kielteisesti Tyvek-kalvon käyttöönsä kalleuden takia ja ehdotettiin tilalle tervapaperia.²¹⁶ Ja samalla todettiin, että *“CCA- ja C-kyllästettyä puuta ja polyuretaanivaahtoa ei voida pitää hyväksyttävänä restaurointikohteen materiaaleina”*. Rakennesuunnitelmassa tornin koristeelliset – ja aiemman suunnitelman mukaan painekyllästetystä liimapuusta tehdyt – vinotuet oli määrätty uudelleen käytettäväksi. Museoviraston lausunnon mukaan tornin *pinnoittaminen* uudestaan voitiin rakennusteknisin perustein suorittaa, eikä 1980-luvulla rekonstruoidulla tornilla katsottu olevan historiallista arvoa.²¹⁷

Pääosan kaakkoisjulkisivun 2. kerroksen ulkoverhous määrättiin uusittavan ikkunoiden alalaitaan saakka, mutta kyseessä oli käytännössä vain noin yhden laudan korkuinen alue erkkerin vesikattorakenteen uusimiseen liittyen. Rakennusselostuksen kohdassa *muut puupanelijulkisivut* todettiin, että muilta osin julkisivut katselmoidaan ja tehdään tarvittavat kunnostukset eli päätökset kunnostustöistä tehtiin työmaavaiheessa: *“Urakkaan katsotaan kuuluvan (aiemmissa kohdissa esitettyjen uusimisten lisäksi) 70 m² julkisivu-paneelin uusimista. Lisäksi urakkaan kuuluu kaikkien vaakalistojen uusiminen olevan listan poikkileikkauksen mukaisella puutavaralla.”*²¹⁸

Ikkunoista kirjattiin, että kaikki tuli maalaus-kunnostaa urakan yhteydessä.²¹⁹ Osassa ikkunoista kittifalssit jouduttiin myös uusimaan pellavaöljykittiä käyttäen. Joitain rakenteellisia parannuksia tehtiin keittiösiiven nivelosan

216 098/601/2002. MV:n lausunto 20.1.2003.

217 003/601/2003 Museoviraston lausunto Helsingin rakennusvalvontavirastolle 23.1.2003. MV.

218 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 28.

219 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 30.

meren puolen ikkunoihin, joilla pyrittiin estämään sadeveden pääsy sisään.²²⁰ Ikkunapellityksissä oli havaittu puutteita ja ne määrättiin kokonaisuudessaan uusittaviksi. Ulko-ovista kirjattiin, että ”vanhat ulko-ovet poistetaan karmeineen”, mutta niistä tuli ottaa helat ehjänä talteen uudelleenkäyttöä varten.²²¹ Monitoimitilan uuden ikkunan ja uusien ulko-ovien laatuvaatimuksissa puunaines oli vuoden 2003 suunnitelmissa puhdasta mäntyä, toisin kuin vuoden 1983 suunnitelmissa, joissa ulko-osiin oli määrätty painekyllästettyä puuta. Kesärannan kaikki julkisivupinnat maalaus-kunnostettiin.²²² Värytyksestä on kerrottu kohdassa *Julkisivuvärytyksen historialliset vaiheet*.

Ovet

Suunnitelman mukaan edellisessä peruskorjausvaiheessa tehtyjä sisäovia hyödynnettiin uudelleen sijoitettuna uusiin seinärakenteisiin kellarikerroksessa ja asuintilojen kylpyhuoneissa. Muutamia sisäovia tehtiin myös lisää, noudattaen samoja detaljonteja ja peilijakoja kuin edellisessä peruskorjausvaiheessa oli jo suunniteltu: nelipeilioviovia tärkeimpiin tiloihin, yksipeilioviovia muualle. Työselostukseen kirjattiin, että ovissa muodonnon tuli olla kuten vanhoissa ja että ovien pintakäsittelyt tuli tehdä työmaalla.²²³ Kaikki ulko-ovet uusittiin noudattaen edellisessä peruskorjauksessa tehtyä kehysjakoa, eikä muodonantoa lähdetty korjaamaan aiemman historiallisen jaon mukaiseksi.

Sisäseinä- ja sisäkattorakenteet sekä pinnat

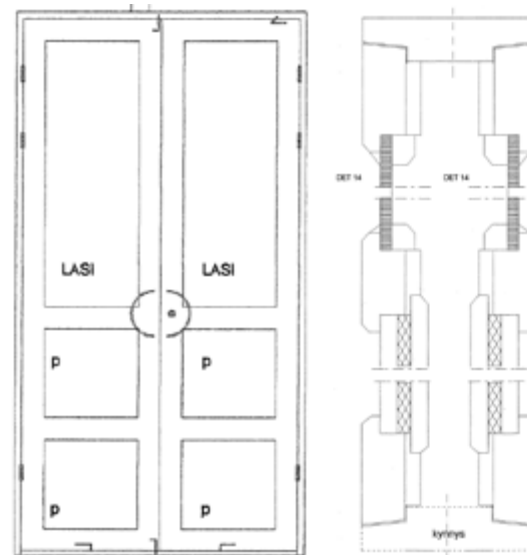
Rakennukseen tehtiin tilamuutosten takia uusia väliseiniä. Lisäksi yleisesti ottaen kaikki sisäpinnat maalaus-kunnostettiin. Puurunkoisissa 1. ja 2. kerroksessa uudet väliseinät tehtiin rankorakenteisina ja kipsilevytettyinä.

220 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 30.

221 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 31.

222 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 28.

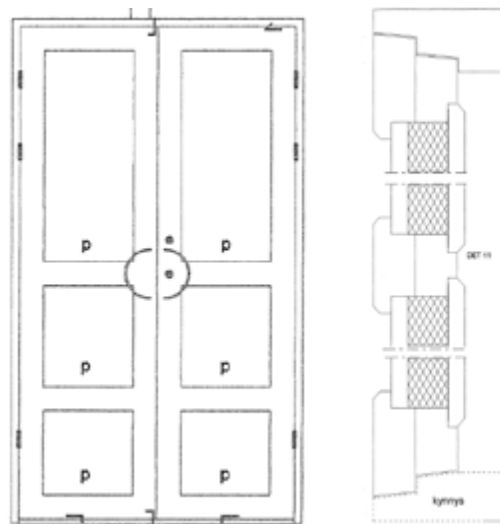
223 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 39.

Pääoven ovikaavio ja sen rakenneperiaatteet. ARK 401 Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky 21.2.2003. BEM.

1983 peruskorjausta edeltäneessä pääovessa oli uusrenessanssityyppinen epäsymmetrinen peilijako. Kuva (ote) Liesimaa 1979. JOKA US.

Umpipeilisten ovien (kellarikerros) ovikaavio ja rakenneperiaatteet. ARK 401 Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky 21.2.2003, BEM. Kaikkiin ulko-oviin määrättiin vetimeksi Primo Klassikko MS7 lakattuna.

1983 peruskorjausta edeltäneessä tornioivessa oli neliömäiset ala- ja yläpeilit ja korkea keskipeili. Kuva (ote) Liesimaa 1979. JOKA US.

Seurusteluhuoneissa käytetty "tapetti 4". 6/2025.

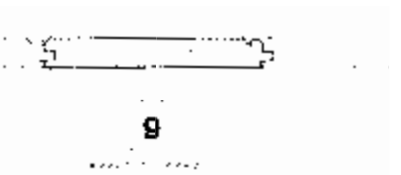
Salissa ja ruokasalissa käytetty "tapetti 1". 6/2025.

Porrashalli 6/2025.

Hallin "tapetti 3". 6/2025.

Porrashallin ja porrashallin seinään asennettiin rintapaneeli. Seinän yläosa on peittomaalattua kipsilevyä. ARK 301 suunnitelma 2003 listaprofileista. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky, BEM.

Rakennusselostuksen mukaan kaikki vanhat tapetit – edustustilojen tekstiilitapetit mukaan lukien – tuli poistaa ja korvata uusilla.²²⁴ Edustustiloista ruokasaliin ja saliin tuli "tapetti 1", seurusteluhuoneisiin "tapetti 4" ja halliin "tapetti 3". Suunnitelmissa olleet tapettityypit on kerrottu sisäväriä koskevassa asiakirjassa tuotekoodina "ISA ####", tarkoittaen Isadora-tapetteja.²²⁵ Edustustilojen tapettikenttien uusittavista puulistoituksista kirjattiin: "Uudet kehykset tehdään puolipyöreästä kullatusta halkaisijaltaan n. 1 cm paksuisesta puulistasta. Listojen kiinnitys pienillä uppokantanauloilla. Kultaus tehdään kullatavärillä (Tikkurila)."²²⁶ Nykyasussaan listat ovat kuitenkin vain peittomaalattut. Kultauksista on Kesärannan historiassa myös hatara viite vuodelta 1913, kun kenraalikuvernöörin kaudella yläkerran kylpyhuoneessa tiedetään olleen kullan värisiä listoja.²²⁷ Peruskorjauksessa uudet alakatot rakennettiin kipsilevystä, joilla korvattiin rakennuksessa jo ennestään olleita kipsilevytettyjä sisäkattoja, ja toisaalta mm. kellarikerroksen uusiin wc-tiloihin tehtiin puupaneelikatot. Helmiponttipaneeli oli peruskorjauksessa 2003 tuotu uusi lisäys rakennuksen materiaalipalettiin.

Sisäpuolen huonekohtaiset pintakäsittely-yhdistelmät on kerätty RHS:n huonekortteihin ja käsittely-yhdistelmät on selitetty huonekorttiosion lopussa. Maalaustyöselityksessä (2003) pintakäsittelyt on kirjattu tietyllä tuotenimellä olevaa maaliainetta käyttäen, ilman vaihtoehtoja, mutta maalityyppejä ei ole selitetty. Yleisesti voidaan todeta, että levypintaissa sisäkattoissa käytettiin maalauksen tuotetta nimeltä "Kevytvalkoinen". Levyseinissä maalina oli *Harmony*. Puupintoja maalattiin yleensä *Terra Linal* ja *Satilin* maaleilla, jotka ovat öljymaaleja. Ikkunoissa käytettiin *Maalarin Valkolakkaa*, ovissa *Sadotexia* ja puulattioissa *Betoluxia*.

224 Kesäranta, rakennuslupaus 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 42.

225 Kesäranta, sisävärit 19.8.2003. SENA; Kesäranta, rakennuslupaus 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 44.

226 Kesäranta, rakennuslupaus 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 44.

227 S. Wuorion kustannusarvio tehtävistä töistä 6.11.1913. RakH I, Hc2, KA.

Sisäväriytyksestä on olemassa arkkitehtisuunnitelma, johon on luetteloitu jokaisen tilan jokaisen pinnan suunniteltu väriyty, päivättyä 19.8.2003. Jokseenkin heti perään tehtiin värimallit. Katselmuksen perusteella osa värisävyistä muutettiin ja nämä on kerrottu Vepsäläisen muistiossa 17.9.2003. Molemmat asiakirjat löytyvät RHS-työn inventointiosion lopusta.

Lattiat

Edellisen peruskorjauksen alakerran tammiparketti määrättiin kunnostettavaksi *kuumavahauksella*. Yläkerran parketti tuli puolestaan uusia 14 mm lamelliruutuparkettina eli kuviointitapa oli vanha, mutta materiaali uusi. Kellarikerrokseen tuli uusittuihin tiloihin tiililaatoitus, tuotteena Terra 130x270x20, joista todettiin: *"laatat käsitellään silikoniliuoksella liottamalla niitä vähintään 1 vrk ennen kiinnitystä; kiinnityksen jälkeen sivelläään silikoniliuoksella"*.²²⁸

RAK-suunnitelmat ja ratkaisut

Lämpökuvaus ja lämpövaipan parannustyöt

Vuoden 1997 lopulla Engel Suunnittelupalvelut Oy oli kartoittanut Kesärannan vesivuotoja.²²⁹ Rakennuksen lämpövaipan kunnon tarkastelemiseksi VTT teki huhtikuussa 1998 Kesärannan ulkovaipan lämpökuvauksen DI Keijo Kekonin ohjeistamana.²³⁰ Engel Suunnittelupalvelut Oy / Kekoni vastasi Kesärannan rakennesuunnittelusta vuoden 2003 peruskorjauksessa. Yhteenvedossa Kekoni totesi, että lämpövuodot olivat luonteeltaan paikallisia, mutta poikkeuksen muodosti edellisessä peruskorjauksessa rakennettu lasikuisti. Sen ulkovaipan todettiin olevan *"kauttaaltaan hatara"*.²³¹ *Paikallisten vuotojen* korjaukseen reseptiksi määrättiin *"korjaus b"*, joka tarkoitti rakojen ja kolojen tiivistämistä

228 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 45.

229 098/601/2002 Pääministerin virka-asunnon (Kesäranta) muutostyöt vuonna 2003. Museovirasto Senaatti-kiinteistöille. MV.

230 Engel Suunnittelupalvelut Oy. Rakennusselityksen liite 1. 21.2.2003. BEM.

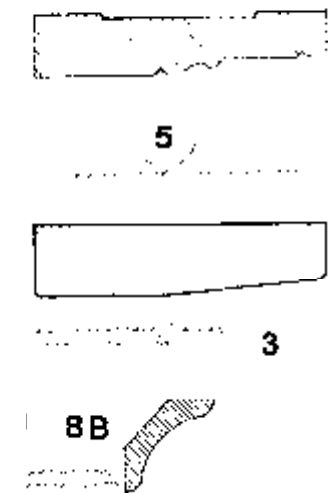
231 Vuoden 1979 tiedossa olevien rakennepiirustusten joukossa ei ole lasikuistin rakennesuunnitelmia.

Kellarikerroksen wc-tila. 6/2025

Seinissä on keraaminen valkoinen laatta, lattiasa tiililaatta, listat öljymaalattua puuta.

ARK 301 suunnitelma 2003 Kesärannan listaprofileista. Lista nro 5 on rakennuksessa yleisesti ja joka paikassa käytetty ikkunoiden ja ovien kehyslista. Nro 3 on jalka- ja kehyslistan sovitte, tyypillinen kulmakappale. Pienempää holkkakattolistaa on käytetty puupaneelikattoihin liittyen kuten kuvan wc-tiloissa. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky, BEM.

mineraalivillatilkkeellä. Puutteita oli havaittu lähinnä ikkuna- ja ovikarmien liitynnöissä. Astetta raskaampi "korjaus a" tarkoitti menetelmänä seinän sisäpuolisen lämmöneristyskerroksen paikallista uusimista. Sisäpuolinen 50 mm mineraalivillakerros oli lisätty rakenteisiin edellisessä peruskorjauksessa, mutta työ oli paikoin tehty huolimattomasti. Korjauksen rakennetyypin "Us2" mukaan sisäpuolista kipsilevytystä poistettiin osittain, lämmöneristys parannettiin ja rakenne suljettiin sekä tehtiin pintakäsittelytyöt. Lämpökuvauksen perusteella "korjaus a" -alueita oli havaittu läpi koko talon, enimmäkseen pääkerroksessa, mutta myös yläkerrassa.²³² Myös lämmöneristykseltään "hataraksi" todetun kuistin umpiseinien korjaus oli määritelty vain "korjaus a"-menetelmällä tehtäväksi. Eristyskorjausten lisäksi kipsilevytyksiä jouduttiin avaamaan ja uusimaan taloteknisten asennusten tekemiseksi: "Seiniin tulee runsaasti uppoasennuksia, jolloin olevia kipsilevytyksiä joudutaan uusimaan. Uusi ja vanha levytys on liitettävä toisiinsa näkymättömästi saumaten, vrt. maalauksellisuus. Upotusten laajuus käy ilmi LVISA-suunnitelmista."²³³

Kellarikerroksen rakenteet

Tilamuutosten takia raskaimmat rakennustyöt kohdistuivat vuoden 2003 peruskorjauksessa kellarikerrokseen. Maapohjaa oli syvennettävä eli IV-konehuonetta ja keittiösiipeä lukuun ottamatta kellarikerroksen vanhat lattiarakenteet poistettiin ja kalliota louhittiin tarkkuuslouhintana. Rakennesuunnitelman mukaan syventämistä tehtiin kellaritilan mukaan aina 30 sentistä 2 metriin saakka.²³⁴ Lisäksi talon sisälle louhittiin kanaaleja jätevesi- ja salaojaviemäröinnin rakentamiseksi sekä saunalle suuntaavan lämmitys- ja käyttöveden elementtiputken asentamiseksi lattiarakennekerrosten alle. Maavaraisten alapohjien rakenne oli tyypillinen salaojasepelistä, 100 mm polystyreenistä, betonivalusta ja pintakerroksista muodostunut rakenne, mutta varmuusratkaisuna kaikkiin alapohjarakenteisiin lisättiin raskas

232 kts. tarkemmin Engel Suunnittelupalvelut Oy. Rakennusselityksen liite 1. 21.2.2003. SENA

233 Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 40.

234 RAK 11, 21.2.2003. Engel Suunnittelupalvelut Oy. SENA.

vedeneristysrakenne, riippumatta siitä oliko kyse viemäroidystä (kallistettu vedeneristys) tai viemäroimättömästä (kallistamaton vedeneristys) tilasta. Kolminkertaisena tehty bitumikermieristys määrättiin nostettavan pystyopinnoille 100 mm valmiin lattian yläpuolelle ja toisaalta vedeneristys limitettiin uusien seinärakenteiden sisään (harkkomuurauksen varviväliin) estämään alapuolisen kapilaarikosteuden nousemista rakenteisiin. Rakennusselostuksessa oli myös määräys, että laatoitetut märkätilojen lattiat kuten seinät vedeneristetään ”nestemäisinä levitettävien vedeneristystarvikkein”, joka lienee tarkoittanut 2. kerroksen märkätilojen rakentamista.²³⁵

Kellarin ulkoseinärakenteet uusittiin eli vuonna 1983 rakennetut kerrokset poistettiin vanhaan luonnonkivimuriin saakka. Toisaalta monitoimitilan kaakkoispuolen ulkoseinälle ei esitetty tehtäväksi uusia rakennekerroksia, mikä jättää avoimeksi kysymyksen rakenteen yhdenmukaisuudesta.²³⁶ Sisäpuolelle tehtiin 300 mm Leca-therm harkosta muuraus ja luonnonkiven ja muurauksen väliseen ilmatilaan asennettiin suunnitelman mukaan Tyvek-kalvo koko seinän korkeudelle.²³⁷ Uudet ei-kantavat väliseinät tehtiin kahitiilimuurauksena.

Eteishallin kohdan välipohjarakenteessa olleen poikkeuksellisen kappaholvin (ratakiskot ja tiiliholvit) kannatusrakenne jouduttiin muuttamaan, kun ratakiskoja kantanut puolen kiven vanha tiiliseinä oli purettava rakenteiden syventämisen seurauksena. Uusi tuenta tehtiin HE 240A -teräspalkilla, jolla ratakiskot saatiin kannatettua holvin porrasaukon puoleiselta sivulta.²³⁸

LVI-ratkaisut

Ilmanvaihto ja jäähdytys

Ilmanvaihdon suunnittelun teki Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Edellisen

²³⁵ Kesäranta, rakennusselitys 21.2.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen ky. SENA. Kohta s. 43, 46.

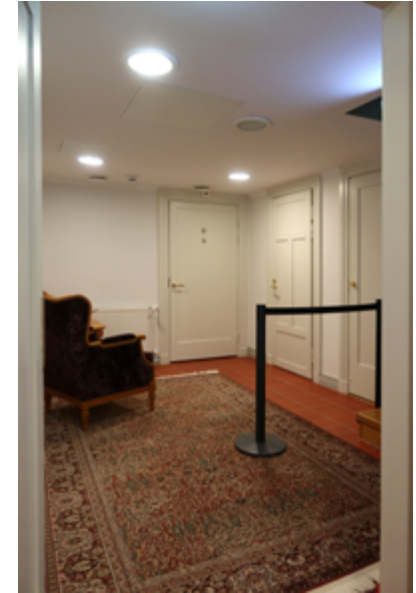
²³⁶ RAK 1, 21.2.2003. Engel Suunnittelupalvelut Oy. SENA.

²³⁷ Rakennetyypit, Us4, Engel Suunnittelupalvelut Oy. SENA.

²³⁸ RAK 18, 21.2.2003. Engel Suunnittelupalvelut Oy. BEM.

Monitoimitilan sisäänkäynti erkkerin alta. 6/2025.

Yleisön wc-tilojen aula. 6/2025.

Monitoimitila. Rannan puolen ikkuna on piilossa Kesärannan tiedotustilaisuuksien taustakuvan takana. 6/2025.

Ruokasalin poistoilmanvaihdon ratkaisu tehtiin jo 1983 peruskorjauksessa. 6/2025.

Vuoden 2003 peruskorjauksessa ruokasalin tuloilman kanava ja säleikkö uusittiin. 6/2025.

Salin poistoilmanvaihdon ratkaisu oli niin ikään tehty jo 1983, mutta säleikkö uusittiin 2003. 6/2025.

Poistoilmanvaihdon järjestelmäpiiput ja rasvakanava sijaitsevat keittiösiivessä. 6/2025.

peruskorjauksen talotekniikka uusittiin laajasti, muttei kuitenkaan täydellisesti.²³⁹ Osa kanavista ja valtaosa puhaltimista hyödynnettiin myös uudelleen rakennetussa järjestelmässä, mikäli työ toteutettiin suunnitellusti. Äänenvaimentimia lisättiin myös järjestelmän vanhoihin kanaviin. Vuoden 2003 ilmanvaihdon suunnitelmia luettaessa on huomioitava, että piirustuksessa on jätetty esittämättä jo olemassa olleet ja säilytettäväksi määrätyt kanavat ja puhaltimet. Nämä edellisen peruskorjauksen järjestelmäosat puolestaan näkyvät vuoden 1979 IV-piirustussarjasta tehdyssä purkusarjassa, poislukemisperiaatetta noudattaen. Niiltä osin kuin IV-rakennetta ei ole piirustukseen käsivaraisesti ruksittu purettaviksi, ne oli määrätty säilyneiksi. Kokonaiskuvan muodostaminen rakennuksen nykyisestä IV-järjestelmästä asiakirjojen ja näkyvien päätelaitteiden perusteella on paikoin työlästä.

Ilmanvaihdon osalta kellariin sijoitettu keskeinen ja kookas tuloilmapuhallin (TP1.1)²⁴⁰ liitettiin palvelemaan muutoin jokseenkin täysin uusittua ilmanvaihdon tulopuolen kanavistoa. Tuloilmapuhaltimen palvelualueena olivat kellarikerros ja pääosan ensimmäinen kerros. Vuoden 1979 suunnitelman mukaan raa'an ulkoilman otto oli sijoitettu luoteiselle parvekkeelle, johon ensimmäisen kerroksen seurusteluhuoneen ja erkkerin rajapinnassa kulkivat kaksi sisäseinärakenteisiin piilotettua suurta kanttikanavaa. Tämä järjestely säilyi ennallaan. Ensimmäisen kerroksen lattian ja lattiassa olleiden tammipuuritulöiden tuloilmakanavointiratkaisu säilyi käytössä, samoin niihin tulleet vanhat kanavat.

Päärakennuksen kellarikerroksen ja ensimmäisen kerroksen poistoilmakanavoinnit oli jo vuoden 1979 suunnitelmissa ratkaistu siten, että kaikki poistoilmapuhaltimet oli sijoitettu keittiösiiveen, sen ullakolle rakennettuun konehuoneeseen. Pääosasta keittiösiiveen menevät poistokanavat oli asennettu keittiösiiven nivelosan pääkerroksen alakattoon. Vuoden 2003

239 LVI-työselostus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 3.

240 Tiedot kaikista puhallinlaitteista, kts. IV-laite-erittely, 1776-I-26. 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy.

suunnitelmien mukaan nämä kokoojakanavat säilytettiin. Myös keittiösiiven pistopuhaltimista kolme säilyi. Uusi rasvakanava ja sen puhallin (PP2.2) lisättiin kokonaisuuteen. Keittiösiipeen oli vuoden 1979 suunnitelmaan rakennettu oma tuloilmapuhallin (TP2.1), jolla ilmaa puhallettiin sisään keittiöhuoneeseen (119). Tuloilmapuhallin säilyi uudistetun järjestelmän osana.

Vuoden 1979 ilmanvaihtosuunnitelmassa asuinkerros oli erotettu omaksi ilmanvaihtovyöhykkeeksi, omilla puhallinlaitteillaan ja kanavoinneillaan. Vuoden 2003 suunnitelmassa noudatettiin samaa periaatetta, mutta järjestelmä uusittiin täysin. Rakennuksen pääullakolle sijoitettiin uusi tulo- ja poistoilmakone (TP15.1/PP15.1). Samalla rakennuksen ainoa tulo-poistoilmakone mahdollisti myös lämmöntalteenoton tekemisen yläkertaan. Työselityksen mukaan LTO-järjestelmä on varustettu pyörivällä lämmönsiirtimellä ja pyörintänopeuden säätöjärjestelmällä.²⁴¹ Tuloilmanotto sijoittui rakennuksen luoteiseen päätyyn. Pääportaalle rakennettiin oma poistokanava ja -puhallin, koska alakerrasta nouseva porras oli eri ilmanvaihdon palvelualueella.

Teknisenä uudistuksena rakennukseen asennettiin osittainen koneellinen jäähdytys, *kiertoilmajäähdytyskonteisto*,²⁴² palvelemaan kellarikerroksen monitoimitilaa ja sähkötekniistä tilaa. Jäähdytyksen lauhdutinkompressorit sijoitettiin rannan puolen ulkoportaan alustilaan vanhan ristikkoseinän antaman näkösuojan taakse. Koko kiinteistöön tehtiin keskitetty taloautomaatiojärjestelmä.²⁴³

241 LVI-työselostus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 32.

242 IV-laite-erittely, 1776-I-26. 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy.

243 LVI-työselostus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 4.

Kellarikerroksen monitoimitilan tuloilman säleikkö. 6/2025.

Kellarikerroksen monitoimitilan poistoilman KSO-venttiilit. 6/2025.

Kellarikerroksen wc-tiloissa ym. yleisesti käytety KSO-venttiili. 6/2025.

Rakennuksen kellarikerroksen tiloissa on nykyisin myös historiallisen valurautaradiaattorin mukaisia vuoden 2003 peruskorjauksessa asennettuja pylväsradiaattoreita, joista LVI-suunnitelmiin on kirjattu "Itula Oy".

Osaan tiloista asennettiin peruskorjauksessa tyypillisiä peltisiä yksi tai kaksijakeisia viuradiaattoreita. Kuva ruokasalin erkkeristä. 6/2025.

Peruskorjauksen 2003 vesi- ja viemäriäsenuksia. 6/2025.

Tyypillinen yleisön käyttöön varusteltu wc. 6/2025.

Lämmitys

Edellisessä peruskorjauksessa asennetut vesikeskuslämmitysjärjestelmän patterit ja niiden putkistot säilyivät pääosin. Vastaavasti uusien tilajärjestelyiden mukaisesti paikoihin asennettiin myös uusia pattereita ja verkosto-osia. Uusista radiaattoreista ja konvektoreista kirjattiin, että "*esim. mallia R. Salomaa*".²⁴⁴ Uusista putkilaaduista kirjattiin työselitykseen ainoastaan, että niiden liitokset tuli tehdä kierrelitoksina tai hitsaamalla, rakenteiden sisään jäävät hitsaamalla.²⁴⁵ Eli uusittakin patteriverkosto rakennettiin ohjeen mukaan teräsputkilla. Kaukolämmön jakokeskus uusittiin.

Vesi- ja viemärointi

Vesi- ja viemäritöiden laajuus oli kirjattu LVI-työselitykseen näin²⁴⁶:

- 2. kerroksessa uusitaan kaikki vesijohdot ja viemärit vesikalusteineen lukuun ottamatta tuuletusviemäreitä.
- 1. kerroksessa uusitaan huonekohtaisesti vesijohdot ja viemärit vesikalusteineen. 2. kerrosta palvelevat runkoputkistot uusitaan.
- Kellarikerroksessa uusitaan pääosin kaikki vesikalusteet putkistoineen.
- Runkovesijohtoja säilytetään. Maahan uusitaan saunaa palvelevat vesijohdot.

Uusittava käyttövesiputkisto tehtiin työselityksen perusteella kupariputkilla ja tyypillisillä kapilaariliittimillä. Lisäksi piiloon jäävät putkitukset tuli tehdä tehdasvalmisteisesti muovipinnoitetulla kuparilla ja vuodonilmaisuliittimiä käyttäen.²⁴⁷ 2000-luvulla yleistymässä ollut muoviputkien käyttö vesijohtoputkina ei kuulunut Äyräväisen Kesärannan vuoden 2003 peruskorjauksen ratkaisupalettiin. Viemäriputkissa siirryttiin – vuoden 1979 ratkaisuihin nähden – kokonaan muovisten putkien käyttöön: sisällä HTP- ja ulkopuolella PVC-muoviviemärit.²⁴⁸

244 LVI-työselustus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 13.10.

245 LVI-työselustus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 12.11.

246 LVI-työselustus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 2.

247 LVI-työselustus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 21.110.

248 LVI-työselustus 24.2.2003. Insinööritoimisto Äyräväinen Oy. Kohta 23.13.

Sähköasennukset

Jo 1979–1982 peruskorjausvaiheessa Kesärannan sähkösuunnittelun tehnyt Insinööritoimisto Nurmi Ky – nyt yhtiömuodossa Oy – jatkoi myös Kesärannan seuraavan vaiheen sähkösuunnittelijana. Edellisessä vaiheessa urakoinnin teki Töölön Sähköhuolto Oy, jonka tekemä *loppupiirustusten* sarja on vuodelta 1982.²⁴⁹ Toisen peruskorjauksen urakoi CM-Sähkö Oy, jonka loppupiirustussarja on päivätty 31.3.2004.²⁵⁰ Sähkösuunnittelusta on olemassa kattavat piirustukset ja laaja työselostus. Selostuksen perusteella asennukset ja johdotukset päärakennuksessa uusittiin lähes täydellisesti, mutta hyödyntäen myös vanhoja reittejä ja rasiapaikkoja.²⁵¹ *”Päärakennuksen kellarikerroksessa melkein kaikki asennukset ovat uusia ja asennuskorkeuksina käytetään lähinnä asennuskorkeussuosituksia. Päärakennuksen 1. ja 2.kerroksessa asennuskorkeuksina käytetään lähinnä nykyisiä asennuskorkeuksia ja rasioita. Uudet sähköpisteet asennetaan vastaavasti, huomioiden seinälevytykset yms., jotta saavutetaan yhdenmukainen lopputulos.”*²⁵² Sähköjohdoista määrättiin, että pinta-asennuksissa ja kaapelihyllyillä tuli käyttää muovivaippajohtoa (MMJ) ja uppoasennukset tuli tehdä ML/Mp-asennuksina eli muovieristeistä johdinlankaa (ML) käyttäen muoviputkissa (Mp).²⁵³ Uudelleenrakennettuihin kellaritilojen asennettiin myös lattiakanavajärjestelmä.²⁵⁴ Uppoasennettujen sähkökalusteiden tuli olla Strömforsin vakiosarjan tuotantoa ja väri valkoinen.²⁵⁵ Piha-alueen kaapeloinnit rakennettiin uudestaan.

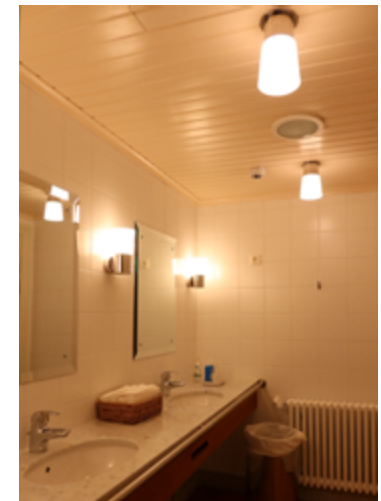
Aikakauden valolähteiden valikoiman mukaisesti käytössä olivat hehkulamput, loisteputket, pienloistelamput ja purkauslamput. Laatuvaatimukseen kirjattiin, että lämpötilan tuli olla 3000 K ja värinvalaistus parempi kuin 80.²⁵⁶ Rakennukseen suunnitelluista valaisimista on kattavien

sähkösuunnitelmien mukana valaisinluettelo.²⁵⁷ Edustaviin tiloihin kuten porrashalliin ja pääportaaseen valaisimet valikoitiin Glasütte Limburgin valikoimasta (litterat 27-30). Päärakennuksessa säilyi 20 kpl vanhaa ja tarkemmin yksilöimätöntä valaisinta eli lähinnä kattokruunuja, suunnitelmissa litteroituna numerolla 35, *”sisustusvalaisin”*.

257 SÄH 02049-531. Insinööritoimisto Nurmi Oy.

Glasütte Limburgin kattovalaisimet porrashallissa. 6/2025.

Glasütte Limburgin katto- ja seinävalaisimet yleisön wc-tiloissa. 6/2025.

249 Piirustussarja SÄH 7903-##. SENA / BEM.

250 Piirustussarja SÄH 02049-##. SENA / BEM.

251 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H01, Urakan laajuus.

252 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H062.

253 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H066.

254 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H101.

255 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H401.

256 SÄH-työselostus 21.2.2003. Insinööritoimisto Nurmi Oy. Kohta H501.

Päärakennuksen julkisivuväriytyksen vaiheet

Kesäranta – entinen Bjälbon huvila – on rakentunut nykyiseen muotoonsa monen historiallisen rakennusvaiheen saattamana. Rakennuksen yleishahmo on vaiheittain laajentunut, sitten tyvistynyt ja lopuksi rekonstruoitunut nykyiseen laajuuteensa. Julkisivuja on maalattu samassa tahdissa muutosten kanssa sekä erillisinä huoltomaalauksina. Nykyisen tiedon valossa talolla on ollut ainakin kahdeksan eri värivaihtetta, joista viimeisimmät ovat hyvin samankaltaiset, mutteivät nekään täysin samanlaiset. Aivan viime vuosina rakennuksen huoltomaalauksia on tehty tiheämmin ja tarpeen mukaan paikkamaalaten.

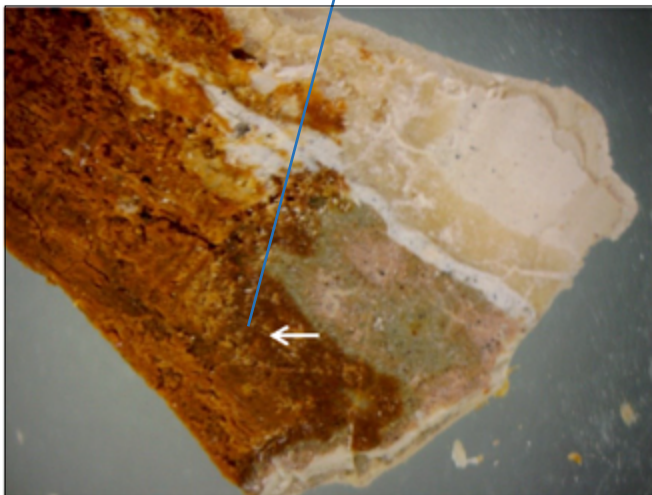

258 kuustie&orri oy, Heli Oikarinen ja Mari Puntila. Kesäranta. Väritystutk heinäkuu 2025.

Suuntaa-antavat väri-illustraatiot Okulus 2025.

Vasemmalla ote Caloniuksen julkisivupii-
rustuksesta, jossa yläkerran verhoiluna on
pystylaudoitus. Alla nykytilakuvassa julkisi-
vupanelointia, joka ajoittunee rakennuksen
ensimmäiseen vaiheeseen.

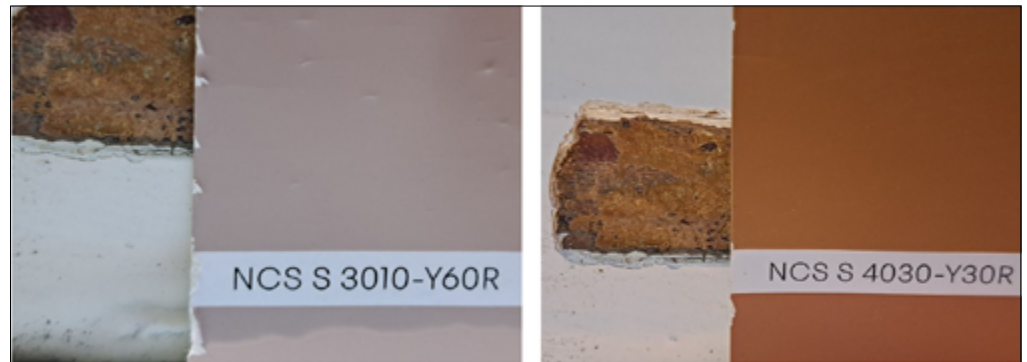

Irtonäytteen raakakuvassa näkyy hyvin ruskea kerrostuma vaaleanpu-
naisen ja harmaan maalikerroksen alapuolella.

Otteita väritutkimuksesta: pihan puoleisen poikkipäädyn paneloinnista
löytyy alueita, joissa on enemmän maalikerroksia kuin muualla. Heikelin
vaiheen alapuolelta löytyy yksi tai kaksi punaruskeaa, varsin haurasta
öljymaalikerrosta. Kuvat kuustie&sorri 2025.

1873 Caloniuksen Bjälbo

Rapattujen julkisivupintojen värin osalta ei ole tiedossa säilynyttä autent-
tista pintaa, mutta vuoden 2025 väritutkimuksessa havaittiin, että pihan
puoleisen kuistin (koillinen) yläpuolisesta paneloinnista löytyy alimmaisena
yksi tai kaksi punaruskeaa värikerrosta, joita ei muualla tule vastaan. Myös
paneelin viiste on erimuotoinen kuin talon muilla julkisivualueilla, jotka tie-
detään nuoremmiksi eli Heikelin vaiheesta vuodelta 1887, tai tätä nuorem-
pia. Samansuuntaista värilöydystä on muutamissa ikkunankarmeissa, joista
kaksi vanhinta ovat okrankeltainen ja punertava beige. Olisi tyypillistä, että
ikkunapuitteet ovat olleet samaa sävyä. Caloniuksen huvilan voidaan epäillä
olleen siis sävy maailmaltaan ruskea. Heleämmän väriset ikkunakarmit an-
tavat osviittaa aikakaudelle ominaisesta värin tietoisesta käytöstä. Rapattu
pinta olisi tyypillisesti ollut vaaleampi kuin listoitus, sekä materiaalinsa että
aikakauden valintojen perusteella.

Ikkunakarmi: 2 punertavan beige öljymaali NCS S
3010-Y60R.

Ikkunakarmi: 1 tumma okrankeltainen öljymaali NCS S
4030-Y30R. Maalikerros on paksu.

Viistereunaisista, Caloniuksen aikaisista ikkunakarmeista löytyi
myös paikoin kaksi ylimääräistä, vanhempaa maalikerrosta.
Näiden sävyt lienevät yhtenevät paneelista löydettyjen sävyjen
kanssa. Otteet väritutkimuksesta kuustie&sorri 2025.

1887 Heikelin laajennus ja torni

Väritutkimus tuo esiin johdonmukaisesti kaksi sävykästä värivaihetta, jotka sijoittuvat ajallisesti 1800-luvun lopulle. Ensimmäinen perustuu harmaan sävyihin, toinen ruskeisiin. Molemmista peruspinnat ovat aikakaudelle ominaiseen tapaan listoituksia ja ikkunakehyksiä selvästi vaaleammat. Sekä tutkimus, että Heikelin laveerattu piirustus viittaavat kahteen pääsävyyn ja laveeraus onkin kohtalaisen suoraan toteutunut värisuunnitelma. Aksektiväriinä on kolmas, tummin sävy samassa skaalassa, jota on käytetty listojen viisteissä.

Väritutkimuksen 2025 tulkinat sävyistä:

Ensimmäinen maalauskerrostuma, noin 1887

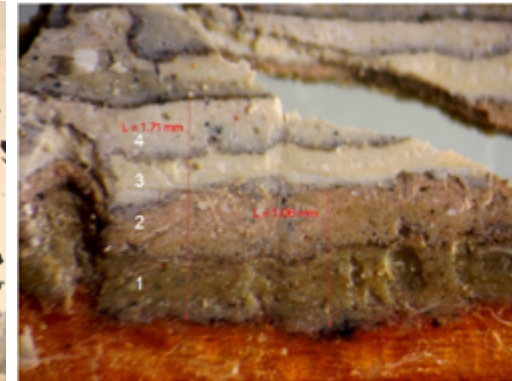
- A perusseinä, ikkunakarmi, katon lappeen konsoli, yläosan paanumaiset koristelaudat: harmaa öljymaali NCS S 4005-G80Y
- B listat, pilasteri, ikkunan päälipalkki ja koristealue: tummanharmaa öljymaali NCS S 6005-G80Y
- C viiste, koristeiden syvennys: musta öljymaali arvio NCS S 8500-N

Toinen maalauskerrostuma

- A perusseinä, katon lappeen konsoli, yläosan paanumaiset koristelaudat: vaaleanpunertava öljymaali NCS S 3010-Y30R (koodista puuttuu punertavuus, sävy mielletään vaaleanpunaisemmaksi kuten 2010-Y50R–2010-Y70R)
- B lista, pilasteri, ikkunan päälipalkki ja koristealue, ikkunakarmi: ruskea öljymaali NCS S 5010-Y30R
- C viiste, koristeiden syvennys: tummanruskea öljymaali NCS S 7020-Y

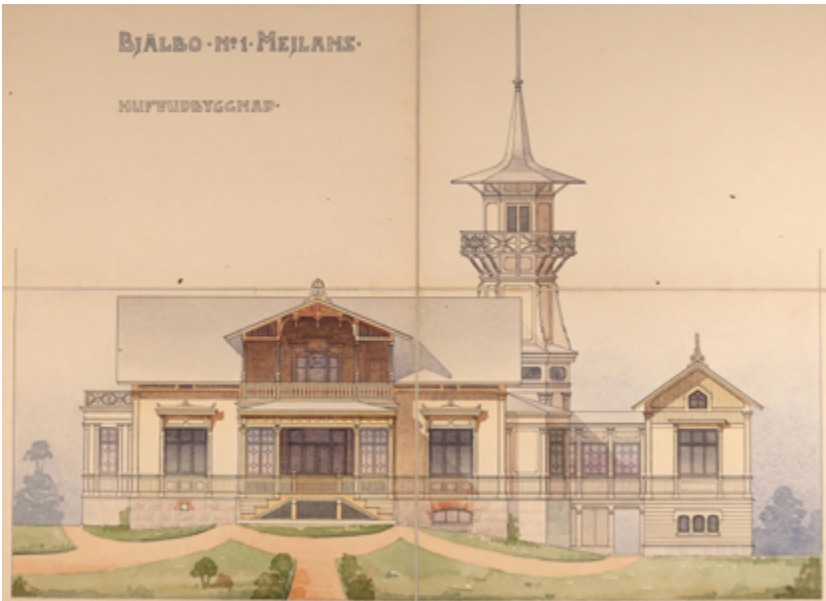
Heikelin vaiheen julkisivulaveeraus, jossa paneeloinnin värimaailma on esitetty harmaaksi.

Näytteen raakakuvaan numeroitu neljä alinta maalikerrosta. Niiden läpimitta 1,71 mm, ja kahden alimman maalikerroksen 1,06 mm.

Ote väritutkimuksesta 2025: peruspintojen vanhimmat maalikerrokset yleisesti.

1900-luvun alun esittelevä piirustussarja, yleisilme hyvin vaalea. Rakh II lid 23, KA..

Kuva Pietinen 20.6.1941, SA-kuva. Finna.

1904 Ahrenbergin keittiösiipi ja kuisti

Väritutkimus tarjoaa varsin selkeän kehityskaaren ajanjaksolle, joka alkaa vuoden 1904 laajennuksesta ja päättyy 1950-luvun alkuun. Tummiin uusrenessanssivärien jälkeen seuraa kaksi tai kolme hyvin vaaleaa vaihetta, joissa sekä listoitukset että peruspinnat ovat vaaleat. Arkkitehti Jac. Ahrenbergin johdolla tehtyjen laajennusten (keittiösiipi ja merenpuoleinen kuisti) yhteydessä rakennuksesta on laadittu myös edustavat julkisivupiirustukset, joiden väriskaala viittaakin aiempaa huomattavasti vaaleampaan väriin. Vaikuttaa siis siltä, että myös Ahrenbergin vaiheen piirustuksia voi pitää toteutunutta esittävinä myös värin osalta.

Ahrenbergin laveerauksissa 1904 listoille on annettu aavistuksen kellerävämpi sävy kuin peruspinnalle, mutta listojen esiin nostaminen voi olla piirustustekninen valinta. Väritutkimuksessa listojen ja peruspinnan välillä ei havaittu mainittavaa eroa. Väritutkimuksessa kolmanneksi lasketun väri vaiheen lämpimän valkoinen sävy (noin NCS S 1005-Y) voitaneen olettaa Ahrenbergin vaiheen valinnaksi.

Keittiösiiven ja uuden kuistin täsmällistä valmistumisajankohtaa ei tunneta, mutta vuodelta 1906 on maininta keittiösiiven maalauksesta, joka tuli tehdä samaan sävyyn kuin muu rakennus (*i samma ton som gamla delen*). Uudisosan pinnat tuli pohjamaalata, kitata ja kahteen kertaan öljymaalata.²⁵⁹ Sävyä ei mainita.

Vaaleasta sävystä kertoo myös vuoden 1913 kustannusarvio, jonka mukaan tallirakennus tuli maalata vaalean harmaaksi valkein listoin kaseinimaalilla.²⁶⁰ Työ siirtyi kuitenkin seuraavaan vuoteen. Marraskuussa kesän 1914 töiksi arvioitiin monenlaisia sisäpuolisia huoltomaalauksia, ulkopuolella julkisivujen alaosien kunnostusta ja huoltomaalauksia ja muutamien

259 Kustannuslaskelma 13.2.1906, Rakh I, Hc2, KA.

260 Kustannuslaskelma 30.4.1913, Rakh I, Hc2, KA.

ikkunoiden kunnostusta pidettiin tarpeellisena.²⁶¹ Kustannusarvioihin kirjattujen töiden toteutumisesta ei ole tietoa.

Seuraava esiin tullut kustannusarvio on vuodelta 1923. Rakennuksen julkisivuille on arvioitu tehtävän varsin laajamittaista kunnostustyötä monessa kohtaa. Korjaamisen lisäksi mainitaan ”öljyyn siveleminen”, siis öljymaalaukset, mutta kattavaa julkisivujen ylimaalausta ilmeisesti ei ole suunniteltu, saati toteutettu.²⁶²

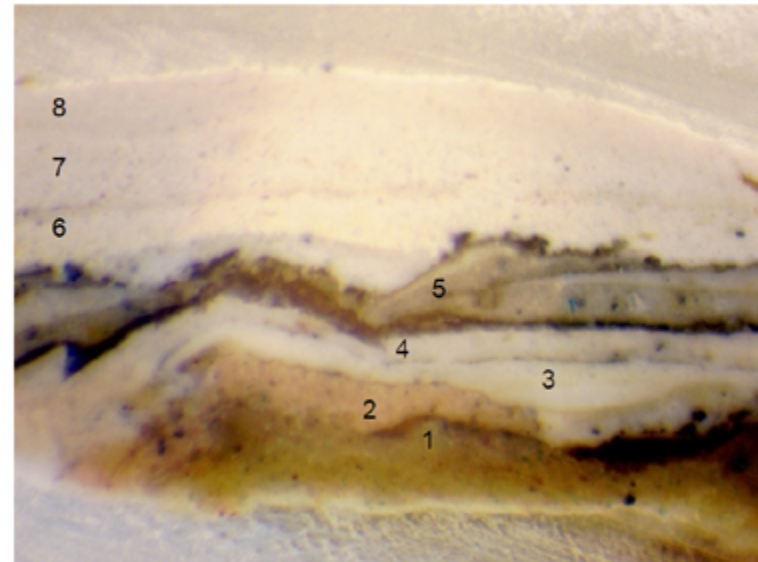
Varhaisin väriasiaa valottava valokuva Villa Bjälbosta on vuodelta 1920. Siinä rannan puolen kuisti esiintyy varsin vaaleana ja yksivärisenä, paikoin näkyy huolettomasti säilytettyjä, tummempia paikkamaalauskohtia.²⁶³

261 Kustannuslaskelma 6.11. ja 10.11.1913, RakH I, Hc2, KA.

262 Kustannuslaskelma 29.12.1923, RakH I, Hc2, KA.

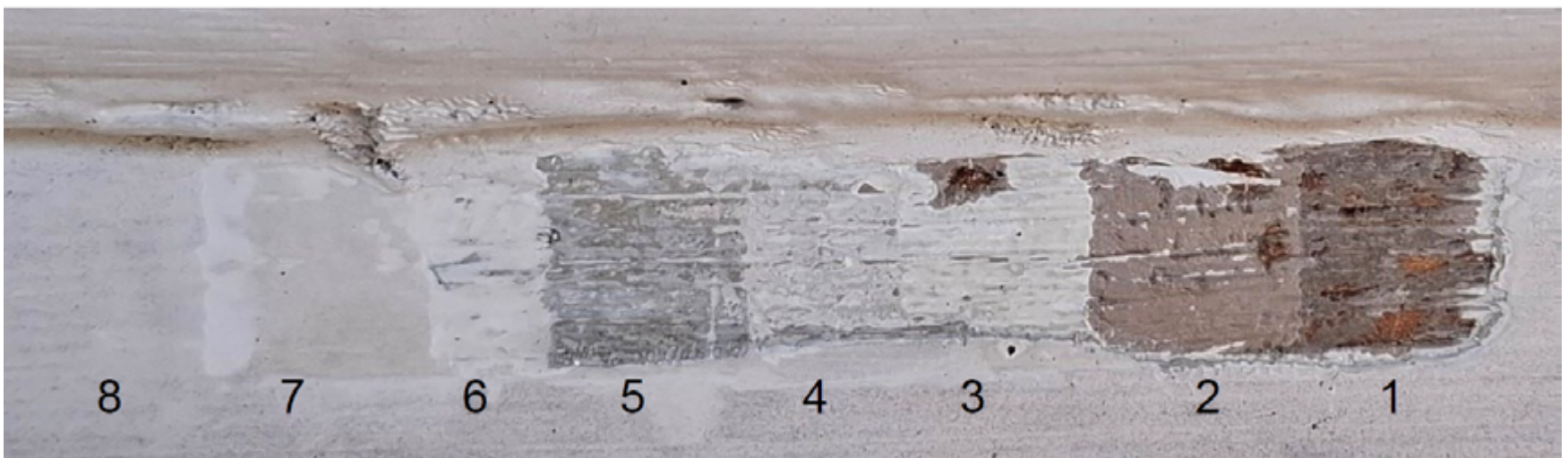
263 Kuva Savialoff 1920, MV.

Seinan poikkileikkausnäyte.

Otteita väritutkimuksesta 2025, kuustie&SORRI: Yllä perusseinäpinnan paneelin poikkileikkaus, jossa kerrokset 3 ja 4 ovat hyvin vaaleita ja ajoittunevat 1900-luvun alkuvuosikymmeneihin.

Alla esiinotto, jossa myös erottuu kaksi lähes valkoista maalikerrosta.

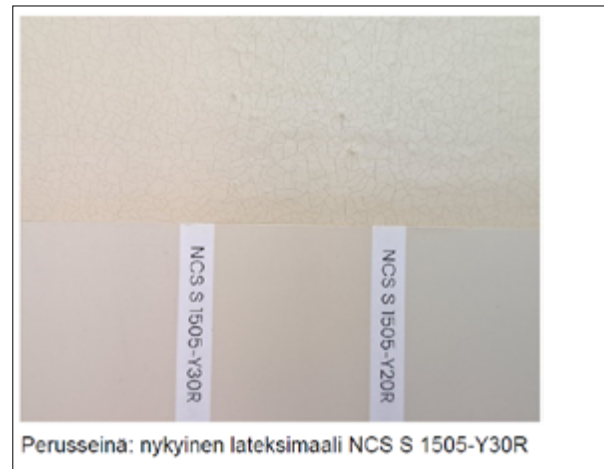

Pihapuolen kuisti 1983 valmistuneen peruskorjauksen jälkeen, vaaleassa asussa. Kuva Kari Hakli 1983. Kaisa Vepsäläisen kuvakokoelma.

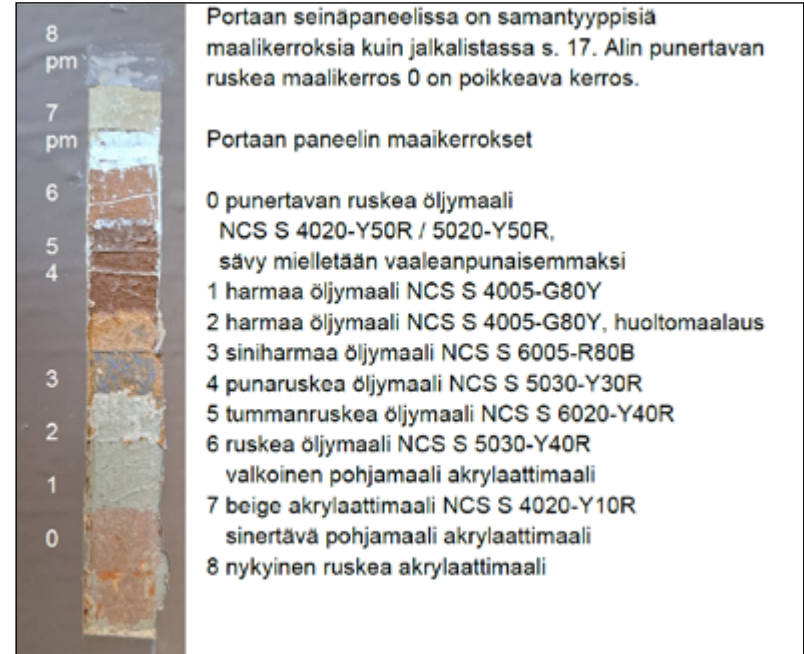
Pihapuolen kuisti vuodesta 1887 eteenpäin

Pihan puolen kuisti on kiinnostava julkisivuvärien tutkimusta täydentävä osa. Ensimmäiset varsinaiset värikerrokset heijastelevat Heikelin suunnitelmien harmaasävyisten julkisivujen värikerroksia, ensimmäiset kaksi ovat jopa täsmälleen samoja sävyjä. Osassa pinnoista on lisäksi selitystä vaille jäävä musta öljymaali pohjimmaisena kerroksena. Mustaa löytyi ainakin listoista ja ikkunapuitteista, ei seinien peruspinnosta. Voi olla, että kyse on vain tumman harmaan pohjamaalina käytetty musta, jotta vaalea puu ei kuulla läpi. Peruseinäpinnan kolmantena kerroksena on lempeä punaruskea ja neljäntenä hyvin vaalea öljymaali, joka saattaisi olla 1950-luvun tai jo varhaisempi sävy. 1900-luvun alkupuolella kuistia ei välttämättä ole maalattu julkisivujen kanssa samatahtisesti.

1983 valmistuneen peruskorjausvaiheen yhteydessä kuistin pinnat maalattiin edelleen huomattavan vaaleiksi, kun taas viimeisimmässä 2003 valmistuneessa hankkeessa valittiin enemmän talon varhaiseen historiaan liittyviä sävyjä. Kuisti maalattiin tällöin julkisivusävyjen mukaan.

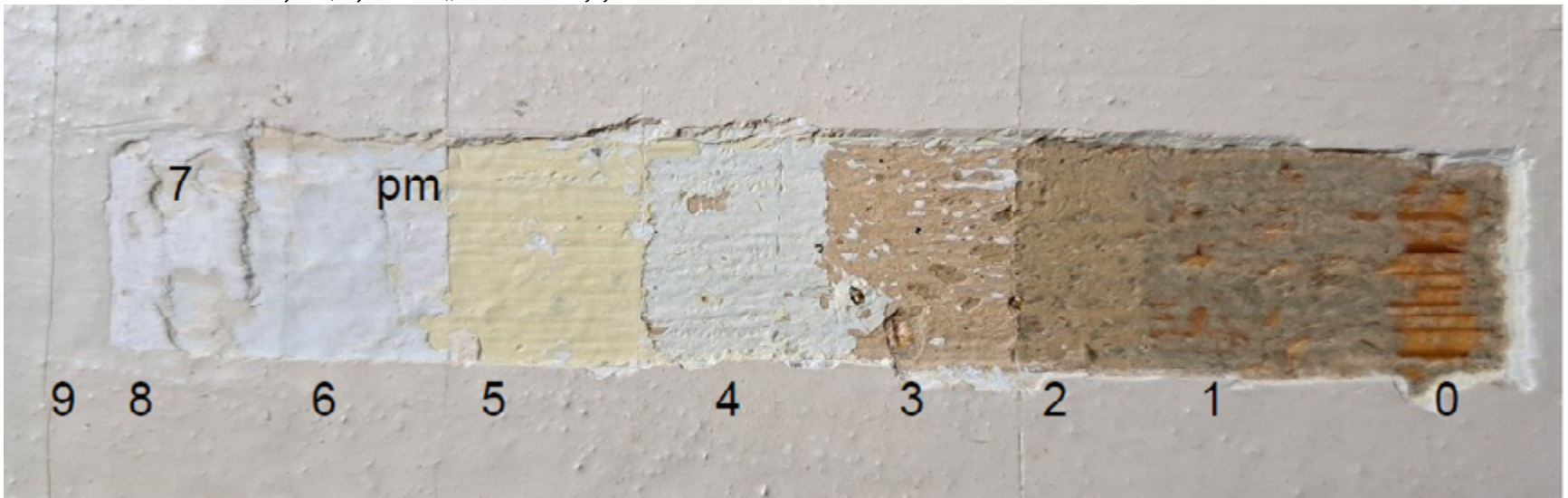
Ote verannan peruseinäpinnan väristä vuoden 2025 väritutkimuksen perusteella. Paikoin uusimmassa maalipinnassa esiintyy myös pieniä piirteistä krakelointia.

6/2025.

Kuistin portaan (ulko-ovelta nouseva lyht porras) seinäpaneelista on maalattu tiheään tahtiin ja maalikerroksia on useita, väritutkimuksen havaintojen mukaan ainakin 8 kerrosta. Kuva kuustie&orri 2025.

Alla ote väritutkimuksesta 2025: 3. ja sitä edeltävät kerrokset ovat pellavaöljymaaleja, 4. ja 5. värikerros sisältävät vahvistavia lisäyksiä (alkydit/hartsit), ehkä siis ennen ja jälkeen sotien.

Kuva julkaistu 12.7.1952 Suomen Kuvalehdessä kuvatekstillä: *"Meilahden valkoisessa talossa on neljätoista huonetta, niistä kuusi yläkerrassa, joka on pääministerin yksityisasunto".* Kirkkaassa auringossa peruspinnan ja listojen vaalea harmaa loistaa lähes yhtä vaaleana kuin valkoiset ikkunapuitteet. Kuvaaja Saarinen, JOKAUAS2-1773:11. MV.

Vuoden 1970 väriassussa on haettu rakennusajankohdan väriperinnettä: peruspinnat ovat taas listoja tummemmat. Väritutkimuksessa kellanruskeaa akrylaattisävyä on löytynyt vain fragmentaarisesti. Kuva HKM.

1952

Viimeinen selkeästi öljymaalilla toteutettu kerros on peruspintojen osalta vaaleahko harmaa, jossa ikkunapuitteet ovat peruspintaa vaaleammat. Tämä tutkimuksessa 5. vaiheeksi nimetty maalikerros on säilynyt monin paikoin, kun osa nuoremmista kerroksista on raapattu pois. Tämä on todennäköisesti sotien jälkeinen kerros, jolloin Kesäranta kunnostettiin pääministeri Kekkosen käyttöön, ympärivuotiseksi asunnoksi vuosina 1951–1952. Sen aikana rakennuksen kaikki pinnat käytiin kattavasti läpi, myös julkisivut. Torni ja rannan puoleinen kuisti purettiin.

1970

Asiakirjalähteiden mukaan Kesäranta on maalattu vuonna 1970, väritutkimuksessa peruspintaa ei ole löytynyt, mutta listoissa on fragmentaarisia kellanruskeita akrylaattimaalikohtia, viisteet ovat olleet punaruskeat. Vuodelta 1976 on kirjaus: *"Myös ruskea ulkoviiri on tältä ajalta."*²⁶⁴ 1970-luvun alun valokuvat vahvistavat, että rakennuksen perussävy on vaalea, listoitusta ruskea.

1983

Vuonna 1983 valmistui rakennuksen suuri ja ulkoasuakin palauttanut peruskorjaus, jossa myös pintakäsittelyitä pyrittiin valitsemaan perinteisistä maalityypeistä. Kesärannan kaikki rakennukset maalaus-kunnostettiin peruskorjauksen yhteydessä. Vepsäläisten suunnitelmiin sisältyivät tekninen maalaustyöselitys 1979 ja väriyys-suunnitelma 1982. Ajan lupakäytännön mukaisesti ulkoviiritysasiakirja hyväksyttiin Helsingin rakennusvalvontavirastossa.²⁶⁵ Jokaiselle historialliselle rakennukselle annettiin oma perusväri, joiden korosteissa käytettiin kahta tehosteväriä. Perusväriiltään päärakennuksesta tuli vaalea beige, talousrakennuksesta savenharmaa ja vahtituvas-ta siniharmaa. Tehosteväreinä olivat lämmin punaruskea ja syvä murrettu punainen. Kaikille alueen rakennuksille määrättiin yhtenäinen ikkunoiden

264 Härö, 1976.

265 Lupa 14-1759-B-79

puiteväri, Uula-tuotteen värikartan *vaalea antiikinharmaa*. Samoin kaikki peltikatot määrättiin maalattavaksi yhdenmukaisella tumman harmaalla sävyllä.

Vuoden 1979 maalaustyöselityksen mukaan kaikki ulkopuolen puupinnat – paneelit, korosteet, ikkunapuitteet, karmit – oli määrätty maalattavaksi Uula-tuotteen öljymaalilla.²⁶⁶ Muita tuotevaihtoehtoja öljymaalaukselle ei ollut annettu, vaikka sävyjä määrättiin myös LIN-öljymaalin kartan mukaan. Kesärannan väritutkimuksessa 2025 tällaista *pellavaöljymaaliksi* tunnistettavaa kerrosta ei kuitenkaan havaittu. Perusseinäpinnan kolme viimeisintä maalikerrosta tulkittiin tutkimuksessa akrylaattimaaleiksi. Ne

voisivat olla järjestyksessä vuosilta 1983, 1989 ja 2003, mutta tulkinnassa on epävarmuutta.

Vuoden 1983 väri-intentio oli selkeä, arkkitehtien Kaisa ja Jussi Vepsäläisen suunnittelema. Värytysratkaisua on ylläpidetty siitä lähtien. Värytyksestä ja sitä seuranneista kahdesta tunnetusta huoltomaalausvaiheesta on olemassa värisuunnitelmat. Perussävyt saivat vuoden 1983 peruskorjauksessa innoituksensa huvilan vuosituhannen vaihteen ruskealta kaudelta, mutta skaalaa vaalennettiin selvästi. Kesärannan nykyinen väriasu on vuoden 1983 *palauttaneen* peruskorjauksen edelleen huoltomaalauksissa tehtyä tulkintaa ja muutamien yksityiskohtien hienosäätöä.

266 Maalausselitys, Kesäranta. Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen. 1979.

Kesäranta vuonna 1984. Jan Alanco. HKM

1980-luvun sävyt haalistuneina vuonna 2002 otetussa valokuvassa. Seija Linnanmäki, MV.

1989

Vuoden 1983 maalauskunnostus ei ilmeisesti tuottanut täysin onnistunutta tulosta, sillä vuonna 1989 ulkomaalauksesta tehtiin uusi tekninen suunnitelma.²⁶⁷ Väriyysuunnitelman tekemisen otti tällä kertaa ohjiinsa Museovirasto.²⁶⁸ Vepsäläisten aiemmat värivalinnat säilyivät muutoin lähes ennallaan, mutta korosteiden punaruskeaa *korjattiin* kylmemmän harmaan suuntaan. Peltikaton sävyä tummennettiin Museoviraston määrittelemänä sisältämään ruskeaa (30%) ja mustaa (70%), Vepsäläisten aiemman *tumman harmaan* sijaan.

Vuoden 1989 maalauskunnostussuunnitelmassa kaikki puupinnat määrättiin maalattavaksi Tikkurilan LIN tai Uula öljymaalilla, ja lisäksi oli määrätty tehtäväksi erittäin raskaat pohjatyöt: "*kaikkien entisten maalikerrosten poisto tarkoitukseen sopivaa maalinpoistoaainetta ja mekaanista kaavinta käyttäen [...]*".²⁶⁹ Väritystutkimuksessa 2025 todettiin yleisesti, että puupintojen maalikerroksia on poistettu *laajasti* eri maalaustyövaiheissa, mutta paikka paikoin kerrostumia on myös jäänyt jäljelle vanhimmista öljymaalikerroksista uusimpiin huoltomaalauksiin, 8-9 kerrosta.

267 Maalaustyöselitys 2/1989, Kesäranta. Helsingin piirirakennustoimisto / MLM Tarmo Koskinen 20.1.1989. SENA.

268 Väriyysuunnitelma. Kesäranta, julkisivujen maalaustyö. 18.5.1989. Martti Jokinen ja Pentti Pietarila. MV.

269 Maalaustyöselitys 2/1989, Kesäranta. Helsingin piirirakennustoimisto / MLM Tarmo Koskinen 20.1.1989. SENA.

PÄÄRAKENNUS
SEINÄVÄRI, pintamateriaali puu
 Vaalea beige, sävy LIN 37
LISTAVÄRI
 Ruskea, sävy LIN 141
TEHOSTEVÄRI
 Punaruskea, sävy LIN 132
SOKKELILAUDOITUKSEN VÄRI
 Ruskea, sävy LIN 141 + valkea

TALOUSRAKENNUS
SEINÄVÄRI, pintamateriaali puu
 Harmaa, sävy UULA 145
LISTAVÄRI
 Ruskea, sävy LIN 141
TEHOSTEVÄRI
 Punaruskea, sävy LIN 132

VAHTITUPA
SEINÄVÄRI, pintamateriaali puu
 Harmaa, sävy UULA 135
SEINÄN ALAOSAN VÄRI
 Harmaa, sävy UULA 145
LISTAVÄRI
 Ruskea, sävy LIN 141
TEHOSTEVÄRI
 Punaruskea, sävy LIN 132

PUITEVÄRI KAIKISSA RAKENNUKSISSA
 Vaalea antiikinharmaa, sävy UULA 113
KATTOVÄRI KAIKISSA RAKENNUKSISSA, pintamateriaali pelti
 Tumma harmaa, sävy Kirjo 1x202 + 1x235

HELSINGIN KAUPUNGIN
Rakennusvalvontavirasto
 on luvon 14-1759-B-77
 mukaisesti o.s. hyväksynyt tämän piirustuksen
 24.6.1982 *Oyfla*

RAK VV
 - 8. II. 1982
 BYGGN TSV

kuusi osa 14	koritehti RNe01:8	no
MUUTOS		
KESÄRANTA MEILAHTI 1 00250 HELSINKI 25		ULKOVÄRITYS
Arkkitehtitoimisto KAISA & JUSSI VEPSÄLÄINEN Laivanvarustajankatu 3 00140 HKI 14 P 061277 7/6-72 <i>Jussi Vepsäläinen</i>		työ ARK 129

Ulkoväriyysuunnitelma 7.6.1982.
 Arkkitehtitoimisto Kaisa ja Jussi Vepsäläinen.
 SENA.

VÄRITYSSUUNNITELMA
KESÄRANTA JULKISIVUJEN MAALAUSTYÖ

LAATIJAT: Museovirasto Arkkitehti Martti Jokinen
 Konservattori Pentti Pietarila

LÄSNÄ: Helsingin piirirak.tsto. Maalarimestari Tarmo Koskinen

Päärakennus ja huvimaja

Seinäväri	LIN	no. 37	
Listaväri	LIN	no. 162	
Ikkunat	(LIN) Monicolor no. 6067		
Koristeviisteet	LIN	no. 132 C	
Peltikatteet mustaa Panssarimaalia		no. 202 70%	
tumma kupari		no. 296 30%	
Huvimajan lautakatto sisältä	(Tebo) Monicolor	6217	

Ulkoväriyysuunnitelma 18.5.1989. Museovirasto
 Martti Jokinen ja Pentti Pietarila. MV.

ARKKITEHTITOIMISTO KAISA VEPSÄLÄINEN KY Senaatinkatu 17 F puh. 09502255010 00150 Helsinki fax 095022550110		
389 KESÄRANTA Ulkoväriytysuunnitelma 13.8.2003		
Vesikatto vesivatin vesivatin peittävyys ja laatu: säilykysolos: nykytilän alustadefin: kalkkikannattajat (määrä osat):	muuta muuta: Lin S101 B Lin 27 Lin S101 B	
Ulkoseinät Paneelipinnat	Lin 37 = MCN S097 Lin S101 B = MCN K103 Lin 132 C / 310X MCN N127 Lin S101 B huom. tarkaste	S097 A
Ustiat		
Väestö		
Väliseinät sekkelit:	huom. tarkaste / betoni	K103 B
Ulkiovetit ja ikkunat ikkunat parvekke- ja terassiovetit Ulkiovetit	MCN067 Lin 331X 70% Lin 321X 70%	huom. tarkaste huom. tarkaste
Ikunat ikkunat parvekkeikkunat säädärakenniteet: metallirakenniteet / säivet	Lin S101 B Lin S101 B parassanmaali 9662 parassanmaali 9662 RAL 7039 huom. tarkaste huom. tarkaste	N127 K118 C
PIHARAKENNETEET ranta-muuri	MCN067	
		331X
389 Ulkoväriytysuunnitelma		

Ulkoväriytysuunnitelma 13.8.2003. Arkkitehtitoimisto Kaisa Vepsäläinen Ky. SENA. Väriäyteotteet on lisätty (Okulus) suunnitelman yhteyteen Monicolor Nova kartasta ja alin näyte LIN-kartasta.

2003

Vuoden 2003 peruskorjauksessa rakennus huoltomaalattiin. Puupintojen maalausta tehtiin urakan aikataulun mukaan syyskuuhun 2003 saakka, jolloin kirjattiin, että "ulkomaalaus jää erkkerin osalta kesken".²⁷⁰ Sisä- ja ulkomaalaukset teki Sävyrakenne Oy.²⁷¹ Sisä- ja ulkomaalauksia koskevan maalausteknisen suunnittelun teki *Suunnittelu- ja rakennuttamistoimisto EXA*. Työselityksen tehnyt maalarimestari Tarmo Koskinen oli tehnyt myös aiemman vuoden 1989 maalaustyöselityksen.²⁷² Ulkopuolen puupintojen maalaukseen määrättiin pohjatöiksi homeenpoistopesu ja juuriharjajynsäys sekä irtonaisen maalin kaavinta. Maalaus tuli tehdä tällä kertaa Terra Linal-maalilla. Hankkeessa oli myös mukana konservaattori Kirsi Karpio.²⁷³

Ulkoväriytysuunnitelman teki Kaisa Vepsäläinen. Suunnitelmassa²⁷⁴ värisävyt annettiin Tikkurilan Monicolor Nova tai Lin²⁷⁵-värikarttojen mukaan. Perussävyinä säilyi sama kittiä muistuttava kellanruskea (MCN S097 / Lin 37), joka Lin-kartan koodina oli määritelty jo vuonna 1982 ja jolla vuoden 1989 väriytysuunnitelman mukaan rakennus oli aiemmin huoltomaalattu. Korosteiden väriä säädettiin nyt ruskean suuntaan. Listoihin, ovi- ja ikkunakehyksiin sekä ikkunapelteihin määrättiin tumma hiekanruskea sävy (MCN K103 / Lin S101B). Koristeelliset nurkkaviisteet tuli vahvistaa syvällä murretulla punaisella sävyllä (MCN N127 / Lin 132C) kuten aiemminkin, mutta työmaavaiheessa sävyä pehmenettiin ilmeisesti Museoviraston ohjeistamana (MCN K118).²⁷⁶ Ikkunoihin tuli valkoinen sävy kuten aiemminkin

270 Työmaakokous pk 10.9.2003. Valvontakonsultit rakennuttajatoimisto Oy. MV

271 Senaatti-kiinteistöjen asiakirjarekisterin mukaan tiedostokansiot nro 3 ja 4.

272 Pääministerin virka-asunto Kesäranta, maalaustyöselitys. 21.2.2003. Rakennuslityksen liite 3. SENA. Huom! Sama asiakirja löytyy museoviraston kokoelmista päivätynä 18.3.2004 eli yli vuotta myöhemmin, joka koskee kuitenkin piharakennuksia (mainittu MV:n lausunnossa 7.6.2004).

273 Senaatti-kiinteistöjen asiakirjarekisterin mukaan tiedostokansiot nro 20 ja 21 sisältävät Kesärannan väritutkimuksen nro 203.

274 Kesäranta, ulkoväriytysuunnitelma 13.8.2003. SENA

275 Lin öljymaali ja Terra Lina ovat eri valmistajien tuotteita.

276 Muistio. Maalaustyöt Kesärannassa 17.9.2003. Kaisa Vepsäläinen. MV.

(MC6067)²⁷⁷. Ulko-ovet määrättiin maalattavaksi havumetsän vihreällä (Lin 331X 70 %). Vuoden 1989 museoviraston määrittelemä ruskeaa (30%) ja mustaa (70%) sisältänyt peltikattoväri muuttui vuoden 2003 määrittelyssä yksioikoisesti *mustaksi*, vailla lämmittävää ja sävykkyyttä tuonutta lisäystä.

Kun julkisivujen sävyt ovat vaalentuneet sään vaikutuksesta, on huolto-maalaukset jouduttu tekemään vaalentuneilla sävyillä. Hyvän vertailukohdan tarjoaa sisääntulokuisti, joka on maalattu 2003 julkisivujen sävyillä. Sääsuojaisella kuistilla sävyt ovat säilyneet paremmin kuin julkisivuilla.

Jatkuva huolto

Viimeisen peruskorjauksen jälkeen rakennuksia ja puutarhaa on ylläpidetty säännöllisillä korjaustoimenpiteillä kiinteän henkilökunnan ja sopimusurakoitsijoiden toimesta. Vuosina 2020-2021 tehtiin jonkin verran kalustohan-kintoja, mutta vain vähäistä huoltomaalausta.

Vuoden 2025 aikana on tehtiin muun muassa laiturikaiteiden huoltomaalausta (Virtasen 4 öljyn maali), kuisti- ja terassilattioiden huoltomaalausta (Betolux), huvimajan huoltomaalaus (Ulan pellavaöljymaali), pohjakerroksessa vähäistä paikkamaalausta (Kivitex ja Harmony) ja porrashuoneissa haljenneiden paneelien korjausta (kittaus elastisella kitillä, paikkamaalaus Futura Aqua).²⁷⁸

Väritutkimuksen 2025 yhteydessä tehty huomio: luoteisen julkisivun erkkerin alaosa on huoltomaalattu, mutta sävyt ovat hieman muuttuneet vaaleammiksi.

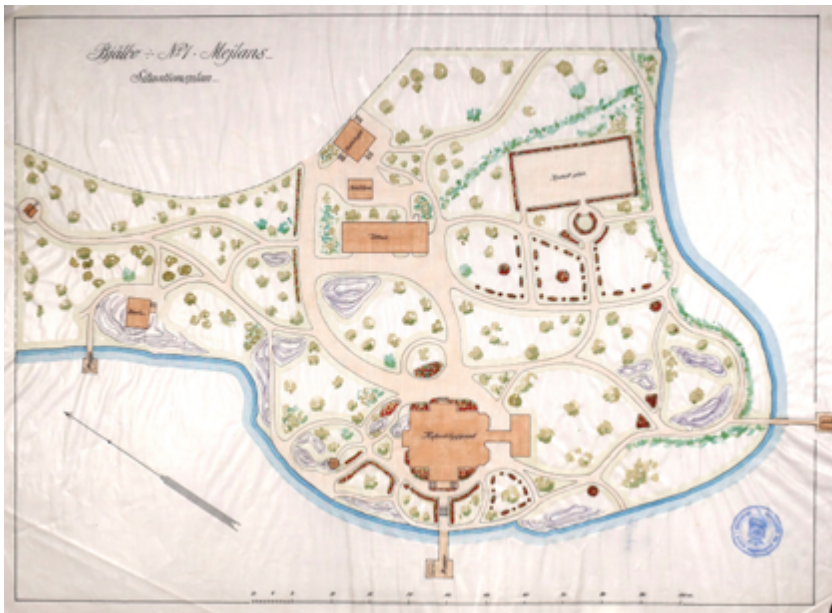
Alla ote pihakuistin eteläseinän kellariluukun väreistä. Vanhimpia öljymaalikerroksia oli säilynythuonosti, mutta uudempia akrylaattipohjaisia maaleja oli ainakin neljä pintamaalikerrosta. Alaosissa olevat pinnat ovat helposti huoltomaalattavissa. Valokuva vuodelta 2002, Seija Linnanmäki, MV.

Luukun maalikerrokset väritutkimuksen 2025 mukaan sisältävät kahdeksan maalausvaihetta. Kuva kuustie&sorri 2025.

277 1980-luvulla käytössä olleen Tikkurilan Monicolor (MC) kartan mukainen valkoinen.

278 Puhelinhaastattelu 9.1.2026 URM Oy.

Rakennushallituksen kokoelmaan kuuluva asemapiirustus, noin 1916. Rakh II lid 23, KA.

Kuva vuodelta 1912. Keittiösiiven pääty pilkistää puiden takaa ja eteläisessä kärjessä on sittemmin purettu uimahuone. Bjälbon ranta on kaislikkoinen. Betoninen rantapenger toteutettiin vasta myöhemmin. Kuva 24.10.1912, Faltin, MV.

Kesärannan puutarha ja apurakennukset

Puutarha, rajat ja pelikentät

Kuten aiemmin todettu, Kesärannan puutarhan keskeiset piirteet on perustettu kassanhoitaja Ignatiuksen aikana, rakennusmestari Heikelin 1887 laatimaa asemapiiirustusta noudatellen. Rantaviivan muokkaus ja niemen kaakkoisen kinalon täyttäminen on ollut merkittävä toimenpide, oletettavasti 1880- tai 1890-luvulla, joskaan tarkka ajankohta ei ole tiedossa. Huvilan edessä oleva rantamuri koristeellisine aitoineen esiintyy jo varhaisimmassa tunnetussa valokuvassa, tiettävästi 1910-luvulta. Se on ajoitettava todennäköisemmin Ignatiuksen kuin valtion omistuksen aikaan, sillä sen rakentamisen kustannuksille ei löydy kirjauksia. Ensimmäisessä vaiheessa muuri on toteutettu luonnonkivimuurina ja sen on muutamia kymmeniä metrejä venelaiturin eteläpuolelle. Viimeistään 1950-luvun töiden yhteydessä rantapengerrystä on jatkettu betonirakenteena koko niemen ympäri. Samassa yhteydessä venelaiturin eteläpuoleista osaa on muokattu, joko se on uusittu betonirakenteena tai vahvistettu betonilla. Vuonna 2012 tälle eteläreunan rantapenkereelle on toteutettu suoja-aita.

Puutarhaa on eri aikoina hoidettu hyvin erilaisin resurssein ja tavoittein. Puutarhan peruslinjat ovat edelleen suurelta osin vuoden 1887 asemapiirustuksen mukaisia. Vuoden 1916 puutarhan hoitoon ja ylläpitoon painutuva suunnitelma antaa hyvän kuvan siihen mennessä toteutuneesta puutarhasta, oman aikansa periaatteista ja silloin käytetyistä istutusryhmien lajikkeista. Vuodesta 1918 ainakin vuoteen 1932 vastuu puutarhasta lepäsi talonmies-vahtimestari Johan Caleniuksen harteilla.²⁷⁹

279 HS 28.7.1932 ja Selovuori s.114

Puutarhaan sijoitettujen pelikenttien historia on oma kiinnostava juuteensa. Bjälbohon vuonna 1906 suunnitellun lawntenniskentän toteutumisesta ei ole varmuutta – niihin aikoihin tontille on kyllä toteutettu jokseenkin tenniskentän kokoinen kenttä, mutta sen käyttötarkoituksiksi on myöhemmin kirjattu ”kroketplan”, esimerkiksi vuoden 1916 puutarhasuunnitelmassa. Vuoden 1914 vuosikorjauksissa kroketkentän pintaa suunniteltiin tiivistettävän, jotta korkeat kengänkorot eivät uppoaisi sen pintaan. Dagmar Ruin-Ramsay muisteli marsalkka Mannerheimin isännöimiä puutarhakutsuja kesällä 1919 todeten, että pöytä oli katettu puistoon, tenniskentälle.²⁸⁰ Ehkäpä kenttä oli tosiaan kunnostettu tennistä pelaavaa marsalkkaa varten. Kentän hahmo on edelleen havaittavissa ensimmäisessä ortoilmakuvassa vuodelta 1932, mahdollisesti nurmipintaisena. Samassa kuvassa näkyy myös laaja nurmikenttä sen länsipuolella. Ero vuoden 1916 puutarhasuunnitelmaan on merkittävä. Puutarhakäytävät, istutusryhmät ja kalliopaljastumat ovat poissa ja tilalla on yhtenäinen nurmialue. Seuraavina vuosikymmeninä pääraennuksen itäpuolta hallitsee tämä nurmikenttä, mutta vanhan tenniskentän tai kroketkentän alue esiintyy ilmakuvissa epäselvästi. Sen paikalla oli mahdollisesti hyötypuutarha. Itsenäisyyden ensimmäisinä vuosikymmeninä Kesärannan käyttö oli varsin kirjavaa eikä laajaa koristeellista puutarhaa enää ylläpidetty. Viimeistään 1970-luvun myötä vanha kroketkentän alue on muutettu puistomaiseksi, nurmipohjaiseksi alueeksi.

1950-luvun laajan peruskorjauksen yhteydessä perustettiin uusi tenniskenttä nykyiselle paikalleen, aiemman suuren nurmikentän etelälaidalle. Pääministeri Mauno Koiviston aikana kenttää muokattiin lentopallokentäksi, mutta tenniskenttä on sittemmin palautettu. Suurta tasaista pelikenttää käytetään edelleen myös juhlatilaisuuksissa, jolloin pöydät katetaan tenniskentälle.

Vuonna 2002 tontti maastomuotoineen ja puustoineen mitattiin.²⁸¹ Samalta vuodelta on olemassa Viher- ja ympäristökonsultointi Vireo Oy:n tekemä

Ortoilmakuvat vuosilta 1932 ja 1956. Helsingin kaupunki, karttapalvelu.

280 HBL 9.9.1973

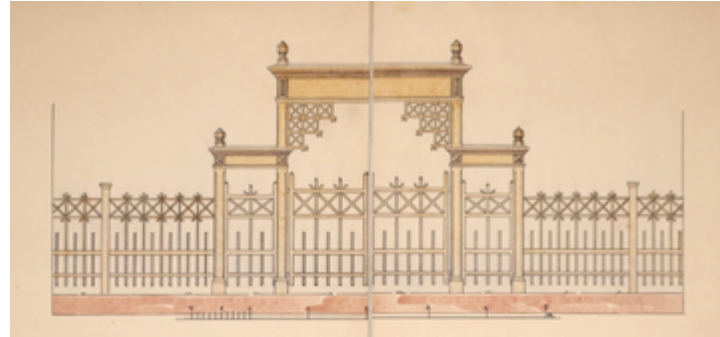
281 Maastokartoitus ja puusto. 10.12.2002. GeoUnion Oy. SENA.

Aita ja portti

Jo Caloniuksen asemapiirustuksessa 1873 tontti oli esitetty aidattavaksi tonttia sivunneen tien puolelta, mutta tätä ei liene toteutettu. Kesäranta muutettiin ja kunnostettiin kenraalikuvernöörien käyttöön 1904, ja viimeistään tässä vaiheessa tonttia oli tarvetta suojata myös aidalla sekä portilla. Ahrenbergin vuoden 1904 piirustussarjaan sisältyi piirros Kesärannan kolmijakoisesta portista, jonka keskellä oli ajoportti ja sivuilla symmetriset kulkuveräjät. Suunnitelma osoittaa samalla tonttia rajaamaan tehdyn koristeellisen puuaidan mallin. Aitaa jouduttiin huoltomaalaamaan varsin usein ja vuodelta 1923 on kustannusarvio laajemman korjauksen suorittamiseksi.²⁸³ Puuaita korvattiin metalliverkkoaidalla ja teräsportilla vuonna 1930. Porttia suunniteltiin levennettävän vanhan malin mukaan 1961. Aita ja portti uusittiin jälleen vuosien 1979–1982 peruskorjauksessa.²⁸⁴

283 Kustannusarvio 29.12.1923. Rakh I, Hc2, KA.

284 Selovuori 2004, s. 31.

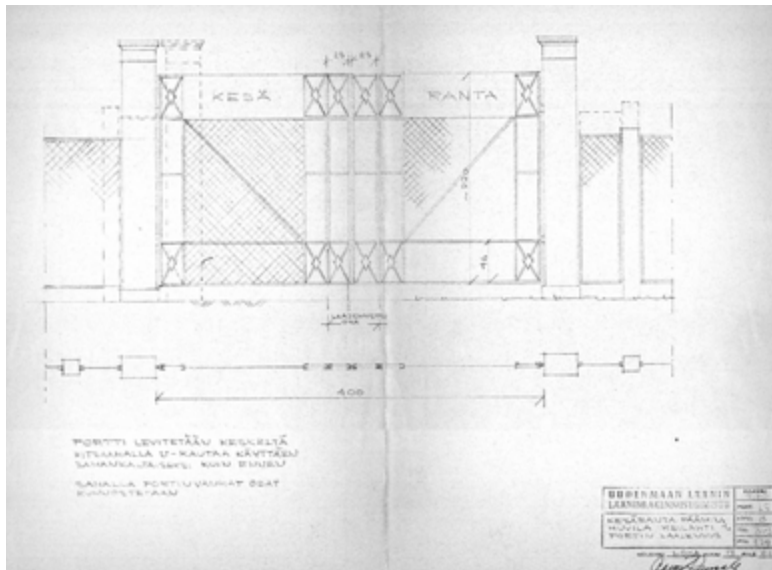
Laveerattu, esittelytarkoituksiin piirretty sarja noin 1904, ote. YRY/Ahrenberg Rakh II lid 23, KA.

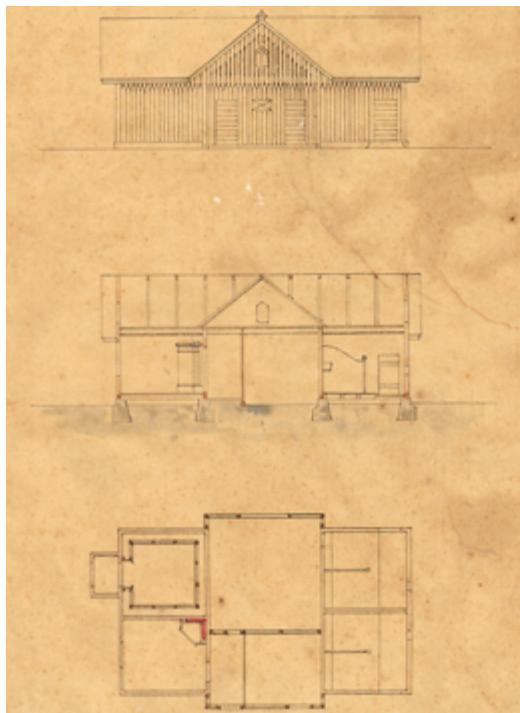
Kesärannan portti kesäkuussa 1941. Kuva Pietinen, SA-kuva.

Portti vuonna 2022, Leonhard Lenz, wiki commons.

Uudenmaan lääninrakennustoimiston suunnitelma portin levennämiseksi 1961. SENA.

Kesällä 1942 Ragnell, Witting ja Hakkila apurakennuksen länsipuolella puutarhakävelyllä. MV.

Tiettävästi Caloniuksen suunnitelma n. 1873. Piharakennus on toteutunut hiukan erilaisena, ilman pitkien julkisivujen poikkipäätyjä ja ilman asuinhuonetta. Maistraatin arkisto / HKA.

Apurakennukset

Kesärannan nykyiset apurakennukset ja rakennelmat rakennettiin kolmessa vaiheessa vuoteen 1904 mennessä. Ne esitellään seuraavassa niiden arvioitujen valmistumisajankohtien mukaisessa järjestyksessä. Vuonna 1952 valmistunut Urho Kekkosen pääministerikauden sauna on selostettu 1950-luvun peruskorjausvaiheen tapahtumien yhteydessä.

Talourakennus 1873

Calonius oli suunnitelmissaan vuonna 1873 esittänyt kuusihuoneisen talourakennuksen, noin 12 x 23 kyynärää, sijoittamisen päärakennuksen itäpuolelle, likipitään nykyisen tenniskentän alueelle. Suunnitelmaan sisältyi yksi lämmitetty huone, nelipilttuinen talli, vaunuvaja ja polttopuu-liiteri. Rakennus toteutui ilmeisesti hiukan yksinkertaisempänä, mitoiltaan pitempänä (12 x 34 kyynärää) ja sijainniltaan suunniteltua pohjoisemmaksi. Rakennus ei sisältynyt vuoden 1873 palovakuutukseen, vaan vasta 1878 uusittuun, konsuli August Eklöfin ottamaan vakuutuskirjaan. Piharakennus oli rankarakenteinen, lautavuorattu ja pärekattoinen. Asiakirjassa mitoiksi on ensin kirjattu 23 x 12 kyynärää, mutta pituusmitta on korjattu 34. Rakennuksessa oli talli, vaunuliiteri ja kaksi halkovajaa - uunillista huonetta ei siis koskaan toteutettu.²⁸⁵ Rakennusmestari Elia Heikelin muutossuunnitelma vuodelta 1887 kattaa koko tontin, mutta vuoden 1873 piharakennus on jätetty koskemattomaksi, eikä sen mahdollisista muutoksista ole kirjauksia.

Viisi huonetta ja kaksiosaisen huussin sisältäneen talourakennuksen, *uthus*, muoto ja ulkoasu on kuvattu Ahrenbergin piirustussarjassa vuodelta 1904. Seinän yläosan teräväpäätteinen julkisivulaudoitus on ajatukseltaan samankaltainen päärakennuksen koillisen päätykolmion yläosan koristelaudoituksen kanssa, joka taas väritutkimuksen (2025) perusteella on arvoitu mahdollisesti Caloniuksen aikaiseksi. Talourakennuksen päädyn pariovien päällä

285 Tarmon palovakuutusarkisto, nro 9922, KA.

oli huomiota herättävä monimuotoinen puuleikkauskoriste, jonka muoto-kieli on sangen samanlainen Caloniuksen suunnitteleminen päärakennuksen ikkunakehysten kruunukoristeiden kanssa. Vuoden 1913 kustannusarviossa rakennuksen vanha keittomaali (slamfärg) tuli harjata pois ja rakennus huoltomaalata kaseiinimaalilla vaalean harmaaksi, listat valkoisiksi. Ikkunat ja ovet tuli maalata lyijyvalkoismaalilla, mutta sävyä ei erikseen mainittu.²⁸⁶

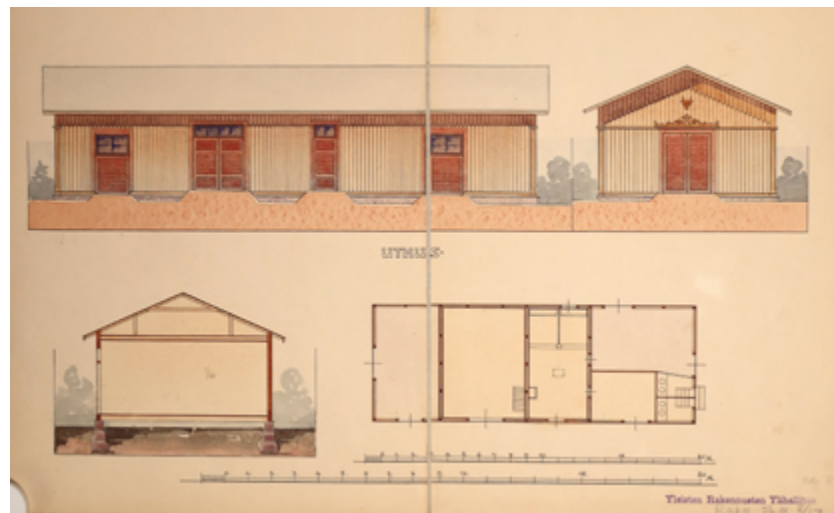
Vuonna 1923 rakennusten arviointiasiakirjassa²⁸⁷ talousrakennusta kuvailtiin näin: *"Vajarakennus (autotalli, varastohuone, palokalusto, käymälä, ruuma): Piirurungon kannattama lautarakenne, asfalttipahvikatto, sähkövalaistus"*.²⁸⁸ Museoviraston tutkija Erkki Härö kirjoitti havaintoinaan talousrakennuksesta vuonna 1976 näin: *"Liiterirakennus on aukkomuutoksia lukuunottamatta myös säilynyt vuoden 1904 piirroksissa kuvatussa asussaan. Rakennuksessa on halko ynnä muita varastoja sekä autotallipiste liiterin päädissä. Olleista puisista lehmänpäistä säilytetään yksi liiterin sisäseinässä."*²⁸⁹

286 Kustannusarvio 30.4.1913, Rakh IHc2, KA.

287 "YRYH arviointi 1923 (KA)". Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014.

288 Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014, s. 51

289 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

Erikoinen lehmänpääkoriste näkyy myös Ahrenbergin julkisivupiirustuksessa esitettynä. Härön kirjaus rakennuksen *säilymisestä vuoden 1904 asussa* antaa helposti ymmärtää, että kyseessä olisi ollut myös sen rakennusvuosi. Peruskorjausvaiheen esiselvitykseen 1978 kirjattiin, että talousrakennus oli lämmitettämätön,²⁹⁰ ja että rakennus oli perustettu ilmastavasti pilarien varaan.²⁹¹ Tästä poiketen Ahrenbergin suunnitelmissa rakennukselle oli piirretty yhtenäinen kivisokkeli.

Vuosien 1979–1983 peruskorjauksessa talousrakennuksesta tehtiin lämpöeristetty ja täydellisellä uudella LVIS-tekniikalla varustettu Kesärannan toimintaa palvellut apurakennus. Ovi- ja ikkuna-aukotusta muutettiin paikoin vastaamaan uusia käyttötarpeita. Vuoden 2003 päärakennuksen peruskorjauksen yhteydessä huoltorakennuksen talotekniikka parannettiin ja mm. sähköverkkoasennukset uusittiin.

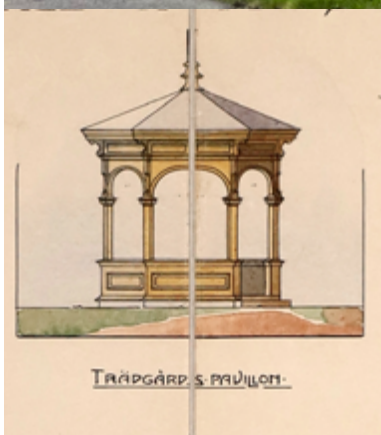
ISS Suunnittelupalvelut Oy:n arkkitehti Vesa Tiilikan vuoden 2012 suunnitelmien²⁹² mukaan talousrakennuksen sivustalle lisättiin jätekatosrakennus, joka valmistui 2014.

290 Kesäranta. Maankäyttösuunnitelma 15.12.1978 Rakennushallitus / Arkkitehtitoimisto Jussi ja Kaisa Vepsäläinen.

291 Rakennusselitys 1979.

292 ARK 00301, 16.4.2012. SENA

Vuoden 1904 muutostöiden yhteydessä laadittu dokumentoituva piirustus piharakennuksesta. YRY / Jac. Ahrenberg, Rakh II lid 23, KA.

Huvimaja kesällä 2025, juuri huoltomaalattuna.

Vuoden 1904 muutostöiden yhteydessä laadittu dokumentoitu piirustus huvimajasta. Ote suuremmasta planssista. YRY / Jac. Ahrenberg, Rakh II lid 23, KA.

Huvimaja 1880-luvulta

Päärakennuksen pohjoispuolella, nykyisellä paikallaan olevan huvimajan suunnitelmaa ei tunneta. Joko se rakennettiin jo Caloniuksen vaiheessa, ja hänen suunnittelemaanaan, tai omistajavaihdoksen jälkeen Eklöfin tai Ignatiuksen kaudella. Rakennus näkyy Heikelin vuoden 1887 asemapiirustuksen olemassa olleiden rakennusten joukossa, mutta tarkempaa ajoitusta ei ole tiedossa. Huvimajan puuleikkaukset ja muu koristelu viittaa tyyliiltään tapaan, jolla Heikeilin suunnittelemana päärakennus puettiin jokseenkin täydellisesti uuteen asuun vuonna 1887. Huvimajassa ei ole Caloniuksen arkkitehtuurista tuttuja pienipiirteisiä koristeaiheita, vaan yksityiskohdat ja muodot pohjaavat enemmän klassismin perinteeseen, kokonaisuus on kurinalainen ja tektoninen. Koristeaiheet liittyvät kiinteästi huvimajan rakenteelliseen ilmaisuun. Huvimajan arkkitehtuurin perusteella se olisi siten helpommin luettavissa Heikelin kädenjäljeksi, ollen rakennettu Ignatiuksen aikana vuoden 1880 jälkeen.²⁹³ Nykysin paikallaan oleva huvimaja vastaa kaikin puolin Ahrenbergin vuoden 1904 piirustukseen dokumentoitua muotoa: huvimaja on esitetty kahdeksankulmaisena puurakennuksena, holvikaariaukkoisena, koristeellisten puukonsoloiden kannatteleman pyramidinkaton suojaamana. Kevään 1914 vuosikorjauksen kustannusarviossa huvimajassa havaittiin puuosien laajahkoa korjaustarvetta, minkä jälkeen huvimaja tuli huoltomaalata öljymaalein niin sisä- kuin ulkopuolelta.²⁹⁴ Nykyasussaan se seisoo lohkotuista luonnonkivistä muuratun pyöreähkön jalustan päällä, rantaan viettävään törmään juurtuneena.

Huvimajan viimeisin huoltomaalaus on tehty kesäkaudella 2025. Maalaustyöstä vastasi Uudenmaan rakennus- ja maalauspalvelu oy ja se toteutettiin pellavaöljymaaleilla.²⁹⁵

²⁹³ Myös Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallisessa selvityksessä (2014, s. 47) on arveltu huvimajan valmistuneen Ignatiuksen kaudella, jolloin tontilla tehtiin myös suurimmat istutustyöt.

²⁹⁴ Kustannusarvio 6.11.1913, Salomo Wuori, Rakh IHc2, KA.

²⁹⁵ Puhelinhaastattelu 9.1.2026 URM Oyn restaurointimaalari.

Laiturit

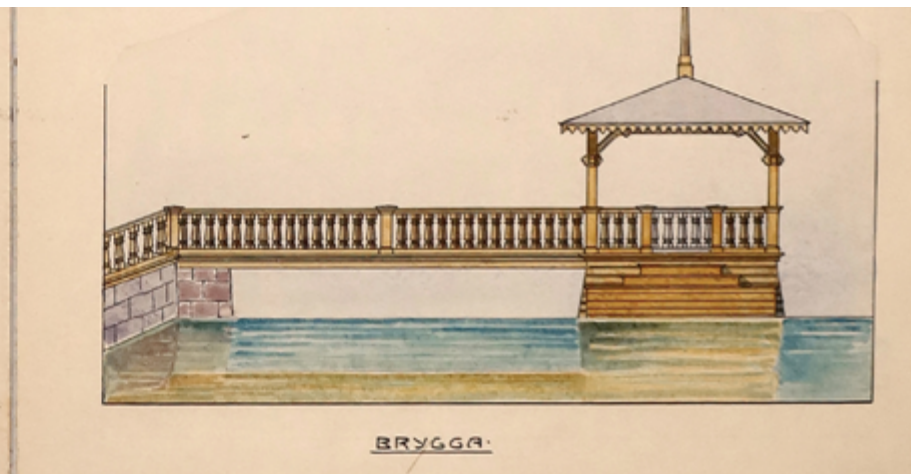
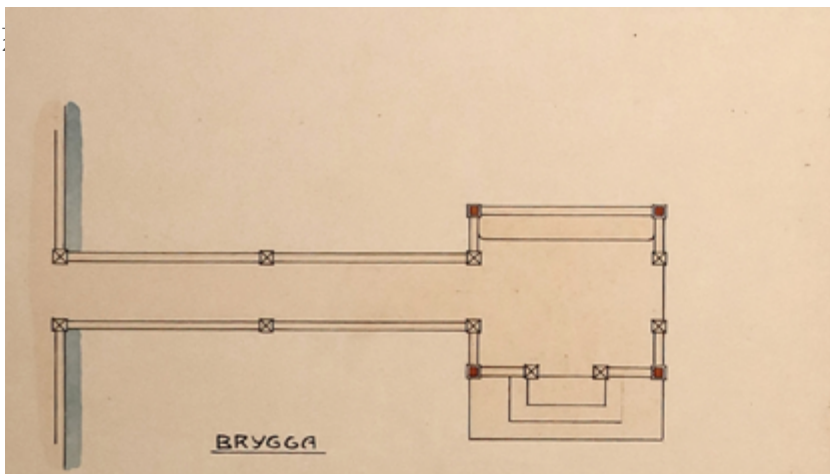
Parhaimmillaan, 1916 asemapiirustuksen tietoihin nojaten, Kesärannassa on ollut peräti kolme laituria. Nyt jäljellä on vain laivalaituri, sekin tosin täysin uudelleen rakennettuna. Päärakennuksen aksiaaliseen jatkeeseen liittyvä päälaituri lienee toteutettu jo Caloniuksen aikana, sillä Heikelin vuoden 1887 suunnitelmissa se näkyy jo tontilla olleiden rakennelmien joukossa. Myöhemmin, oletettavasti Ahrenbergin suunnittelemana valmistui tontin eteläiselle rannalle uimahuonelaituri, joka oli paikallaan vielä vuonna 1948. Kolmas laituri liittyi Kesärannan vanhaan saunaan, jotka molemmat sijaitsivat noin 60 metriä päärakennuksesta pohjoiseen.

Laivalaiturin varhaisin ulkonäkö tunnetaan Ahrenbergin piirustussarjasta 1904 sekä myöhemmistä valokuvista. Sen perusteella laiturissa oli puurakenteinen arkku ja sitä suojannut pyramidikattoinen osa, jonka huipulla oli koristeellinen finiaali, piikki ja sen päätteessä ilmansuuntia ja tuulen suuntaa osoittanut metallirakenne. Arkkulaiturin pohjoisella sivulla oli matalampi arkku ja sinne laskeutuneet portaat, jotta laituri oli käyttökelpoisempi veneeseen siirtymisen kannalta. Tämä perusjako näkyi myös vuoden 1916 asemapiirustukseen dokumentoituna sekä eräässä arviolta 1920-luvun valokuvassa.²⁹⁶ Vuonna 1912 otetussa kuvassa laiturin katto näkyy etäältä,

Kesällä 1942 Witting ja Ragnellin sihteeri Puntila laiturin suojahuoneen alla. MV.

Vuoden 1904 muutostöiden yhteydessä laadittu dokumentoitu piirustus arkkulaiturista. YRY / Jac. Ahrenberg, Rakh II lid 23, KA.

Keskiakselin laivalaituri nykyasussaan 2025.

Pääministeri Ragnell, seurassaan puhemies Hakkila ja ministeri Witting kesällä 1942. MV.

mutta oli maisemassa huomattavan vaalea. 1920-luvun valokuvassa se taas oli maalattu hyvin tummaksi ja tummasävyisenä se esiintyi tulevienkin vuosikymmenten valokuvissa. Tuuliviirirakennelma näkyy valokuvassa todistetusti paikoillaan vielä vuonna 1924, mutta myöhemmin otetuista valokuvista sitä ei voi hahmottaa ja 1960-luvulla se ei varmuudella ollut enää paikoillaan.

Jossain ajoitukseltaan epävarmaksi jääneessä vaiheessa laiturin mantereen puolelle lisättiin suojakatokseen umpiseinä ja ovi sekä kaksi koppia tai komeroa oletettavasti vaatteiden vaihtoa varten. Ne näkyvät vuoden 1942 valokuvassa. Epäselväksi jää milloin matalampi sivuarkku poistettiin laiturista, mutta 1960-luvun valokuvissa sitä ei näy. Laituri rakennettiin kokonaan uudestaan 1979–1982 peruskorjauksessa. Malli noudatti muutoin Ahrenbergin piirustuksessa dokumentoitua muotoa viireineen, mutta sivuarkku jätettiin pois. Meren puolelle jätettiin suojakaitteeseen aukko ja porrasaskel veneeseen nousua varten. Aukko on sittemmin varustettu veräjällä.

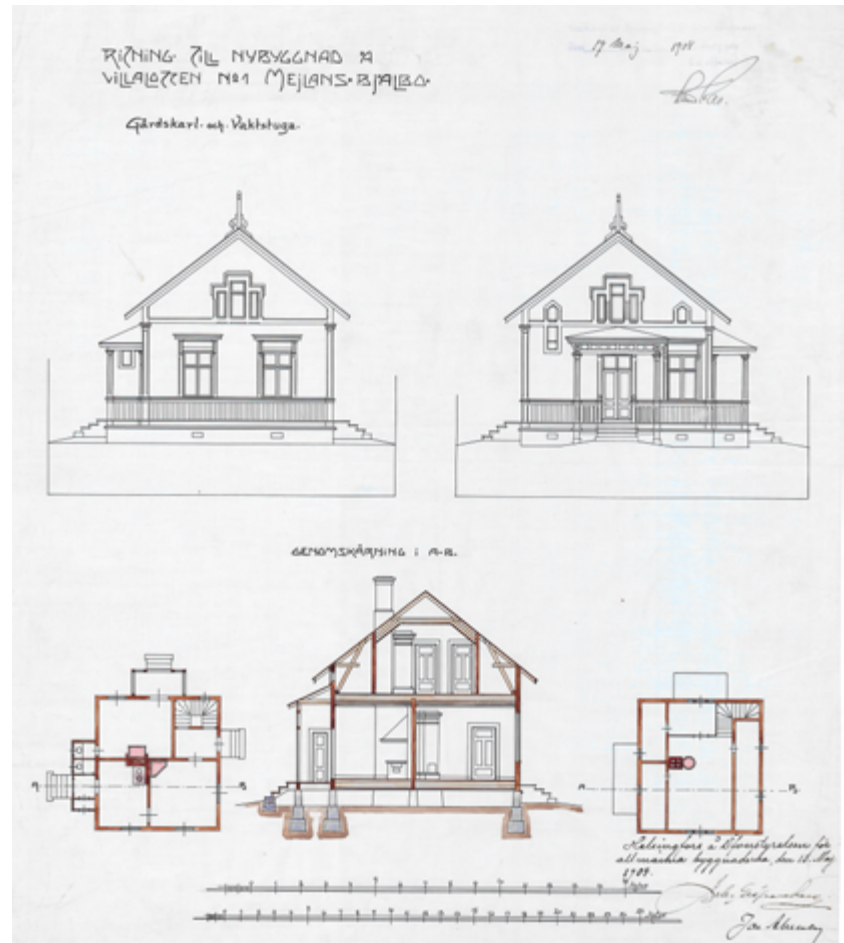
Vahtitupa 1904

Kesärannan tontin sisääntulon yhteyteen nousi Jac. Ahrenbergin vuoden 1904 suunnittelemana puolitoistakerroksinen asuinrakennus. Rakennuspiirustuksen kirjauksen perusteella se oli tarkoitettu asunnoksi Kesärannan talonmiehelle ja talovahdille: *Gårdskar/- och Vaktstuga*. Raimo Savolaisen selvityksen mukaan vahtitupaa käyttivät myös kenraalikuvernöörin 6-7 santarmia.²⁹⁷ Rakennusta viimeisteltiin kesäkaudella 1906. Asuntojen sisäänkäyntiportaisiin tehtiin katokset sinkkystä pellistä ja ulkoportaat siveltiin kreosootilla. Nopeasti rakennetun rakennuksen palomuriin oli ilmestynyt halkeamia, jotka tiivistettiin. Lattioihin laitettiin liinoleumimatto.

Alakerran asuntoon sisältyi hellahuone, asuinhuone ja eteisen ja portaan kautta yhteys yläkertaan lämmitysunnilliseen huoneeseen. Erillisen keittiösäänkäynnin yhteydessä oli huussi. Vahtitupa sisälsi suuren katokselisen avokiuistin ja yhden lämmitetyn huoneen sekä kuluyhteyden omaan huussiin. Vuonna 1923 laaditussa rakennusten arviointiasiakirjassa vahtitupaa kuvailtiin seuraavasti: *"Yksikerroksinen puutalo, vesikaton peitteenä galvanoitu pelti, permannot korkkimattojen peittämät, 3 tulisijaa, sähkövalaistus, seinärakente: piirurungon kannattamat lautaseinät, välissä täyte; 10 ovea, 2 uunia, 1 keittiöhella, kuisti."*²⁹⁸ Vuonna 1976 inventoinnissa rakennus selostettiin näin: *"Vuonna 1904 Rakennettu vartijamiesten ja vahtimestarin asunto on julkisivuiltaan pääpiirteissään säilynyt alkuperäisessä asussaan. Arkkitehtuuriltaan ja koristeaiheiltaan se noudattaa päärakennuksen muotokieltä. Kivijalka on säännöllistä lohkokiveä. Rakennus on edelleen asuinkäytössä. Uunit ovat peltipintaisia pyöröuuneja."*²⁹⁹

Vuosien 1979–1983 peruskorjauksessa vahtitupa modernisoitiin sisätiloiltaan. Huoneiden perusjako säilyi, mutta wc- ja pesutiloja lisättiin kokonaisuuteen. Ulkoseinät lisälämmöneristettiin sisäpuolelta, ullakkokerroksen

yläpohjarakenteet uusittiin, julkisivut korjattiin ja huoltomaalattiin. Periaatteet olivat samat kuin päärakennuksessa ja vahtitupaa sekä huoltorakennusta koskeneet suunnitelmat olivat osa päärakennuksen korjaussuunnittelua (kts. myöhemmin päärakennuksen peruskorjausvaihe nro 2). Vahtitupaan rakennettiin ajanmukainen LVIS-tekniikka, mm. koneellinen ilmanvaihto. Vanhat uunit purettiin.

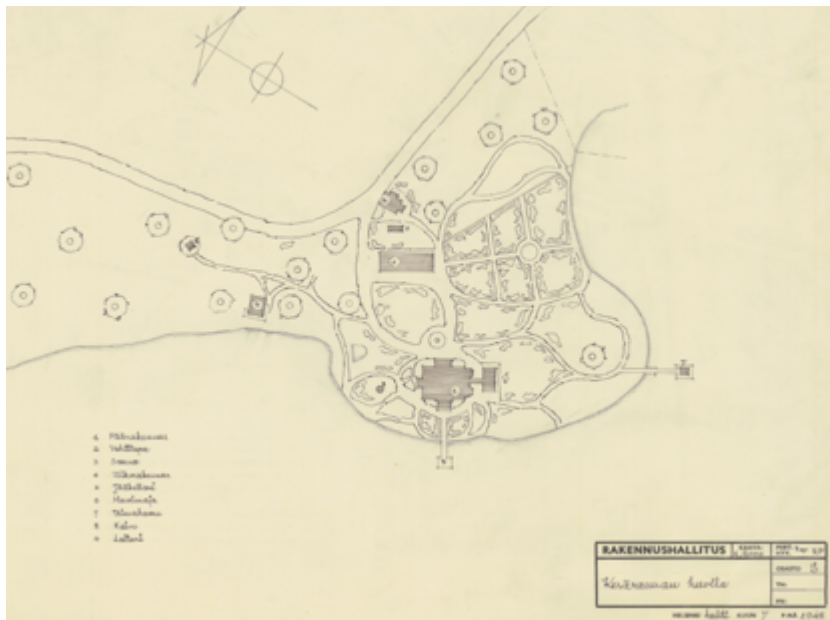
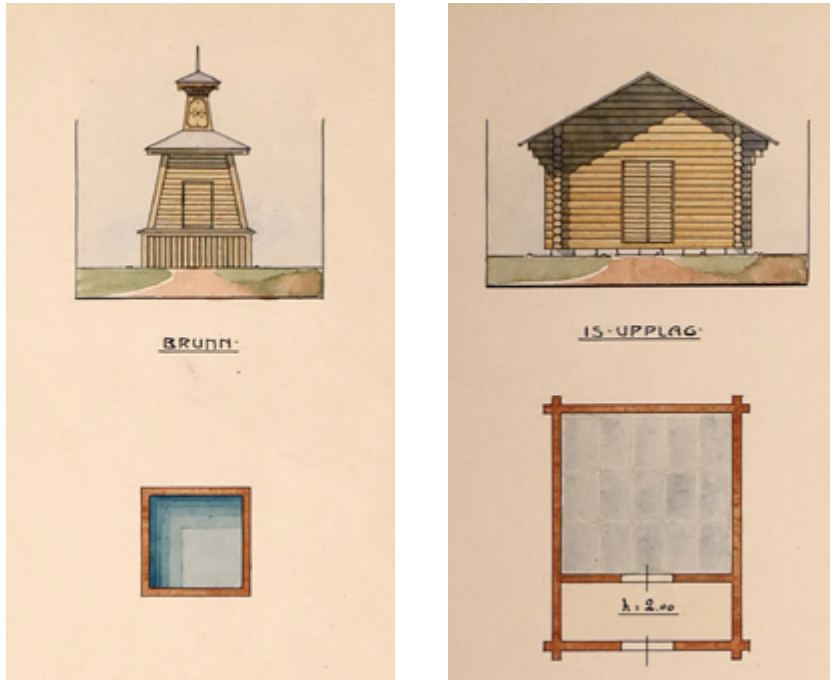

Lupapiirustus Maistraatin arkiston kokoelmasta, HKA, koskien uudisrakennusta talovahdille ja talonmiehelle 1904. Piirustuksen laatijana Jac. Ahrenberg ja hyväksyjänä YRY:n Sebastian Gripenberg.

297 Raimo Savolainen, kirjassa Selovuori 2004, s. 49.

298 Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys 2014, s. 52

299 Villa Bjälbo, inventointi 5/1976, Erkki Härö. MFA.

Puretut apurakennukset

Kaivuhuone 1873

Talusrakennuksen lisäksi Heikelin vuoden 1887 asemapiirustukseen oli merkitty kaksi muuta jo tontilla ollutta apurakennusta sekä päärakennuksen pääakselia jatkanut arkkulaituri. Nämä olivat siis oletettavasti valmistuneet jo aiemmin. Niistä ei ole tiedossa olevia alkuperäissuunnitelmia, vaan talusrakennuksen tapaan Ahrenbergin vaiheessa piirretyt ja luonteeltaan dokumentoiviksi oletetut piirustukset. Välttämättömiin hyötyrakennuksiin lukeutui puinen, tornimainen kaivuhuone, joka sijaitsi päärakennuksesta noin sata metriä suoraan pohjoiseen. Calonius oli asemapiirustuksessaan kaavaillut pohjoispuolelle suuren hyöty- ja keittiöpuutarhan rakentamista, jonka ovaalin muodon sulkeman käytävistön aksiaaliseen keskipisteeseen kaivo oli sijoitettu. Puutarhasommitelma jäi täysin toteuttamatta, mutta kaivo toteutui tiettävästi jo Caloniuksen aikana. Kaivuhuoneesta on esitetty yksinkertainen hahmo YRY:n piirustuksessa vuoden 1904 tienoilta. Kaivon suojarakennetta suunniteltiin kunnostettavan perusteellisesti kesäkaudella 1914, mutta saman vuoden aikana toteutui myös rakennuksen liittäminen kaupungin vesiverkkoon.³⁰⁰ Kaivo kuitenkin esiintyi vielä vuoden 1948 asemapiirustuksessa, mutta sen jälkeen se katoaa kartoista.

300 Sopimus Helsingin vesilaitoksen kanssa 1.7.1914. Keisarillisen palatsin hoitajan arkisto. KA.

Yllä vuoden 1904 muutostöiden yhteydessä laadittu dokumentoitu piirustus. Kaksi otetta suuremmasta planssista. YRY / Jac. Ahrenberg, Rakh II lid 23, KA.

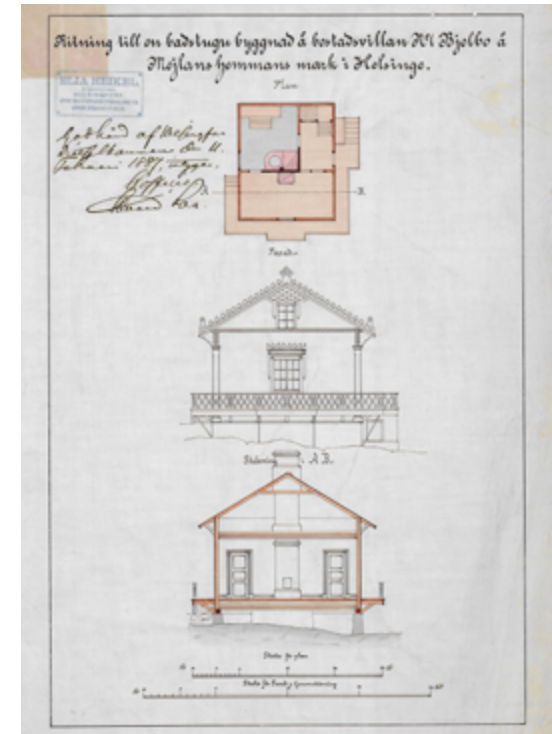
Alla rakennushallituksessa 1948 piirretty asemapiirustus, oletettavasti kopioitu läpi varhaisemmasta asemapiirustuksesta. Tässä sekä kaivo että jääkellari on vielä piirretty mukaan. Rakh III laa 953. KA.

Sauna- ja pesutuparakennus 1887

Vuoden 1887 lupapiirustuksiin liittyy myös uuden saunarakennuksen piirustukset. Sauna oli Heikelin suunnittelema, se oli osoitettu uudisrakennukseksi vuoden 1887 asemapiirustukseen. Saunan ulkomuoto ja huonejärjestely dokumentoitiin Ahrenbergin piirustussarjassa ja myös muutamia valokuvia saunasta on säilynyt, kunnes se purettiin 1950-luvulla. Sauna oletettavasti toteutettiin 1880-luvun lopulla ja se palveli huvilan asukkaita pitkälle 1900-luvulle.

Jääkellari

Tontilla oli ilmeisesti jo vanhastaan sijainnut jäävarastorakennus. Ahrenbergin vuoden 1904 suunnitelmaan kirjattiin, asemapiirustukseen merkityjä tunnuksia selittäen, että "A – iskällare flyttas till - B". Vanhalla paikalla (A) sijainnut jääkellari oli aivan suunnitellun vahtituvan vieressä, mutta siirrettiin mittansa verran etäämmälle. Ahrenbergin piirustuksen perusteella kyseessä oli maanpäällinen rakennus, *is upplag*, pitkänurkkainen eteistuvan ja jäävaraston sisältänyt aitta, ei maan sisään rakennettu *kellari*. Vuoden 1948 asemapiirustuksessa jäävarastorakennus oli yhä paikoillaan, mutta lienee purettu pian sen jälkeen.

Elia Heikel, 1887. Maistraatin arkisto, HKA.

Saunatuparakennus kuvattuna 1915. HKA MA.

Lähteet

Arkistot

BEM	Senaatin käyttämä digitaalinen arkistopalvelu
HKA	Helsingin kaupunginarkisto
HKM	Helsingin kaupunginmuseon kuvakokoelma
HKR	Helsingin kaupungin rakennusviraston arkisto
JOKA	Journalistinen kuva-arkisto, Museovirasto
KA	Kansallisarkisto
KYP	Kulttuuriympäristöjen palvelu, Museovirasto. Kyppi.fi
MFA	Arkkitehtuuri- ja designmuseon kokoelmat
MV	Museovirasto
RakH	Rakennushallituksen arkisto (I-III)
SENA	Senaatin arkisto
VEPS	Arkkitehtitoimisto Kaisa & Jussi Vepsäläinen.

Lehdet

Selvityksessä käytetyt sanomalehdet ja aikakauslehdet on mainittu leipätekstin alaviitteissä.

Kirjallisuus ja artikkelit:

Donner, Jörn, 1967. *Uusi maammekirja*. Otava.

Hallila, Aimo, 1967. *Suomen rakennushallinto 1811–1961*. Helsinki.

Härö, Erkki, 5/1976. *Villa Bjälbo (Kesäranta); Rakennus- ja kulttuurihistoriallinen inventointi*. Museoviraston rakennushistorian osasto. Arkkitehtuuri- ja designmuseo.

Konkret, Arkkitehtitoimisto Oy, 2021. *Niittykummun kappeli: Rakennushistoriaselvitys*

Korhonen, Teppo, 1991. *Kuisti*, kansatieteellinen tutkimus.

Laakkonen, Simo, 2001. *Vesiensuojelun synty, Helsingin ja sen merialueen ympäristöhistoriaa 1878–1928*. Gaudeamus/Hanki ja Jää 2001.

Ollila, Riitta 2004. *Pääministerin virka-asunto arvoiseensa kuntoon*. Rakennustaito 10/2004.

Salonen ja Schalin. *Albergan kartano. Rakennushistorian selvitys 2023–2024*.

Savolainen, Raimo. 2004. *Kesäranta 1900-luvun alussa – Bobrikovin huvilasta Mannerheimin residenssiksi*. Teoksessa Kesäranta. Selovuori, Jorma. (toim.) Valtioneuvoston kanslia.

Törnqvist, Onni, 1903. *Rakennuskonstruktiooppi*. Luentomuistiinpanoja Polyteknillisessä koulussa, kirjoittajana olet. Johannes Lennart von Fiendt.

Vepsäläinen, Kaisa ja Jussi. 1984. *Kesäranta. Pääministerin virka-asunto / peruskorjaus*. Arkkitehti 4/1984.

Vepsäläinen, Kaisa, 2004. *Kesäranta – Pääministerin virka-asunnon peruskorjaus, Helsinki*. Puulehti, 2/2004, s. 6–11

Vepsäläinen, Kaisa ja Savolainen, Mervi. 2004. *Kesärannan rakennushistoria*. Teoksessa Kesäranta. Selovuori, Jorma. (toim.) Valtioneuvoston kanslia.

WWW

Kivi, Mirja, 1987. F.L. Calonius, Tampereen kaupunginarkkitehti. Maisterin opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-1987243302>

Laakkonen, Simo 2001. [Vesiensuojelun synty tie Alppilaan | Ympäristöhistoria](#)

Lundgren, Helena 2010. *Trähusets stomme*. I denna artikel presenteras olika typer av trästommar som finns och som har funnits i agrabebyggelsens bostadshus. Det gemensamma för dessa stomtekniker är att de kan ses som byggnadens skelett som vilar på grunden. [Trähusets stomme - Helena Lundgren](#)

Salonen, Kati., Schalin, Mona. 2013. *Meilahden huvila-alueen ympäristöhistoriallinen selvitys, osa II: Huvilapalstat*. Maisemasuunnittelu Hemgård. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/Aineistot/meilahti/Meilahti_YHS_LUONNOS_osa2.PDF

Valtioneuvoston kanslia. 2004. Pääministerin virka-asunnon korjaustyöt valmistuivat (Tiedote 113/2004). Arkistoitu 18.5.2015, saatavilla: <https://web.archive.org/web/20150518065648/http://statsradetskansli.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=92688>

Ylioppilasmatrikkeli 1853 1899. Helsingin yliopiston verkkojulkaisu. CALONIUS Frans Ludvig. (n.d.) Saatavilla: <https://ylioppilasmatrikkeli.fi/1853-1899/henkilo.php?id=17306>